

Borgå

Arkeologisk inventering av centrala områdets delgeneralplanen 2020

Timo Jussila

Beställare: Borgå stad

Innehåll

Grunduppgifter	6
Översiktskartor	7
Förteckning över objekt	14
Inventering	20
Område	20
Tidigare undersökningar	21
Arbetets utförande och metoder	22
Observationer	24
Grunderna för fastställande och tolkning av objektens skyddsstatus	26
Byar	27
Resultat	36
Källor	38
Fasta fornlämningar	45
1 BORGÅ BERGSTA JERUSALEMBERGET	45
2 BORGÅ BRASAS HIMLABERGET	48
3 BORGÅ PLÅTÅKERSBACKEN	49
4 BORGÅ KOITÖ	51
5 BORGÅ TOJBERGET	52
6 BORGÅ STORBERGET	54
7 BORGÅ STENBACKA	54
10 BORGÅ LILLA BORGBACKEN	55
11 BORGÅ HOTTON STORKÄRRBACKEN	56
12 BORGÅ UTSIKTSBERGET-TORNBERGET	61
13 BORGÅ ISOMÄKI	63
14 BORGÅ KIVIHARJU ENVÄGEN 12	64
16 BORGÅ HUMLEGÅRD	66
17 BORGÅ PÅS	67
35 BORGÅ GAMLA BORGÅ	68
36 BORGÅ STORA BORGBACKEN	69
47 BORGÅ KIALA	70
48 BORGÅ BÄCKBY	72
49 BORGÅ DRÄGSBY KLÅSBERGEN	74
50 BORGÅ MUNKBY	76
52 BORGÅ STORMOSSEN NW 1	78
53 BORGÅ STORMOSSEN NW 2	79
55 BORGÅ LABBAS	80
59 BORGÅ SVARTSÅ VRAK	82
60 BORGÅ HÄNTALA	83
63 BORGÅ HAIKO	84
64 BORG HAIKOS GAMLA GÅRD (HAIKO)	85
65 BORGÅ HAIKO 1	86
71 BORGÅ PEPOT	88
76 BORGÅ NÅSEBY	90
77 BORGÅ BORGÅ DOMKYRKA	93
80 BORGÅ SKAFTKÄRR	93
88 BORGÅ HASSELHOLMEN	95
100 BORGÅ ROTNÄS	100
105 BORGÅ TARKIS	103

107 BORGÅ STENSBÖLE BASTUBERG TORP	104
108 BORGÅ STENSBÖLE KOTTERNÄS TORP	107
110 BORGÅ STENSBÖLE	108
112 BORGÅ STENSBÖLA GRINDAS TORP	111
113 BORGÅ STENSBÖLE LÅNGNÄS TORP.....	113
114 BORGÅ LÅNGNÄSBERGET	115
116 BORGÅ MOSSÄNGEN SW	116
120 BORGÅ KALLOLA 2.....	117
21 BORGÅ HIEKKAHARJUNTIE.....	118
122 BORGÅ NEDRE PÅS NW	121
128 BORGÅ RUISTALO S	122
129 BORGÅ NEDRE PÅS NE 2	123
130 BORGÅ STENSBÖLE GÅRD N SIDA	124
131 BORGÅ STENSBÖLE GÅRDS NE SIDA.....	125
136 BORGÅ KÄRRBYBACKEN	125
141 BORGÅ TJUSTERBY TORP 1 (DRÅGSBY NORRNÄS)	127
143 BORGÅ NORRNÄS BERGET	129
147 BORGÅ VADBÄCKEN, STORA STRANDVÄGEN.....	130
155 BORGÅ STENSBÖLE RÅBERGET	132
158 BORGÅ TARKIS TALLBACKA NW	133
164 BORGÅ KUNGSBACKEN – STORA STRANDVÄGEN	134
165 BORGÅ SKARPENS GAMLA MÖRSKOMVÄGEN	136
166 BORGÅ RITA STORA STRANDVÄGEN	136
Övriga kulturarvsobjekt	137
87 BORGÅ HASSELHOLMEN 2	137
127 BORGÅ KODDERVIK.....	139
153 BORGÅ KUCKUBERGET 6.....	140
154 BORGÅ HAXÅKERN	141
167 BORGÅ STORA STRANDVÄGEN OCH MÖRSKOMVÄGEN.....	143
Möjliga fornlämningar	146
58 BORGÅ NYBACKA.....	146
85 BORGÅ VECKJÄRVI.....	147
137 BORGÅ TJUSTERBY	149
Fyndplatser	151
20 BORGÅ HAIKO	151
21 BORGÅ SKEPPAREGATAN 16	152
22 BORGÅ KOITKÄRR	153
23 BORGÅ BERGSTA.....	153
24 BORGÅ KIALA GÅRD 1	153
25 BORGÅ STENSBÖLE GÅRD	154
26 BORGÅ SANNÄS.....	154
27 BORGÅ DRÅGSBY GÅRD	155
28 BORGÅ KIALA GÅRD 2	156
29 BORGÅ TARKIS.....	157
30 BORGÅ BRUSAS	157
31 BORGÅ ÖLSTEN	158
32 BORGÅ VÅRBERGA.....	159
33 BORGÅ SKAFTKÄRR	159
37 BORGÅ STAFFAS 2.....	160

38 BORGÅ /2 STAFFAS 2.....	161
40 BORGÅ NEDRE PÅS.....	161
45 BORGÅ VESALA.....	162
46 BORGÅ SEPPÄLÄ.....	162
54 BORGÅ HELLEBERG.....	163
78 BORGÅ ÅNÄS.....	163
79 BORGÅ PERÄPELTO.....	164
83 BORGÅ RITA.....	165
84 BORGÅ RITA 2.....	166
86 BORGÅ STAFFAS.....	166
93 – 97 BORGÅ TALLBACKA 2 A.....	167
99 BORGÅ TALLBACKA.....	168
138 BORGÅ TJUSTERBY:S ELVERK.....	169
139 BORGÅ FORSBACKA.....	170
140 BORGÅ PRÄSTÄNGEN.....	170
145 BORGÅ SAXBY, SAKSANNIEMI.....	171
159 BORGÅ JOHANNISBERG 2.....	172
160 BORGÅ BREDVIK.....	173
161 BORGÅ SVINÖ.....	173
Övriga objekt.....	174
18 BORGÅ KIALA (KÄRRBY).....	174
39 BORGÅ TEISALA SEPPÄLÄ.....	176
41 BORGÅ FINNBY.....	178
42 BORGÅ ILLBY WADE TORP.....	180
43 BORGÅ GRINDBY.....	181
44 BORGÅ SMEDS TORP.....	183
51 BORGÅ DRÄGSBY.....	183
56 BORGÅ BRASBACKABY.....	186
57 BORGÅ ÅMINNEBY NYBACKA.....	188
61 BORGÅ SILLVIK.....	189
66 BORGÅ GAMMELBACKA TORP.....	191
68 BORGÅ GAMMELBACKA.....	193
70 BORGÅ UDDAS.....	194
72 BORGÅ NÄSE.....	196
74 BORGÅ KALLOLA.....	197
75 BORGÅ TEISALA ULJAS & ANTTILA.....	199
81 BORGÅ SOLDATSÄNG.....	200
90 BORGÅ VECKJÄRVI STENBROTT.....	202
98 BORGÅ TARKIS STENMUR.....	204
101 BORGÅ TARKIS.....	204
106 BORGÅ STENSBÖLE KÄRRAS TORP.....	208
109 BORGÅ ÄPPELGÅRDEN 2.....	209
111 BORGÅ STENSBÖLE BACKAS TORP.....	210
115 BORGÅ LÅNGNÄSBERGET 2.....	210
117 BORGÅ RÄCNABACKEN.....	211
118 BORGÅ HEMSKOGEN NW.....	212
119 BORGÅ SKAFTKÄRR STENBROTT.....	213
123 BORGÅ STORÄNGEN NW.....	214
124 BORGÅ TOLKISLANDET.....	215

125 BORGÅ NEDRE PÅS N 1.....	217
126 BORGÅ NEDRE PÅS N 2.....	218
132 BORGÅ SVARTSÅ PELLAS.....	218
133 BORGÅ HARABACKA.....	219
134 BORGÅ HATTULABACKEN 1.....	220
135 BORGÅ HATTULABACKEN 2.....	222
142 BORGÅ TJUSTERBY TORP 2 (DRÅGSBY KUNGSBACKEN).....	222
144 BORGÅ KIALA (VESSILÄ/VESSBY).....	224
148 BORGÅ KUCKUBERGET 1.....	226
149 BORGÅ KUCKUBERGET 2.....	227
150 BORGÅ KUCKUBERGET 3.....	228
151 BORGÅ KUCKUBERGET 4.....	228
152 BORGÅ KUCKUBERGET 5.....	229
156 BORGÅ PELLINGEVÄGEN 5.....	230
157 BORGÅ MAJBERGET.....	230
162 BORGÅ ÅNÄS.....	231
Naturformation.....	232
19 BORGÅ HOLMBERGET.....	232
Förstörda och försvunna objekt, samt objekt som ska avlägsnas ...	234
8 BORGÅ KOKONNIEMI.....	234
9 BORGÅ KOMMUNALHEMMET.....	235
15 BORGÅ HAMMARS.....	238
34 BORGÅ JÄRNVÄGSSTATION.....	238
62 BORGÅ HAIKO SOTAREVÄGEN.....	240
67 BORGÅ GAMMELBACKA SKOG.....	241
69 BORGÅ KOKONNIEMI 2.....	242
73 BORGÅ JOHANNISBERG.....	243
82 BORGÅ BRUNA ÄNGEN.....	245
89 BORGÅ TERVAJÄRVI.....	246
91 BORGÅ TALLBACKA 3.....	247
92 BORGÅ RISKOKEN.....	248
102 BORGÅ UDDAS.....	251
103 BORGÅ STENSBÖLE KYRKOHEMMAN.....	253
104 BORGÅ STENSBÖLE TORP 1695.....	255
146 BORGÅ ÄPPELGÅRDEN 3.....	256
163 BORGÅ BRYGGARS.....	258

Omslagsbild: Finnby gamla bytomt, ett hus som ligger i förgrunden vid bergets fot och ett åkerskifte bakom. Huset i förgrunden är Nedre Pås - som flyttats dit först på 1800-talet. Ån syns till höger bakom åkern. Har fotograferats i riktning mot Borgå kyrka, vars tak man ser på horisonten mitt i bilden (vid den finns en "ljuscirkel").

Grunduppgifter

- Område:** Borgå, planeringsområde för centrala områden i delgeneralplanen. Området sträcker sig 5-10 km från centrum.
- Syfte:** Utreda fornlämningar och andra arkeologiska skyddsobjekt i området.
- Arbetstid:** Terrängarbete maj - december 2020.
- Beställare:** Borgå stad.
- Författare:** Timo Jussila, beredning, terrängarbete och rapportering, i terrängarbete även Johanna Roiha och Timo Sepänmaa, som också bidrar till rapporteringen av objekten.
- Tillstånd:** Museiverkets forskningstillstånd för åtta fornlämningar MV/104/05.04.01.02/2020. NTM-centralens tillstånd att undersöka vissa naturskyddsområden: UU-DELY/11763/2020.

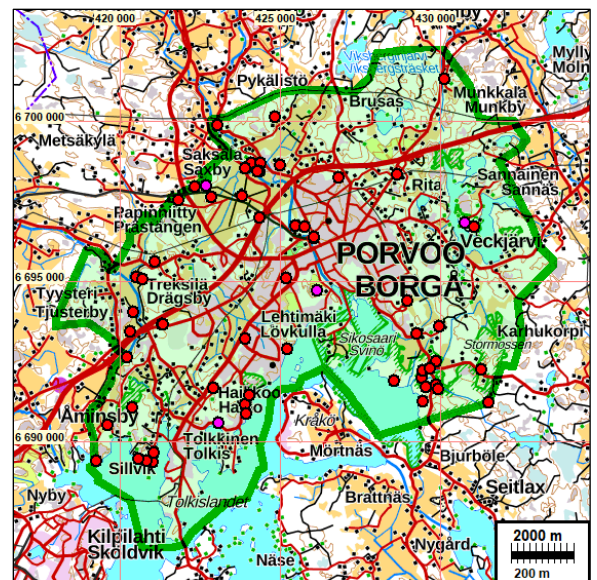
Resultat 65 arkeologiska skyddsobjekt och 31 möjliga fornlämningar från området var kända sedan tidigare (fanns i fornminnesregistret i december 2020). Vid inspektionerna av gamla objekt konstaterades att 22 skyddsobjekt (19 fornlämningar och 3 andra kultur- arvsobjekt) inte uppfyller kriterierna för fornlämning, eller att de har försvunnit eller förstörts. En del av dessa objekt blev övriga objekt (observationsplats, inte skydd), en del måste som försvunna avlägsnas helt och hållet. Av eventuella fornlämningar konstaterades 7 vara fornlämningar, 3 ha försvunnit och 17 konstaterades vara andra objekt.

Avgränsningen av femton tidigare kända fornlämningar ändrades. 17 nya fornlämningar konstaterades, 4 nya andra kultur- arvsobjekt och 17 andra objekt rapporterades (de är inte skyddsobjekt). Totalt finns det nu 58 arkeologiska fornlämningar och 5 andra arkeologiska kultur- arvsobjekt i området, totalt alltså 63 arkeologiska skyddsobjekt. Antalet fyndplatser var 33 och är nu 29.

De viktigaste nya observationerna är två nya och omfattande boplatser från stenåldern i Finnby som är nästan helt intakta i skogsterrängen, samt observationer av en eventuell boplatz från järnåldern i Tarkis. Många gamla och ödelagda byplatser eller hus- tomter (torpplatser) konstaterades vara väl bevarade i arkeologisk mening och därmed värdefulla skyddsobjekt och intressanta forskningsobjekt. Sådana finns i Svartsån, Stensböle, Kiala och Veckjärvi.

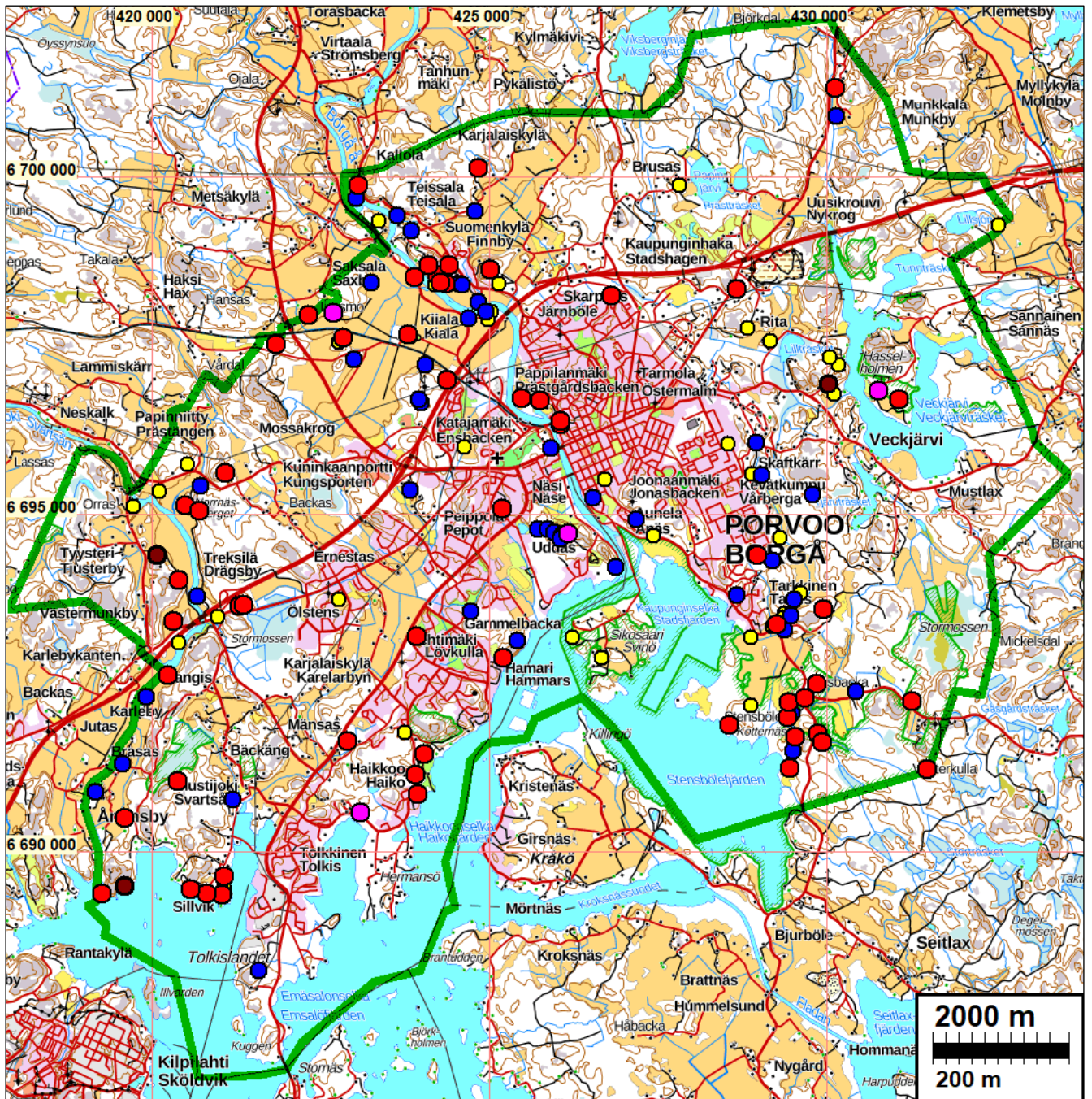
Information: Koordinaterna och kartorna i rapporten finns i ETRS-TM35FN koordinatsystem. Kartorna finns i Lantmäteriverkets terrängdatabas i september 2020-januari 2021. Fornminnesregistret har granskats den 17.12.2020. Fotografierna har inte lagrats i något officiellt arkiv och de har inget samlingssignum. Fotografierna är digitala och finns sparade på Mikrolitti Oy:s server. Geodata har skapats och överläts som en geodatabas både i koordinatsystemet ETRS-TM35FN och i koordinatsystemet ETRS-GK26FN. Geodatabasen har överläts till Borgå stad, Museiverket och den förvaras också i Mikrolitti Oy:s arkiv.

Forskningsområdet med grönt, skyddsobjekt med röda bollar

Översiktskartor

Alla objekt, allmän överblick.

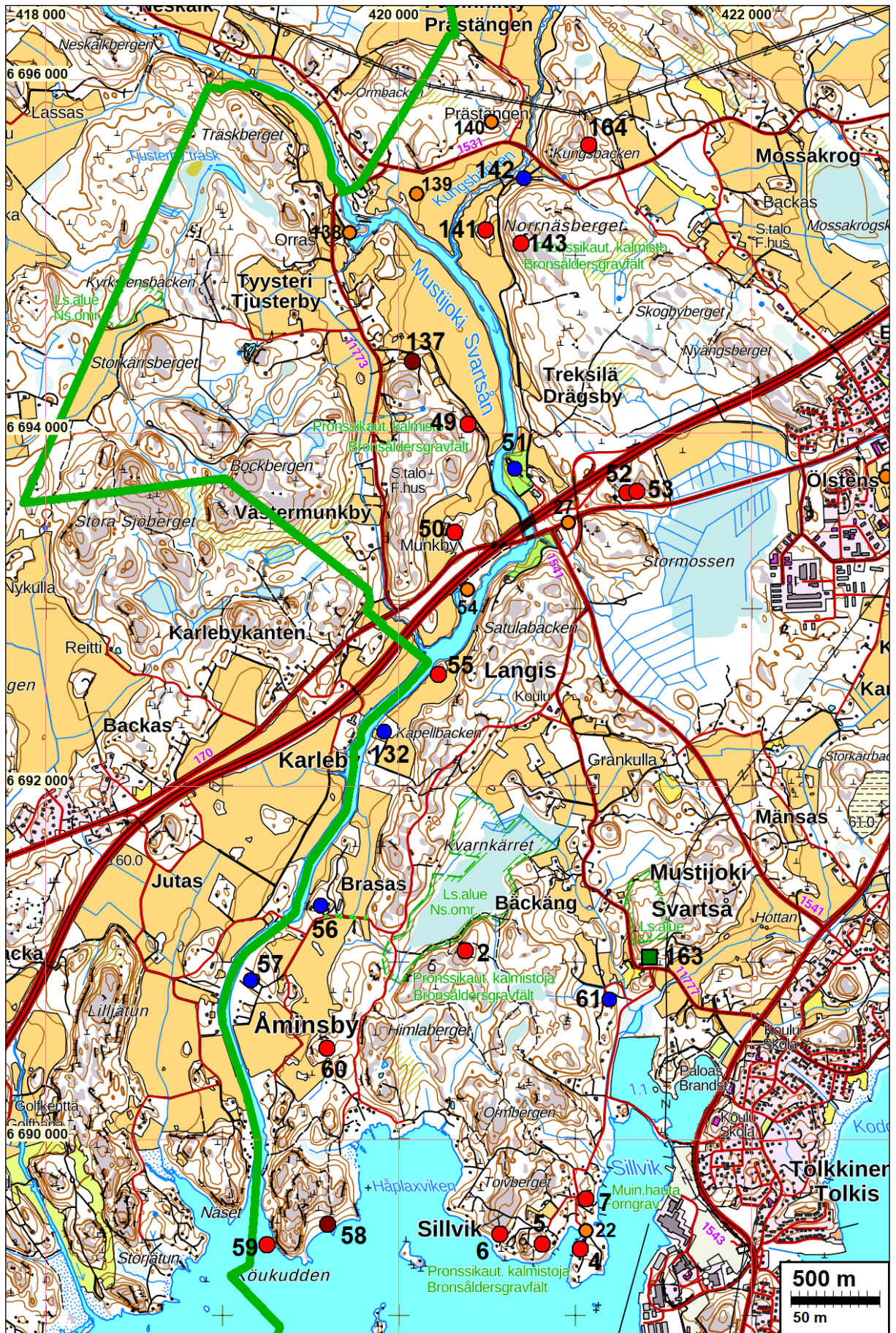
De röda är fornlämningar. Blå och lila övriga kulturarvsobjekt.

Bruna eventuella fornlämningar. Blåa är andra objekt och gula är fyndplatser.

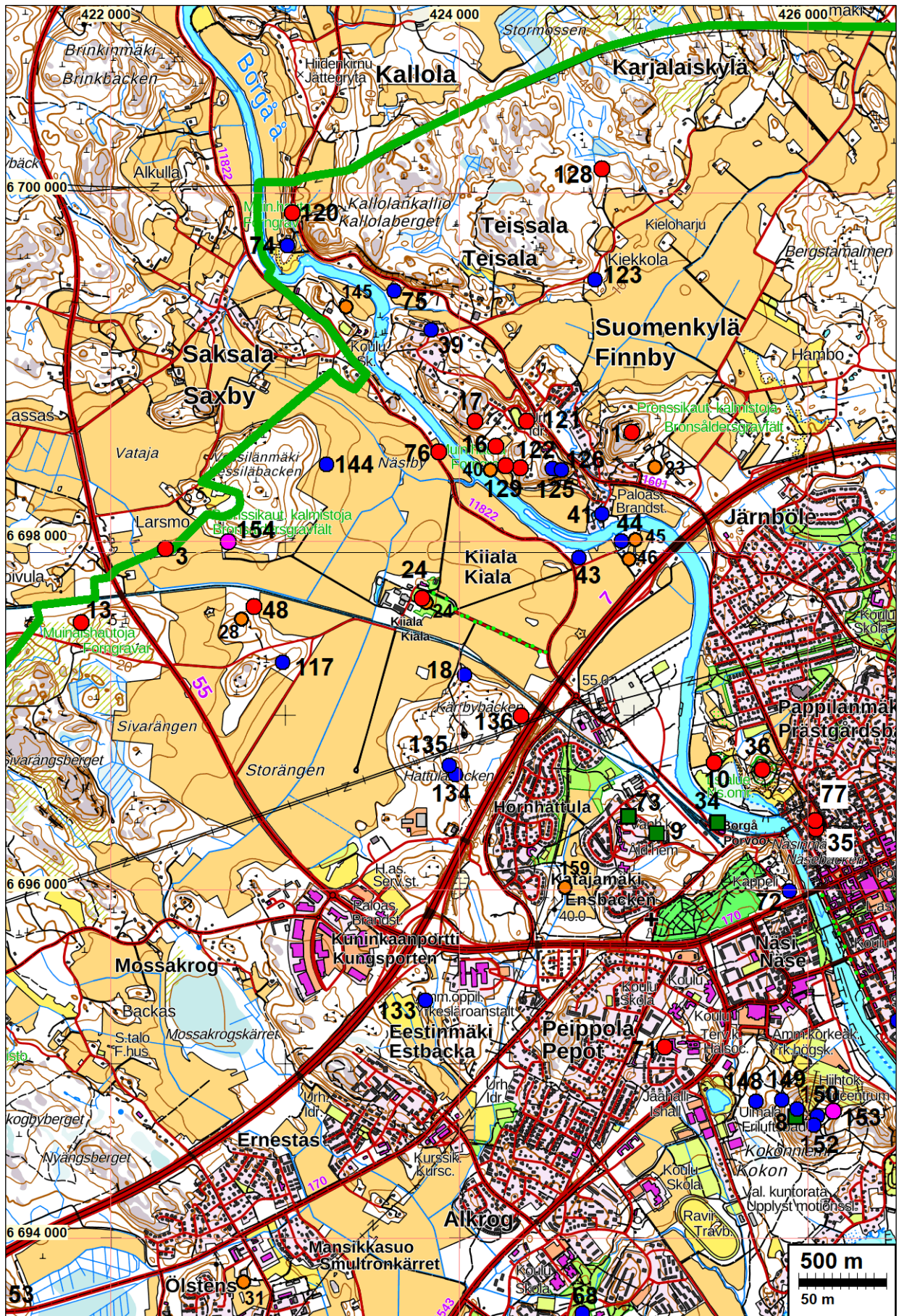
- fornlämning (sm, skyddsobjekt)
- annat kulturarvsobjekt (s, skyddsobjekt)
- möjlig fornlämning
- fyndplats
- övrigt objekt
- försvunnen, förstörd, naturlig formation

Syftet med **rapportens objektnummer** är att fungera som referensnummer i denna rapport. Numret är slumpmässigt och har inget annat syfte än att fungera som ett kort identifierande kännetecken på rapportens kartor och i andra referenser. Det kan också användas som karthänvisning i planen - som referens till planutredningens (här) rapport, där den hänvisar till objektets officiella namn och fornlämningsbeteckning.

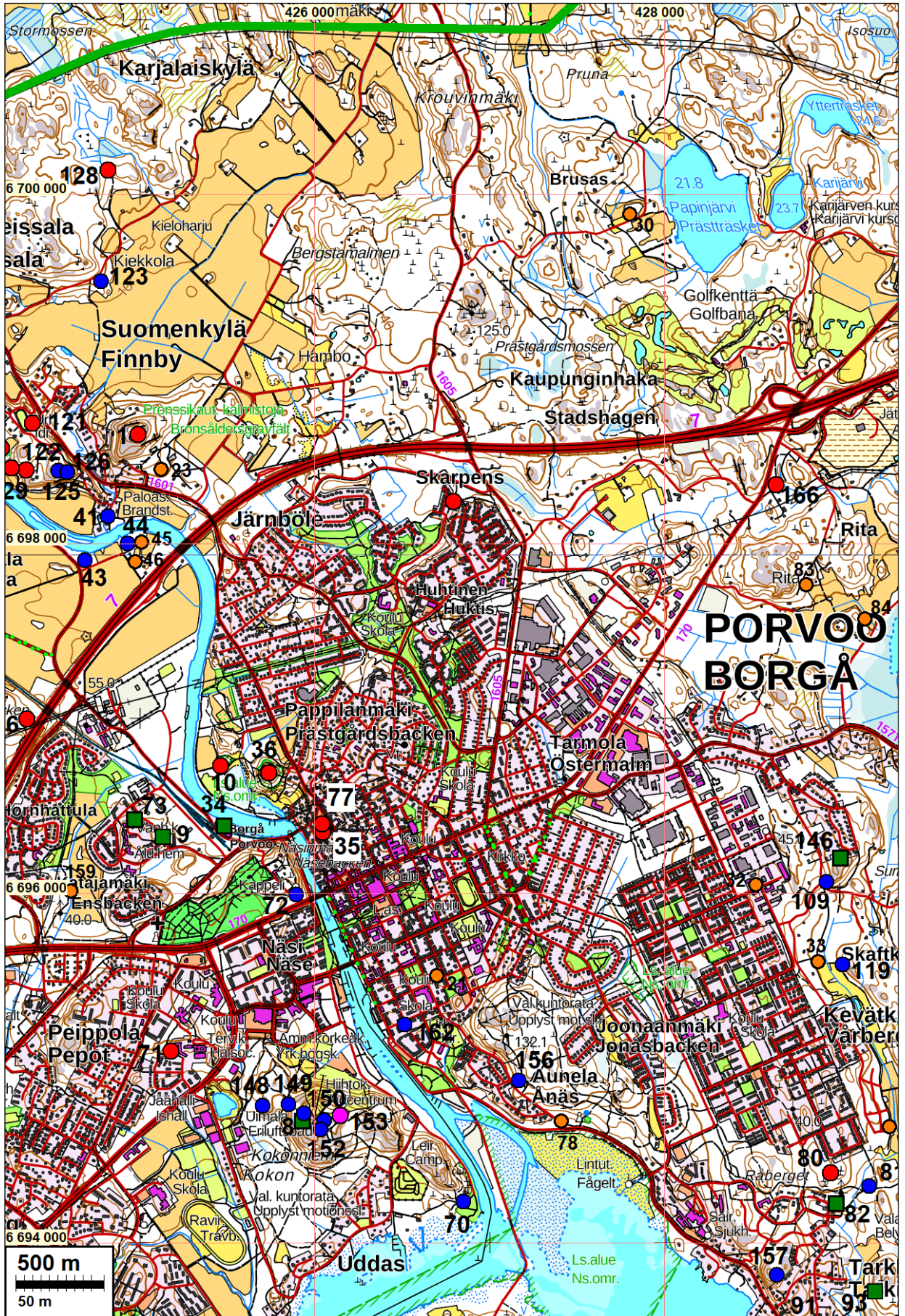

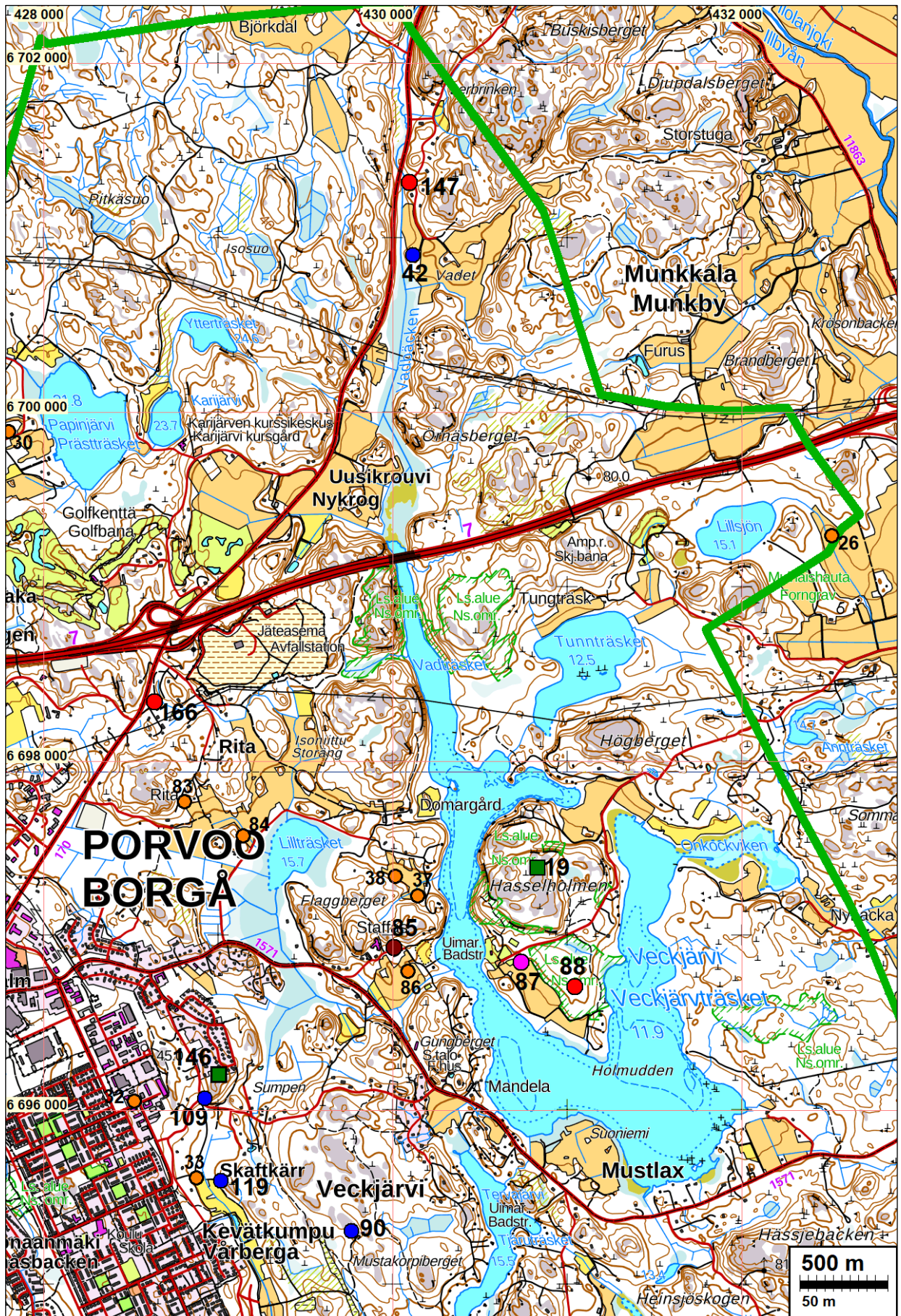

Förteckning över objekt

N	E	Reg. nr.	Namn	Tidpunkt	Art	Typ	Status	Fornlämningskod
6698628	424991	1	BERGSTA JERUSALEMBERGET	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010014
6691068	420377	2	BRASAS HIMLABERGET	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010017
6697958	422312	3	PLÅTÅKERSBACKEN	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	-613010011
6689379	421030	4	KOITÖ	från järnåldern	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010019
6689406	420814	5	TOJBERGET	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010020
6689462	420573	6	STORBERGET	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010021
6689661	421063	7	STENBACKA	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010022
6694700	425931	8	KOKONMÄKI	tidlös	oidentifierad	röse	det finns inget	612010023
6696320	425133	9	KOMMUNALHEMMET	från järnåldern	boplats		förstörd fornlämning	612010024
6696729	425461	10	LILLA BORGBACKEN	från järnåldern	grav	järnåldern	fast fornlämning (sm)	612010025
6691664	422887	11	HOTTON STORKÄRRBACKEN	tidlöst	oidentifierat	röse	fast fornlämning (sm)	613010027
6692885	425193	12	UTSIKTSBERGET TORNBERGET	förehistoriskt	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010046
6697534	421830	13	ISOMÄKI	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010047
6693212	423908	14	KIVIHARJU ENVÄGEN 12	från järnåldern	från	järnåldern	fast fornlämning (sm)	613010055
6692790	425071	15	HAMMARS	tidlöst	oidentifierat	röse	förstörd fornlämning	613010063
6698548	424211	16	HUMLEGÅRD	boplats	boplats		fast fornlämning (sm)	613010070
6698688	424091	17	PÅS	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010012
6697232	424031	18	KIALA (KÄRRBY)	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000003252
6697385	430834	19	HOLMBERGET	naturformation	annan		naturformation	1000003681
6691791	423742	20	HAIKO	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000003803
6695529	426700	21	SKEPPAREGATAN 16	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003809
6689482	421063	22	KOITKÄRR	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000003812
6698428	425121	23	BERGSTA	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003816
6697648	423812	24	KIALA GÅRD 1	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003834
6692191	428859	25	STENSBÖLE GÅRD	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000003838
6699288	432518	26	SANNÄS	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003850

6693490	420963	27	DRÄGSBY GÅRD	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003869
6697553	422751	28	KIALA GÅRD 2	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003876
6693190	428859	29	TARKIS	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003883
6699887	427800	30	BRUSAS	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003887
6693750	422762	31	ÖLSTEN	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003898
6696049	428520	32	VÅRBERGA	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003901
6695609	428879	33	SKAFTSKÄRR	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003907
6696388	425480	34	JÄRNVÄGSSTATIONEN	historisk	väg	vägbotten	det finns inget	1000006160
6696349	426046	35	GAMLA BORGÅ	historisk	stad		fast fornlämning (sm)	1000006161
6696692	425736	36	STORA BORGBACKEN	historisk	utrustning		fast fornlämning (sm)	1000006162
6697228	430145	37	STAFFAS 2	historisk	fynd		fyndplats	1000025042
6697337	430020	38	STAFFAS 2	historisk	fynd		fyndplats	1000025042
6699215	423837	39	TEISALA SEPPÄLÄ	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000022266
6698408	424177	40	NEDRE PÅS	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000038180
6698158	424818	41	FINNBY	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000008266
6700897	430119	42	ILLBY WADE TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022178
6697908	424685	43	GRINDBY	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000003253
6698004	424931	44	SMEDS TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022265
6698008	425011	45	VESALA	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000038178
6697896	424974	46	SEPPÄLÄ	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000038179
6697673	423785	47	KIALA	historisk	boplats	gård	fast fornlämning (sm)	1000008285
6697628	422823	48	BÄCKBY	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022264
6694047	420395	49	DRÄGSBY KLÅSBERGEN	från bronsåldern	grav	röse	fast fornlämning (sm)	613010016
6693432	420317	50	MUNKBY	historisk	boplats	bytomt	fast fornlämning (sm)	1000008295
6693793	420657	51	DRÄGSBY	historisk	boplats	gård	övrigt objekt	1000008264
6693657	421295	52	STORMOSSEN NW 1	historisk	boplats	hus	fast fornlämning (sm)	1000023133
6693668	421349	53	STORMOSSEN NW 2	historisk	tillverkning	tjärgrav	fast fornlämning (sm)	1000023134
6693110	420390	54	HELLEBERG	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024762
6692629	420228	55	LABBAS	historisk	boplats	bytomt	fast fornlämning (sm)	1000018434

6691322	419557	56	BRASBACKABY	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000018438
6690900	419161	57	ÅMINNEBY NYBACKA	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000018440
6689519	419597	58	NYBACKA	från järnåldern	fynd		möjlig fornlämning	1000037953
6689404	419254	59	SVARTSÅ	historisk	vrak		fast fornlämning (SM)	1049
6690514	419592	60	HÄNTÄLÄ	från järnåldern	grav		fast fornlämning (sm)	1000038084
6690791	421195	61	SILLVIK	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000022290
6691409	422861	62	HAIKO SOTAREVÄGEN	tidlös	oidentifierad	röse	förstörd fornlämning	1000035391
6691164	423901	63	HAIKO 2	historisk	boplats	hus	fast fornlämning (sm)	1000023662
6690868	423930	64	HAIKO GAMLA GÅRD	historisk	boplats	gård	fast fornlämning (sm)	1000023663
6691463	424023	65	HAIKO 1	historisk	stenkonstruktioner		fast fornlämning (sm)	1000008278
6693148	425406	66	GAMMELBACKA TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022319
6693399	424843	67	GAMMELBACKA SKOG	historisk	markkonstruktioner	grop	det finns inget	1000037863
6693570	424704	68	GAMMELBACKA	historisk	boplats	gård	övrigt objekt	1000008267
6694699	425930	69	KOKONMÄKI 2	historisk	utrustning	Kanonplattform	det finns inget	1000019434
6694237	426849	70	KOKONNIEMI TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022320
6695099	425176	71	PEPOT	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	1000038161
6695994	425894	72	NÄSE	historisk	boplats	gård	övrigt objekt	1000008296
6696421	424969	73	JOHANNISBERG	historisk	boplats	bytomt	det finns inget	1000008279
6699696	423013	74	KALLOLA	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000008282
6699437	423625	75	TEISALA ULJAS & ANTTILA	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000022267
6698514	423882	76	NÄSEBY	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000003254
6696399	426040	77	BORGÅ DOMKYRKA	medeltida	kyrka		fast fornlämning (SM)	1000014861
6694700	427412	78	ÅNÄS	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000037911
6694664	429287	79	PERÄPELTO	tidlös	fynd		fyndplats	1000027704
6694403	428950	80	SKAFTKÄRR	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	1000022758
6694327	429169	81	SOLDATSÄNG	historisk	stenbrott		övrigt objekt	1000022761
6694227	428983	82	BRUNA ÄNGEN	tidlös	inget		det finns inget	1000022760
6697765	428812	83	RITA	tidlös	fynd		fyndplats	1000024400
6697569	429147	84	RITA 2	tidlös	fynd		fyndplats	1000024601

6696932	430012	85	VECKJÄRVI	historisk	boplats	bytomt	möjlig fornlämning	1000022321
6696794	430088	86	STAFFAS	medeltida	fynd		fyndplats	1000024602
6696847	430739	87	HASSELHOLMEN 2	historisk	boplats	hus	övrigt kulturarvsobjekt (s)	1000038004
6696708	431047	88	HASSELHOLMEN	historisk	jordbruk	fortida fält	fast fornlämning (sm)	1000034207
6694610	430266	89	TERVAJÄRVI	tidlös	oidentifierad	röse	det finns inget	1000018793
6695304	429766	90	VECKJÄRVI STENBROTT	historisk	stenbrott		övrigt objekt	1000025763
6693520	428810	91	TALLBACKA 3	tidlös	oidentifierad	röse	det finns inget	1000026829
6693722	429206	92	RISKOGEN	tidlös	dyrkan	skålgrop	naturformation	1000026902
6693397	429250	93	TALLBACKA 2 A	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024603
6693549	429347	94	TALLBACKA 2 B	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024603
6693473	429335	95	TALLBACKA 2 C	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024603
6693375	429233	96	TALLBACKA 2 D	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024603
6693349	429179	97	TALLBACKA 2 E	från järnåldern	fynd		fyndplats	1000024603
6693750	429490	98	TARKIS STENMUR	historisk	stenmur		övrigt objekt	1000026931
6693853	429593	99	TALLBACKA	historisk	fynd		fyndplats	1000023809
6693610	429933	100	ROTNÄS	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	1000027578
6693297	429355	101	TARKIS	historisk	boplats	bytomt	övrigt objekt	1000018740
6692347	428070	102	UDDAS	tidlös	inget		det finns inget	1000035207
6692536	428778	103	STENSBÖLE KYRKOHEMMAN	tidlös	inget		det finns inget	1000022222
6692513	429348	104	STENSBÖLE TORP 1695	historisk	boplats	torp	det finns inget	1000022221
6692502	429833	105	TARKIS	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	1000026828
6692392	430401	106	STENSBÖLE KÄRRAS TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022226
6692243	431245	107	STENSBÖLE BASTUBERG TORP	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022227
6691901	428533	108	STENSBÖLE KOTTERNÄS TORP	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022220
6696068	428927	109	ÄPPELGÅRDEN 2	historisk	stenbrott		övrigt objekt	1000025764
6692007	429401	110	STENSBÖLE	historisk	boplats	gård	fast fornlämning (sm)	1000008299
6692064	429470	111	STENSBÖLE BACKAS TORP	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022224
6691769	429851	112	STENSBÖLE GRINDAS TORP	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022223
6691259	429426	113	STENSBÖLE LÅNGNÄS TORP	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022225

6691712	429513	114	LÅNGNÄSBERGET	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	ny
6691506	429486	115	LÅNGNÄSBERGET 2	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6691638	429911	116	MOSSÄNGEN SW	historisk	markstruktur	grop (källare?)	fast fornlämning (sm)	ny
6697305	422986	117	RÄCNABACKEN	historisk	stenbrott	flyttblock	övrigt objekt	ny
6693515	429446	118	HEMSKOGEN NW	historisk	stenmur		övrigt objekt	ny
6695592	429020	119	SKAFTKÄRR STENBROTT	historisk	stenbrott		övrigt objekt	1000025765
6699885	423043	120	KALLOLA 2	från stenåldern	boplats		fast fornlämning (sm)	ny
6698690	424387	121	HIEKKAHARJUNTIE	från stenåldern	boplats		fast fornlämning (sm)	ny
6698422	424350	122	NEDRE PÅS NW	från stenåldern	boplats		fast fornlämning (sm)	ny
6699501	424777	123	STORÄNGEN NW	historisk	röse		övrigt objekt	ny
6688261	421580	124	TOLKISLANDET	tidlös	naturformation		övrigt objekt	ny
6698417	424534	125	NEDRE PÅS N 1	historisk	stenmur		övrigt objekt	ny
6698410	424587	126	NEDRE PÅS N 2	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6690601	423073	127	KODDERVIK	historisk	stenmur		övrigt kulturarvsobjekt (s)	ny
6700140	424817	128	RUISTALO S	historisk	kolmila		fast fornlämning (sm)	ny
6698433	424264	129	NEDRE PÅS NE 2	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	ny
6692225	429417	130	STENSBÖLE GÅRDS N SIDA	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	ny
6692292	429650	131	STENSBÖLE GÅRDS NE SIDA	historisk	stenmur		fast fornlämning (sm)	ny
6692306	419919	132	SVARTSÅ PELLAS	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000018437
6695366	423807	133	HARABACKA	tidlös	odlingsröse		övrigt objekt	ny
6696661	423980	134	HATTULABACKEN 1	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6696715	423943	135	HATTULABACKEN 2	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6696999	424352	136	KÄRRBYBACKEN	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	ny
6694401	420078	137	TJUSTERBY	historisk	boplats	bytomt	möjlig fornlämning	1000022249
6695129	419723	138	TJUSTERBY ELVERK	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000003860
6695349	420103	139	FORSBACKA	från stenåldern	fynd		fyndplats	1000022448
6695759	420526	140	PRÄSTÄNGEN	från tidig metallålder	fynd		fyndplats	1000036527
6695148	420495	141	TJUSTERBY TORP 1	historisk	boplats	torp	fast fornlämning (sm)	1000022448
6695438	420709	142	TJUSTERBY TORP 2	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000022451

6695069	420694	143	NORRNÄS	från tidig metallålder	grav	röse	fast fornlämning (sm)	61301001
6698444	423239	144	KIALA (VESSBY)	historisk	boplats	torp	övrigt objekt	1000003251
6699348	423350	145	SAXBY, SAKSANNIEMI	historisk	fynd		fyndplats	1000006570
6696201	429006	146	ÄPPELGÅRDEN 3	historisk	borrning	klippgravering	hittas inte	1000038383
6701316	430096	147	VADBÄCKEN, STORA STRANDVÄ- GEN	historisk	väg		fast fornlämning (sm)	ny
6694788	425702	148	KUCKUBERGET 1	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6694794	425851	149	KUCKUBERGET 2	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6694741	425940	150	KUCKUBERGET 3	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6694703	426055	151	KUCKUBERGET 4	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6694651	426035	152	KUCKUBERGET 5	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6694732	426146	153	KUCKUBERGET 6	historisk	utrustning	kanonplattform	övrigt kulturarvsobjekt (s)	ny
6697999	422672	154	HAXÅKERN	historisk	boplats	hus	övrigt kulturarvsobjekt (s)	ny
6691233	431464	155	STENSBÖL-EBBÅ RÅBERGET	historisk	gränsmärke		fast fornlämning (sm)	ny
6694931	427166	156	PELLINGEVÄGEN 5	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6693816	428644	157	MAJBERGET	historisk	stenbrott		övrigt objekt	ny
6693378	429246	158	TARKIS TALLBACKA NW	från järnåldern	boplats		fast fornlämning (sm)	ny
6696014	424607	159	JOHANNISBERG 2	tidlös	fynd		fyndplats	1000024014
6692890	426650	160	BREDVIK	historisk	fynd		fyndplats	1000027946
6693196	426210	161	SVINÖ	historisk	fynd		fyndplats	1000028110
6693196	426210	161	SVINÖ	historisk	fynd		fyndplats	1000028110
6695252	426515	162	ÅNÄS	historisk	boplats		övrigt objekt	1000008257
6691031	421423	163	BRYGGARS	historisk	oidentifierad	markstruktur	det finns inget	613010018
6695626	421078	164	KUNGSBACKEN VÄG	historisk	väg		fast fornlämning (sm)	ny
6698240	426793	165	SKARPENS GAMLA MÖRSKOMVÄ- GEN	historisk	väg		fast fornlämning (sm)	ny
6698336	428639	166	RITA STORA STRANDVÄGEN	historisk	väg		fast fornlämning (sm)	ny
		167	STORA STRANDVÄGEN OCH MÖRSKOMVÄGEN	historisk	väg	väglinje	övrigt kulturarvsobjekt (s)	ny

Inventering

Borgå stad håller på att utarbeta en generalplan för omgivningen kring centrum. Borgå stad beställde inventeringen av fornlämningar i området av Mikrolitti Oy i slutet av april 2020. Terrängarbetet för inventeringen utfördes av Timo Jussila, Johanna Roiha och Timo Sepänmaa. Under ett par dagar deltog Hannu Poutiainen som expert på järnåldern i terrängarbetet, då man i Tarkis och Svartså gjorde en precisionsinventering på områden med fyndplatser från järnåldern. Sammanlagt utfördes cirka 240 mantimmar i terrängarbete.

Område

Planeringsområdets omfattning inklusive vattenområden är sammanlagt ca 135 km², varav ca 120 km² är mark. Området sträcker sig grovt taget från centrum till ett avstånd på 5-10 km i olika riktningar. Terrängen i området är allmänt något eller mycket stenig. Det allmänna (om inte det vanliga) Orts- och fastighetsnamnet på området är "Stenbacka", vilket beskriver den rådande ytjorden väl. Marken består till största del av morän, på lägre nivåer finkornig, högre upp (över 30 m) sand, nära ån även gyttjig. Området är bergigt och bergen splittrade stenar. På många ställen är jordmånen ovanpå berget tunt. Dalarna mellan bergen är sumpiga. Genom området (från norr till söder) går två åsar, vars jordmån består av grus eller sand. Den västra åsryggen går från Kallola via Finnby till Borgbackarna och därifrån vidare till Näse, vilket är forntida delta och område med död is. Borgå gamla stad ligger i närheten av åsens sandformation - vid Mannerheimvägen förändras jordmånen från sand till finkornig när man rör sig söderut. Åsen fortsätter från Pepot till Kråkö och Bjurböle. Den andra åsen är låg, delvis underjordisk och går från Skarpens till Skaftkärrs dalbotten till bakom Vårberga. Dessutom finns det några mindre sandformationer i området. Sandjordmånen är arkeologiskt viktig såtillvida att boplatserna från stenåldern ofta finns på sandiga jordar och är lätta att hitta i sandiga jordar. Under stenåldern har man velat bo på sandstränder - det är lätt att röja till boplatser, har torrt botten, är varm på sommaren och med tanke på båtlivet är det lätt att ta i land på en sandstrand och lätt att förvara båtar. Man bör dock komma ihåg att boplatser från stenåldern finns på all sorts jordmån, även i lermarker och på steniga jordar, men oftast på sandiga jordar

Områdets högsta punkter ligger vid dess nordöstra kanter och de stiger till en höjdnivå på 60 meter. Strandnivån i Ancylussjön i Östersjön ca 8300 f.Kr. ligger i medeltal på en nivå av 50 m i området. Området har då nästan helt legat under vatten, bara några små öar och skär här och där. Under denna tid har det redan funnits mycket gles bosättning i Finland, men inte i skärgården. I slutet av skedet för Ancylussjön har uppföljningsområdet ännu varit ganska glest till sina nordöstra delar och först i Litorinahavsskedet, cirka 7 000 f.Kr., ansluter sig området till den inre skärgården. Skärgården i stadens centrum växer samman med fastlandet under den kamkeramiska perioden ca 4000 f.Kr. Cirka 100 f.Kr. har vattennivån sjunkit (i verkligheten har marken alltså stigit - vattnet har inte sjunkit) till en nivå på cirka 10 meter.

I princip kan man alltså hitta strandbundna, förhistoriska fornlämningar i hela området ovanför höjdnivån på cirka 5 meter. Den långvariga strandnivån under den forna Östersjöns Litorinatransgression (ca 6800 - 5700 f.Kr.) (då vattennivån har förändrats endast lite) ligger på en nivå av cirka 34 meter i området. Eftersom området på vattennivåer högre än det till största delen har legat under vatten, och nästan i den yttre skärgården, är de *potentiella höjdnivåerna* för att hitta förhistoria mellan 5-25 m.

På området kände man endast till en boplatser från stenåldern och flera fyndplatser från stenåldern. I inventeringen hittades några fler boplatser. Stenåldern är dock klart underrepresenterad. I området

finns ett flertal rösen från bronsåldern och tidig metallålder och ett par fyndplatser. Förmodligen finns eller har det funnits fler gravar och rösen - nu hittades inga fler. Järnåldern i Borgå område är intressant. I området finns fynd och fornlämningar från den tidiga järnåldern (såsom Koitö och Lilla borgbacken), likaså fyndplatser. Boplatser är dock inte kända, om inte ett rösenobjekt eller en gravplats visar sig vara en sådan (t.ex. objekt 11, 12 och 14). I den steniga terrängen i Borgå är det svårt och utmanande att upptäcka och hitta rösen och boplatser från järnålder, särskilt låga rösen från tidig järnålder. Det finns sannolikt fortfarande upptäckta sådana i området.

Den äldre järnålder är så gott som okänd på området och i hela Östra Nyland. På senare tid har idkare av metalldetektorer hittat fynd som tyder på den äldre järnåldern (vikingatiden). Fornlämningar från den tiden har ännu inte hittats. Det har säkerligen funnits fast jordbruksbebyggelse i området under den historiska tiden sedan 1300-talet, troligtvis redan från 1200-talet.

Tidigare undersökningar

I området gjordes senast en grundinventering som omfattade hela området år 1994 (S-L Seppälä), som omfattade hela dåvarande Borgå landskommun samt stadens område. Då fästes ingen uppmärksamhet vid den historiska tiden. I början av 1930-talet inventerades hela Borgå på ett sätt som var ovanligt grundligt på den tiden (Munck och Boström 1933). I fråga om rösen uppfylls även dagens krav och uppfattning mycket väl. Till området sträckte sig V-P. Suhonens inventering av de historiska objekten i Östra Nyland samt Ulrika Rosendahls inventering av herrgårdar i Nyland som båda gjordes år 2003. Därefter har man inventerat flera begränsade delområden i området, såsom detaljplaner, kraftledningar och väglinjer. De senaste är Johannesbergs precisionsinventering 2018 och inventeringen av Borgå -Askola kraftledningslinje år 2019. De mest omfattande av dessa tidigare inventeringar var Satu Koivistos inventering av Skaftkärr området år 2012 samt inventeringen av Gammelbacka område av Mikrolitti Oy år 2017. Dessutom har det under mer än hundra år genomförts flera inspektioner av enskilda objekt och utgrävningar av olika omfattning i området.

Största delen av de kända objekten har senast granskats år 1994, då deras geografiska uppgifter också senast har mätts. I praktiken har platsmätningen gjorts visuellt på grundkartan, i bästa fall med cirka 20 meters noggrannhet. Markanvändningen och byggandet har varit livligt i en betydande del av området - även vid många fornlämningar och i närheten av dem. I denna inventering granskades alla redan kända objekt och deras uppgifter, såsom geografisk information, uppdaterades.

Efter inventeringarna år 2003 av den historiska tiden har det skett betydande förändringar och preciseringar i definitionerna och kriterierna för fornlämningar jämfört med uppfattningarna från början av 2000-talet. I början av 2000-talet fanns det i själva verket ingen allmän "uppfattning" och inga kriterier för historiska arkeologiska objekt - skyddet och inventeringen av fornlämningar från den historiska tiden hade bara börjat. Inventeringarna som Suhonen och Rosendahl genomförde då var pionjärbete. År 2009 utkom Museiverkets (Niukkanen) handbok för identifiering och skydd av fornlämningar från historisk tid (s.k. HIKI-guide). Det är en grundlig och fortfarande relevant handbok för att definiera och värdera arkeologiska objekt från historisk tid. Därefter har det ännu kommit ut några handböcker som behandlar den historiska tidens delgrupper av fornlämningar, som kompletterar och preciserar HIKI guiden, såsom vägguiden (tieopas) år 2017.

För närvarande kan man kalla inventeringar som gjorts år 2010 och senare som "moderna", där man har beaktat den historiska tiden med uppfattningar och kriterier som fortfarande (huvudsakligen) är aktuella.

Vid objekt som var kända från tidigare fanns det i början av 2000-talet ett flertal objekt som lagts till i fornminnesregistret som fornlämningar, dvs. skyddsobjekt, samt eventuella fornlämningar, för vilka det inte fanns forskar- och rapportuppgifter. Och alla platser som antecknats som fornlämningar har troligtvis inte granskats alls i terrängen. Nu fästes särskild uppmärksamhet vid dessa och för en del av dem gjordes precisionsinventering. Många av dessa objekt från början av 2000-talet med sina trevande uppfattningar av de objekt som definieras som fornlämningar, uppfyllde inte de aktuella kriterierna för fornlämningar som togs i bruk år 2009 och deras fornlämningsstatus slopades.

Arbetets utförande och metoder

Största delen av terrängarbetet utfördes i september-november. På sommaren letade man främst efter nya objekt men inspekterade också gamla. Terränginspektioner gjordes ännu i december. Många kända objekt, främst objekt från den historiska tiden samt husplatser som lokaliserats från gamla kartor (såsom Kiala torp), låg i mycket tätbevuxen, buskig eller snårig terräng, där man knappt såg något alls under sommaren och det var svårt att ta sig fram. När löven föll på hösten kunde objekten inspekteras eftersom synligheten var betydligt bättre. Även på åkrarna var det mycket lättare att rör sig på hösten än på sommaren. Observationer på åkrarna gjordes främst med hjälp av metalldetektor, eftersom det knappt fanns några arkeologiskt potentiella plöjda åkrar i området förrän i slutet av november och december, men även då mycket få. Inspektioner av åkrar gjordes slutligen mycket lite.

I arkivarbetet användes enbart webbarkiv eftersom arkiven under största delen av inventeringstiden var stängda eller begränsade på grund av Covid19-pandemin. Det hade dock ingen större betydelse för inventeringen - om något. Alla (eller nästan alla) befintliga storskifteskartor över området finns på webben, antingen i Riksarkivet eller i Lantmäteriverkets arkiv. Några av Brotherus landbokskartor från 1600-talet (konceptkarta), som det bl.a. hänvisas till i tidigare inventeringar, blev ogranskade. Några lösa fynd i Museiverkets arkiv inspekterades inte, men de hade kanske snarare varit detaljer av typen "human interest" och förmodligen inte haft någon betydande inverkan på inventeringen.

I beredningsskedet samlade man in uppgifter om fornlämningar i området (och andra arkeologiska objekt) från fornminnesregistret samt rapporter från tidigare undersökningar (kartta.museoverkko.fi och www.kyppi.fi). Dessa lagrades i inventeringens databas, som sedan kompletterades med nya observationer. Rapportens objektbeskrivningar och -förteckningar, geodatabaser samt objekt- och översiktskartor har alltså skrivits ut från en sql-databas som sammanställts vid inventeringen.

Från Riksarkivet och lantmäteriverkets kart-arkiv samlade man i beredningsskedet in gamla kartor som beskriver området, såsom storskiftes- och senare ägo- och avstyckningskartor, gamla grundkartor samt olika översiktskartor. Som skriftliga källor användes Borgå stads och landskommunens historiska verk samt som kartkällor verk från Konungens kartverk- och Klerckers sjökort. På de gamla kartorna lokaliserades platser för gamla hus och torp (äldre än början av 1800-talet - "under den svenska tiden") samt andra arkeologiskt intressanta markeringar (kvarnar, gränsmärken, vägnät). På yngre gamla kartor (såsom senatens kartor och grundkartor) utreddes markanvändningen på gamla tomter. Med hjälp av dem försökte man också uppskatta och förklara olika observationer i

terrängen. Man utredde separat linjedragningarna för "urgamla" stora strandvägar, dvs. kungsvägen och Mörskom väg. Inget annat gammalt vägnät undersöktes.

Man beredde sig på att mer ingående undersöka vissa historiska fornlämningar som misstänks vara oklara, så att man med dem kan utföra lätt invasiv forskning, dvs. provgropar. Dessa var:

Borgå Bäckby (1000022264), historisk byplats. Objekt nr. 48.

Borgå Tjusterby Torp 1 (1000022448), historisk torpplats. Objekt nr. 141.

Borgå Hasselholmen (1000034207), historisk byplats. Objekt nr. 88.

Borgå Stensböle kyrkogård (1000022222), historisk husplats. Objekt nr. 103.

Borgå Stensböle torp 1695 (1000022221), historisk torpplats. Objekt nr. 104.

Borgå Stensböle (1000008299), historisk husplats. Objekt nr. 110.

Borgå Tojberget (613010020), rösen från bronsåldern. Objekt nr. 5.

Borgå Nybacka (000037953), fyndplats från järnåldern. Objekt nr. 58.

På Tojberget fanns det knappt någon möjlighet att försvinna ner marken, eftersom nästan hela fornlämningsområdet utgjordes av klippor och saken löste sig utan att röra om i marken. Vid andra objekt gjorde man ett noggrant arbete, i vissa fall några provgropar, på andra ställen sökte man med metalldetektor och grävde provgropar (såsom i Nybacka).

Flera fornlämningar i Stensböle och Hasselholmen, för vilka man skaffade undersökningstillstånd, är belägna i naturskyddsområden. För att göra provgropar på dessa områden skaffade man tillstånd från NTM-centralen.

Geodata för områdets sandjordmån plockades från GTK:s geodatamaterial och detta skrevs ut på fältkartor. Sandjordmånsområden på lämpliga höjdnivåer inspekterades. Baserat på laserskanningsdata granskades den sneda ljusskuggningen, det vill säga terrängmodellen, eller höjdmodellen, noggrant med god noggrannhet. De arkeologiskt intressanta markstrukturer och fenomen som observerades där granskades. Allt som granskades visade sig vara naturformationer eller moderna konstruktioner. Områdets enda, sedan tidigare kända tjärgrav kan endast med möda urskiljas i laserskanningsmaterialet - det skulle knappast ha observerats om man inte visste var den fanns. Terrängen i området är ojämn, splittrad berggrund, stenig och "fylld med klumpar". Laserskanningsmaterialet var inte till någon större nytta och man slutade nästan genast "jaga" eventuella konstruktioner som observerades där, eftersom det visade sig vara slöseri med tid.

De områden som inspekterades i terrängen valdes utifrån förundersökning och observationer i terrängen. Platser i terrängen där det bedömdes att man eventuellt kunde hitta fornlämningar inspekterades på plats. Vid terränginventeringen var metoderna för terrängarbetet visuell observation, och på de ställen där man misstänkte underjordiska fornlämningar gjorde man även stick med spadar, sporadisk grävning av provgropar och handborring av jordmånen samt på vissa ställen där man önskade hitta något i metallväg, även sökning med metalldetektor.

Alla kända objekt inspekterades. Objekt som lokaliserats på gamla kartor och som lokaliserats på obebyggda eller mindre bebyggda områden inspekterades noggrant. De som lokaliserades till bebyggda områden betraktades endast snabbt visuellt och vissa inte alls - vissa gamla hus eller torpplatser kom fram först när rapporten gjordes och när marken var täckt av snö, och de förblev oinspekterade.

De flesta kvarnplatser som märkts ut på gamla kartor kontrollerade man på plats, såsom kvarnplatserna från 1700-talet i Tarkis och Stensböle. De två kvarnarna i Finnby fick endast lite uppmärk-

samhet - de verkade mycket bebyggda och var gårdsplaner. Där gick man knappast miste om någonting. Industriarkeologi undersöktes endast i liten utsträckning. Områdets potentiella fornlämningar, industri från 1800-talet (såg, stenhuggningsverk m.m.) har varit belägna vid åstranden i områden som nu är byggda eller som fungerar som åker.

Området kring den gamla staden - fornlämningen - undersöktes inte och omvärderades inte denna gång. Den existerar fortfarande som fornlämning, på samma sätt som tidigare.

Den största bristen i historisk inventering är inspektion av gränsmärken. Alla gränspunkter och "rå-rösen" och "visare" på storskifteskartorna granskades inte. De ligger fortfarande vid de nuvarande gränserna och används förmodligen om de fortfarande finns kvar. Vissa gränspunkter kontrollerades, såsom hörnen mellan byarna i Haiko och Svartsö (inget gränsmärke finns kvar), samt Stensböle södra gräns, där det finns ett gränsmärke som konstaterats vara fornlämning. Men på stranden i den andra änden av gränsen fanns igen, även om där fanns ett gränsmärke på kartan från 1700-talet. Vid gränspunkten mellan flera byar vid Kungsvägen i Mossakrog finns inget kvar av gränsröset som märkts ut på kartorna från 1700-talet. Vid behov kan man leta efter gränsmärken utan arkeologisk sakkunskap, så man satsade inte mer på det nu - det behövs en arkeolog för att leta efter förhistoria och underjordiska fornlämningar och man satsade på det.

Naturskyddsområden granskades endast till den del de hade fornlämningar som var kända från tidigare.

Området är omfattande och det finns rikligt med terräng som lämpar sig för olika fornlämningar (och även terräng som inte lämpar sig). Nu inspekterades endast en liten, men omsorgsfullt vald del, och kanske den del med mest potential, som provundersökning. Det finns alltså fortfarande oupptäckta fornlämningar i området.

Observationer

Sandjordar

Man letade efter förhistoria i sandjordar och strävade efter att lokalisera sandjordar på förhand på jordmånskartor. Det bör noteras att följande regel gäller för området: "finns det sand, då finns det gropar". Nästan alla sandjordar på jordmånskartan har till största delen grävts bort. På jordmånskartan urskiljs endast sand i större utsträckning som finns på en meters djup. I närheten av dem utgörs ytjorden ofta av sand. Sådana terränger hittas med hjälp av gamla grundkartor och laserskanningsmaterial: hitta sandgropar på dem. Nu finns det bara rester kvar av sandjordarna i området. Skogarna i Borgå är fulla av sandgropar i olika storlekar och åldrar. På många ställen har sandjordarna skrapats bort, ända till det sista kornet. På 1800-talet hade man för avsikt att gräva bort Borgbacken, som alltså är en sandformation, och en del av det fördes också i väg innan det skyddades. Det är så gott som säkert att boplatser från stenåldern har blivit förstörda när man fört bort sand. Man måste förhålla sig kritiskt till fynd från stenåldern - de kan ha kommit till fyndplatsen med den sand som förts dit. För arkeologen är situationen frustrerande - enligt jordmånskartan och terrängkartan är den plats som uppskattats vara lämplig för stenåldern bara en besfogad grop.

Stenmurar

Det finns gott om stenmurar i området, nästan överallt, vart man än går. De flesta används fortfarande, vid gränserna mellan fastigheter och gårdar, vid kanter av vägar och åkrar samt på gårdar och längs gårdsvägar och stigar. Stenig mark har gett goda möjligheter att bygga stenmurar. Jag har till och med själv gjort, och förstört, stenmurar på området. Det är svårt och ofta omöjligt att tidsbestämma stenmurar. En mur som ser gammal ut kan vara gjord för några tiotals år sedan. Man måste vara mycket kritisk med vad man fridlyser och vad inte.

Det finns också "övergivna" stenmurar i skogar i området. De gamla gränslinjerna är potentiell terräng för stenmurar. Stenmurar har alltså byggts också vid by- och stadsgränserna. Stenmurar som tagits ur bruk och som inte längre fyllde sitt syfte betraktades om arkeologiska objekt, men de fick vara byggnadshistorikernas område. Stenmurar som duger som fornlämningar torde finnas i skogarna i Borgå, förmodligen vid de gamla bygränserna, otaliga är ännu oupptäckta. Byggandet av stenmurarna har krävt arbetskraft och dyr tid, så de har knappast gjorts vid tider då produktionen av mat, foder och värme har krävt all tid. Enligt Niukkanen (2009) har man börjat göra dem först på 1700-talet (på herrgårdar som hade arbetskraft och råd till det) och vanligtvis först på 1800-talet. Gamla herrgårdars marker och gränser är har potential för stenmurar. Särskilt många stenmurar – även sådana som är klassificerade som fornlämningar – observerade vi i omgivningen kring Stensböle gård.

Stenbrott

I närheten av gamla städer, såsom Åbo och Vasa, finns det i allmänhet rikligt med stenbrott i olika storlekar. Så även i Borgå. Staden i sig har tagit emot oändliga mängder sten fram till 1900 talet, och det har också sålts till ett större område. Flera stenhuggerier verkade i Borgå på 1800 talet, av vilka åtminstone ett troligtvis har funnits på undersökningsområdet, enligt min uppfattning kring Kiala. De övriga större stenhuggerierna har funnits i skärgården. Den industriella stenhuggningen upphörde i Borgå i början av 1900-talet, men för hembehov bröt man ut sten åtminstone fram till 1970-talet (jag har själv deltagit i detta).

Vart man än går i det här området stöter man snart på en lämning av ett flyttblock, som genom borring har splittrats till byggnadsstenar eller en bergvägg med borrhål och stenavfall intill bergsväggen. På en del av dessa finns det fler borrhål stenblock kvar på platsen. På vissa ställen finns det bara stenblockens "kadaver" eller en bar klippvägg med borrhål. Kuukko-backen (Kokonniemi) är "full" av stenbrott i olika storlek. En del av dem observerades och beskrevs i denna inventering. Det är svårt, om inte omöjligt, att tidsbestämma stenbrott. Enligt Hiki-guiden betraktas de i regel inte som fornlämningar om de inte är äldre än 1860-talet. Om man vill kan man skydda ett stenbrott som minnesmärke för efterföljande generationer med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Stenbrotten i Kokonniemi kunde vara sådana.

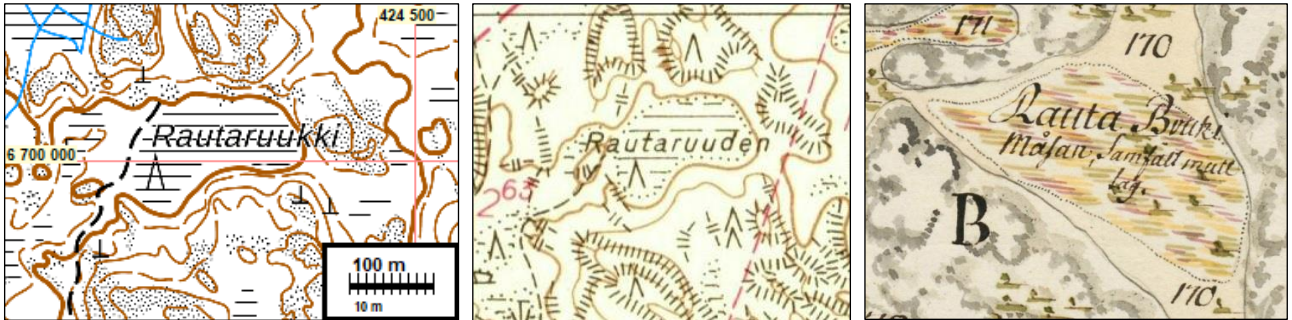
Enligt Munck och Boström (1933) har flera rösen från bronsåldern rivits i Borgå och stenarna har förts bort för att användas som byggnadsstenar. När det kommer till rösen måste man också vara kritisk med tanke på huruvida stenarna kanske är en avfallshög vid stenbrottet eller en hög med stenar för bygg som blivit otransporterad, ett tillfälligt stenlager. Det finns åtminstone skäl att kontrollera om stenarna i röset har borrhål.

Rautaruuden

I Teisala skog, 800 m nordost om ån, finns det en intressant myr mellan klipporna mitt i en vidsträckt klippskog. På terrängkartan är den märkt som "Rautaruukki". På grundkartan från år 1962

har den märkts med namnet "Rautaruuden". På storskifteskartan över Teisala från år 1783 är den märkt med namnet "Rauta Bruki" och förklaringen "måsan, Samfält mutt lag".

Tillsammans med Sepänmaa gick vi runt träsket och undersökte utkanterna vid träsket. Vi observerade inget annat som tyder på mänsklig verksamhet än vägspåret som leder till platsen. Träsket verkade djupt och utgöras av sumpmark, ett rikkärr där det växer tranbär.

Grunderna för fastställande och tolkning av objektens skyddsstatus

Allmänt (bl.a. Niukkanen 2009):

Det måste finnas konkreta observationer av fornlämningen. "Det arkeologiska objektets informationspotential och de forskningsmetoder som används har en avgörande betydelse [för fastställandet av dess status]. Det måste alltså finnas sådana spår av mänsklig verksamhet, om vilka man genom att undersöka med arkeologiska och liknande metoder kan få relevant information om människans historia och utvecklingen av hennes livsmiljö."

Fornlämningen ska ha en konkret plats. "En fast fornlämning är ett konkret terrängobjekt med ett exakt geografiskt läge"

Fornlämningen ska vara ett arkeologiskt objekt. En väsentlig egenskap hos en fast fornlämning är att den innehåller information som kan uppnås med hjälp av arkeologiska forskningsmetoder.

Vissa skyddskriterier för objekttyper från historisk tid, som det finns rikligt med i detta område

Stenbrott (Niukkanen 2009):

Gamla stenbrott som kan kopplas till ett viktigt byggnadsobjekt såsom en stenkyrka, slott eller fästning samt andra historiskt betydelsefulla stenbrott är fasta fornlämningar. **Små stenbrott som har använts för husbehov finns nästan överallt.** Det är svårt att tidsbestämma dem och det forskningsmässiga värdet är i allmänhet ringa. Av denna anledning kan de i regel inte definieras som fasta fornlämningar. De ska ändå dokumenteras i samband med inventeringarna. Kulturmiljöguide (2021 februari): Stenbrott som är äldre än 1860-talet är (eller kan vara) fornlämningar.

Odling (Niukkanen 2009):

Det är inte nödvändigtvis meningsfullt att skydda ett enskilt odlingsröse och inte heller sådana rösen som fortfarande finns i samband med en åker som det odlas på. Fornåkrar och **konstruktioner med anknytning till åkerbruk vars samband med den nuvarande odlingen har brutits för minst cirka hundra år sedan** (riktgivande åldersgräns) är fasta fornlämningar. Svedjerösen och -rösenområden med sina stenmurar, olika förvaringsgropar och andra lämningar är fornlämningar.

Stenmurar (Niukkanen 2009):

En stenmur kan anses vara en fast fornlämning om det är en lämning av bosättning, odling eller annan verksamhet som upphört för länge sen. Murar som fortfarande är nära förknippade med den befintliga bosättningsstrukturen och markanvändningen **är inte** fornlämningar, inte heller murar eller enskilda stengårdsgårdar som verkar unga och som hör till gårdsplanen för ett hus som försvunnit på 1900-talet. Stenmurar på kyrkogårdar som är i användning är inte heller fornlämningar utan de är skyddade av kyrkolagen.

Hus (Niukkanen 2009):

Husplatser som uppkommit efter mitten av 1700-talet, till exempel till följd av en utflyttning efter storskiftet betraktas i regel inte som fasta fornlämningar. Som skyddsobjekt jämföras de med torp i samma ålder. En ung ödelagd husplats kan klassificeras som fornlämning om det finns särskilda skäl till det, och objektet ska då som helhet vara välbevarat och representativt. Även en bytomt eller en husplats som nu odlas kan anses vara en fast fornlämning, om man kan anta att fasta konstruktioner har kunnat bevaras under bearbetningslagret. De historiska bytomter eller delar av tomtjordar som tydligt har förstörts (på platsen finns en planskild anslutning, flervåningshus, ett modernt småhusområde, en kraftigt modifierad gårdsplan, ett grustäktområde m.m.) är inte fasta fornlämningar. Objektet kan inte heller klassificeras som en fast fornlämning i det fall att ett hus har märkts ut på den historiska kartan, men det i terrängen inte finns några konkreta tecken på boplats på eller under markytan.

Vägar (Vägguide 2017)

Fasta fornlämningar är de delar och konstruktioner som blivit kvar av det landsvägsnät som förenat Finlands medeltida landskap och landskapen i början av den nya tiden samt deras slott, kyrkor, städer och byar samt lämningar av krogar/gästgiverier, broar, brotrummor och brotrappor i anslutning till landsvägsnätet. För att vara en fast fornlämning måste den historiska landsvägens ursprungliga trafikbruk ha upphört, varvid det är fråga om antingen en väglämning eller en vägruin. En väg som tolkats som en fast fornlämning omfattas inte längre av regelbunden väghållning och byggande, men den kan fortfarande fungera till exempel som gångväg i en skog. Den historiska vägen som används kan definieras som annat kulturarvsobjekt som ska skyddas med stöd av Markanvändnings- och bygglagen, och vars linjedragning och förhållande till miljön ska bevaras.

Byar

På undersökningsområdet finns till centrala delar eller helt och hållet följande landboksbyar: *Borgå Stad, Drägsby, Estbacka, Finnby, Gammelbacka, Haiko, Järnböle, Kallola, Kiala, Pepot, Prästgård, Stensböle, Svartså, Tarkis, Teisala, Tjusterby, Veckjärvi, Västermunkby och Åminsby*.

Dessutom sträcker sig området delvis bakom följande gamla byar: *Boe* (område i Tolkis), *Bosgård* (litet obebott skogshörn, sträcker sig till områdets östra kanter), *Eriksdal* (en del av områdets nordöstra hörn), *Ilola* (en del av områdets nordöstra kant- torp), *Karleby* (enklaver i Tolkis – som tidigare var en del av Boe), *Munkby* (en del på Veckjärvis nordöstra sida), *Sannäs* (ett avlägset hörn på Veckjärvis östra sida), *Saxby* (litet område norr om undersökningsområdet, på åns västra strand där det finns åkrar och skog). Storskifteskartorna för dessa byar undersöktes i regel inte desto noggrannare, om det inte utifrån dem eller översiktskartorna var möjligt att misstänka att deras gamla bosättning kunde placeras på undersökningsområdet.

Byspecifikationer

Eftersom det var fråga om en *arkeologisk inventering* granskas byarna i området här endast ur ett arkeologiskt perspektiv. På gamla kartor från 1600–1700-talet lokaliserades potentiella fornlämningar som markerats på dem, såsom tomtmarker (hus och torp). Deras arkeologiska skyddsstatus bedömdes. Bedömningen baserade sig på en bedömning av bevarandet eller möjligheten att bevara gamla skikt och konstruktioner av forskningsvärde som gjorts utgående från objektets markanvändningshistoria samt terräng- eller andra observationer. På de yngre av de gamla kartorna (såsom senatens karta från 1870, grundkartorna från 1900-talet) strävade man efter att utreda bland annat markanvändningen på de gamla tomtmarkerna och dess intensitet. Utifrån detta bedömdes förekomst- och bevaringsmöjligheter för de äldsta bebyggelseskikten. I inventeringen granskades också kvarnplatser och gränsmärken som lokaliserats på gamla kartor och som också har granskats i terrängen. Gränsmärken dock endast begränsat.

Byarnas historia beskrivs således inte här. Byarnas historia har sammanställts och kortfattat presenterats i Borgå landskommuns historia (Selen1996, del I) och upprepas inte här.

Boe

Södra delen av Tolkis dvs. Tolkislandet är mark som hör till Boe. På Borgå moderförsamlings karta från 1749 är området tomt. På Konungens kartverk har ingen bosättning märkts ut på området. På Klerckers sjökort från 1796 finns dock en oklar markering på norra sidan av Guggsund, en "fläck", som kunde tolkas som ett hus (torp). På kartan över ägande i Boe, Karleby och Svartså från 1783 finns det ett torp på platsen år 1783.

På samma ställe ligger ett hus på senatens karta från år 1873 och på kartan över ägande i Boe från år 1880. På platsen finns en byggnad och gårdsplan som fortfarande används, med flera uthus alldeles intill den norra ändan av Emsalö bro. Torpplatsen på kartan från år 1783 verkar dock lokaliseras under den nuvarande vägen.

Det andra torpet som markerats på kartan från år 1783 har varit beläget på södra sidan av Kattsundet (N 6689298 E 422061). På kartan från 1746 är området tomt.

Bosättningen i Tolkislandets södra del är alltså relativt ung - troligtvis har den uppkommit under senare hälften av 1700-talet. På området finns det knappast några fornlämningar från historisk tid som kan lokaliseras på gamla kartor.

Tolkislandet 1782

Borgå Stad

På Borgå moderförsamlings karta från 1749 finns det utanför stadsområdet, öster om ån, endast Ånäs gård, och torp på Prästgårdsbacken (på Prästgårdens mark). Markerade på åns västra sida finns Näse gård, Johannesberg och Hornhattula samt tre torp mellan gamla Helsingforsvägen och Johannesberg, på sydöstra- södra och sydvästra sidan. Det finns endast mer exakta kartor över området utanför stadsområdet som är mer exakta från början av 1700–1800-talet, över området sydost om centrum. Det finns inga kartor över området väster om ån som är äldre än nutid.

Näse gård och Johannesberg har lokaliserats och de är objekt 72 och 73. Hornhattula kan lokaliserats med hjälp av sockenkartan från år 1843. På senatens kartan 1873 finns det inte – vid den finns bara en obestämd grupp med byggnader. I vilket fall som helst är Hornhattulas gamla tomtmark ett helt bebyggt område kring Aleopeaus gata. Torpen har varit placerade kring punkterna N 6696255 E 425374 (Johannesbergsvägen 3), N 6696005 E 425090 (Ensbacken) och N 6695842 E 424184 (Björkbacka). De två första ligger i bebyggda områden. Vid Björkbacka lokaliserats gårdsplan till ett enskilt hus mitt i skogen. Den granskades inte. Lokaliseringen av torpet på kartan från år 1749 är grov, men mycket sannolik.

Öster om ån är Ånäs objekt 162 och det ligger i ett helt bebyggt område. På kartan över stadens ägande från 1759 - alltså öster om ån - har huset (eller torpet) markerats mellan två små åkerskiften, som heter By gårde och By Åker. Vid den har ett torp med flera uthus markerats på senatens karta från år 1873. Det lokaliseras vid Adlercreuzsgatan 6 och är nu ett område som är helt bebyggt (N 6695799 E 427128). Utdrag ur kartan från år 1769 bredvid.

På en mer detaljerad karta över stadens ägande från 1830-talet finns flera tomtmarker (torde vara självständiga, backstugor och torp) på stadens östra sida. Dessa undersöktes inte närmare.

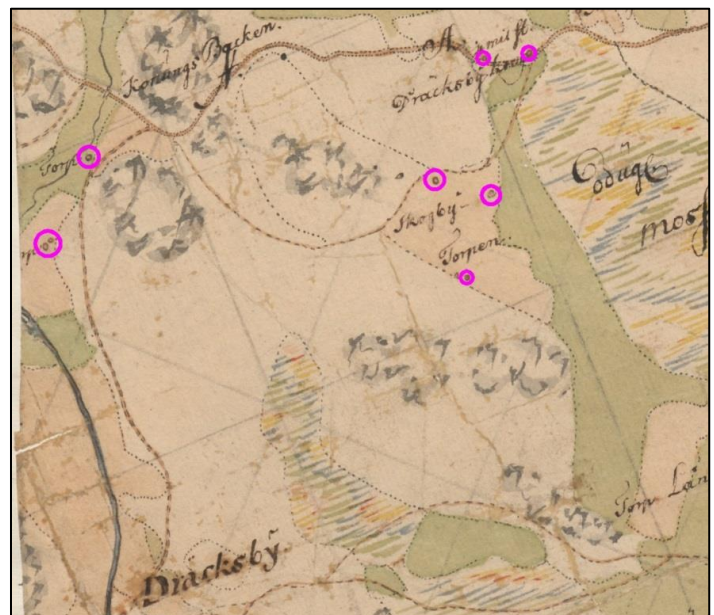
Hus och torp från slutet av 1700-talet utanför stadsområdet.

N	E	Namn	By	Rapnr	Obs
6694237	426849	KOKONUDD	Borgå Stad	70	
6695994	425894	NÄSE	Borgå Stad	72	by/gård
6695252	426515	ÅNÄS	Borgå Stad	162	gård
6696421	424969	JOHANNISBERG	Borgå Stad	73	gård
6695808	427123	(By åker)	Borgå Stad	hus/torp	byggnad 1759
6695842	424184	Björkbacka	Borgå Stad	torp	
6696250	425349	Hornhattula	Borgå Stad	gård	by/gård
6696250	425349	Johannisbergsvägen 3	Borgå Stad	torp	
6696005	425090	Ensbacken	Borgå Stad	torp	

Drägsby

På kartan från år 1749 finns det förutom herrgården även sju torp och en krog längs med gamla Helsingforsvägen, bredvid Kiala krog. Mer detaljerade kartor över området finns först från år 1883. På basis av Klerckers kartverk från år 1796, sockenkartan från år 1840 och kartan från år 1883 lokaliserades torpen väl.

Herrgården och torpen norr om den är objekten 51, 141 och 142 i rapporten. De fyra torpen på den östra sidan ligger mellan Ernesta och Mossakrog i en dal mellan klapporna, mellan motorvägen och Kungsvägen. På kartan från år 1749 har tre torp markerats på området med kommentaren "Skogby torpen". På senare kartor är torpen Backas, Skogby eller Ernesta och den sydligaste Longfalls - senare Öfra- och Nedre Långfalls. Vid byns

södra gräns ligger det fjärde torpet, Ölstens. Dessutom har byn en enklav

Utdrag ur Borgå moderförsamlingens karta från år 1749. Torpen är förstärkt med blårott, om Långfalls finns det bara text, ingen märkning.

nordost om Tolkis, nordväst om Koddervik, vid gränsen till Haiko, där Kodderviks torp har funnits. Det har markerats på kartan från år 1749 och bland annat på Kleckers sjökort 1796. Likaså har Mänsas torp (Skogsmänniska på senatens karta) hört till Drägsby och även ett vidsträckt landområde söder och nordost om Drägsby. Längs Kungsvägen fanns Drägsby krog, Krogars på kartan från 1883 (Bredvid Kiala krog). Alla dessa gamla torpplatser och krogar har använts fram till dessa dagar. En del används fortfarande, en del finns i nybyggda områden. Dessa bebyggda torpplatser som idag omfattas av modern markanvändning undersöktes inte närmare i terrängen, eftersom det knappast finns något arkeologiskt intressant kvar där, än mindre kan de lokaliseras och konstateras utan utgrävningar på de nuvarande gårdarna - skyddet av dem skulle i vilket fall som helst vara tvivelaktigt och även onödigt. Jag anser att det inte var värt mödan att satsa dess mer på dem i denna inventering.

Hus och torp från 1700-talet

N	E	Namn	By	Rapnr	Obs
6693793	420657	DRÄGSBY	Drägsby	51	
6693657	421295	STORMOSSEN	Drägsby	52	
6695148	420495	Norrnäs	Drägsby	141	torp
6695438	420709	Kungsbäcken	Drägsby	142	torp
6690386	422411	Koddervik	Drägsby	torp	enklav (Svartså)
6691719	422318	Mänsas	Drägsby	torp	enklav (Svartså)
6695291	422043	Backas	Drägsby	torp	
6695008	421929	Ernestas	Drägsby	torp	
6694115	422627	Långfalls	Drägsby	torp	
6693772	422770	Ölstens	Drägsby	torp	
6695774	422204	Krogars, krog	Drägsby	torp	

Eriksdal

På gränsgångskartan från år 1749 fanns en by som utgjordes av ett hus, och ett hus på norra stranden av Eriksdalträsket. På Borgå moderförsamlings karta från år 1749 är det samma sak. Det ligger utanför undersökningsområdet. På de övriga gamla kartorna från 1700–1800-talen finns inga bosättningsbeteckningar på undersökningsområdet i byområdet.

Estbacka, Gammelbacka och Pepot

Byarna behandlas här som en helhet, eftersom en gemensam storskifteskarta har utarbetats över dem åren 1799 och 1910.

Lokaliseringen av **Gammelbacka** gård (objekt 68 i rapporten) är klar - den har funnits under det nuvarande församlingscentret.

Pepot gård har funnits vid punkt N 6693945 E 425405 på storskifteskartan från år 1799, och även på Klerckers karta. På kartan från år 1910 finns den inte längre - som åker. Nu ligger platsen under en travbana. På moderförsamlingens karta från 1749 finns herrgården dock tydligt någon annanstans än på kartorna från slutet av 1700-talet, cirka 300 m västerut från stället år 1799, väster om Gammelbacka bäck, vid nuvarande Slingervägen 12 (N 6693804 E 425075). På Klerckers karta från år 1796 finns vid stället för husen på storskifteskartan år 1799 en grupp hus med testen "Pepot" och en röd punkt cirka 300 m västsydväst därifrån. Vid stället på storskifteskartan från år 1799 finns

ett kluster med hus och tomtmark, men gården och dess byggnader här alltså markerats öster om bäcken.

På kartan från år 1746 ligger **Estbacka** cirka 400 m nordnordväst om Pepot gamla gård. På detta ställe har en stor byggnad markerats på storskifteskartan från år 1799 (N 6694204 E 424868). Platsen är vid det nuvarande huset på Bofinksvägen 6 (eller är det Bågvägen 6)

På kartan från år 1799 finns det 11 torp i Gammelbacka, Pepot och Estbacka. På kartan från år 1749 finns det ett torp som ligger på annat ställe än torpen år 1799. Detta ställe är sedermera och fortfarande åker. Det är det enda torpet i området som inte ligger på bebyggt område. Alla andra torp har varit i bruk fram till idag och är fortfarande i bruk eller under modernt byggande.

6698445	425113	GAMMELBACKA TORP	Gammelbacka	66
6693570	424704	GAMMELBACKA gård	Gammelbacka	68
6693378	425449	Torpet 1749	Gammelbacka	torp
6693226	424612	torp	Gammelbacka	torp
6693121	424861	torp	Gammelbacka	torp
6693717	424620	torp	Gammelbacka	torp
6694258	424679	torp	Gammelbacka	torp
6694132	424487	torp	Gammelbacka	torp
6694158	424688	torp	Gammelbacka	torp
6692290	424973	torp	Gammelbacka	torp
6691987	424954	torp	Gammelbacka	torp
6694204	424868	Estbacka 1749	Estbacka	hus
6694544	423772	Hommas	Estbacka	torp
6693772	425193	Pepot 1749	Pepot	hus
6693940	425403	Pepot 1799	Pepot	hus
6694808	424906	Pepot torp	Pepot	torp
6693819	425941	Lappnäs	Pepot	torp

Finnby

På bytomten och vidare nordost om Bergsta gård fem hus. Bytomten är objekt 41. Gården till Bergsta gård undersöktes inte – när man tittar längre ifrån och på flygfoto kan man inte märka ut fornlämningar eller eventuella fornlämningar på området utan provgropar m.m. Det verkar som om markanvändningen på gårdsområdet har varit sammanhängande och sannolikt blandats ihop med markeringar av gammal bebyggelse. Jag tror inte att det är värt mödan att skydda det. Den gamla bytomten är bebyggt område. Inga torp har markerats på kartan från år 1700. Det finns två torp på Borgå moderförsamlings karta från år 1749 som kan lokaliseras med hjälp av senare kartor (storskifteskartan från år 1789 är mycket otydlig). Det ena är ett kvarntorp söder om korsningen mellan Bergstavägen och Finnbyvägen, det andra vid nuvarande Bergstavägen 2. Vid kvarntorpet finns en gång- och cykelled.

6698158	424818	Finnby, bytomt	Finnby	41	5 hus
6698203	425286	kvarn	Finnby		
6698299	425268	torp	Finnby		
6698445	425113	Bergsta Gård	Finnby	gård	

Haiko

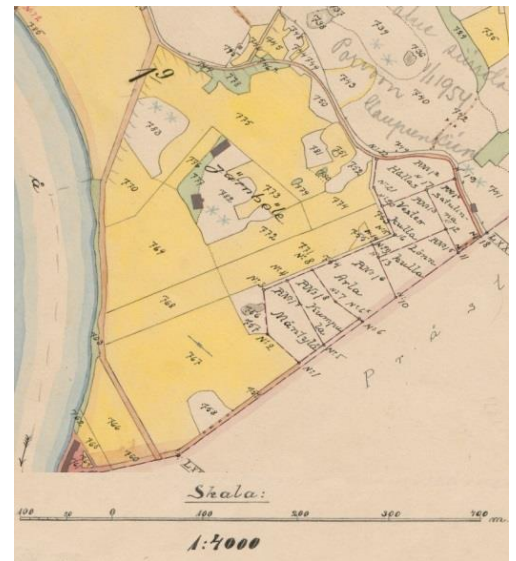
Den plats på Haiko gård som är äldre än 1800-talets första hälft är en fornlämning (objekt 64). På moderförsamlingens karta från år 1746 finns det ett torp på Hermansö. Den har märkts ut på samma ställen även på senare kartor (N 6689768 E 423535). Det finns ett hus på det gamla torpets ställe. Den ligger på en liten kulle med klippbotten. Bredvid den, på kullens högsta ställe, på stället för det gamla torpställen, eller intill den byggs ett nytt hus och marken har grävts upp runt det. I området kan man knappast hitta och identifiera spår av den äldsta bosättningen på stället.

På kartan från år 1842 dyker det andra torpet upp för första gången, markerad på Haikos mark på Kodderviks norra strand (N 6690596 E 422869). På torpets plats finns fortfarande ett bebott hus och omgivningen är byggd. På samma karta från år 1843 har också Hammarböle torp och på dess nordöstra sida två andra markerats för första gången (N 6692048 E 423389, N 6692430 E 423639, N 6692337 E 423663). Alla dessa finns i bebyggda områden. Dessa torp, som troligtvis grundades först på 1800-talet, finns inte på huskartan.

Järnböle och Prästgård

Järnböle säteri är på basis av kartan från 1746 och senare översiktskartor från 1700-talet (Konungens, Klercker) belägen på ungefär den plats där den har märkts ut på Finnby och Järnböle förrättningskartan från 1926–31. På senatens karta från år 1873 finns det ett torp på stället, och Järnböle har märkts ut längre söderut, på en plats där det på Konungens och Klerckers kartor finns ett hus med namnet Huckus.

Järnböles placering är N 6697802 E 425539 Huckus (torp 1749) N 6697792 E 426402. Båda platserna är under modernt byggande. På prästgårdens marker finns det flera backstugor och dylika byggnader norr om den dåvarande stadsgränsen – på Prästgårdsbacken. Området är byggt. De undersöktes inte noggrannare nu - skulle förutsätta att man gräver i gårdsplanerna.

Utdrag ur förrättningskartan från år 1926–31

Kallola

Kallolas bytomt med tre hus ligger på det ställe som senare blir Kallola gård - under byggnaden och gården. I rapporten är det objekt 74, där det finns en noggrannare förklaring. Största delen av själva byns marker och torp ligger utanför undersökningsområdet.

Kiala

Kiala gård och gamla torpplatser från 1700-talet beskrivs i rapportens objekt, vars nummer finns i tabellen nedan:

6697232	424031	KÄRRBY	Kiala	18
6697908	424685	GRINDBY	Kiala	43
6698004	424931	SMEDS	Kiala	44
6697673	423785	KIALA	Kiala	47
6697628	422823	BÄCKBY	Kiala	48
6697574	422631	Bäckby 2	Kiala	48
6698514	423882	NÄSEBY	Kiala	76
6696999	424352	KÄRRBYBACKEN	Kiala	136
6698444	423239	VESSBY	Kiala	144

Stensböle

Stensböle gård och dess gamla torpplatser från 1700-talet beskrivs i objekten i rapporten, vars nummer finns i tabellen nedan:

6692392	430401	KÄRRAS	Stensböle	106
6692243	431245	BASTUBERG	Stensböle	107
6691901	428533	KOTTERNÄS	Stensböle	108
6692007	429401	STENSBÖLE	Stensböle	110
6692064	429470	BACKAS	Stensböle	111
6691769	429851	GRINDAS	Stensböle	112
6691259	429426	LÅNGNÄS	Stensböle	113
6692263	427771	Uddas	Stensböle / Tarkis	

Svartså och Åminne

De gamla husen och torpen i Svartså finns i fornminnesregistret och i denna rapport som egna objekt, varmed de beskrivs i objektbeskrivningarna. Den äldsta exakta kartan över Svartså, en storskifteskarta från år 1791 är problematisk – tomtmarker och hus har inte märkts ut på den alls, förutom av någon anledning endast Häntala tomt. Lokaliseringarna av hus har delvis gjorts på moderförsamlingens karta från år 1749 (grovt) och noggrannare på förrättningskartan från år 1883 och på Senatens karta. Endast hus och torp från kartorna från 1800-talet (men inte äldre) ingår inte i förteckningen. Ett torp som är markerat på kartan från år 1749, någonstans mellan Kvarnkärr, före detta Upplabbträsk, och ån, kan inte lokaliseras ens grovt på ett förnuftigt sätt.

6690900	419161	NYBACKA	Åminne	57
6692629	420228	LABBAS	Svartså	55
6691322	419557	BRASBACKABY	Svartså	56
6690791	421195	SILLVIK	Svartså	61
6692306	419919	PELLAS	Svartså	132
6690848	419407	Häntala	Åminne	(57)
6690788	421751	Brännbacken	Svartså	(61)
6692102	420418	Opp Labbas	Svartså	hus

Tarkis

På kartan från år 1749 finns det två hus och ett torp i Tarkis. Dessa kan lokaliseras mycket väl på storskifteskartorna från år 1763 och 1784. På bytomten finns det alltså två hus och i närheten ett militärtorp. Detta beskrivs närmare i objekt [101](#). På kartan från år 1695 finns det två hus och två kvarnar. Kvarnplatserna har märkts ut även på senare kartor. Det finns inga spår av kvarnarna i terrängen - floden är hårt muddrad.

6693297	429355	TARKIS	Tarkis	101	2 hus
6693366	429421	Soldats torp	Tarkis	101	

Teisala

I Teisala finns det på storskifteskartan från år 1783 två hus och ett soldattorp som båda är lätta att lokalisera. De är också objekt i rapporten. Objekt nummer i tabellen nedan.

6699215	423837	SEPPÄLÄ	Teisala	39
6699437	423625	ULJAS ANTTILA	Teisala	75
6699264	423707	Soldats torp	Teisala	(39)

Tjusterby och Väster Munkby

På storskifteskartan från år 1779 finns det två hus, ett soldattorp och två andra torp i byn. Husen är objekt 137. Torpen finns i bebyggda områden. Väster Munkby är ett fornlämningsobjekt. I inventeringen år 2013 konstaterades dess torp ha försvunnit helt (gett plats för väg).

6694401	420078	Yrjas	Tjusterby	137
6694250	420152	Klåsbacka	Tjusterby	137
6694418	419951	Soldattorp	Tjusterby	137
6695292	419660	Qvarntorp	Tjusterby	137
6695183	419722	Knuterstorp	Tjusterby	137
6693432	420317	Munkby	Väster Munkby	50
6693035	420010	Råbäckstorp	Väster Munkby	50

Veckjärvi

På moderförsamlingskartan från år 1749 och storskifteskartan från år 1783 lokaliseras sju hus i Veckjärvi, av vilka fyra på en gemensam tomt. På 1700-talet verkade det ännu inte finnas torp i byn, annat än krogen "Krog torp" som nämns på storskifteskartan (beskrivs i samband med vägobjekt [167](#)).

6696932	430012	Staffas m.fl.	Veckjärvi	85	4 hus
6696660	429795	Myllibacka	Veckjärvi	85	
6697710	430091	Domargård	Veckjärvi	85	
6696896	429895	Hongas	Veckjärvi	85	

Resultat

Totalt finns det 63 arkeologiska skyddsobjekt (tidigare 65) varav 58 (tidigare 60) är fornlämningar och 5 övriga kulturarvsobjekt. Antalet skyddsobjekt minskade alltså med två. Det berodde på att även om 17 nya fornlämningar hittades och 4 andra kulturarvsobjekt, dvs. 21 nya skyddsobjekt, var man tvungen att avlägsna status som skyddsobjekt för 23 objekt.

I området finns nu 86 andra objekt än skyddsobjekt (fyndplatser, eventuella fornlämningar och övriga objekt, dvs. observationsplatser). Dessutom rapporteras 18 objekt i fornminnesregistret som har försvunnit, förstörts eller varit så kallade obefintliga (fel koordinat eller platsen hittas inte eller det finns inget på platsen). Totalt rapporteras alltså 167 objekt, av vilka 129 är kända sedan tidigare och 38 är nya.

När anbudet lämnades in i mars 2020 räknades objekten i området som finns i fornminnesregistret (andra än naturformationer) och då blev resultatet 113. I december 2020 fanns 129 objekt i fornminnesregistret - de ingår i rapporten. I januari 2021 har åtminstone en fyndplats lagts till, men den har inte längre beaktats i rapporten. I rapporten ingår alltså objekt som funnits i fornminnesregistret den 30 december 2020 och som är belägna i området och dessutom nya objekt som observerats i denna inventering.

Betydande nya fynd var Finnbys boplatser från stenåldern Hiekkaharjuntie (objekt [121](#) i rapporten) och Nedre Pås NW ([122](#)). Boplatserna är omfattande, har konstruktioner (sänkor) och framför allt är de nästan helt intakta, nästan oskadda, och belägna i skogen. På en åker i Kallola hittades dessutom en boplatz från stenåldern. Övriga nya fornlämningar är stenmurar, övergivna delar av den gamla, stora strandvägen, dvs. vägboten, kolmil samt torpplatser från historisk tid.

Ett betydande resultat är att alla fornlämningar granskades och att uppgifterna om dem uppdaterades. Skyddsstatusen för flera fornlämningar ändrades (försvunnen, förstörd, obefintlig, uppfyller inte kriterierna för fornlämning) och avgränsningarna av deras skyddsområden preciserades. Samma sak gjordes också för många möjliga fornlämningar och övriga kulturarvsobjekt.

Av inventeringen kan man också dra slutsatsen att *26 år är för lång tid mellan inventeringarna och granskningarna av objekten* (Seppälä 1994 och inventeringen nu), särskilt i områden med relativt riklig markanvändning. Med beaktande av förändringsperioden för uppfattningar och kriterier kan man i sådana miljöer som Borgå i fråga om markanvändningsintensiteten och fornlämningsdiversiteten konstatera 18–20 år som *preskriptionstid* för arkeologiska inventeringar.

Den allmänna inventeringens omfattning är varken fullständig eller exakt. Därför är det bra att inventera de nya detaljplanerna separat.

Statistik:

Kolumn 2020-12 avser objekt i fornminnesregistret i slutet av december och kolumnen 2021-01 avser situationen efter inventeringen, som ett resultat av inventeringen. Kolumn 2020-03 avser fornminnesregistrets situation i mars 2020.

Statistik	2020 -12	2021-01	2020-03
Fornlämningar	60	58	47
Övriga kulturarvsobjekt	5	5	6
Eventuella fornlämningar	31	3	31
Fyndplatser	33	38	29
Övriga objekt		45	
Försvunna förstörda obefintliga		18	
Objekt totalt	129	167	113
<i>Objekt som är kända från tidigare</i>	129		
<i>Nya objekt</i>		38	
Nya fornlämningar		17	
Nya övriga kulturarvsobjekt		4	
Nya övriga objekt		17	
<i>Ändrade fornlämningsbegränsningar</i>		15	
<i>Totala antalet objekt som ska avlägsnas</i>		14	
<u>Objekt med förändrad status</u>		51	
<i>Fornlämningsstatus har avlägsnats</i>	(60->)	19	
Fornl -> övrigt objekt		9	
Försvunnen förstör obefintlig		9	
Fornl -> möjlig fornl		1	
<i>Möjlig fornl. ändrad</i>	(31->)	28	
Till fornlämning		7	
Försvunnen		3	
Till naturformation		1	
Till övrigt objekt		17	
<i>Övrigt kulturarvsobjekt ändrat</i>	(5->)	4	
till fornlämning		1	
till övrigt objekt		1	
försvunnen förstörd obefintlig		2	

Källor

Forminnesregisteriet: Museiverket, [Kulturmiljöns tjänsteportal](https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/rsv_default.aspx)
(https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/rsv_default.aspx)

Litteratur

- Alanen, Timo och Kepsu, Saulo, 1989: Konungens kartverk över Finland 1776-1805. SKS. tidsskrifter 53, 54, 71, 72.
- Edgren, T. & Gardberg, C.J.. 1996. Borgå stads historia I. Borgåregionens förhistoria -Medeltid och 1500-tal. (Porvoon kaupungin historia I. Porvoon seudun esihistoria -Keskiaika ja 1500-luku.) Borgå stad.
- Harju Erkki-Sakari och Tiilikainen Heikki 2009: Kungliga sjökortet 1791-1796. SKS, Atlasart. (Klerckers sjökort)
- Harju Erkki-Sakari och Lappalainen Jussi T 2010: Konungens vägkarta i Finland 1790. SKS, Atlasart.
- Mäkelä-Alitalo Anneli. 2000: Borgå stads historia III: 1 1809-1878. Borgå stad.
- Mäntylä Ilkka, 1994: Borgå stads historia II-1602-1809. Borgå stad.
- Niukkanen Marianna 2009: Fasta fornlämningar från historisk tid - identifiering och skydd. (Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset – tunnistaminen ja suojelu.) Museiverket RHO 2009.
- Nunez Milton 1978: A Model to Date Stone Age Sites within an Area of Abnormal Uplift in southern Finland. Iskos 2. 25-51.
- Museiverket 2017. Historiska vägar. (Historialliset tiet) Anvisning 2017.
- Selen, Göran 1996: Borgå socken genom tiderna I och II. Borgå landskommun
- Westerlund Lars, Koskimies Jan, Virrankoski Hannes, Brunberg Maija. 2008: Borgå stads historia IV, 1917-1996. Borgå stad.

Rapporter

- Hackman, A. 1928. Borgå socken. Undersökning av gravrösen från romenska järnåldern på Kuito vid Tolkis i juni 1928
- Jussila, T., Laakso, V & Sepänmaa, T. 2013. Borgå Haiko gård fornlämningsinventering 2013. Mikroliitti Oy.
- Jussila, T. 2013. Porvoo MT 170 parantamisalueen välillä Kullo-Ernestas muinaisjäänösinventointi 2013. Mikroliitti Oy.
- Jussila, T. 2016. Porvoo Hummelbergin siirtolapuutarhan asemakaava-alueen muinaisjäänösinventointi 2016. Mikroliitti Oy.
- Jussila, T. 2017. Porvoo Gammelbacka Gammelbackan puistometsä ja Hamarim alakoulun alue muinaisjäänösinventointi 2017. Mikroliitti Oy.
- Jussila, T. 2018. Borgå Landsväg 1605 kevyenliikenteenväylä välillä Lakkapolku-Papinjärventie muinaisjäänösinventointi 2018. Mikroliitti Oy.
- Jussila, T. 2019. Porvoo – Askola 110 kV voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2019. Mikroliitti Oy.

- Katiskoski, K. 1990. Borgå inkl. Kulloo – Porvoon kaupunki Harabacka Inventointi suunnitellulla maakaasuputkilinjalla.
- Koivisto, S. 2012. Porvoo Skaftskärr Kaavarunkoalueen arkeologinen inventointi 30.-31.10.2012.
- Munck, Marita och Boström, Berit 1933: Borgå sockens fasta fornlämningar samt förteckningar over fynd från förhistoriska tid. Borgå museum.
- Ranta, H. 1990. Porvoo Kokonmäki Pronssikautisten röykkiöiden kaivaus.
- Rosendahl, U. 2003. Nylandska sätes – och kungårdar från medeltid och 1500-tal. Grundutredning och inventering. Museiverket Byggnadshistoriska avdelningen.
- Rosendahl, U. 2005. Porvoon Näsinmäki Arkeologinen inventointi. Byggnadshistoriska avdelningen. Museiverket.
- Seppä, J. 2018. Borgå Johannisberg 100008279. Historiallisen ajan asuinpaikan tarkkuusinventointi 26.-27.4 ja 2.5.2018. Museiverket.
- Seppälä, S-L. 1994. Porvoon kaupungin ja maalaiskunnan arkeologinen inventointi. Borgå museum.
- Suhonen, V-P. 2003. Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjännösten inventointi Itä-Uudellamaalla keväällä 2003. Museiverket, byggnadshistoriska avdelningen.

Granskningsberättelser

- Bergström, Matti 1986: granskningsberättelse. (på finska) Borgå inkl. Hammars. Museiverket.
- Katiskoski, K. 1991. Granskning av arkeologiskt objekt. (Arkeologisen kohteen tarkastus.) Norrnäs.
- Maaranen, Päivi 2006 (2007): Granskning av arkeologiskt objekt. (Arkeologisen kohteen tarkastus.) Porvoo Gammelbacka Utsiktberget-Tornberget B. Museiverket.
- Mustonen, R. 2020. Granskning av arkeologiskt objekt. (Arkeologisen kohteen tarkastus.) Nybacka. Porvoon museo-Itä-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo.
- Segert, T. 1986. Granskning av förhistoriskt objekt (Esihistoriallisen kohteen tarkastus.) Porvoo, Kokonmäki.
- Standberg, N. 1997. Tarkastuskertomus. Porvoo Hasselholm.
- Taavitsainen, J-P. 1983. Granskning av förhistoriskt objekt (Esihistoriallisen kohteen tarkastus.) Porvoo, Telegrafberget.

Övriga källor

- AK 442 Maisemaselvitys. Gammelbackan kartanon puistometsän vaiheita. Stadsplanering (2009) uppdaterad 2017.

Gamla kartor

Översiktskartor

- Brotherus 1694 - 1710: Karta över Borgå läns kust.
- Borgå sockens vägar år 1889.
- Ekebom, K.G. 1886. Karta öfver Finlands södra Skärgård från Willinge-Borgå-Pellinge.

Kalmbergs kartverk 1855. Pernå, Liljendal, Lapträsk, Borgå, Askola, Borgnäs, Mäntsälä, Sibbo, Mörskom.

Karta öfver Finland. Nylands län med tillstötande delar af Åbo, Tavastehus och St. Michels län, Sektion 3. 1864

Senatens karta 1873 Nylands Län, Helsinge Härad. Rad VIII, Tidning 33.

Senatens karta 1873 Nylands Län Helsinge Härad/Perno. Rad IX, Tidning 34.

Senatens karta 1873 Nylands län Helsinge härad. Rad IX, Tidning 33.

Senatens karta 1873 Nylands län Helsinge härad.

Senatens karta 1873 Nylands län, Helsinge Härad, Borgå Socken. Rad VIII, Tidning 34.

Senatens karta 1873 Nylands län, Helsingfors härad. Rad VIII, Tidning 33.

Ekonomisk karta över Finland (häradskarta) 1912, korrigerad 1919. Tidning II: 7 Borgå-Lovisa.

Borgå moderförsamlings karta 1749 (de bevarade delarna täcker inte hela området).

Borgå sockenkartor 1843, 3021 05, 3021 02, 3021 02.

Grundkartor: Borgå 3021 02, 1962, -78 och 88. 3021 03. 1962, 78 och 88. 3021 05. 1962, 78 och 88. 3021 06. 1962, 78 och 88.

Mer detaljerade kartor per by

Boe (Tolkis):

Byman, A.F. 1876, 1877, 1880. Förrätningen no 3188. Karta öfver Kuggö enstaka Frälse säteris egor och fiskevatten i Borga socken af Helsinge härad och Nylands län.

Winter Timothy 1782-83: Charta öfver Tolkis Holme til endel lydande under Svartså, Carleby samt till större delen under Boe Gård uti Borgå Socn och Härad samt Nylands Lähn.

Edelman, F. 1891. Karta öfver Tolkis urfjällsskifte, underlydande Kaspersbacka Frälse säteri No 2. ingas söteri rusthåll no 3 I karleby by samt Uppgrindas Frälse hemman no 4 och Keupas Frälse hemman No 7 I Svartså by, alla I Borgå socken Helsinge härad och Nylands Län.

Borgå Stad:

Brink, H. 1732. Charta Öfwer Rågånäen mellan allodial Säteri Gårdarne Näse och Johanesberg Belägne invids Borgo Stad och Sockn, Samt Nylands Län.

Forsblom Nils, Toimitus No 51099. Kartta niistä Porvoon kaupungille kuuluvista tiluksista Uudenmaan lääniä, jotka on käytetty maanhankintalain mukaisiin tarkoituksiin.

Heinricius, J. 1762. Geometrisk Charta öfwer Nyåkrar och Entakor uppå Borgo Stads samfaldta March I Nylands Höfdingedöme.

Nyberg. O.W. 1879, 1880: Karta öfver Borgå Stads Egor.

Westermark, N. 1759. Geometrisk Charta öfwer En Del Af Borgo Stads Åkrar, belägne I Borgo Härad och Nylands Län.

Winter Timothy 1780: Charta öfver Tvistige Holmarna och Råsträckningarna emellan Gammelbacka med Pepott och Kråkö med desf Qircumferande uti Borgå Sockn Nylands och Kymmenegårds Höfdinge dömen.

Drägsby:

Edelmann, F. 1883. Dreggsby Enstaka Allodial Säteris samt Langis, Labbas och ½ Monsas hemmans egor uti Svatså By af Borgå socken, Helsinge härad och Nylands län.

Eriksdal

Brinck 1740-41: Charta öfver Råerne emellan Ericksdahl Sätesgård åten ena och Illby Samt Täisala byen åten andra sidan, Belägne uti Borgå Sochn och Härad, samt Nylands Lähn.

Estbacka:

Saxelin, E. 1803. Charta öfver Råskillnaden emellan Gammelbacka med Pepot Säteris samt Estbacka Frälse hemman. Ägor å ena och Johannesbergs Säteris Ägor å andra sidan belägne i Borgå Socken och härad samt Nylands Lähn.

Erander, L. 1919. Karta öfver Estbacka enstaka frälsehemman nor 1 1 / 4 i Borgå socken Helsinge härad, Nylands län.

Finnby:

Broterus, S. 1700. Skogs Charta uppå Finby Bärsta och Påregårdh [avser Eriksdal].

Broterus, S. 1700. Charta uppå Finby i Bårso Sochn och Härad.

Edelmann, F 1879: Karta öfver egor, hvilka gått i byte emellan särskilda lägenheter uti Finby by af Borgå socken o. Nylands län.

Ehnqvist, E, 1926-31: Karta i 3 delar over Finnby bys och Jernböle enstaka lägenhets alla ägor i Borgå kommun och Nylands län.

Hagström, C. P. 1783. Charta öfver Finby Bys Hustomter I Kymenegårds Län Kymene Härad och Borgå Sockn.

Hagström, C. P. 1787. Charta öfver Finby Bergsta och Erichdals Samfälta Ägor Belägne uti Borg Sochn Kymmene Härad och Kymmene Gårds Län.

Rosberg, J. 1840. Finby Bys Tomter och Swinwall uti Borgå Socken Helsinge Härad och Nylands län

Gammelbacka, Pepot och Estbacka:

Järnefelt Niklas ja Rydman Werner 1908-1910: Karta i 5 delar öfver Gammelbacka Pepott och Estbacka enstaka frälsehemmans egor i Borgå socken Helsinge härad och Nylands län.

Winter, Timothy 1779: Charta öfver Gammelbacka Pepott och Estbacka Frälse Egendomars Ägor i Nylands Län Borgå Härad och Socn

Winter, Timothy 1780: Charta öfver Tvistige holmarna och Råssräckningarna emellan Borgå Stad Gammelbacka med Pepott och Kråkö med dess Circumferance, uti Borgå Socn, Nylands och Kymmenegårds Höfninge Dömen

Westerman, N. 1745. Charta öfver Twistiga Rågängen Näse och Repot allodiale Säterien emelan, uti Borgo Sochn, Borgo Härad och Nylands Lähn.

Haiko:

Ehnqvist, E. 1920: Karta öfver den del af Haikå enstaka allodial säteri No1 af Borgå socken ovh Nylands län, som affattas ogh styckats år 1920.

Rosenberg, J. 1843. Karta öfver Haika Gårds Ågor I Borga Socken Helsinge Härad och Nylands Län.

Tukkila, E. 1933. Karta i 2 delar öfver Haiko fr lägenhets RTY 1 /41 alla ägor I Haiko esnt.by av Borgå landskommun och Nylands län.

Järnböle:

Grenman, C. M. 1826, 1827. Charta öfver Kyrkoherde Bohlest och Jerböle Säteriets Ågor och Tvistemarkens med Borgå Stad och Ånäs Säteri, uti Borgå socken Kymmene Härad och Kymmengårds län.

Ehnqvist, E, 1926-31: Karta i 3 delar over Finnby bys och Jernböle enstaka lägenhets alla ägor i Borgå kommun och Nylands län.

Kallola:

Winter, T. 1783. Charta öfver Kallola ägor uti Borgo Sockn Kymmene Härad och Kymmegårds Lähn.

Edelmann, F. 1879. Karta öfver Kallola bys egor uti Borgå socken, Helsinge Härad och Nylands län.

Kiala:

Winter, T. 1787. Karta öfver Kiiala Allodial Säteri Ågor uti Borgå Socken och Härad samt Nylands Län. Dessutom finns en separat, renritad version av kartan från 1848. Den har inga väsentliga skillnader jämfört med den ursprungliga.

Prästgård

Wirenman 1826: Charta öfver Kyrkoherde Bohlels och Jernböhle Säteriets Ågor, och Tvistemarken med Bårgå Stad och Ånäs säteri uti Borgå Socken Kymmene härad och Kymmene-gårds län.

Sannäs:

Hagström, C. P. 1785. 1 sta Karta delen öfver Sannais, Haga och Haraldsnäs ågor uti Borgå Socken af Nylands Län.

Saxby:

Broterus, S. 1693. Geometrisk Charta och Afritning uppå Saxby Belägit i Bårgo Lähn.

Bonej, J. 1767, 1768. Geometrisk Charta öfver Saxbyss Ägor uti Borgo Härad och Sochn samt Nylands Lähn.

Saxelin, E. J. 1816, 1817. Charta öfver Saxby Ägor I Borgå Socken och Härad af Nylands Län.

Winter, T. 1767, 1780. Charta öfver Saxby Ägor Borgå Sockn och Härad Samt Nylands Lähn.

Stensböle:

Giöcker, J. 1734. Bjurböle Och Stensböle Rågånskarta.

Salmeen. 1776. Charta öfver Stensböle Gårds med Dess Underlytande Torppares Åkrar och Ängar Uti Borgå Soken Kymmene Härad och Kymmenegårds Län.

Svartså:

Grönlund, S. 1843. Karta öfver Svartså Holmar.

Edelmann, F. 1883. Dreggsby Enstaka Allodial Säteris samt Langis, Labbas och ½ Monsas hemmans egor uti Svatså By af Borgå socken, Helsinge härad och Nylands län.

Ehnqvist, E. 1919. Renovationskarta öfver Karleby, Åminsby och Svartså byars Samfällighets alla vattenområden och holmar af Borgå socken och Nylands Län.

Lukkonen, J. M. 1900. Karta öfver Karleby, Svartså och Åminsby byars alla egor I Borgå socken, Helsinge härad och Nylands län. (Av denna även en kompletterad karta från år 1943, Furuhjelm).

Okänd 1921: Förrättningen No 5059a. Karta öfver Karleby, Svartså och Åminsnby byar i Borgå socken och Nylands Län. 1. renovations delen.

Winter, T. 1784, 1791. Charta öfver Svartzå och Åminsby Byars Ägor uti Borgå Socken Borgå Härad och Nylands Län.

Winter, T. 1773. Charta öfver Råläggningen emellan Dreggsby Tiusterby, Kiela, Hindhär, Saxby och Löfcoski byars Ägor Belägna uti Borgå Sockn och Härad Samt Nylands Lähn.

Tarkis:

Broterus, S. 1695. Geometrisk Charta och Afritning uppå Tarkis by belägit i Borgo län och Sohn.

Ehnqvist, E. 1915: Karta öfver Tarkmans hemmans alla samt endel af Pellas hemmans ägor i Tarkis by i Borgå socken och Nylands län.

Hagström, C. 1784. Charta Öfwer Pellas Hemman I Tarkis By Uti Kymmenegårds Län, Kymmene Härad och Borgå Sockn.

Silfenius M.R, 1924: Karta i 2 delar öfver lägenheternas RN. 1², 1⁸, 1⁹ alla egor samt egor underlydande lägenheterna RN 2¹⁻⁴ i Tarkis by samt Stensböle enstaka frälssäteri.

Vestermark, N. 1763. Geometrisk Charta öfwer Tarkis bys ägor I Borgo Sockn, Borgo Härad och Nyland län.

Teisala:

Hagström, C. P. 1783. Charta öfwer Första Delen Af Teisala Ägor Uti Kymmenegårds Län, Kymmene Härad och Borgå Sochn.

Hahl, K. 1883. Karta öfver Teisala bys egos belägne I Borga socken Helsinge härad och Nylands län.

Tjusterby och Väster Munkby:

Ehnqvist, E. 1920-1921. Karta öfver RNo 1 Tjusterby och RNo 1 Westermunkby enstaka hemmans alla egor af Borgå socken och Nylands län.

Winter Timothy 1780 (affritade år 1845, Rosberg): Karta öfver Tjusterby frälse bys och Wester Munkby Säteriets Åkrar och Ängar.

Weckjärvi:

Winter, T. 1783. Charta öfver Wäckjärvi Byss Ågor Belägne uti Borga Socken Kymmene Härad och Kymmene Gårds Län.

Ehnqvist, E. 1914-1916. Karta öfver Weckjärvi bys alla ägor I Borgå socken och Nyländs län.

Rydman, W. 1917. Karta öfver Weckjärvi bys alla ägor I Borgå socken och Nyländs län.

Åminsby:

Brotherus, S. 1707. Geometrisk Charta och Afritning uppå Swartbeck by I Bårgo Sockn och Herad.

Westermarks, N. 1759, 1760. Geometrisk Charta öfwer Åminsby I Borge Sockn Borge Härad och Nylands Län.

Hannikainen, P. 1866. Karta öfver Storåkern unda Jofs, Mikkas och Grindas hemman i Åmins by af Borgå Socken och Nylands län.

Lukkonen, J. M. 1900. Karta öfver Karleby, Svartså och Åminsby byars alla egor I Borgå socken, Helsinge härad och Nylands län.

Fasta fornlämningar**1 BORGÅ BERGSTA JERUSALEMBERGET**

Objekt-id: 613010014
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: rösen

Koordinater: N 6698628 E 424991   Z 58 ±1 m

Ändring: avgränsningen har ändrats något

Forskare: J.E. Tuomala 1886 granskning, J.R. Aspelin 1886 provgrävning, Marita Munck ja Berit Bostöm 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 2,5 km norr om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Rösen som beskrivits tidigare. Bredvid röse C verkar det finnas en bergvägg som har brutits (men inga borrhingsspår syntes) och vid foten av den branta, eventuella stenbrottsväggen - vid vilken röset alltså ligger - finns det rikligt med bruten sten vid bergsväggen. Eller handlar det om stenarna från ett splittrat röse som har skuffats ner från berghällen? Röse B är täckt av mossa och ris, men ett tydligt lågt röse. Bredvid den finns det troligen stenar som tagits från röset som också lagts slarvigt som grund för en eldstad - har man någon gång tänkt föra bort stenarna?

Röse A har på ytan en platt sten där det står: "B E M" och med mindre oklar text "??UMH och året "1888" (lämnar rum för tolkning, kunde också vara "1988", "1998" eller "1958"). Texten har hållits ren, vid texten fanns det ingen mossa eller barrskräp.

Röse A: N 6698637 E 425016

Röse B: N 6698631 E 424997

Röse C: N 6698619 E 424966

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee Suomenkylän keskustan tuntumassa JerusaleMBERGET-nimisellä korkealla kalliomäellä. Paikka on lähes paljasta kalliolakea, joka viettää jyrkästi etelään. Muinaisjäännökset ovat laen etelä- ja kaakkoisreunalla, korkeimman kohdan eteläpuolella.

Röykkiö A on rakennettu pelkistä kivistä kalliopohjalle kaakko-luodesuuntaisesti. Se on muodoltaan soikea ja kooltaan 12 x 9 x 1 m. Kivien koko on 30–60 cm. Röykkiön keskelle on kaivettu 2 x 2 m:n kokoinen kuoppa, josta on heitelty kiviä ympäristöön.

Röykkiö B sijaitsee noin 10 m edellisestä lounaaseen. Se on rakennettu kalliopohjalle pelkistä kivistä pyöreähkään muotoon. Röykkiön koko on 6 x 6 x 0,5 m. Kivet ovat suu-

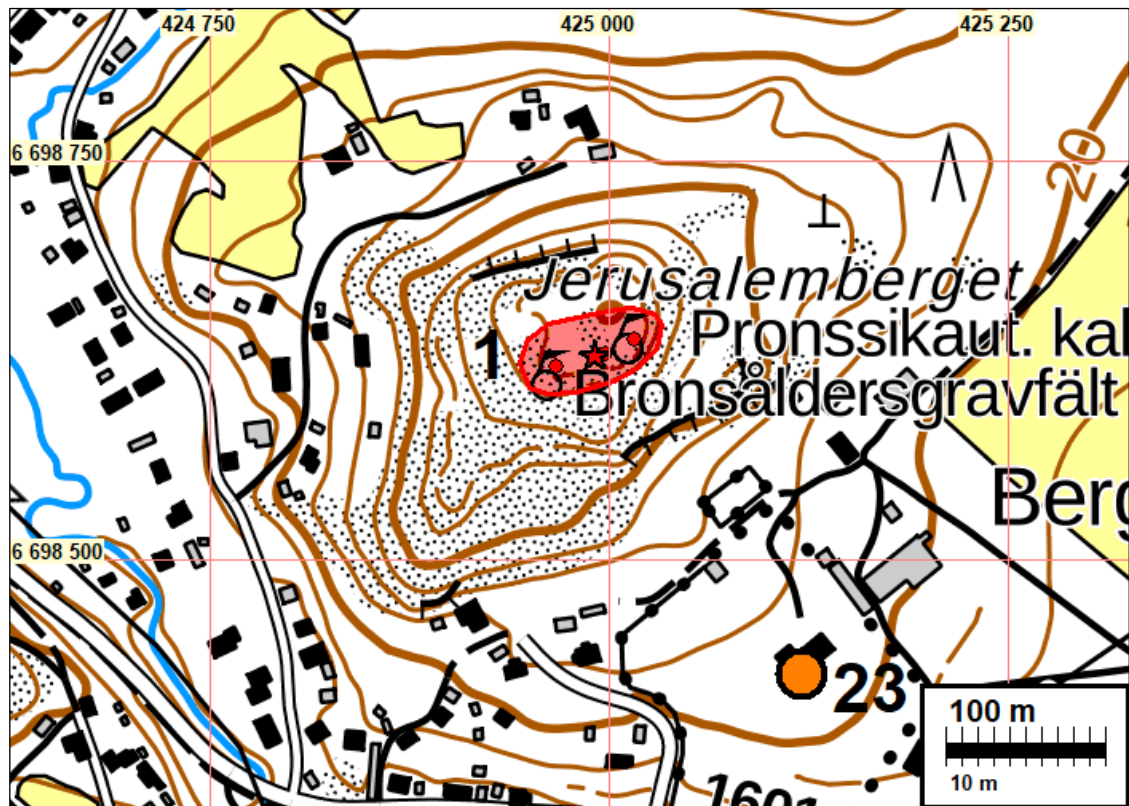

ria, halkaisijaltaan noin 50–60 cm. Röykkiötä on ilmeisesti pengottu melko lailla, koska kivet ovat aivan hajallaan kalliolla. Osa kivistä on aseteltu kehämäisesti.

Röykkiö C sijaitsee noin 30 m röykkiöstä B länsilounaaseen. Se on rakennettu kallio-
pohjalle pelkistä kivistä pyöreähköön muotoon. Röykkiön koko on 8 x 8 x 0,5 m. Kivet
ovat halkaisijaltaan 50–60 cm. Kiviä on pengottu ja levitetty ympäristöön.

Vuoden 1886 tietojen mukaan alueella pitäisi olla myös seitsemän jatulintarhaa. Kaikki
ovat ilmeisesti tuhoutuneet.

Marita Munck och Berit Boström 1933: Inv. nr 21 a-c och I med källhänvisning

Röse A. I mitten på bilden till höger en sten med gravering

Röse A. sten med gravering

Röse B

Röse C och stenhögen bredvid den vid bergets fot.

2 BORGÅ BRASAS HIMLABERGET

Objekt-id: 613010017
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: rösen

Koordinater: N 6691068 E 420377 Z 37

Ändring: avgränsningen har ändrats något

Forskare: Aarne Europaeus (Äyräpää) 1927 granskning, Marita Munck och Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 7,8 km sydväst om Borgå kyrka.

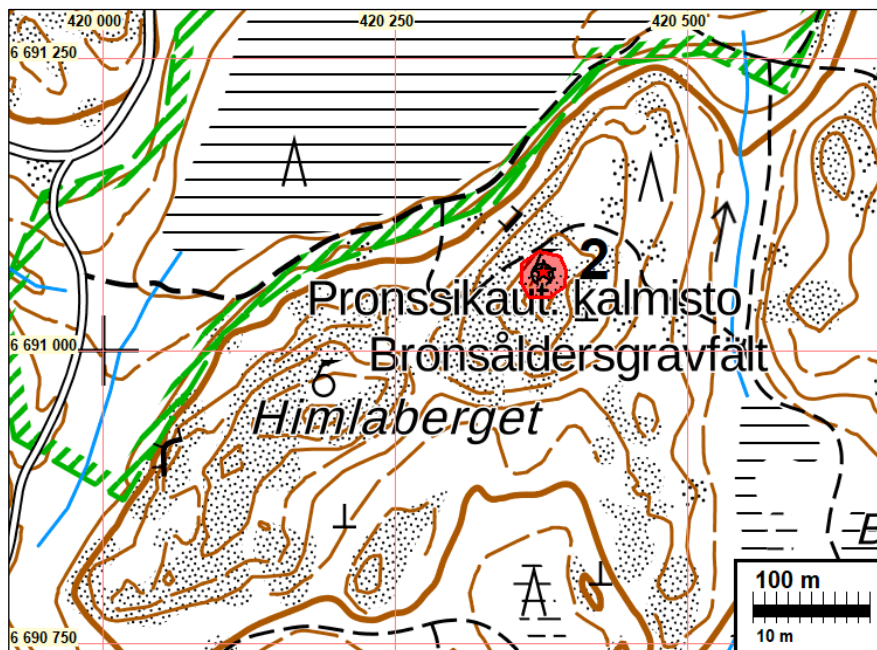
Observationer: Jussila & al. 2020 (Sepänmaa och Roiha):

Ett obestämt, lågt, delvis runt röse med ett ganska tjockt lager kvistar och växtlighet ovan på. Därför är det svårt att urskilja röset. Diametern är cirka 6-7 meter. I närområdes observerade inga andra stenhögar som påminner om rösen. Det röse som var utmärkt 200 m sydväst härifrån hittades inte.

Fornminnesregistret:

Röykkiö sijaitsee Mustijoella, Himlaberget-nimisen kallion korkeimman kohdan luoteisella, Kvarnkärin-nimisen suon puoleisella reunalla. Röykkiö on kooltaan 12 x 8 x 1 m ja se on rakennettu kivistä. Sen reunaan ja keskelle on kaivettu kuoppa. Kysymys saattaa olla luontaiseen kivikkoon tehdystä rakennelmasta. Kohteen sijainti on epäselvä, mahdollisesti alueella on toinenkin röykkiö 200 m lounaaseen peruskarttaan merkitystä kohteesta.

Marita Munck ja Berit Boström 1933: Inv. nro 9. Aarne Europaeus (Äyräpää) 1927: Porvoon Koitön tark.

Terrängen vid röset och till höger själva röset

3 BORGÅ PLÅTÅKERSBACKEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: rösen

Koordinater: N 6697958 E 422312

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 4,0 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Denna plats, dvs. röse, finns i fornminnesregistret som underobjekt C till rösenobjektet **Larsmo Ribacka/Plåtåkersbacken (613010011)**, dvs Plåtåkersbacken. Det skulle vara bra att ändra detta till ett eget objekt eftersom detta röse ligger på över 300 meters avstånd och helt åtskilt från de två övriga närliggande rösen, och dessutom ligger det i en annan by, på en annan gård och på en annorlunda plats än de två andra. Koordinaterna för röset har specificerats något.

Åkerholmen är hög från sydlig riktning med brant sluttning, men jäml och u mitten av krönet finns ett röse. Backen är mycket stenig, med stenbrott i östra delen. I östra delen verkar det finnas sönderslagna flyttblock.

Fornminnesregistret:

Röykkiö C on tilan päärakennuksesta 300 m lounaaseen pellon keskellä kohoavassa Plåtåkersbacken-nimisessä matalassa saarekkeessa. Se on rakennettu moreenimaalle saarekkeen korkeimmalle kohdalle. Se on lähes pyöreä, kooltaan 10 x 10 x 0,5 m. Kivien koko on 20–40 cm. Röykkiön lounaispäättä on pengottu pahasti ilmeisesti 1990-luvun alussa. Pengotun kuopan halkaisija on noin 3 m ja kivet on ladottu siististi kehäksi kuopan ympärille.

Röse mitt i en tät snårskog

4 BORGÅ KOITÖ

Objekt-id: 613010019
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från järnåldern
 Typ: grav: rösen

Koordinater: N 6689379 E 421030 Z 7

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Aarne Äyräpää 1927 granskning (KM 8827), Alfred Hackman 1928 utgrävning, Marita Munck och Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering, Päivi Maaranen 2006 granskning

Läge: Platsen ligger 8,6 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Platsen är en gårdsplan som verkar lätt behandlad, det vill säga en skogsbaserad gårdsplan. Berget är mycket nära ytan. Gården undersöktes inte närmare. Skogsområdet på östra sidan undersöktes med inventeringsmetoder - några provgropar och visuell observation. Inga observationer av förhistoria. Den gamla fornlämningsbegränsningen omfattade stugbyggnadens areal på några meters avstånd från den. På basis av gamla dokument och topografin på platsen skulle fornlämningar - eventuell boplats eller underjordisk rest av en grav - kunna finnas i hela gårdsarealen, som alltså verkar vara terräng som behandlats mycket lite. Avgränsningen till fornlämningsområdet är nu enligt topografin det område på vilka rösen har varit belägna och så lite jämn och obyggd närmiljö till. På östra sidan av vägen, där det finns en plåt och sandig jord kunde man ännu söka med metalldetektor.

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee Koitholmen-nimisen niemen luoteisrannalla. Paikka on moreenimäkeä, jossa on runsaasti kalliopaljastumia. Tutkitut rökkiöt ovat sijainneet niemen, muinaisen saaren luoteisosassa olevan kallion itäpuolella, 30-40 m rannasta. Alfred Hackman tutki rökkiöt vuonna 1928 (KM 8891:1-23).

Rökkiö 1: Runsaat 100 metriä kalastaja Höglundin torpasta länteen. Matala, moreenipohjalle kivistä, sorasta ja hiekasta tehty pitkänomainen rökkiö, etelä-pohjoissuuntainen, koko 4,5 x 3,5 m. Tulkittu ruumishautaukseksi. Löydöt rannerengas (KM 8693) ja saviastia, sirppi ja nauvoja (KM 8891:1-8)

Rökkiö 2: kaksi metriä etelälounaaseen rökkiöstä 1. Matala, kalliopohjalle kivistä rakennettu rökkiö, etelä-pohjoissuuntainen, koko 4,6 x 4,6 m. Löydötön.

Rökkiö 3: 12 m länteen rökkiöstä 2, rantakallion itäreunassa. Matala, epätasaiselle kalliopohjalle kivistä ja maasta rakennettu rökkiö, koko 4,5 x 4,35 m. Ruumis- tai polttohauta. Löydöt: keihäänkärki (KM 8827), kiertojalkasolkia, rannerenkaita, kaularengas, lasihelmiä, veitsi (KM 8891:11-23). Hautaukset on ajoitettu roomalaisajalle. Kai-vausten jälkeen rökkiöt entistettiin.

Nykyisellään alueella on kolme kesämökkiä, joista kahden piha-alueella muinaisjään-
nös on ilmeisesti aikanaan sijainnut. Vuoden 2006 tarkastuksessa ilmeni, että tutkittu-
jen rökkiöiden kivet on käytetty 1940-luvulla paikalla olleen kesämökin perustaksi,
mahdollisesti myös ulkorakennusten kivijalkojen rakentamiseen. Mahdollisesti rökki-
öiden pohjakiveystä on säilynyt kallion laella tai piha-alueella. Säilyneiden osien selvit-
täminen vaatii kaivaustutkimuksia.

Sirkka-Liisa Seppälä 1994: Kohteella ei käyty inventoinnin yhteydessä, ks. inventointi-
kertomus s. 87-88. Marita Munck ja Berit Boström 1933: Inv. nro 27 a-c

5 BORGÅ TOJBERGET

Objekt-id: 613010020
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6689406 E 420814 Z 14

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Aarne Äyräpää 1927 granskning, Marita Munck och Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 8,8 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Rösen A-D oförändrade. Området är ett skogsbevuxet berg där det inte har skett några förändringar jämfört med beskrivningen av Seppälä 1994. Röse D ligger på en klippa på gårdsplanen, på byggnadens västra sida. Mellan detta och det övriga rösenområdet finns det guppigt och delvis mossbeklätt berg mellan vilka det även finns sprickor. Så boplatser hittar man inte på detta "besvärliga" mellanområde. Det finns skäl att avgränsa avgränsningen till fornlämningen kring det östra röseområdet (A-C) och det västra separata röset. Den gamla avgränsningen har alltså ändrats avsevärt. Koordinaterna mitt i rösenområdet. Separat röse D till väster: N 6689416 E 420702

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee Svartsån Sillvikin alueella. Paikka on paljasta, muutamia mäntyjä ja jäkälää kasvavaa kalliota, joka viettää etelään ja kaakkoon. Röykkiöt A–C sijaitsevat yhdessä ryhmässä kallioalueen itäosassa 80 m rannasta pohjoiseen. Röykkiö D sijaitsee edellisistä 110 m länteen kallioalueen länsiosan laella (talon länsikupeessa).

Röykkiö A: matala, kalliolle pelkistä kivistä lounais–koillisuuntaan rakennettu, koko 5 x 4 m. Kivien koko on 30–40 cm. Röykkiötä on pengottu pahasti levittämällä kivet pitkin kalliota. Röykkiössä on vielä 1930-luvulla havaittu selvä soikea reunakehä

Röykkiö B: Röykkiöstä A 12 metriä itäkaakkoon hieman edellistä alempana. Matalahko, kalliopohjalle pelkistä kivistä rakennettu neliömäinen röykkiö. Luode–kaakkosuuntainen, koko 5 x 5,5 x 0,3 m. Kivien koko 30–40 cm. Osittain pengottu levittämällä kiviä ympäristöön. Röykkiön päällä ja reunassa kasvaa muutama mänty.

Röykkiö C: Röykkiöstä A 12 m etelälounaaseen ja röykkiöstä B 12 m lounaaseen. Matalaan luode–kaakkosuuntaiseen kallionkoloon rakennettu epämääräinen röykkiö. Pitkänomainen, koko 7 x 4 m. Pengottu hajalle levittämällä kiviä ympäristöön.

Röykkiö D: Edellisistä 110 m länteen ja 8 m korkeammalla. Kalliopohjalle pelkistä kivistä rakennettu matala, epämääräisen muotoinen röykkiö. Etelä–pohjoissuuntaiseen, kooltaan 6 x 5 x 0,3 m. Kivien koko 30–40 cm. keskelle kaivettu 1 x 1 m suuruinen kuoppa. Munckin ja Boströmin saamien tietojen mukaan röykkiöstä olisi löydetty rengas ja keltaisia helmiä, mutta ne ovat hävinneet.

Aarne Äyräpää 1927: Porvoon Koiton tark. Munck ja Boström 1933: Inv. nro 11 a-d.

Karta på sida 52

Något röse i öster

6 BORGÅ STORBERGET

Objekt-id: 613010021
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6689462 E 420573 Z 18

Forskare: Aarne Äyräpää 1927 granskning, Alfred Hackman 1928 granskning, Marita Munck och Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 8,8 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Röse enligt Seppäläs beskrivning år 1994. Platsinformationen mättes, och inget ändrades här.

Fornminnesregistret:

Röykkiö sijaitsee Svartsån - Sillvikin alueella, Storberget-nimisen kallioalueen kaakoisreunalla. Paikka on lounaaseen ja etelään viettävää merenrantakalliota. Röykkiö on rakennettu kalliopohjalle pelkistä kivistä luode–kaakko suuntaan. Se on kooltaan 8 x 9 m. Pyöreähkössä röykkiössä on sisällä neliömäinen rakenne. Rakenteen ja korkeussijainnin perusteella röykkiö voi olla yhtä hyvin rautakautinen kuin pronssikautinenkin.

Alfred Hackman 1928: Porvoon Koitön kaiv. Marita Munck ja Berit Boström 1933: Inv. nro 12. Aarne Äyräpää 1927: Porvoon Koitön tark.

Karta på sida 52

Röse norrut mot stranden

7 BORGÅ STENBACKA

Objekt-id: 613010022
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6689661 E 421063 Z 13

Forskare: Marita Munck ja Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 8,4 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Granskades inte närmare eftersom gården var stängd och inga ändringar till den tidigare beskrivningen observerades när man tittade från ett längre avstånd.

Fornminnesregistret:

Röykkiö sijaitsee Mustijoella Sillvikin alueella Stenbacka-nimisellä kalliolla, noin 80 m Sillvikin rannasta länteen. Paikka on eteläkaakkoon pistävän kallioniemen lakea, jossa on asunrakennus ja hirsisauna. Röykkiö sijaitsee pihamaalla talojen välissä. Röykkiö on rakennettu pelkistä kivistä kalliopohjalle. Se on soikea, kooltaan 8 x 6 x 1 m. Kivien koko on 30–40 cm. Keskelle on kaivettu 1,5 x 1,5 m laajuinen kuoppa. Seppälä mainitsee vielä v. 1994 että röykkiön länsisivussa on kaavoituskartan perusteella ollut vielä vastikään pieni rakennus, jota ei kuitenkaan enää inventoinnin aikana ollut olemassa. Munckin ja Boströmin tietojen mukaan röykkiöstä olisi viety hevoskuormittain kiviä pois.

Marita Munck ja Berit Boström 1933: Inv. nro 10

Karta på sida 52

10 BORGÅ LILLA BORGBACKEN

Objekt-id: 612010025
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från järnåldern
 Typ: grav: gravgård

Koordinater: N 6696729 E 425461 Z 10

Forskare: Cajander 1864 utgrävning, Anna-Liisa Hirviluoto 1964 granskning, Anna-Liisa Hirviluoto 1965 granskning, Anna-Liisa Hirviluoto 1966 utgrävning, Anna-Liisa Hirviluoto 1967 utgrävning, Torsten Edgren 1971 utgrävning, Jukka Moisanen 1990 behandling, ingen information 1991 enskilt fynd, Jukka Moisanen 1991 behandling, Jukka Moisanen 1992 behandling, Jukka Moisanen 1994 behandling, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering, Jukka Moisanen 1995 behandling, Jukka Moisanen 1996 behandling, Päivi Maaranen 1997 behandling, Päivi Maaranen 1998 behandling, Päivi Maaranen 1999 behandling, Mäntylä-Asplund 2019 granskning

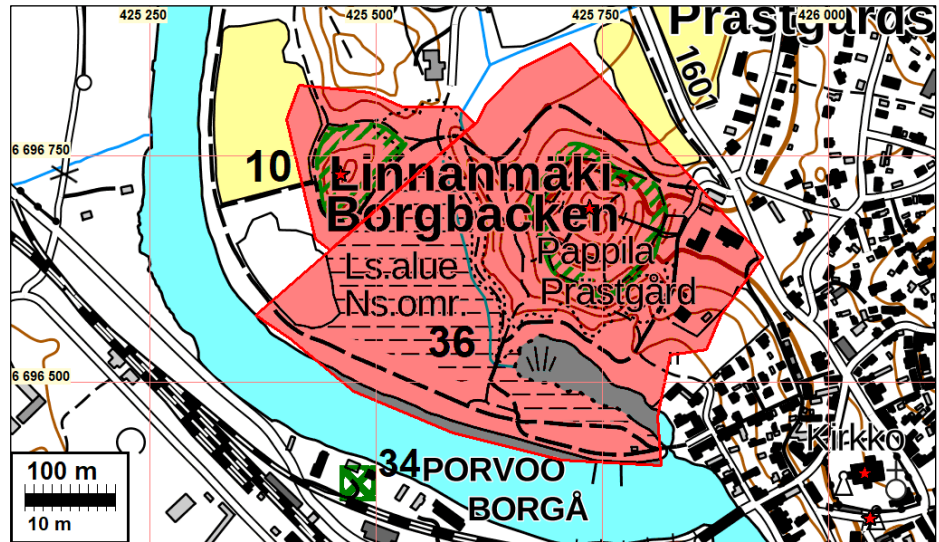
Läge: Platsen ligger 0,7 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020: Man tog endast en ytlig titt på platsen – inga nya observationer

Fornminnesregistret:

Porvoonjoen itärannalla sijaitseva Pikku Linnamäki on havupuuvaltaisella sora- ja hiekkaharjulla. Pikku Linnamäellä on roomalaisajan kalmisto, joka on tutkittu vuosina

1966-1967. Kalmisto on tehty kumpareen laelle osaksi luontaista kivikkoa hyväksi käyttäen. Käyttöaikanaan kalmisto on ollut pieni saari. Tasatun kalmistokiveyksen alta on todettu yhdeksän ruumishautausta. Haudoissa oli runsaasti löytöjä. Myös kiveyksessä oli ruumis- tai polttohautauksiin kuuluvia esineitä, mm. rannerenkaita, pronsisormus, sirppejä, putkikirves, nuolenkärki. Esineistön perusteella kalmistoon on haudattu 14-16 vainajaa, sekä naisia että miehiä. Suurin osa hautauksista ajoittuu vanhemmalle roomalaisajalle, mutta joukossa on esineitä myös nuoremmalta roomalaisajalta. Kiveyksen pohjasta on löytynyt myös mahdollisia asuinpakkaan liittyviä saviastianpaloja.

11 BORGÅ HOTTON STORKÄRRBACKEN

Objekt-id: 613010027
 Status: fast forn lämning (sm)
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6691664 E 422887 Z 14

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Torsten Edgren 1969 utgrävning, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering, Jukka Moisänen 1996 behandling, Päivi Maaranen 1997 behandling, Päivi Maaranen 1998 behandling, Maaranen P 2007 granskning, Ranta H 2010 granskning, Mäntylä-Asplund & Tiitinen 2019 granskning

Läge: Platsen ligger 5,7 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

I området observerades nu 28 rösen - en del är mer obestämda och ger rum för tolkning, men största delen är tydliga stenhögar och stenar gjorda av människan. Platserna för rösen mättes med en GNSS RTK-enhet (GPS/GLONASS/GALILEO/BAIDU-mottagare med stödstationskorrigerings) med en noggrannhet på under 1 m.

Platsen är en orörd, gammal grandominerad blandskog där terrängen sluttar svagt mot sydost med en bäckfåra i botten av dalen. Man håller på att bygga egnahemshus på den södra kanten av platsens västra ända, på den gamla åkern, men deras tomter sträcker sig inte till närmaste röse, markbyggnadsarbetet sträckte sig till ett avstånd på cirka 10 meter.

Det är en märklig plats. Inte på en enda gammal karta, såsom översiktskartan från slutet av 1600-talet, 1749 sockenkarta, Klerckers sjökort 1779, Senatens karta 1873, storskifteskartor över Haiko och Svartså, har inget annat än skog markerats som skog på området, vilket det är i dag. Den närmaste bosättningen som märkts ut på gamla kartor har varit torpet i Svartså Mänsa (Skogsmänniskan på senatens karta) 550 m väst-nordväst och Hammarböle torp i Haiko 550 m nordost från och med kartorna från slutet av 1700-talet. Gränsen mellan byarna i Haiko och Svartså går genom området och det finns rösen på båda sidor om gränsen, men största delen finns på Haikos sida. Det kan tyda på att det har funnits verksamhet på platsen före bygränserna. Det finns inga åkermärken i skogen (såsom diken), men stenigheten i terrängen finns i områdets norra del, öster om rösen, i den lätta sluttningen som mynnar ut i bäcken finns det endast lite stenighet - kan stenarna från marken finnas i rösen. Men i södra delen är jordmånen "normalt" stenig, likaså i områdets västra delar där sluttningen blir något brantare.

Det finns olika formers rösen. Det västligaste och största är till formen ett helt typiskt röse från bronsåldern. Även om platsen inte är en vanlig kulle eller en högre plats. Ett par rösen är ovala och med lite fantasi skulle man kunna se en skeppssättning i dem. Höjdläget skulle passa för bronsåldern och även för början av järnåldern, då havet ännu har varit nära och platsen har funnits i bäckmyningen i den smala vikens botten.

Man får inte riktigt någon uppfattning om platsen - tidsmässigt kan den vara från vilket århundrade som helst fram till slutet av bronsåldern eller så kan det finnas flera skikt från olika tider.

Rösen som observerades år 2020:

N	E	Beskrivning
6691612,6	422814,5	1 diameter 7 m höjd 80cm
6691637,9	422835,5	2 lik en vall 7x2,5m, låg
6691617,2	422856,6	3 obestämd, 5x3m areal, har gått sönder?
6691625,0	422854,5	4 intill en jordsten 2x4m
6691641,6	422838,8	5 obestämd, 3m diameter
6691641,7	422841,0	6 lbredvid en obestämd jordsten den lilla 1,5m diameter
6691634,4	422856,4	7 konisk 1,5x3m
6691629,1	422906,3	8 3x2m oval
6691630,6	422901,2	9 mellan jordstenarna 2x2m fyrkantig,
6691639,7	422891,1	10 liten 1x1,5m
6691653,0	422891,2	11 liten 1,5x1,5m
6691663,6	422897,9	12 stor jordsten i mitten, diameter 4-5m
6691664,5	422880,9	13 5x2m oval
6691721,6	422888,8	14 diameter ca 2,5m
6691713,5	422889,3	15 diameter 3m rund
6691717,8	422895,8	16 rund diameter ca 2m

6691708,0	422905,5	17 mellan jordstenar diameter ca 2,5m
6691710,0	422914,8	18 i sluttning diameter 2m
6691702,1	422910,5	19 mellan jordstenar diameter ca 2m
6691690,1	422916,0	20 diameter 5m
6691700,2	422902,8	21 bredvid jordstenar diameter 2m
6691682,8	422893,3	22 liten diameter 1,5m
6691682,5	422896,4	23 diameter ca 3,5m
6691643,7	422932,6	24 diameter 2,5m
6691683,4	422935,4	25 bredvid obestämd jordsten diameter 1,5m
6691733,8	422962,5	26 obestämd, lik en vall Längd, 6m bredd 2m
6691575,3	422825,4	27 4 m oval
6691575,3	422825,4	28 diameter 4 m

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee noin 100 metriä Tolkkisiin ja Emäsaloön johtavasta maantiestä kaakkoon Storkärrbacken-nimisen moreenikalliomäen kaakkoisosassa. Paikka on kaakkoon viettävää, kuusivaltaista sekametsärinnettä, jossa on muutamia kalliopaljastumia. Alue rajoittuu kaakossa mäen alla olevaan pieneen suohon, jonka keskellä kulkee lounaaseen Sillivikiin laskeva puro.

Alueella on yli 30 vaihtelevan kokoista (halkaisija/pituus 2–6 m), pyöreähköä tai pitkänomaisia rökkiötä, joista yksi on tutkittu. Tutkitusta rökkiöstä löytyi vähäisiä raudankappaleita sekä pieni reiällinen pronssilevy. Se on mahdollinen hauta.

Yksitoista rökkiötä on ryhmittynyt rinteessä havaittavan raivatun ja tasatun alueen liepeille. Tasatussa alueessa erottuu pellon piennarta ja muutamia rinnettä alaspäin kulkevia ojamaisia painanteita. Ainakin osa näistä rökkiöistä on luultavasti viljelyyn liittyviä. Muutamat suurehkot ja varsinkin silmäkivelliset rökkiöt vaikuttavat kuitenkin haudoilta. Alueen koillisosassa on toinen yhdentoista rökkiön kokonaisuus. Niiden liittyminen viljelyyn ei ole niin selvä kuin edellisten. Kolme rökkiöstä muodostaa vallimaisen terassin reunan.

Vain osa koko alueen jäännöksistä ja peltomuodoista on kartoitettu. Rökkiöiden tarkoituksen ja ajoituksen selvittämiseksi alueella olisi tehtävä lisätutkimuksia. Todennäköistä on kuitenkin, että jäännökset ovat syntyneet vuosisatoja sitten.

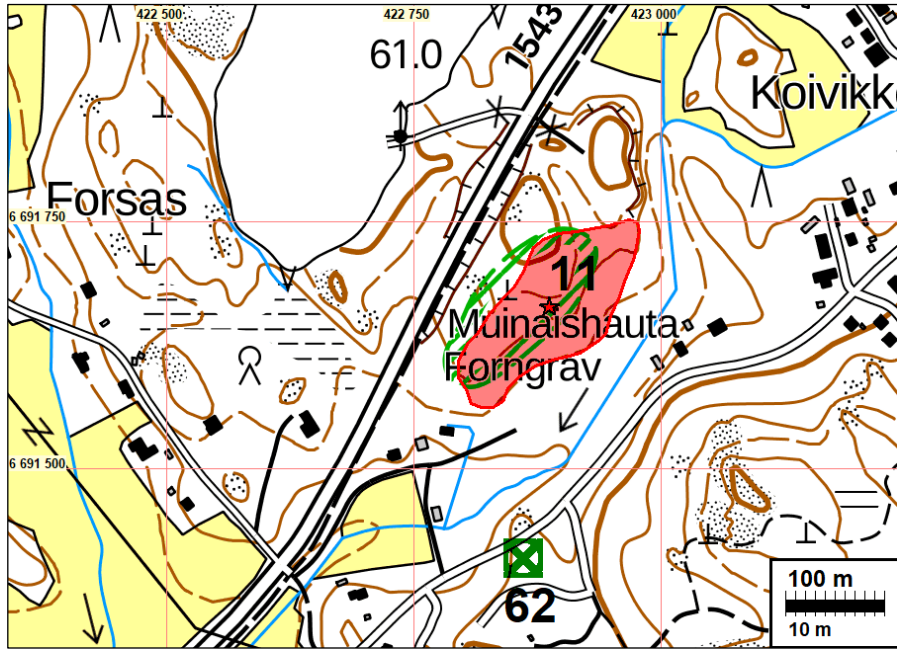
Paikka saattaa olla keskiaikainen autiopyöli.

Torsten Edgren 1969: rautaesineen katkelma, pieni pyöreä esine pronssia.

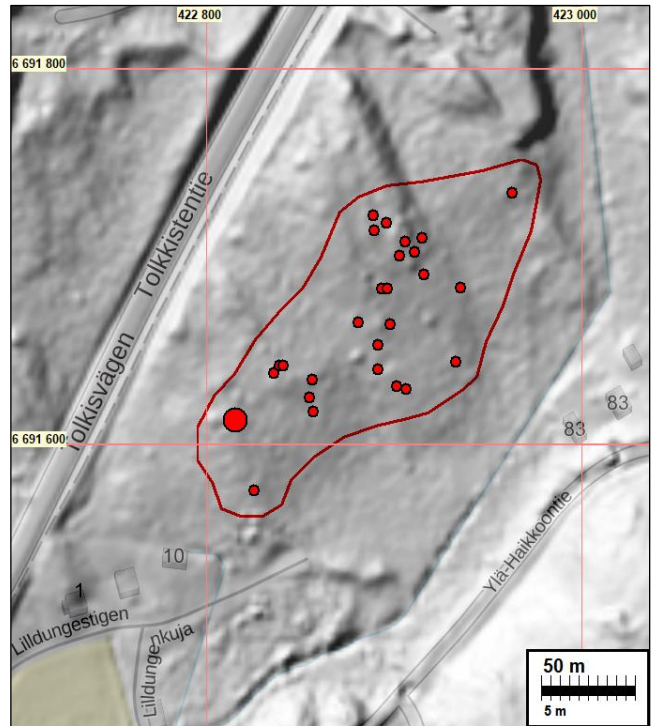
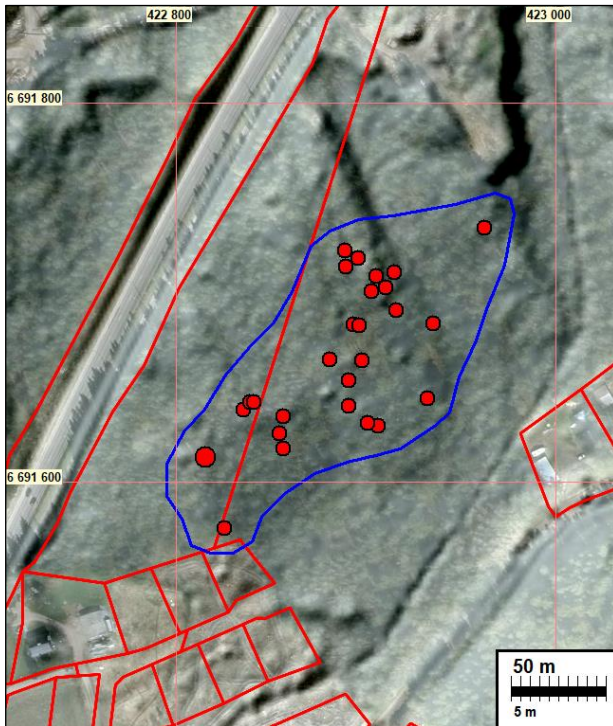
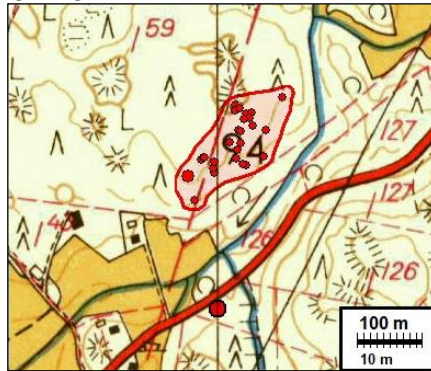
Päivi Maaranen hoito 2007:

Huomautuksia: Maastokäynnillä 21.5.2007 havaittiin yksi rökkiö, T. Edgrenin kaivama kivikasa, tuhotuksi osittain. Rökkiön kiveykseen oli kaivettu kaksi kuoppaa ja lisäksi rökkiön pintakiveystä rökkiön keskellä oli kaiveltu. Toiseen kuoppaan oli muovattu isoista kivistä kivikehä. Kaivelu on tapahtunut jäljistä päätellen syksyllä 2006 tai todennäköisimmin keväällä 2007, koska osa kuivista lehdistä oli liikkunut paikaltaan toisiinsa tarrautuneita kasoina. Osa pintasammaleista oli heitelty kiveyksen pinnalta pois.

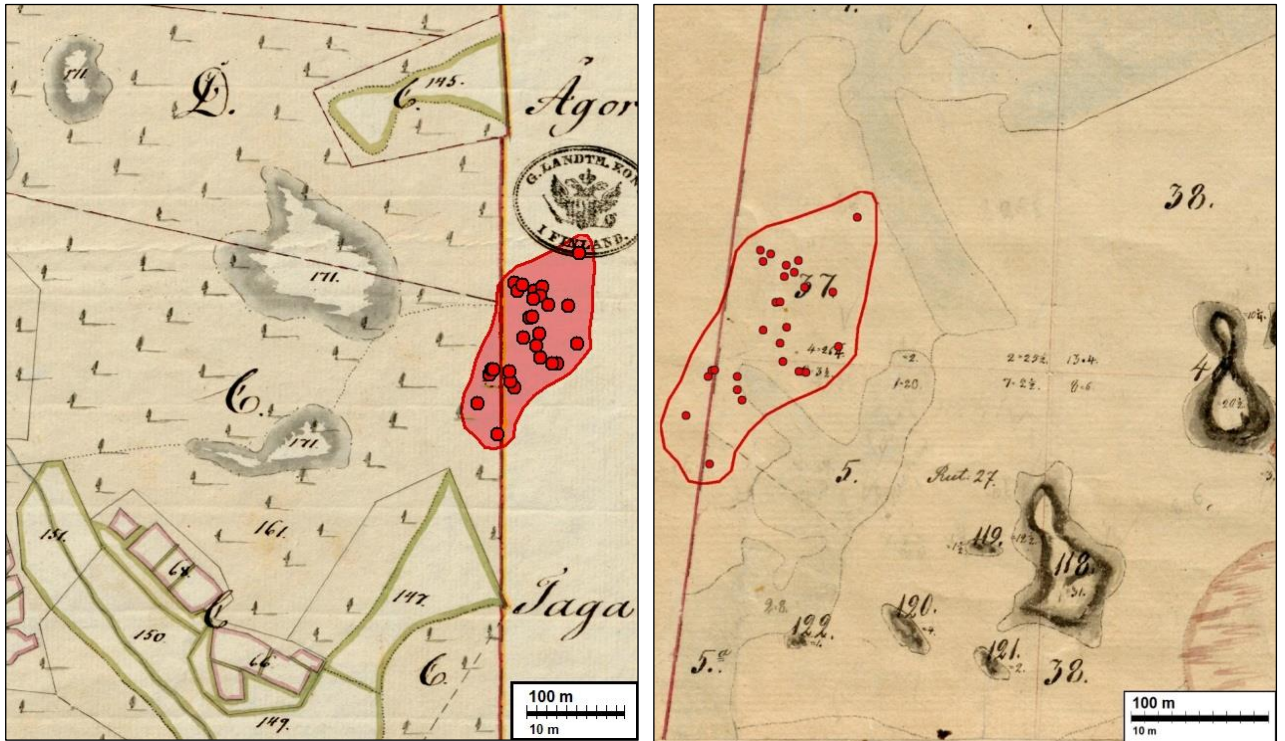

Nedan ett utdrag ur grundkartan 1962, rösen med röda punkter.

Ovan till vänster ett utdrag ur kartan över Svartså år 1791 och till höger ur kartan över Haiko år 1843

Det västligaste och största röset med en mer obestämd stenruin på dess södra sida

Rösen i områdets östra del

12 BORGÅ UTSIKTSBERGET-TORNBERGET

Objekt-id: 613010046
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: förhistorisk (ev. tidig järnålder)
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6692885 E 425193 Z 17 ±2 m

Ändring: avgränsningen har ändrats något

Forskare: Marita Munck och Berit Bostöm 1933 inventering, C. F. Meinander 1949 granskning, Matti Bergström 1986 granskning, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering, Päivi Maaranen 2006 inspektion, Jussila T 2017 inventering

Läge: Platsen ligger 3,6 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:
 platsen granskades inte närmare denna gång. När man tittar på långt håll är platsen oförändrad, likadan som den var år 2017. Avgränsningen i fornminnesregistret ändrades nu så att den presenterades i undersökningen år 2017. Skillnaden till den tidigare avgränsningen är inte särskilt stor.

Jussila 2017:
 På området observerade jag endast tre rösen, som enligt kartan i Seppäläs rapport verkar finnas på ungefär samma ställen som rösen 1-3 som dokumenterats av Seppälä. Utöver dessa tre stenhögar observerade jag en stenläggning med fyra sidor (nr 4 på kartan), som inte har beskrivits (troligen) i tidigare rapporter, samt "skyttegravar av sten" dokumenterade av Seppälä. De obestämda stenpartierna G och H som Maaranen observerat är moderna produkter. Den västra kanten av slutningen har beskrivits en aning och från slutningens kant har stenar förts till idrottsplanens sydöstra hörn längs en väg som leder dit från sydsydväst. Vägen är nu en stig.
 På översiktskartan från 1922 har huset märkts ut genast nordväst om Tornivuori. På tidigare och senare kartor finns det inget hus på stället.

Röse 1

P: 6692897 I: 425202

Beskrivning: Jussila: En liten stenhög täckt av mossa. Naturliga stenpartier enligt mig. Knappast synlig. Två större jordstenar (50 cm) med några mindre stenar mellan och intill. Täckt av mossa och ris. Det finns rikligt med liknande i områdets skogar.

Röse 2

P: 6692881 I: 425197

Beskrivning: Jussila: Täckt av mossa och ris. Vid kanten finns ett par större, eventuellt naturliga jordstenar och mellan dem och runt dem mindre stenar. Storlek ca 2 x 2 m.

Röse 3

P: 6692868 I: 425191

Beskrivning: Jussila: Gjord av ganska stora stenar. Verkar kvadratisk, storlek 2 x 2 m. I en stenig lätt slutning.

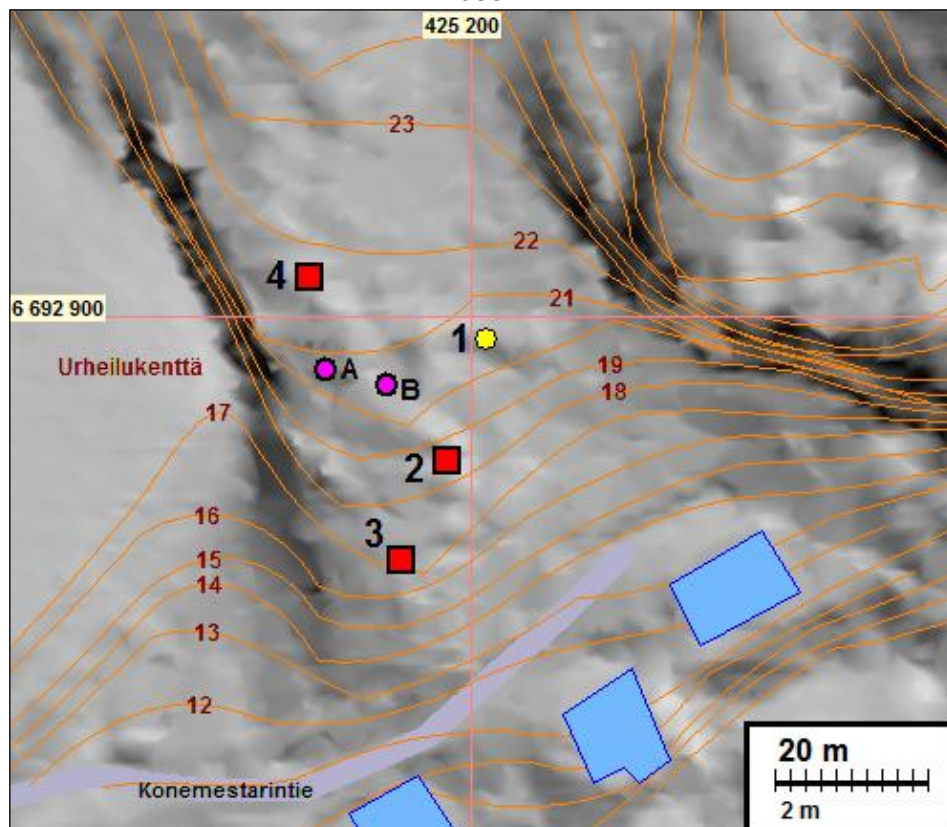
Röse 4

P: 6692905 I: 425179

Beskrivning: Jussila: Storlek 1,6 x 1,6 m, firsidig, låg. På slätten ovanför klippan med tunn "tät" moränmark.

Rösen:

13 BORGÅ ISOMÄKI

Objekt-id: 613010047
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6697534 E 421830 Z 26

Forskare: Marita Munck 1963 granskning, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 4,6 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Den västligare av de två rösen (A) har inte granskats nu - det ligger något utanför undersökningsområdet och på gården till ett hus. Det östra röset (B) granskades. Koordinaten pekar dit. Skogen har nyligen avverkats på området kring röset, men röset är fortfarande orört. En liten bergskulle i västra ändan av det morän- och steniga backområdet som höjer sig högre än omgivningen. Röse A ligger 300 m västerut.

Fornminnesregistret:

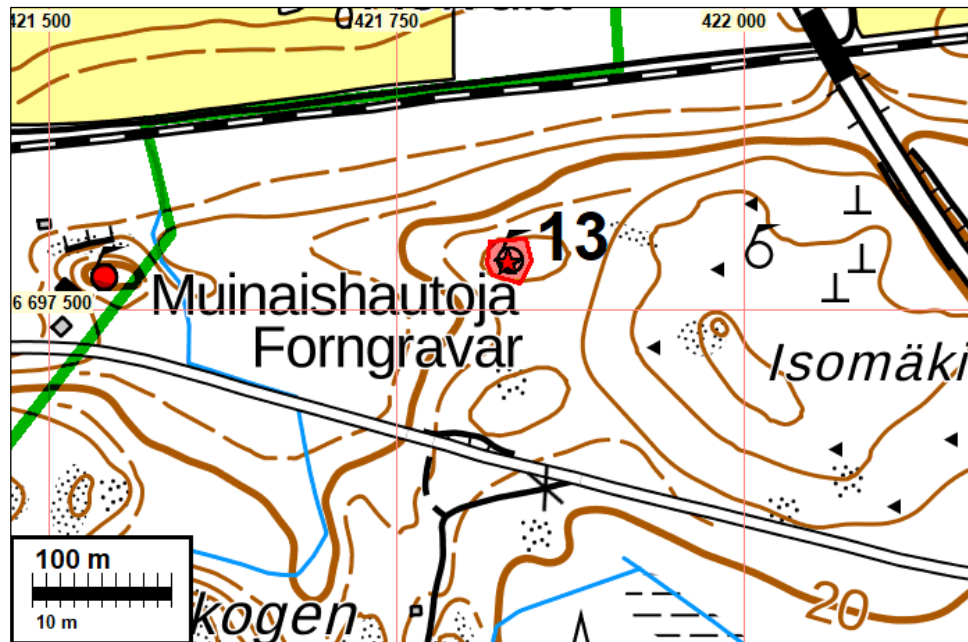
Röykkiöt sijaitsevat Kiialassa, pohjoiseen viettävällä moreenikalliomäellä, erillisillä kumpareilla. Röykkiö A (N 6697524 E 421541): Asuinrakennuksesta noin 20 m itäkoilliseen kohoavalla itä-länsisuuntaisella moreenikumpareella oleva röykkiö on luultavasti rakennettu pelkistä kivistä. Se on muodoltaan epämääräinen ja kooltaan noin 10 x 10 x 0,3 m. Kiviä on harvaksen ja niiden läpimitta on 30–40 cm. Röykkiö saattaa olla myös luonnonmuodostuma, sillä maasto on hyvin kivikkoista.

Röykkiö B (rauhitusluokka 1): Edellisestä 30 m itään [pitää olla 300 m], pienen korkeahkon moreenikumpareen länsipäähän pelkistä kivistä rakennettu röykkiö. Se on muodoltaan pyöreähkö, kooltaan 10 x 10 x 1 m. Kivien koko on 20–40 cm.

Kohteet on merkitty peruskarttaan. Kolmas ja itäisin muinaisjäänösmerkeistä on virheellinen. Marita Munck 1963: tiedonanto, no 38-39

Röse. Uppmärksamheten fåsts vid dess ljusa stenmaterial jämfört med andra stenar i omgivningen. Har man med avsikt valt ljusa stenar? Jfr. objekt [62](#)

14 BORGÅ KIVIHARJU ENVÄGEN 12

Objekt-id: 613010055
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från järnåldern
 Tyo: grav: gravgård

Koordinater: N 6693212 E 423908 Z 12,5

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Anna-Liisa Hirviluoto 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 3,8 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Åsens krönområde, vid det anmälda fyndstället, verkar helt och där finns nu ängsliknande park och gräsbevuxen gård längs kanterna. Huset har grävts ut i kanten av åsen. Det kunde mycket väl vara möjligt att det på platsen, på åsens obebyggda krönområde, fortfarande kunde finnas något som är helt och har forskningsvärde. Det finns dock ingen säker information om hur mycket och hur djupt ner jordmånen har blandats på platsen. Platsen har dock tidigare varit åker, så ytjorden har i vilket fall som helst blandats. På basis av höjden skulle platsen vara tidig järnålder, vilket också keramik som tidigare hittats på platsen kunde tyda på.

Platsen är absolut värd att skyddas trots all osäkerhet. Eftersom det inte heller finns information om huruvida det är fråga om en enskild grav eller en gravgård eller den har anknytning till en boplats, har avgränsningen till fornlämningen gjorts så att den omfattande täcker det närområde på åsens krön som verkar helt - avgränsningen sträcker sig inte till gårdarna.

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee Gammelbackaan kuuluvan Lehtimäen alueella, Katajatie 12:n tontilla. Paikka on hiekka- ja hiesumäellä, omakotitontin pihamaalla. Muinaisjännös tuli esiin kaivutöissä. Kaivannosta löytyi pääkallon osia. Paikalla tehdyissä arkeologisissa kaivauksissa kaivannon leikkauksesta paljastui 55 cm:n syvyydestä pääkallon ja muita luurangon osia sekä lasihelmiä. Vainaja on ollut luultavasti kyljellään, pää lounaaseen. Arkku- tai muita rakennelmia ei todettu.

Ajoittamattomien hautalöytöjen lisäksi leikkauksessa havaittiin myös liesiprofiilia muistuttava nokimaaesiintymä, noin 2 m edellisistä kaakkoon sekä kaksi nokimaaalikkua 4,3 ja 6,1 m edelleen kaakkoon. Nokimaaesiintymästä saatiin talteen naarmupintaisia saviastianpaloja. Kohde tulkittiin tutkimuksissa varhaismetallikautiseksi asuinpaikaksi.

Hirviluodon mukaan pääkallolöydöllä ja asuinpaikalla ei ole keskinäistä yhteyttä. Muinaisjännöksen mahdollisen laajuuden selvittäminen edellyttää lisätutkimuksia.

Uppe till vänster ett utdrag ur grundkartan från 1962.

Åsens krönområde norrut mot fornlämningsområdet.

16 BORGÅ HUMLEGÅRD

Objekt-id: 613010070
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från stenåldern
 Typ: boplatz

Koordinater: N 6698548 E 424211 Z 16-20

Forskare: inte känd 1950 lösfynd, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

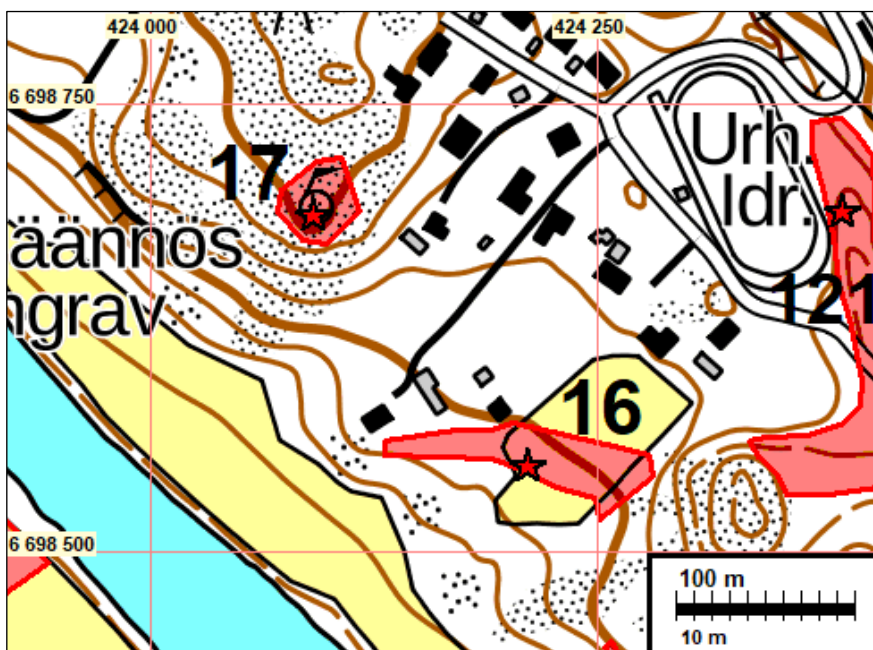
Läge: Platsen ligger 2,8 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Platsen är i enlighet med den tidigare beskrivningen (Seppälä 1994), delvis åker, den västra delen av boplatzen är avgränsad till egnahemshus gårdsplan. Inga nya observationer eftersom åkern är igenvuxen och området även i övrigt är täckt av växtlighet och inga provgropar gjordes. Avgränsningen verkar vara tämligen grov uppskattning och det finns skäl att precisera den om man bygger i närheten av platsen.

Fornminnesregistret:

Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Suomenkylässä, lounaaseen kohti Porvoon jokea viettävällä pellolla. Paikalta on löydetty mm. kaksi kirvestä, useita kvartsikaapimia ja mahdollinen saviastianpala. Asuinpaikkakerrosta on puutarha- ja peltomaassa. Pellon yläosa on hiekkaa ja hietaa, mutta alaosa muuttuu nopeaksi saveksi. Asuinpaikka näyttää noudattavan hiekka-alueita ja suunnilleen 16–21 metrin korkeuskäyriä.

17 BORGÅ PÅS

Objekt-id: 613010012
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6698688 E 424091 Z 41

Läge: Platsen ligger 3,0 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020: (Sepänmaa):

På berget finns det på kanten av krönområdet med en diameter på cirka 5 meter, cirka tjugo stenar med en diameter på 20 - 40 cm samt vittrad stenkross. Likaså var berget på stället kraftigt vittrat. Att döma av att berget och stenarna vittrat sönder har det ofta hållits kraftiga eldar på platsen (platsen skulle vara lämpligt för lägereld). Markytan på stället var öppen - alltså utan lav och mossa. Markytan – det vill säga närmast ytan av vittrad stenkross – undersöktes noggrant visuellt, dock utan att röra den. Bränt ben eller andra fynd observerades inte.

De närliggande klipporna inom en radie på några tiotals meter undersöktes också för att konstatera stenläggningar med mera. Inga tecken på andra fornlämningar konstaterades. Området är sammantaget ganska stenfritt (det finns en del stenar i sprickor i berget), så det finns skäl att betrakta den förekommande stenanhopningen som en lämning från det förstörda gravröset.

Fornminnesregistret:

Röset ligger i Finnby, 200 m nordost om Borgå å, 200 m västsydväst om Finnby's idrottsplan. Platsen utgörs av en hög och bergig backe som drar kraftigt åt sydväst. Lämningen ligger vid bergets kant, på Borgå å:s sida, 100 m söder om backens

högsta punkt. Röset, som byggts på bar berggrund, är nästan helt förstörd, stenar har spritts ut längs berget. Enligt en bedömning enligt bottnet har rösets omfattning varit ungefär 8 x 7 m. Även om röset är mycket förstörd representerar dess omgivning mycket väl miljön för rösen från bronsåldern.

Marita Munck-Berit Boström 1933: Inventering nr 20: 7x 7,5 x 0,5 m stort röse, en grop i mitten.

Karta på sidan: 67

Eventuell rösenbotten på bergets krön, till sydsydväst.

35 BORGÅ GAMLA BORGÅ

Objekt-id: 1000006161
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats

Koordinater: N 6696349 E 426046

Läge: Platsen ligger 0,1 km söder om Borgå kyrka.
 Observationer: Jussila 2020: platsen granskades inte i denna inventering.

Fornminnesregistret:

Porvoon kaupunki on nykytietämyksen valossa perustettu 1380-luvulla. Porvoon kirkko mainitaan jo vuonna 1327 (nykyinen kivikirkko on rakennettu noin 1450). Kaupunkialueen asemakaavaa ei ole reguloitu, joten keskiaikainen asemakaava on edelleen hahmotettavissa. Kaupungin vanhin rakennettu alue on oletettavasti sijainnut yläkaupungissa kirkon ympäristössä. Raatihuoneentori alakaupungissa on mahdollisesti muodostunut vasta 1400-luvun puolivälissä. Jokikatu ja Välikatu ovat kaupungin keskiaikaisia katuja, Vuorikadun ja Kirkkokadun välinen alue on rakennettu ilmeisesti vasta uuden ajan alussa. Porvoon ennen isoavihaa rakennetun kaupunkialueen arkeologiset kerrostumat ovat muinaismuistolain rauhoittamia. Kaupunkiarkeologinen alue käsittää suurin piirtein pappilan, Kirkkokadun, Mannerheiminkadun ja jokirannan välisen alueen.

36 BORGÅ STORA BORGBACKEN

Objekt-id: 1000006162
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: utrustning

Koordinater: N 6696692 E 425736

Forskare: J. R. Aspelin 1886 utgrävning, Torsten Edgren 1971 utgrävning

Läge: Platsen ligger 0,4 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020: Platsen granskades inte närmare i denna inventering

Fornminnesregistret:

Porvoon Linnanmäki (Iso Linnanmäki) sijaitsee strategisella paikalla Porvoonjoen suun kapeikon pohjoispuolisessa niemekkeessä joen itärannalla. Männikköinen moreeniharjanne kohoaa nykyään vajaan 30 metriä merenpinnan yläpuolelle. Neliömäisen keskustanteen koko on 32 x 47 metriä, ja sitä ympäröi kaksi vallihautaa, jotka ovat olleet aina kuivia. Suurten vallihautojen rakentaminen on edellyttänyt mittavia maansiirtotöitä. Linnassa on ollut puisia varustuksia. Linnan lakitasanteella ei erotu maan pinnalle muita rakenteita kuin kaksi halkaisijaltaan hieman yli kymmenmetristä, pari metriä syvää kuoppaa.

Porvoon pappilan viereisellä mäellä ollut linna mainitaan ensimmäistä kertaa varmuudella historiallisissa lähteissä vasta Jakob Teitin valitusluettelossa vuosilta 1555#1556. Arvoituksellisen linnan rakentajista ja käyttöajankohdasta on esitetty useita teorioita. Nykytietämyksen perusteella linnan todennäköisin rakentamisajankohta on 1300-luvun loppupuoli. Rakentaja oli mahdollisesti Bo Joninpoika Grip. On mahdollista, että Porvoon Linnanmäki on keskiaikaisissa lähteissä mainittu Wartholm.

J. R. Aspelin teki linnan laella laajoja kaivauksia vuonna 1886. Aspelin kaivoi lakitasanteen lähes kokonaan, muttei välttämättä kulttuurikerroksen pohjaan asti. Alueelta löytyi melko epämääräisiä rakenteiden jäännöksiä, lähinnä pienistä kivistä koottuja tulisijoja. Laella olevat suuret kuopat ovat mahdollisesti varastokellareita. Löydöt ovat pääasiassa vaikeasti ajoitettavia rautaisia työ- ja tarvekalujen ja aseiden osia. Talletetut kolmetoista jalkajousen putkinuolenkärkeä ovat tyypeiltään ajoitettavissa lähinnä 1300-luvulle. Saksalaisen kivitavarakannun palaset ovat 1300-luvun puolivälistä. Linnalla on ollut toimintaa myös suhteellisen myöhään historiallisella ajalla. Linnanmäellä lieneekin myös nuorempien varustusten jäännöksiä, jotka ovat muuttaneet keskiaikaisen linnan alkuperäistä topografiaa. Lisäksi linnan muotoon ovat vaikuttaneet etelärinteestä tapahtunut hiekan otto sekä vallien restaurointi, ilmeisesti lähinnä hautojen syventäminen, 1900-luvun alussa.

Torsten Edgren teki kaivauksia Linnanmäen sisemmän vallinharjan ulkoreunalla vuonna 1971. Linnanmäen juurella olevalla pysäköintipaikalla on opastaulu ja kulku mäellä on ohjattu poluin ja portain.

Karta på sidan 56.

Borgbackens krön och dess vallgravar

47 BORGÅ KIALA

Objekt-id: 1000008285
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: herrgård

Koordinater: N 6697673 E 423785

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 2,6 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

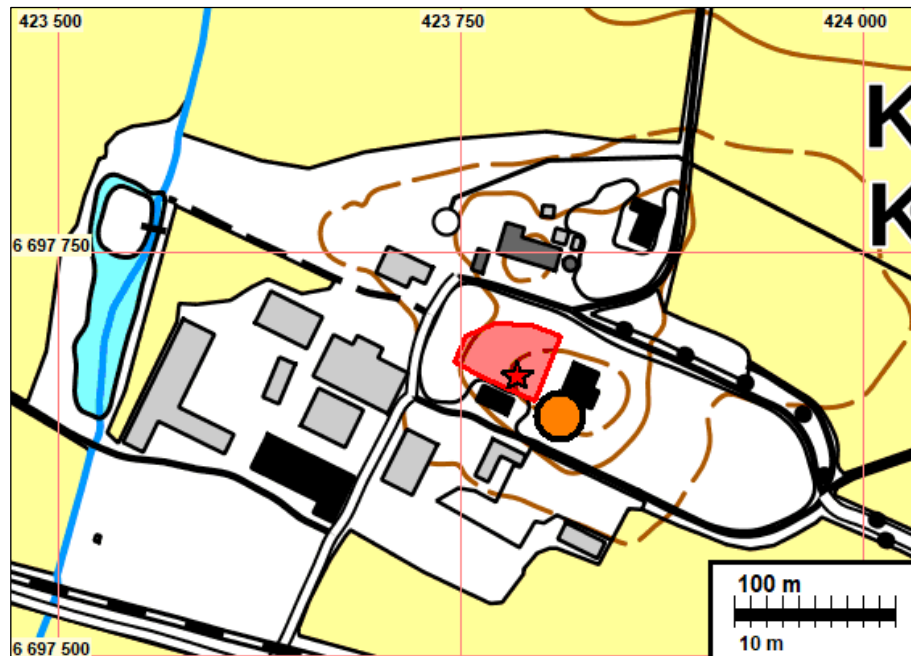
Herrgården ligger vid den östra kanten av kullen och västra delen är trädgård - gräsplan. På detta område kan det i princip finnas tecken på gammal bosättning bättre än i närområdet. På gamla kartor har den västra delen av kullen varit obebyggd. Huruvida något har bevarats på platsen beror naturligtvis på hur mycket man har grävt och blandat i trädgården. Det har inte gjorts under modern tid, varmed blandandet kanske inte har varit särskilt kraftfullt och djupgående. Det är alltså fortfarande osäkert om fornlämningar har bevarats på platsen. Avgränsningen till fornlämningen har preciserat något, bl.a. genom att avlägsna byggnadens areal. Avgränsningen omfattar obebyggd

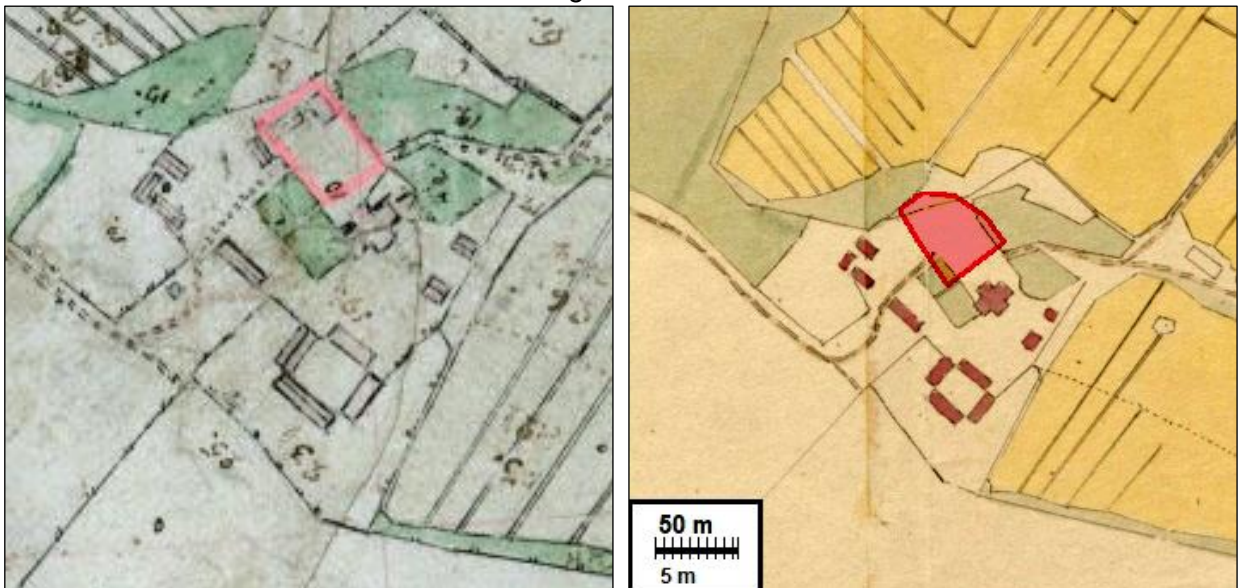
areal på kullen, som alltså är vårdad gårdsplan. På kartan från år 1787 finns det byggnader i den nordvästra ändan av det område som märkts ut som fornlämning.

Fornminnesregistret:

Kiala eli Kiiala sijaitsee laajojen peltoalueiden ympäröimän mäkkikummun päällä Porvoonjoen lounaispuolella. Tila on mainittu ensimmäistä kertaa vuonna 1446. Tilan rakennukset ovat todennäköisesti sijainneet saman mäen päällä alusta saakka, mutta on mahdollista, että vanhoja rakenteita on säilynyt uusien alla sekä puutarhan puolella.

Den gula bollen är en symbol för en fyndplats av stenföremål - vars läge endast är narrativt.
Fornlämningsområde med rött

Till vänster. Utdrag ur kartan från år 1787. Till höger. Utdrag ur karta från åren 1787–1848.
Det nu förslagna fornlämningsområdet har ritats ovanpå med rött.

Kialas gårdsback avbildad från nordnordväst, från Vessiläs riktning.

48 BORGÅ BÄCKBY

Objekt-id: 1000022264
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6697628 E 422823

Ändring: avgränsningen har ändrats

Läge: Platsen ligger 3,4 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

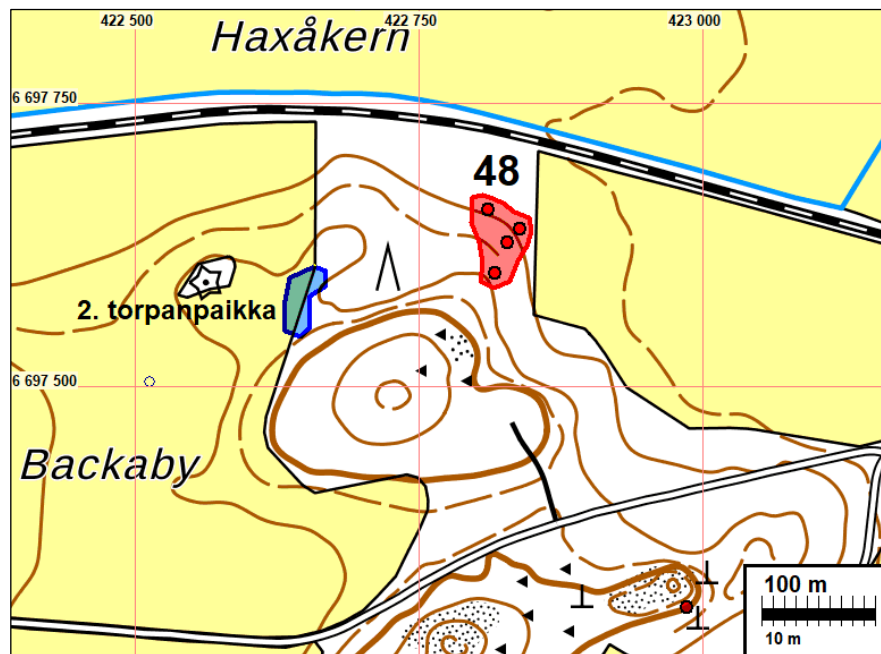
På kartan från 1797 och på kartan från år 1848 som ritats på basis av den här Kiala torp märkts ut, men inte längre på senare karta från 1873 och andra senare kartor. Torpet har inte märkts ut på sockenkartan från år 1749. På platsen finns tre grunder till byggnader med kamin, och en stengrund utan kamin. Inget modernt skräp och inga fynd syns på platsen. Lämningarna byggnadernas grunder är täckta av gräs och grovt trädbestånd. På basis av gamla kartor har byggnaderna troligen övergivits redan i slutet av 1800-talet, dock innan nutid (grundkartor). Det har alltså funnits ett torp på platsen under perioden 1750 - 1870. På andra ställen i närområdet observerades inget som tyder på gammal bosättning eller gamla byggnader. Lämningarna är hela och troligtvis oblandade. Därför kan platsen, trots att den är relativt ung (inte på kartan från 1749), betraktas som en fornlämning, eftersom det kan vara fråga om Backbys andra landbonde varmed man då skulle ha bott här åtminstone redan på 1500-talet. Men varför är stället tomt på kartan från 1749, även om andra av Kialas torp har märkts ut på den? Å andra sidan ligger denna plats nära ifrågavarande kartas fogningspunkt.

På kartorna från 1797 och 1849 fanns det ett annat torp väster om detta. Inga spår av det hittades. Platsen har förmodligen röjts till åker, där det inte heller finns spår av bosättning. Enligt kartan från 1797 skulle ungefär hälften av den dåvarande tomtmarken

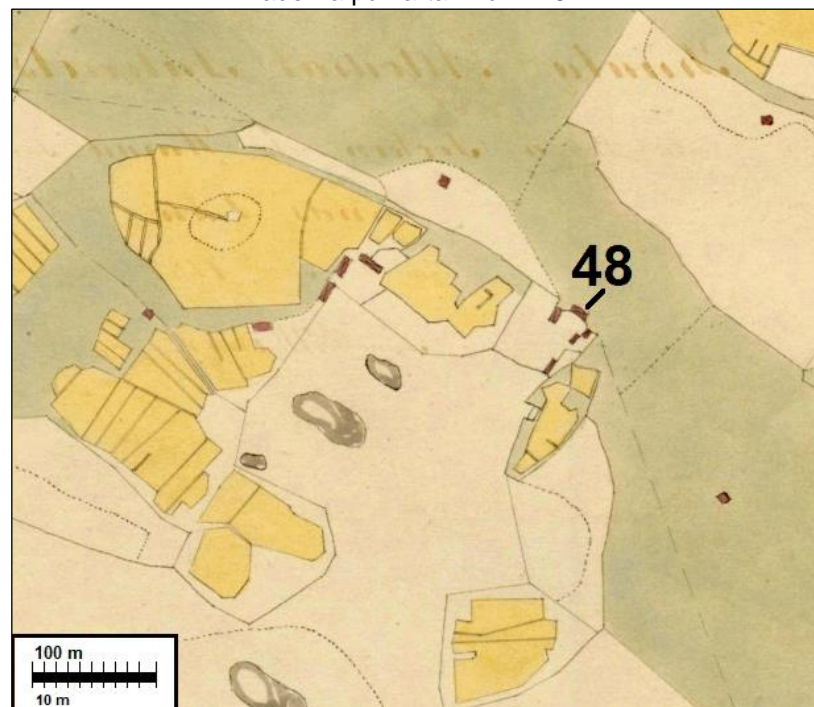
och de flesta byggnaderna placeras på den nuvarande åkerns östra kant och en del på den nuvarande skogens sida. Men inga observationer av detta erhöles. Det är alltså uppenbart att det ena av Backbys torp har röjts bort helt och hållet.

Fornminnesregistret:

Bäckbyssä oli 1560-luvulla kaksi lampuotitilaa. Samuel Broteruksen laatiessa Kialan kartan vuonna 1707 Bäckbyssä oli torppa. Alueella on rakennusten jäännöksiä. Kohteen rajaus on tarkistettava.

Observerade konstruktioner – kaminer och grund – med röda bollar. Stämmer ganska bra överens med byggnaderna på kartan från 1787.

Utdrag ur kartan över från år 1787.

Till vänster är området från norr i förgrunden berg som ligger under ett tunt lager mår. Till höger en av kamrerna som täcks av växtlighet, likaså nedan

49 BORGÅ DRÄGSBY KLÅSBERGEN

Objekt-id: 613010016
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från bronsåldern
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6694047 E 420395

Forskare: Munck M och Boström B 1933 inventering, Moisanen J 1993 behandling, Seppälä S-L 1994 inventering, Ranta H 2010 granskning

Läge: Platsen ligger 6,1 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020 (Roiha och Sepänmaa): Rösen oförändrade och enhetliga med tidigare beskrivning. Platsuppgifterna granskades och de var desamma som de tidigare uppmätta.

Fornminnesregistret:

Neljä, mahdollisesti viisi pronssikautista hautaröykkiötä sijaitsevat kaakko-luodesuuntaisessa muodostelmassa kallioselänteen päällä, selänteen koillisella, Mus-

tijoen puoleisella reunalla. Kaikki on rakennettu pelkistä kivistä lähes paljaalle kallio-pinnalle. Röykkiöt ovat matalia ja ulkonäöltään vaatimattomia. Korkeussijaintinsa ja ympäristönsä puolesta niitä voidaan pitää pronssikautisina.

Röykkiö A: soikea, pohjois–eteläsuuntainen. Koko 10 x 9 x 0,6 m. P: 6694063 I: 420388

Röykkiö B: Röykkiöstä A 3 m kaakkoon. Pyöreähkö. Koko 5 x 4 x 0,3 m. Epävarma röykkiö, kivet on ehkä siirretty röykkiöstä A. P: 6694054 I: 420392

Röykkiö C: Röykkiöstä A 9 m kaakkoon. Soikea, itä–länsi-suuntainen. Koko 5 x 4 x 0,3 m. P: 6694047 I: 420395

Röykkiö D: Röykkiöstä C 14 m eteläkaakkoon. Pyöreähkö, koko 6 x 6 x 0,3 m. P: 6694031 I: 420397

Röykkiö E: Röykkiöstä D 14 m kaakkoon. Pyöreähkö, koko 6 x 6 x 0,3 m. Kivet ovat kehämäisesti aseteltuja.

Luultavasti röykkiötä on pengottu hajottamalla kiviä ympäristöön. P: 6694020 I: 420412

Huomautuksia: Röykkiöiden GPS-paikannus 16.9.2010, Helena Ranta.

I förgrunden finns det ett mossbeklätt röse, i bakgrunden andra. Norrut.

50 BORGÅ MUNKBY

Objekt-id: 1000008295
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6693432 E 420317

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering, Jussila T 2013 inventering

Läge: Platsen ligger 6,5 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Platsen oförändrad jämfört med beskrivningen från år 2013. Nu hittades dock en storskifteskarta över området som uppmättes år 1779 och ritades år 1845, där den dåvarande tomtmarken lokaliserades. Den gamla tomtmarken på kartan från 1779 ligger på södra sidan om berghällen, söder om den nuvarande avgränsningen till fornlämningen. Den gamla tomtmarken var öde på grundkartan från år 1962. På kartan från år 1921 låg husen fortfarande i områdets södra del, på samma plats som år 1779. Fornlämningsområdet kan således vara onödigt stort i norr, där det dessutom täcker arealen av senare bebyggelse, kanske i onödan. Avgränsningen ändrades dock inte nu.

Fornminnesregistret:

Munkby sijaitsee Mustijoen länsipuolella peltojen ympäröimällä mäkikummulla. Ensimmäiset kirjalliset viitteet kohteesta ovat todennäköisesti vuodelta 1413, jolloin Olof Bengtsson (Dufva) Porvoosta sai rälssioikeudet kuningas Erikiltä. Kyseessä oli luultavasti Munkbyn kartano. Varmat tiedot tilasta ajoittuvat 1500-luvun puoliväliin. 1680-luvulla paikalla on ollut kuusihuoneinen päärakennus, joka kuitenkin vaurioitui pahasti venäläisten hyökkäyksessä vuonna 1713.

Nykyisin Munkbyssä ei ole enää kartanoa, vaan paikalla on pientalo, jonka pohjoispuolella sijaitsee kiveyksen jäänteitä. Kyseessä saattaa olla uuninpohja. Lisäksi pihatien länsipuolella on kivirivi ja puutarhassa on nähtävissä runsaasti tiilenpaloja. Rakenteiden ajoittaminen on ilman lisätutkimuksia epävarmaa. Paikalla saattaa olla myös muita rakenteita.

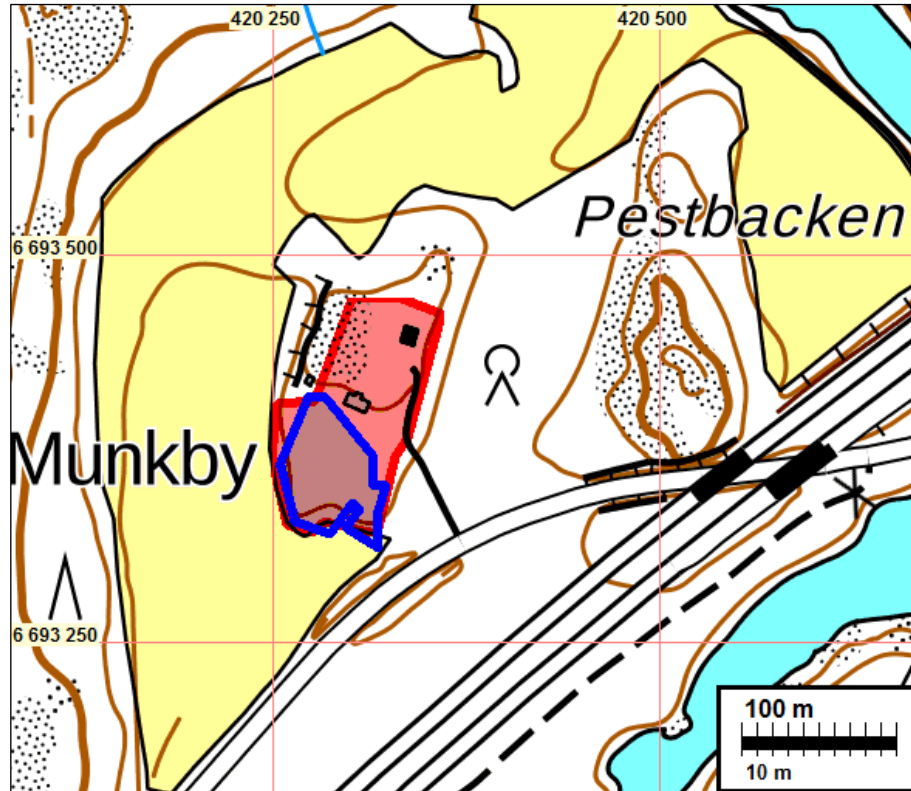
Inventering 2013, Jussila:

I den allmänna bosättningsförteckningen nämns denna Munkby för första gången år 1601. Då fanns det tre prebende-landbönder på gården och således även tre hus. Från och med år 1761 hittas gården i förteckningen under namnet Westermunkby och är fortfarande bebodd av tre landbönder ända fram till början av 1800-talet. De nuvarande byggnaderna ligger på krönet av en plan kulle. Området till söder består av ängar och terrängen sluttar svagt mot sydost. Längs med åkerns kanter finns det berggäll och jordmånen på ängen verkar ha en tunn yta och berggrund. På ängen finns på många ställen låga stenkonstruktioner, stenrader och låga terrasser. Det är möjligt att den södra delen av den klippiga åsen är en gammal bytomt.

Öster om åsens södra del finns en naturgasledning som går närmare tomtens. Söder om bytomten finns en åker där inga tecken på fornlämning observerades i inventering-

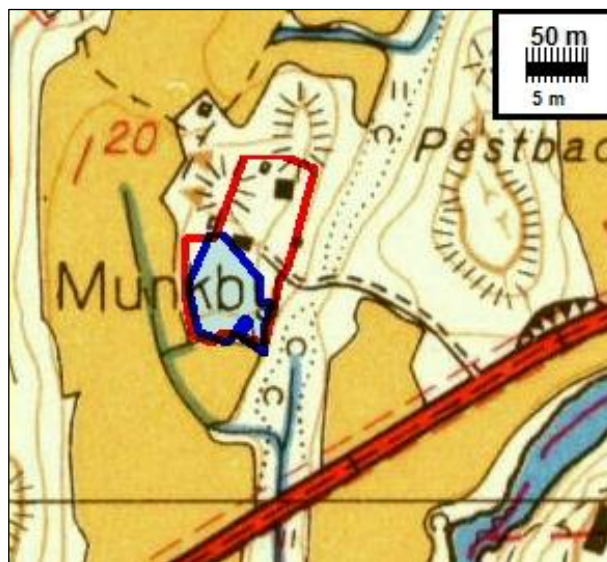
en. Vid åkerns kant går naturgasrörledningen och längs med landsväg 170 en ganska hög vägskäring som ligger relativt långt från vägen. Fornlämningen sträcker sig inte till åkern söder om åsen eller öst-sydost om åsens södra ända, varifrån man har avlägsnat mark från en stor areal från den norra sidan av landsväg 170. Inga tecken på fasta fornlämningar har observerats på Pestbacken öster om Munkby.

Fornlämningsområde med rött och gammal tomtmark med blått

Vänster. Utdrag ur kartan från år 1779. Höger Utdrag ur kartan från år 1921.

Utdrag ur kartan från år 1962.

Till vänster den gamla tomtmarkens norra kant och till höger stenar från tomtmarken som ligger under gräs.

52 BORGÅ STORMOSSEN NW 1

Objekt-id: 1000023133
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplat: hus

Koordinater: N 6693657 E 421295

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Jussila T 2013 inventering

Läge: Platsen ligger 5,5 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2016 som kompletterats 2020:

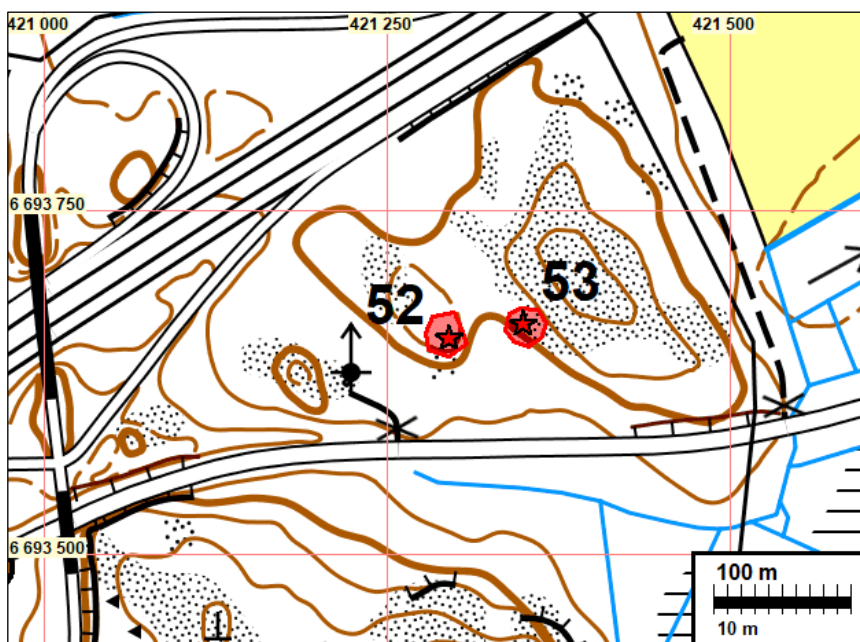
Grunden till byggnaden, gjord av en jordbänk. I dess nordöstra hörn finns en ruin av en kamin gjord av natursten med en diameter på knappt 2 m. I mitten av grunden finns

en låg grop, även på dess norra sida finns en låg grop. Ovanpå grunden växer granar och en tall, till åldern är de uppskattningsvis ca 30 år gamla.

På de gamla kartor som granskats (moderförsamlingens karta från 1749, översiktskartor från slutet av 1700-talet, sockenkarta från 1841, senatens karta från 1873, ägokarta från 1883, ekonomisk karta från 1920, grundkartor från 1962-1988) har byggnader eller andra markeringar som eventuellt hänvisar till byggnaden inte märkts ut på platsen eller i dess närhet.

Lämningen av byggnaden är antingen kortvarig och inträffar under tidsperioden mellan kartorna, eller så är den äldre än slutet av 1700-talet, eller så är det möjligt att en obetydlig byggnad inte har märkts ut på kartan under en viss tid. På den exakta ägokartan från 1873 och på grundkartorna från slutet av 1900-talet skulle den ändå ha märkts ut även om den skulle ha varit obetydlig. Tidpunkten för byggnadens botten och byggnadens funktion är således okänd. Det finns skäl att åtminstone preliminärt betrakta den som fornlämning.

53 BORGÅ STORMOSSEN NW 2

Objekt-id: 1000023134
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: tillverkning: tjärgrav

Koordinater: N 6693668 E 421349

Ändring: Avgränsat, tidigare punktobjekt
 Forskare: Jussila T 2013 inventering
 Läge: Platsen ligger 5,4 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Tjärgraven urskiljs också "svagt" från laserskanningsmaterialet, utifrån vilket en ny och exakt avgränsning av fornlämningarna nu görs.

Fornminnesregistret (Jussila 2013):

Tervahauta lounaaseen laskevan kalliorinteen juurella. Hauta on lounaaseen laskevassa rinteessä olevalla kapealla tasanteella niin, että halssi on rinteessä. Maaperä paikalla on hiekkaa - muutoin lähistöllä on hienoaineksista moreenia. Tervahaudan valli on korkea alarinteeseen ja päin vastaisella puolella matala. Hauta on pyöreä ja halkaisijaltaan n. 8 m. Tervahautafunktion vahvistaa sen suppilomaiselle pohjalle tehdyssä koekuopassa havaittu paksu noki- ja hiilikerros.

Karta på sidan: 79

55 BORGÅ LABBAS

Objekt-id: 1000018434
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6692629 E 420228

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 6,9 km sydväst om Borgå kyrka.

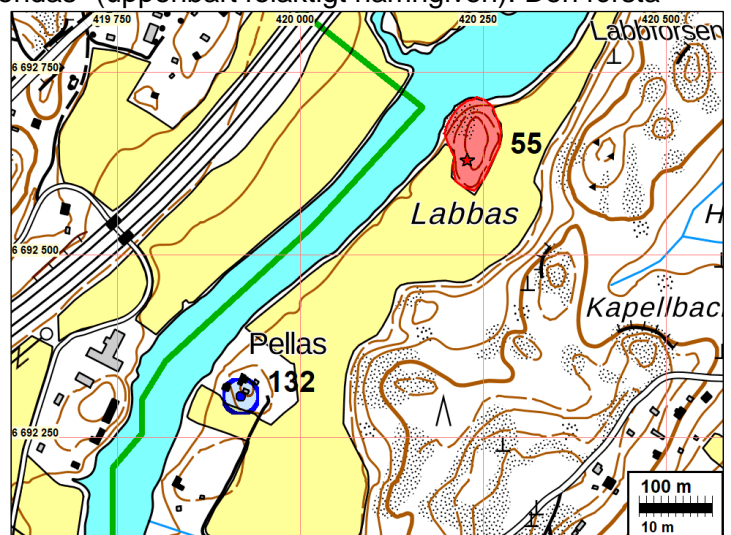
Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa och Roiha):

Många slags lämningar av konstruktioner i området. En helt öde gammal tomtmark. Sockenkartan från 1746 över området finns inte. På storskifteskartan från 1791 har ingen tomtmark märkts ut, men de närliggande åkrarna är mark som hör till Labbas hus mark och på denna plats mellan åkrarna skogsområde - tomtmark på senare kartor. I Klerckers sjökort anges här "Bondas" (uppenbart felaktigt namngiven). Den första noggranna kartan är kartan över Drägsby trån 1883. På den platsen finns "Labbas rusthåll". På kartan från 1942 finns det fortfarande ett hus på platsen, men inte på grundkartan från 1962.

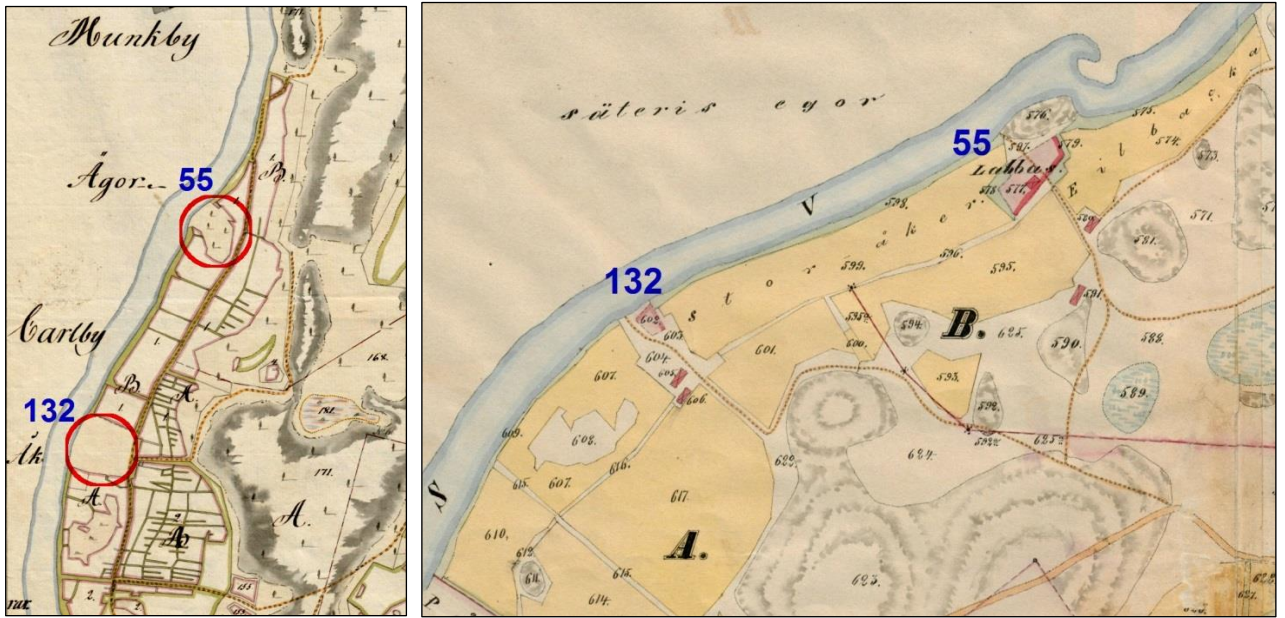
Ödelagd före mitten av 1900-talet, dvs. före modern markanvändning.

Fornminnesregistret:

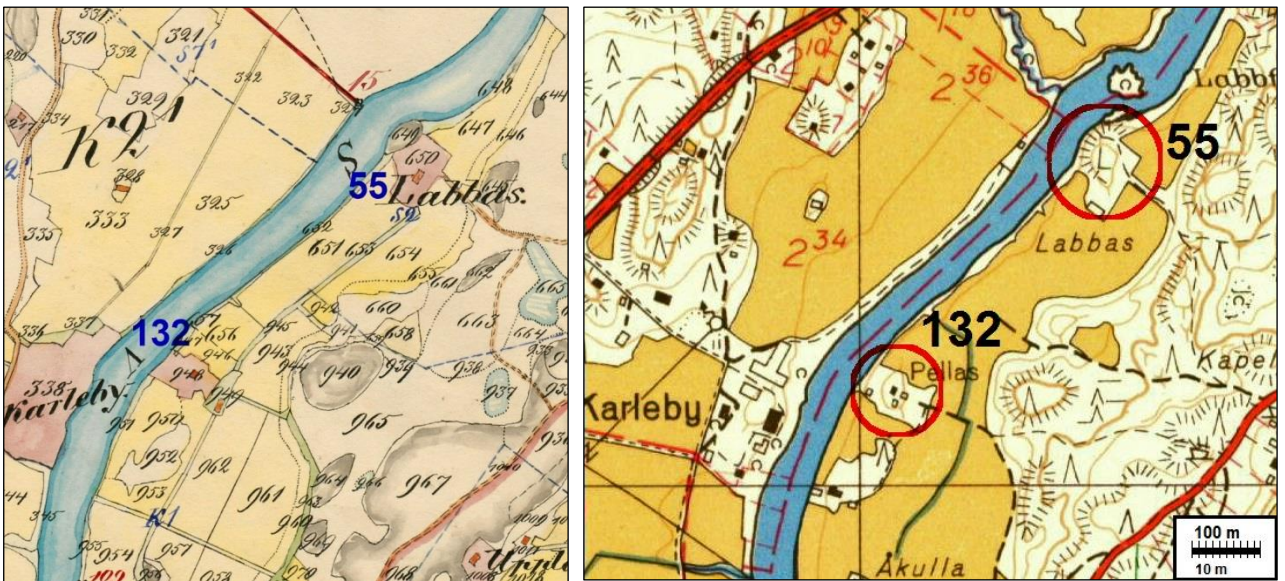
Paikalla on mahdollinen vanha tonttima. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Till vänster. Utdrag ur kartan från år 1791. Till höger Utdrag ur kartan från år 1883.

Till vänster. Utdrag ur kartan från år 1921. Till höger Utdrag ur kartan från år 1962.

Nedan: Åstranden och konstruktioner på området

Strukturer på området

59 BORGÅ SVARTSÅ VRAK

Objekt-id: 1049 (undervattensobjekt)
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datum: historisk - medeltid
 Typ: vrak

Koordinater: N 6689404 E 419254

Forskare: Granskning av Wessman S 2005

Läge: Platsen ligger 9,8 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Fornminnesregistret: *Mustijoen eli Svartsån joen suussa, Köukuddenin länsipuolella on hajonnut limisaumainen puuhylky, josta on nostettu rakenneosia ylös ruoppauksen yhteydessä. Hyllyn kaaret ja polvet ovat mäntyä. Kylkilaudat ovat tammea ja leveydeltään noin 250-300 mm ja paksuudeltaan noin 20-25 mm. Hyllyn köli on tammea. Rakenteet ovat levinneet noin 16 x 12 metrin alueelle (1989). Hylky on lähes kokonaan pohjasedimentin sisällä. Hylky löytyi veneväylän ruoppauksen yhteydessä 1971. Museovirasto teki löytöpaikalla tutkimuksia 1971, 1989 ja 1990. Vuonna 2005 Museovirasto otti hyllyn nostetuista rakenneosista dendrokronologisia näytteitä, jotka ajoitettiin Lundin yliopistossa. Tuloksen mukaan aluksen rakentamisessa käytetyt puut on kaadettu 1400-luvun alkupuolella.*

Karta på sidan: 147.

60 BORGÅ HÄNTALA

Objekt-id: 1000038084
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från järnåldern
 Typ: grav

Koordinater: N 6690514 E 419592

Forskare: Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 8,7 km sydväst om Borgå kyrka.

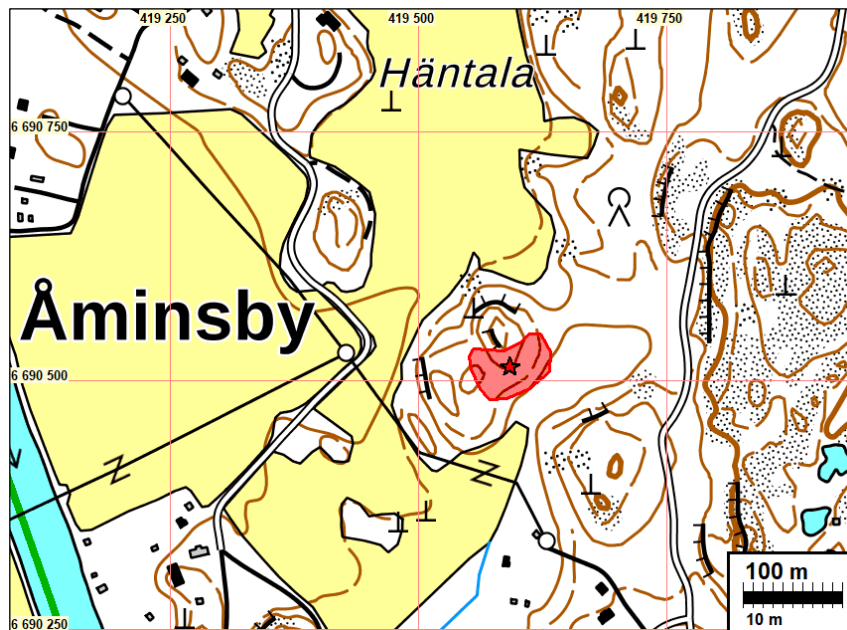
Observationer: Jussila 2020:

Området granskades med metalldetektor och provgropar. Inga ytterligare observationer kunde göras. I området finns flera källargropar av olika storlek. Brända ben tyder på en fast fornlämning, alltså inte bara en fyndplats. Det kan vara fråga om en enskild grav. Området har avgränsats till ett fyndområde som antagits på basis av topografi och en liten säkerhetsmarginal runt omkring. I området finns flera källargropar i olika storlek som verkar relativt moderna.

Om den angivna koordinatpunkten för graven från järnåldern är tillförlitlig inom några meters radie, ligger den på den bergiga och steniga backens södra sluttning. Utanför stenläggningen och bergområdet består marken av sand. Trädbeståndet består huvudsakligen av gammal granskog.

Fornminnesregistret:

Metallinetsinnässä on maaliskuussa 2020 löytynyt myöhäisrautakauden mahdollinen hautalöytö (latteanuppinen hevosenkenkäsolki, 2 nuolenkärkeä, lyiranmuotoinen tulusrauta jne. noin 20 x 20 cm laajuiselta alueelta). Löytösyvyys noin 10 cm. Läheltä löytynyt myös veitsi. Lisätietoja viranomaiskäyttöön Ilppari-tietokannassa. Tarkastuksessa löytökuopassa havaittiin palaneen luun kappaleita.

Terräng vid fyndplatsen, spade vid den förmodade fyndplatsen.

63 BORGÅ HAIKO

Objekt-id: 1000023662
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: hus

Koordinater: N 6691164 E 423901

Forskare: Jussila & al. 2019 inventering

Läge: Platsen ligger 5,7 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Forminnesregistret (Jussila & al. 2013):

Kulttuurimaannosta, joka on ilmeisesti peräisin paikalla sijainneesta rakennuksesta. Koekuoppahavaintojen perusteella muinaisjäänös ei yllä joutomaan itäpuoleiselle nurmikkoalueelle (kartalla Urheilukenttä), joka on myös kairausten ja silmämääräisen havainnoinnin perusteella erittäin voimakkaasti muokattua. Jos kyseisellä alueella on muinaisjäänöstä alun perin ollut, se on tuhoutunut myöhemmässä maankäytössä.

Urheilukenttää rajasi etelässä vanha itä-länsi-suuntainen kuusiaita, jonka kohdalla erottui maastossa selkeä pengerrys siten, että kuusiaidan pohjoispuoli on noin 0,7 m

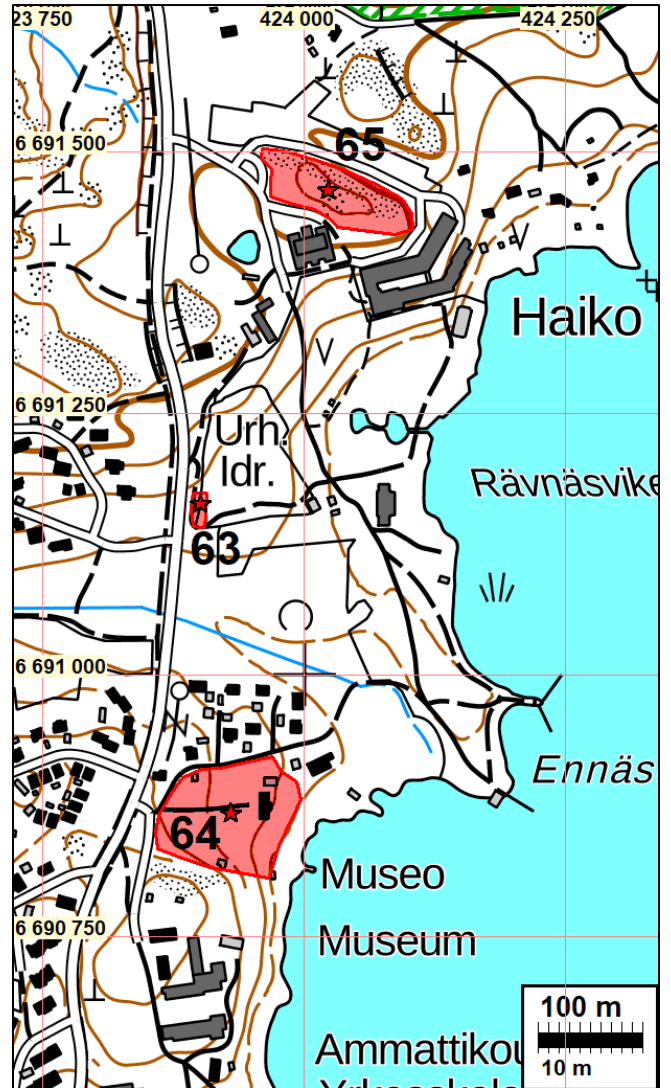

eteläpuolta korkeammalla. Tämäkin viittaa siihen, että mainittu nurmikkoalue on täysin muokattua.

Kairaushavaintojen perusteella koekuopissa 1 ja 4 todettu kulttuurikerros muuttuu asteittain selvästi vaaleammaksi pohjoiseen päin mentäessä siten, että viimeistään kairaushavaintojen 4 kohdalla kyse on jo paremminkin sekoittuneesta peltokerroksesta kuin säilyneestä kulttuurikerroksesta.

Lännessä säilynyt kulttuurikerros rajautuu pohjoisen–eteläsuuntaiseen tilustiehen. Etelässä sen rajana on kairaushavaintojen perusteella itä–länsi-suuntainen tilustie. Säilynyt muinaisjäännösalue rajattiin edellä mainituilla perusteilla ja sen rajat mitattiin DGPS-laitteella, ulkoisella tarkkuudella n. 20 cm.

Tidpunkten för fornlämningen är oklar. Inte på en enda gammal karta från 1700-talet till 2000-talet har någon byggnad märkts ut på platsen. I princip är det möjligt att lämningen kan vara äldre än 1700-talet, men på samma sätt kan det vara fråga om en yngre, kortvarig eller obetydlig struktur som inte har märkts ut på kartorna. Kulturjordlagrets tidpunkt och betydelse är osäker. Platsen bör anses vara en fornlämning tills dess att dess betydelse kan utredas genom noggrannare undersökningar.

64 BORG HAIKOS GAMLA GÅRD (HAIKO)

Objekt-id: 1000023663
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplat: herrgård

Koordinater: N 6690868 E 423930

Forskare: Jussila & al. 2019 inventering
 Läge: Platsen ligger 5,9 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020: platsen oförändrad

Fornminnesregistret (Jussila 2013):

Vid arkivinventeringen lokaliserades den gamla herrgården i Haiko på basis av gamla kartor. (se närmare inventeringsrapport) Från 1700-talet till 1860-talet har gården varit belägen cirka 500 meter söder om den nuvarande huvudbyggnaden. Det är möjligt och också sannolikt att gården ursprungligen, och eventuellt redan på 1300-talet, varit belägen på platsen i fråga. I närområdet finns inte en lika topografiskt, och med tanke på jordmånen, gynnsam placering, åtminstone inte nära stranden. Nordväst om gårdens plats finns en platt dal med en bäck (ett dike) som mynnar ut i havet väster om Ennäsudden. Bottnen av denna dal är utmärkt ängsjord och lite högre upp är marken utmärkt för "primitiv" odling (alltså odling som är äldre än 1800-talet) - högre upp på en brantare sluttning en berghäll som man kan föreställa sig skyddar mot frost.

På området vid den gamla gårdens tomt finns ett hus vid stranden, och en gräsplan väster om det. Den södra delen av tomten, området vid foten av bergssluttningen består av skog. De nordligaste delarna av tomten, vid bäckdalens kanter finns ett modernt småhusområde där terrängen är grundligt behandlad. Med undantag av den nordligaste delen verkar terrängen på den gamla gårdens tomtmark vara relativt intakt ur ett arkeologiskt perspektiv, i synnerhet den sydligaste delen. Man kan anta att det i marken kan ha bevarats tecken, kanske konstruktioner och avlagringar från bosättning och verksamhet från tiden för den gamla gården. Närområdet är kraftigt bebyggt och därför är detta område den enda plats i terrängen där det fortfarande kan finnas spår från Haiko gårds tidiga skede som kan undersökas arkeologiskt.

Karta på sida 85

Den gamla gårdens gårdsplan österut.

65 BORGÅ HAIKO 1

Objekt-id: 1000008278
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenkonstruktioner
 Koordinater: N 6691463 E 424023

Ändring: avgränsningen har ändrats något

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering, Jussila & al. 2019 inventering

Läge: Platsen ligger 5,3 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

platsen är oförändrad. Avgränsningen av fornlämningar har preciserats och ändrats så att den är enhetlig med avgränsningen från 2013.

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee nykyisen Haikon hotelli- ja kongressikeskuksen alueella Haikkonselän länsirannalla. Ensimmäinen maininta tilasta on jo vuodelta 1382, jolloin "Grels j Haijckå" istui lautamiehenä. 1400-luvulta Haikosta on kaksi mainintaa. Vanhimmat kartat tilasta ovat 1800-luvulta. Kuninkaan kartastossa ja vuoden 1843 kartassa tila on merkitty hieman nykyistä etelämmäksi Ennäsuddenin kohdalle, mutta senaatinkartassa vuodelta 1875 kartano on nykyisellä paikallaan.

Vuoden 2003 inventoinnissa havaittiin nykyisen hotellirakennuksen ja sen parkkipaikan sijaitsevan osittain vanhojen mahdollisten rakennusten paikkojen kohdilla. Näillä alueilla vanhempia rakenteita on tuskin säilynyt, mutta hotellirakennuksista luoteeseen mäen päältä löytyi kiveystenpohjia, jotka kuuluvat luultavasti senaatinkartan aikaiseen puutarhaan. Paikalla on voinut säilyä myös tätä vanhempia rakenteita.

Inventering 2013 (Jussila):

I området observerades inget kulturjordlager i jordmånen. På området finns grunderna för två byggnader, ett litet stenröse, en smal vägbank (stig) samt en stenkonstruktion som eventuellt utgör grunden för ett lusthus, om inte en liten väderkvarn. Inget material som kunde tidsbestämma konstruktionerna hittades. En del av konstruktionerna (A, B, D) verkar klart vara relativt unga och de kan härstamma från slutet av 1800-talet och ha anknytning till den intilliggande gården och dess park. På en karta (Klercker) från slutet av 1700-talet har byggnader dock märkts ut på detta område. Därmed är det möjligt att vissa strukturer kan härstamma från 1700-talet. Den vägda mittpunkten för det föreslagna fornlämningsområdet är N 6691463 E 424023.

Strukturer som har förtecknats som underobjekt har observerats i inventeringen år 2013

Konstruktion A

P: 6691498 I: 423975

Beskrivning: I den branta skogsslutningen mot nordost finns byggnadens stenfot gjord av grova stenar, dess omfattning mätt på insidan är 5,5 x 7 m. Inget murbruk observerades; stenarna har 10-30 cm långa borrhål. Grundens bredd är 1,2-1,4 meter och den högsta bevarade höjden är 2 m. Ingen eldstad observerades.

Konstruktion B

P: 6691502 I: 423984

Beskrivning: I skogsterrängen bredvid Byggnaden A öster om parkeringsplatsen konstaterades en struktur som närmast kan tolkas som stenfot, och som kan vara grunden för ett annat rum som hör till Byggnad A (så, att konstruktionerna har en gemensam

mellanvägg). Omfattningen av strukturen som består av grova stenar är cirka 6 x 7 meter. Inget murbruk observerades. Konstruktionen är allvarligt förstörd och stora stenblock har hamnat innanför den. Dessa härstammar troligen från grunden. Ingen eldstad observerades.

Konstruktion C

P: 6691454 I: 424068

Beskrivning: Rund stengrund i bottenplan med en diameter på 4 meter och en högsta höjd på 2 meter. Ihopsatt av stora stenblock; inga tecken på murbruk observerades, men en del av stenarna har borrhål. Grundens insida är fylld med stenar och jord. Grunden för en liten väderkvarn eller grunden för ett lusthus - konstruktion E, en smal väg invallad i sten kommer hit från väster och stiger till toppen av denna struktur.

Konstruktion D

P: 6691438 I: 424068

Beskrivning: Rund stengrund i bottenplan med en diameter på 4 meter och en högsta höjd på 2 meter. Ihopsatt av stora stenblock; inga tecken på murbruk observerades, men en del av stenarna har borrhål. Insidan av grunden är fylld med stenar och jord. Grunden för en liten väderkvarn eller grunden för ett lusthus - konstruktion E, en smal väg invallad i sten kommer hit från väst och stiger till toppen av denna konstruktion.

Konstruktion E

P: 6691449 I: 424053

Beskrivning: En passage invallad i sten och jord på bergets krön som leder till Byggnad D. Bredd 2 m, högsta höjd 0,6 m. Från Pengervägen raka vägen mot nordost sticker en grund vall av jord och sten ut i sänkan, som är 0,5 m lång (N 6691449 E 424056).

Konstruktion F

P: 6691473 I: 424016

Beskrivning: Stenröse med bottenplan som är grovt triangelformad på bergets krönområde, beläget i en liten bergsslutning. Längden på rösets sidor är cirka 2 m och höjden 0,5 m. Stenarnas diameter är 0,25-0,7 m och de är rundade. I mitten av röset finns en öppning med en diameter på 0,3 meter, som kan vara platsen för någon slags vertikal påle.

Karta på sida 85

71 BORGÅ PEPOT

Objekt-id: 1000038161
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur
 Koordinater: N 6695099 E 425176

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 1,6 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Stenmur som uppstod vid gränsen mellan Borgå stad och landskommunen år 1923, då åns västra strand anslöts till staden. Innan dess, gräns mellan Näse gård och Peppot gård.

Motsvarande stenmur vid stadsgränsen finns som fornlämning i Östermalm (objekt nr [80](#)). Hit har stadens gräns dock kommit först på 1920-talet. Det är möjligt att muren kanske inte har byggts som en "stadsgräns" då, om stängslet antas vara äldre än 1920 talet. Muren är dock inte ansluten till odlingar och inte heller till någon aktuell verksamhet. Om man antar att muren har gjorts "en gång i tiden" vid gränsen till byarna (herrgårdarna) och det inte skulle ha gjorts vid stadsgränsen efter 1920-talet, uppfyller det kriterierna för fornlämning. Annars inte.

Den andra delen av muren ser "mer förmultnad ut" och verkar äldre än från hälsovårdscentralen mot nordväst. Där verkar muren ha lappats med borrade stenblock och muren är noggrannare murad. Söder om den nordvästra delen finns en stor och gammal marktäcksgrop med mycket stenblock - det torde också ha funnits ett stenhuggeri på platsen. Det är möjligt att muren har avlagringar från olika tidpunkter.

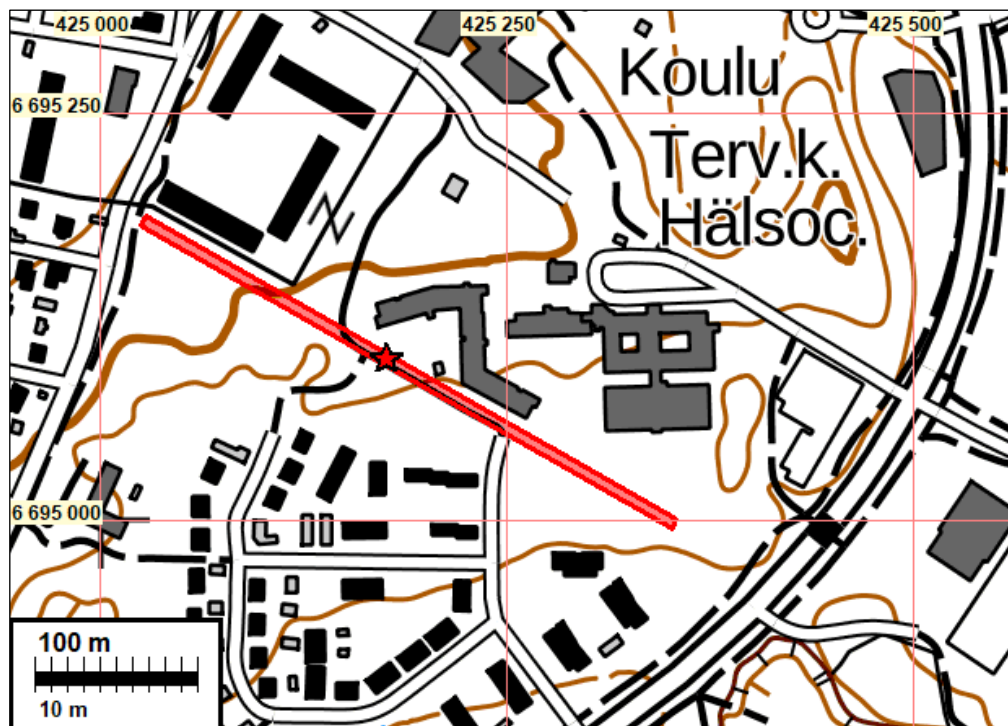
Murens ändar (N E)

6695184 425027

6694998 425352

ett avbrott på ca 8 m vid stället (marken är grävd)

6695036 425286

Stenmur sydväst om hälsocentralen

Nordvästra delen av muren

76 BORGÅ NÅSEBY

Objekt-id: 1000003254
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt/torp

Koordinater: N 6698514 E 423882

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Suhonen V-P 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 3,1 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På översiktskartan från 1690 har Näseby märkts ut norr om Kiala, nära ån. Ett torp är utmärkt på platsen på moderförsamlingens karta från 1746, även om markeringen på grund av kartans slitage på denna punkt kräver tolkning. På kartan över Kiala från 1787 har byns tomtmark märkts ut vid åstranden, dess södra kant 180 m norrut från bäckmynningen. Enligt kartan över Kiala från 1793 finns det flera byggnader i en rad längs tomtmarkens norra kant, från stranden mot sydost och från huvudvägen i riktning mot åstranden västerut längs vägen som går mot Vessilä. Kan det vara fråga om någon slags fabrik? På senatens karta från 1873 finns det två bostadsbyggnader och uthus på platsen, och markeringen T (dvs. torp). På grundkartan från 1962 är platsen en åker. Det finns ingen närmare information eftersom platsen är helt övergiven under tidsperioden cirka 1873 - 1960.

Som koordinater har man placerat mittpunkten av kartan över tomtmarken från 1783 och som avgränsning tomtmark.

Dikena vid vägen öppnades nyligen och i dem djupa, sneda, lutande sektioner. Av dessa gjordes inga observationer av gammal bosättning. Åkrarna var igenvuxna så vid granskningen av dem kunde man inte ordentligt observera åkerns yta. Nu kunde man vid dem, i vägarnas diken och på åkrarnas yta inte observera några tecken på gammal bebyggelse. Jordmånen är mycket mjuk och våt mo. Det finns en fara att plöjningen har sträckt sig djupt i den mjuka marken, och att spåren från den gamla bebyggelsen har försvunnit. Men djupare kan det finnas kvar lämningar som kan identifieras som konstruktioner. Eftersom platsen har övergivits relativt tidigt och den moderna markanvändningen inte har nått den på annat sätt än som åkerodling, kunde platsen trots bristen på konkreta bevis preliminärt betraktas som en fornlämning. Genom att gräva provgropar relativt tätt och systematiskt kan man vid behov kontrollera om fornlämningen verkligen har bevarats eller inte.

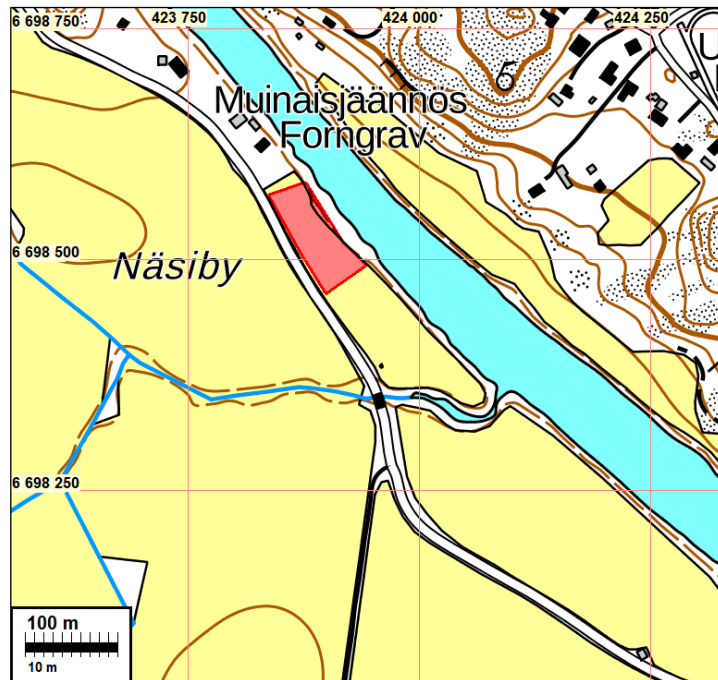
Fornminnesregistret:

N 6698578 E 423805

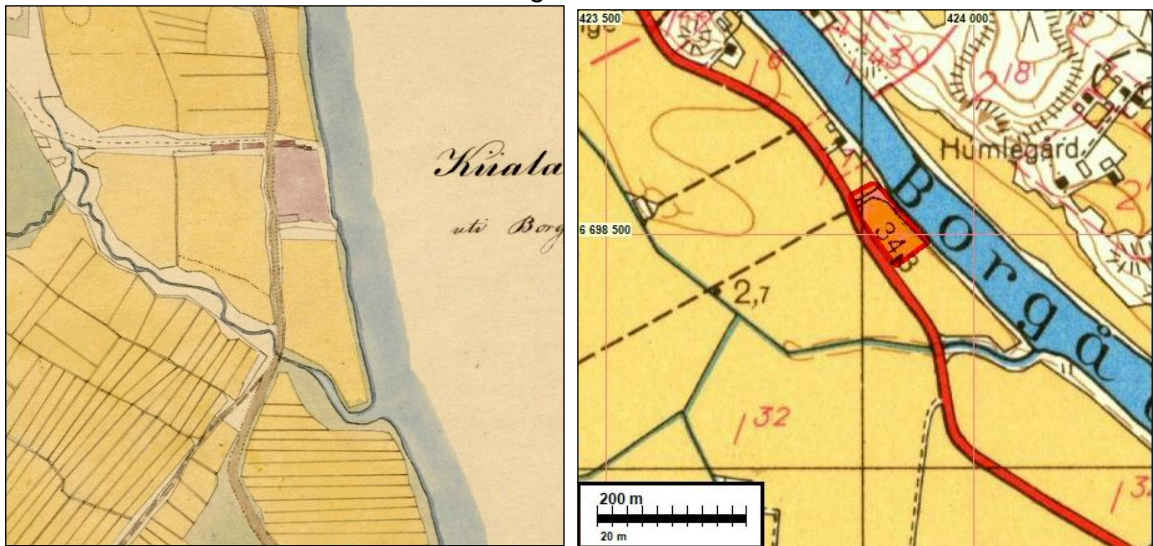
Kohde sijaitsee Porvoonjoen länsirannalla, peltoalueella. Näseby on merkitty T. Winterein karttaan vuodelta 1787, 1700- ja 1800-lukujen vaihteeseen sijoittuvaan Kuninkaan kartastoon ja vuodelta 1873 peräisin olevaan Senaatin karttaan. Samuel Broteruksen 1700-luvun alussa laatimalla kartalla paikalla on torppa. Tontin paikalla on nykyään peltoa. Maanpäällisiä rakenteita ei ole näkyvissä. Kohteen luonteesta on vaikea tehdä päätelmiä ilman arkeologisia tutkimuksia.

Kohteen läpi tai vierestä on kaivettu Askola-Porvoo -siirtoviemäri keväällä 2007 ilman arkeologista valvontaa.

Fornlämningsområde med rött

Till vänster utdrag ur kartan från 1787/1848 och till höger ur grundkartan från 1962

Objektet i bakgrunden på åkern Fotograferat mot sydsydost.

77 BORGÅ BORGÅ DOMKYRKA

Objekt-id: 1000014861
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från medeltiden
 Typ: dyrkan: kyrka

Koordinater: N 6696399 E 426040

Forskare: Knapas M-T 1977 utgrävning, Ojonen S-M 1978 utgrävning, Lagerstedt J 2007 utgrävning, Laakso V 2017 utgrävning

Läge: Platsen ligger 0,0 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Fornminnesregistret: *Porvoon Itä-Uudenmaan kantaseurakunta ja se on muodostettu 1200-luvun puolivälissä. Puukirkko on mahdollisesti sijainnut myöhemmän kivikirkon paikalla. Arkeologisisa tutkimuksissa on löytynyt paikalta 1300-luvun alun raha. Porvoon kirkko on yksi harvoista Suomen keskiaikaisista kirkoista, joiden runkokuone on rakennettu useammassa kuin yhdessä vaiheessa. Ensimmäinen kirkkorakennus muurattiin 1410-luvulla ja sitä laajennettiin huomattavasti 1440-luvulla. 1600- ja 1700-lukujen tietojen perusteella rakennettiin joko vuonna 1414, 1418 tai 1420.*

Kirkon ympäristön muinaisjäännösalueetta ei ole rajattu.

Vuonna 2017 alueella tehtiin arkeologisia tutkimuksia maalämpökaivojen asentamiseen liittyen kirkon länsipuolella. Tutkitut alueet ovat täynnä historiallisen ajan hautauksia. Osa niistä oli ehjiä, osa eri tavoin tuhoutuneita. Kaikkiaan tutkittiin 33 hautaa. Alueelta havaittiin myös polttohautoja. Alueen eteläosassa havaittiin kivi-tiilirakenteen jäännös, joka on mahdollinen rakennuksen tai pengerryksen perusta.

80 BORGÅ SKAFTKÄRR

Objekt-id: 1000022758
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk 1600-tal
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6694403 E 428950

Forskare: Koivisto S 2012 inventering

Läge: Platsen ligger 3,5 km sydost om Borgå kyrka.

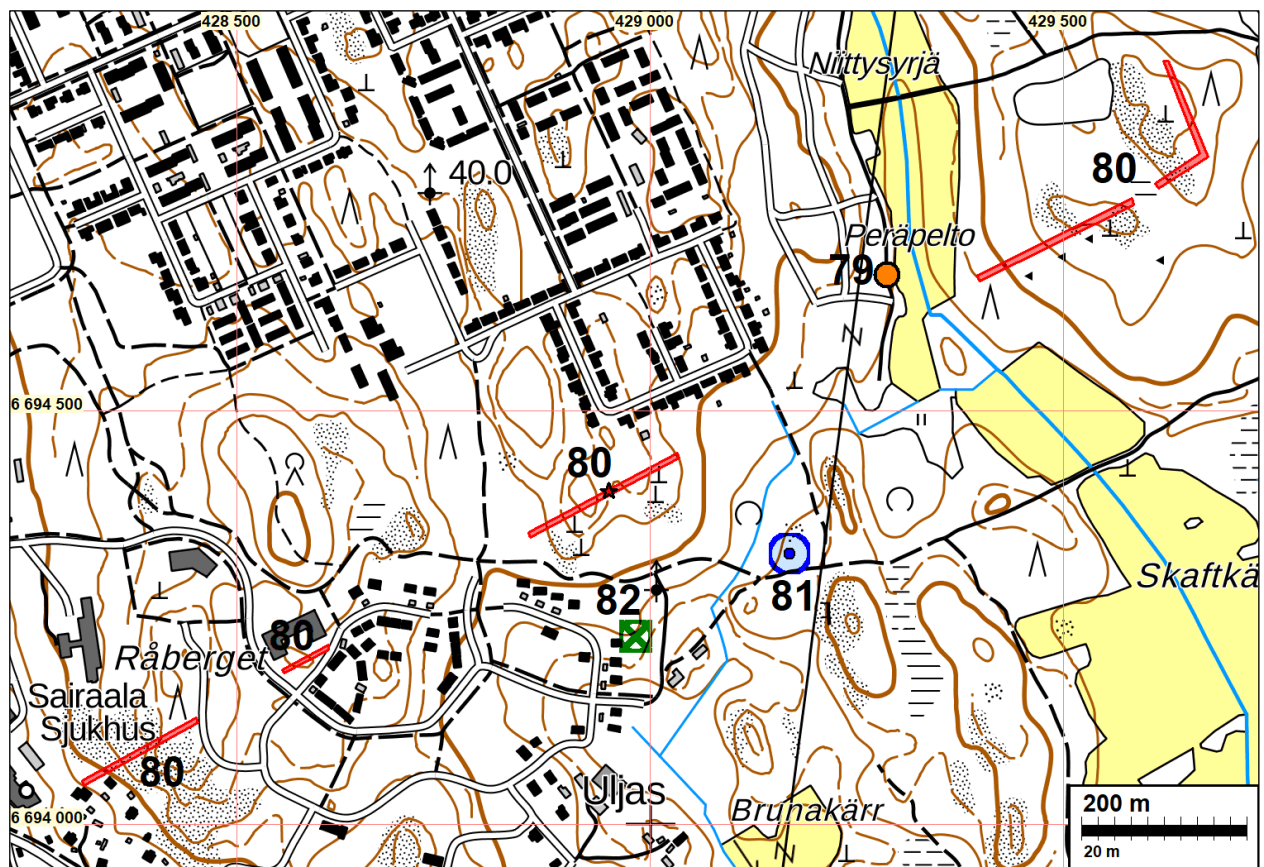
Observationer: Jussila 2020:

Muren ligger alltså vid den gamla stadsgränsen. Den har inget med odling att göra. Den kan inte ha något annat syfte än att fungera som gräns. En separat 40 m lång del av muren har förstörts efter år 2012. Ifrågavarande del har funnits öster om Rajakallionrinne och väster om Aurinkomäentie. Där fanns nu en grop i anknytning till en byggarbetsplats. I övrigt är muren hel och stilig. Dess tidpunkt är dock oklar - ingen källa hittades är den skulle nämnas. Enligt Niukkanen började man bygga stenmuren på

1700-talet och i större utsträckning först på 1800-talet - tidigare ville man inte eller kunde knappast lägga resurser på det. Gränslinjen mot Veckjärvi har märkts ut på kartan från 1759.

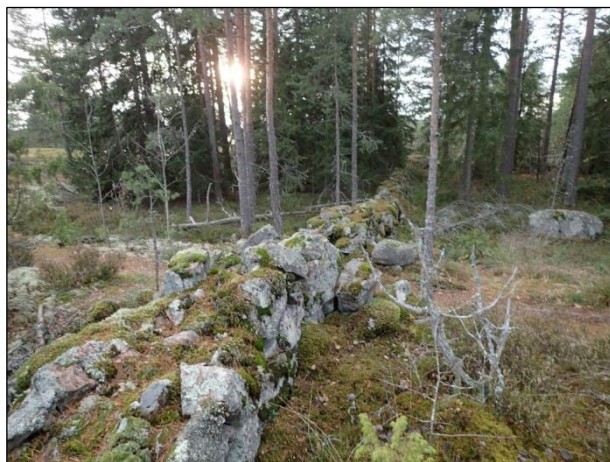
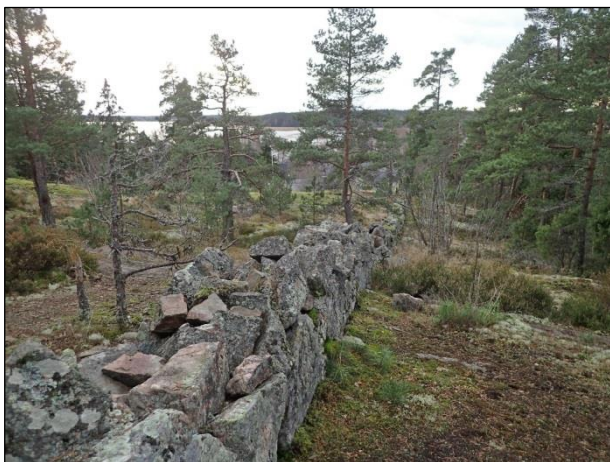
Fornminnesregistret, utdrag ur inventeringsberättelsen 2012:

Kohde sijaitsee kaavarunkoalueen eteläosassa, Kevätkummun asuinalueen eteläreunassa jatkuen Skaftkärrin itäpuolella koilliseen ja pohjoisluoteeseen. Tutkimusalueen lounaisnurkassa kivirakenne jatkuu lounaaseen kohti Råbergetiä, mistä on hiljattain kaadettu puusto, nostettu kannot ja kuorittu maanpinta. Kivimuuri kuitenkin vaikuttaisi olevan suhteellisen ehjä, huolimatta voimallista maanpohjan muokkausta. Kivimuuri jatkuu lähes katkeamattomana Skaftkärrin peltoalueen kulmalle yhteensä 480 m matkan. Peltoalueella ja sen reunoilla kiviäidasta ei saatu havaintoja, mutta jälleen purolaakson itäpuolella kivimuuri jatkuu lähes katkeamattomana noin 310 m koilliseen Gåsbergetin kallion koillisreunalle, kääntyy kohti pohjoisluodetta ja jatkuu edelleen noin 107 m. Kivirakenteen säilyneiden osien yhteenlaskettu pituus on siten noin 900 metriä. Kivirakennelma on huolellisesti ladottu ja paikoin muistuttaa kylmämuurattua muuria. Vuoden 1695 ja 1763 historiallisilla kartoilla kivirakenteen kohdalle on merkitty kolmen kylän raja.

De bevarade delarna av muren med rött

Den västligaste delen av stensmuren Nedan till vänster den östra ändan av den västligaste delen.

Till höger och nedan murens korta mittdel mellan parkeringsplatserna och till höger den östra delen.

88 BORGÅ HASSELHOLMEN

Objekt-id: 1000034207
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: fornåker, stenkonstruktioner, kolmila
 Koordinater: N 6696708 E 431047

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Suhonen & al. 2018 granskning

Läge: Platsen ligger 5,0 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Område A.

I skogsdungens södra del finns det röjningsrösen som två kluster. Det nordligare rösenområdet (A) består av rösen som uppenbarligen är stenar vid det röjda områdets västra och södra kanter och ett par i mitten. Ett uppenbart litet åkerskifte. Runt omkring är terrängen stenig. Med metalldetektorn hittades ett par vinflaskkorkar (från Alko) och en halv koklocka som inte torde vara särskilt gammal. Åldern på åkerskiftet på platsen är okänd. Inte på en enda gammal karta (1746, 1783, 1841, 1873, 1914, 1962) finns det på detta område något annat än skog och ödemark. På ägokartan från 1914 har området klassificerats som "Mo" (svenskspråkig förkortning).

Det finns inga spår av byggnader i området. Skulle åkerskiftet kunna vara kopplad till ett torp eller hus från 1900-talet väster om backen? Möjligen eftersom de har varit på samma fastighet (Staffans mark på 1900-talet). Tidpunkten fynden som gjorts med metalldetektor kan delvis fastställas till 1900-talet. Röjningsrösen och stenvallarna är alltså rester av den odling som upphörde för mer än 60 år sedan och nu finns inne i den gamla granskogen. Kopplingen till odling har upphört. På grund av sin eventuella ungdom - troligen från 1900-talet - skulle de inte vara fornlämningar, men de skulle passa bra att skyddas som övriga kulturarvsobjekt. Å andra sidan kan man inte helt utesluta att resterna kan vara från 1800-talet eller 1700-talet. Lösningen är att eftersom rösengruppen B helt tydligt är en fornlämning är det ändå bra att skydda rösen i området som en helhet och som fornlämningar.

Område B.

Rösen är belägna på fastigheten som hör till Hongas hus från 1900-talet, medan det nordligare rösenområdet har varit Staffans ägor. Detsydligare rösenområdet är ett kluster av rösen utan någon som helst ordning. Verkar vara en gammal åker som är stenlagd, och stenarna har hopats upp till rösen på åkerområdet. Det skulle tyda på en relativt primitiv odling äldre än början av 1900-talet. Rösen passar inte alls ihop med åkermönstren på kartan från 1914 och yngre kartor. På kartorna från 1900-talet har området varit skog m.m. Endast en helt liten del utgör åker, några rösen i nordvästra ändan ligger år 1914 vid kanten av åkerns smala starr, de övriga 22 inte. På sockenkartan från 1841 utgörs åkerskiftet och de nuvarande ängarna av ängar (avgränsningen är inte exakt den samma som på senare åkrar, men i stort sett). På kartan från 1783 finns åkerskiftet för hus E (Humlas) exakt på området för rösen. Rösen är alltså kopplad till det. Åkern har övergivits före 1914.

Det är alltså fråga om ett beskogat åkerskifte från 1700-1800 där rösen är belägna. Detta kan betraktas som en fornlämning. Fem otydliga stenhögar ligger utspridda nordost om det gamla åkerskiftet. Vad kan de vara.

Område C

Mellan områdena A och B finns två separata röjningsrösen och kolmilans botten på platsen N 6696716 E 431032

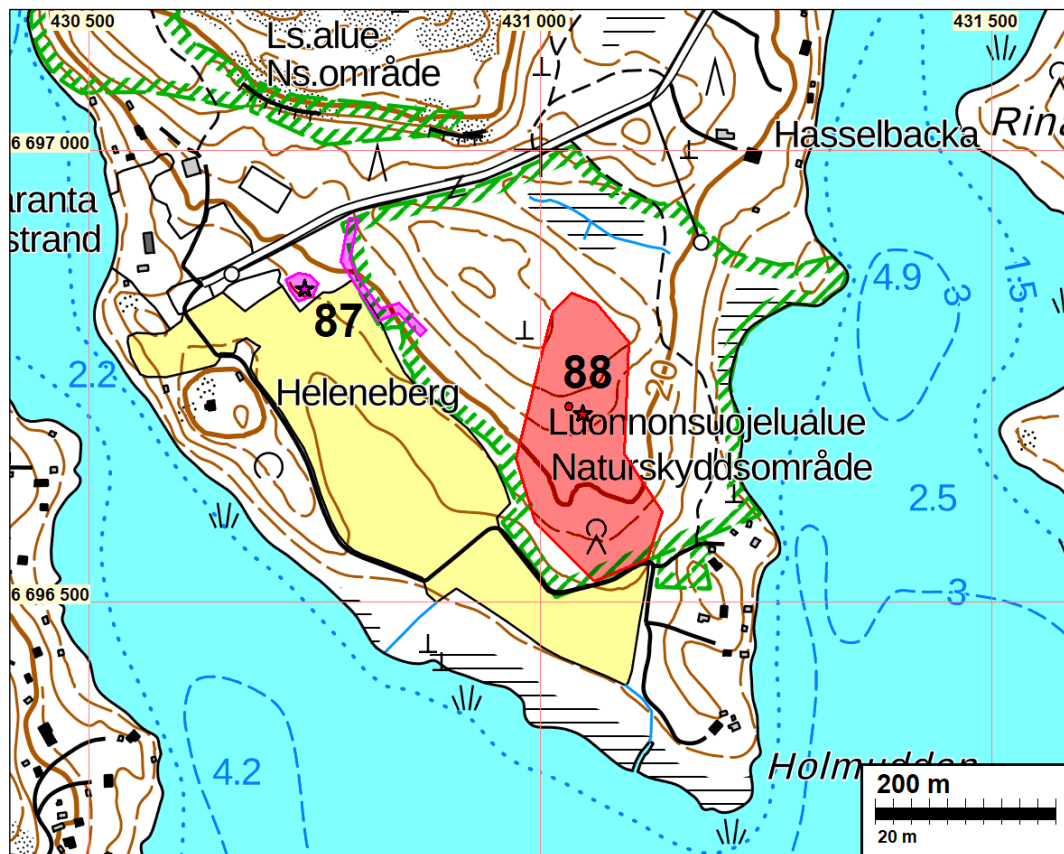
6696773 431051 stenvallens ända (på område A) - > 6696808 431024 stenvallens ända)

Rösen - av olika storlek ca 1- 3 m i diameter- Koordinaterna NE med cirka +/- 2 m noggrannhet

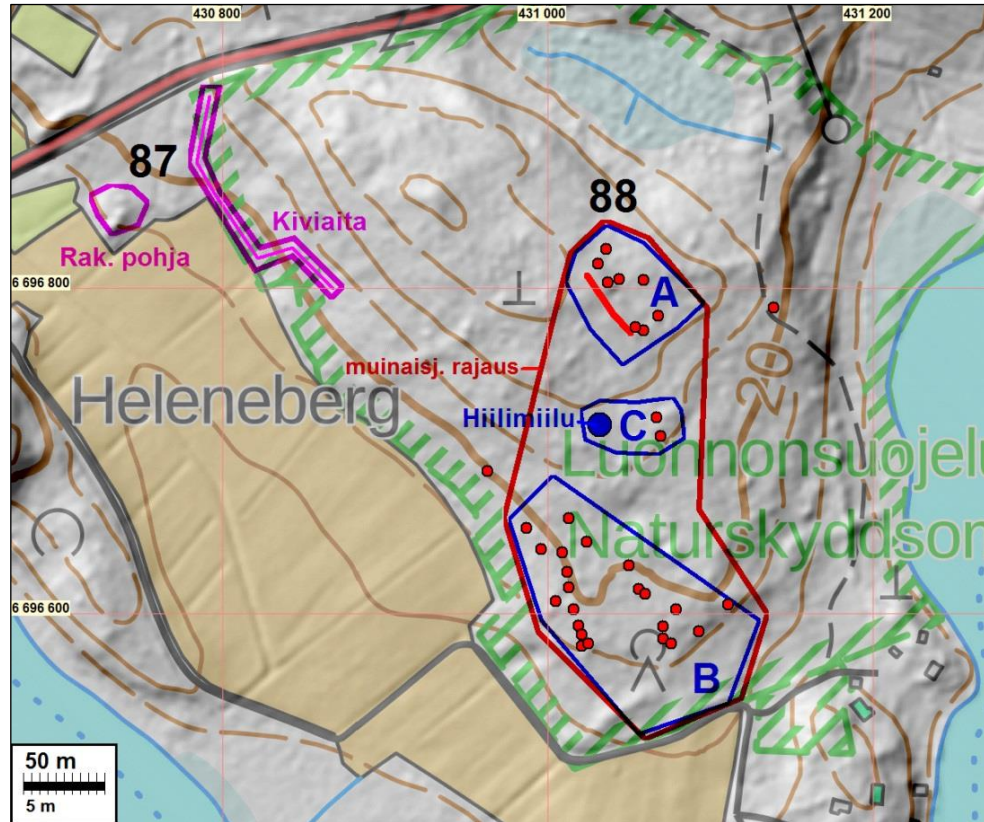
6696804 431037	6696612 431060	6696593 431019
6696806 431044	6696603 431079	6696587 431021
6696824 431036	6696592 431071	6696580 431021
6696815 431031	6696585 431071	6696582 431025
6696774 431059	6696582 431076	6696640 430996
6696776 431054	6696589 431093	6696653 430987
6696788 431139	6696606 431111	6696688 430963
6696721 431067	6696638 431009	6696805 431059
6696659 431013	6696626 431012	6696783 431068
6696644 431024	6696616 431013	6696709 431069
6696630 431050	6696603 431016	
6696615 431056	6696608 431005	

Fornminnesregistret:

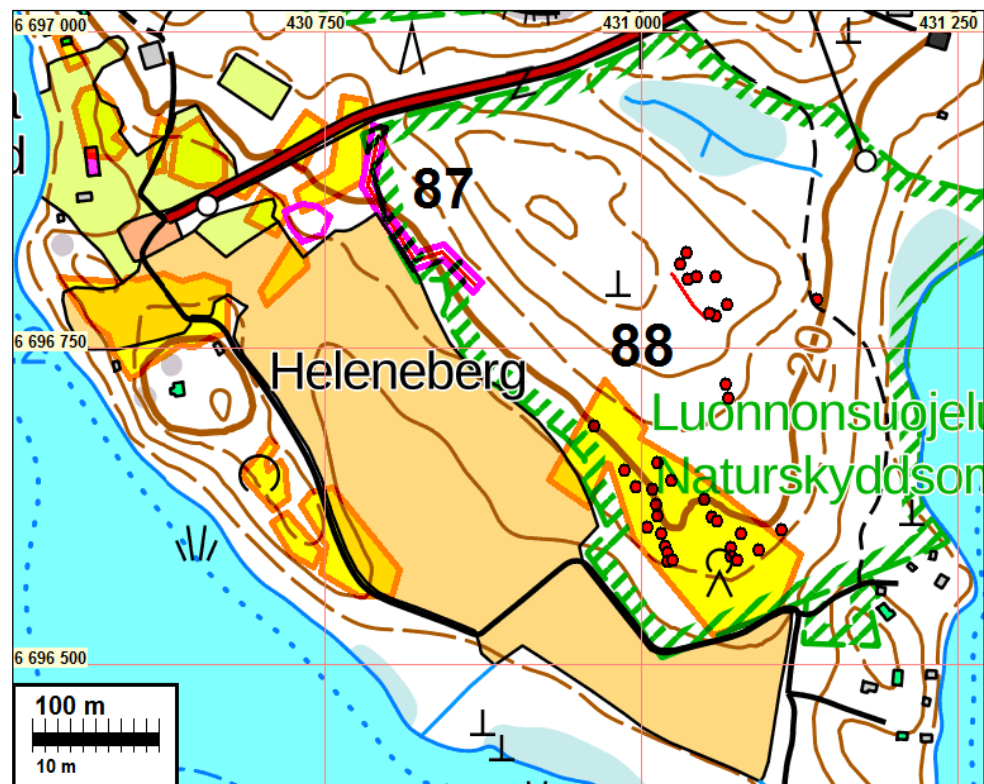
Alueella on runsaasti merkkejä historiallisesta viljelystä ja laiduntamisesta. Kohteessa on kiviaitoja ja arviolta kymmeniä eri kokoisia raivausröykkiöitä. 1700-luvun lopun kartalla kohteen alueella on yksinomaan metsää. Kohteen ajoittaminen ja luonteen määrittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia. Kohde kuitenkin muistuttaa keskiajalla autioituneita ja metsittyneitä kyliä. Merkkejä asuinpaikasta ei ole vielä havaittu.

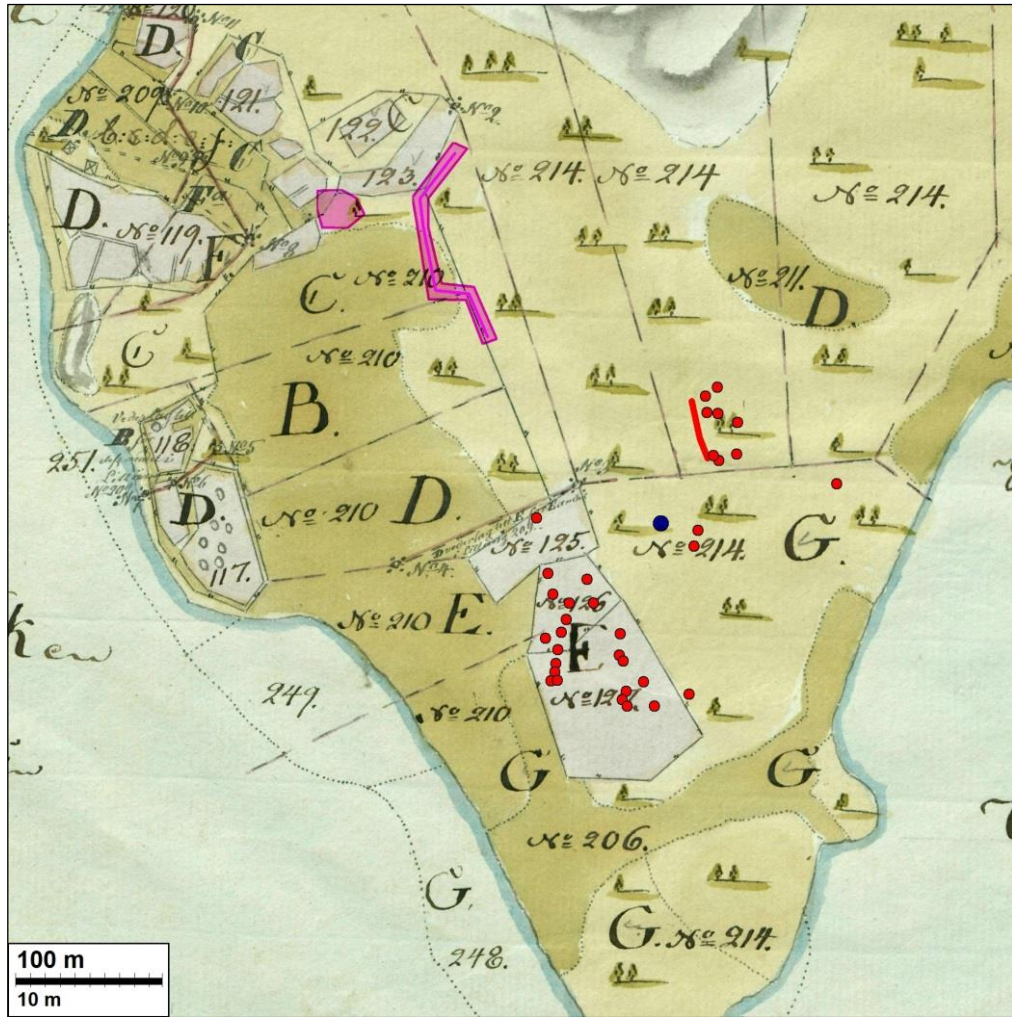

Botten och stenvmur för objekt 87 med blårott, avgränsning till fornlämning för objekt 88 med rött och dess områden med blått. Rösena med röda bollar.

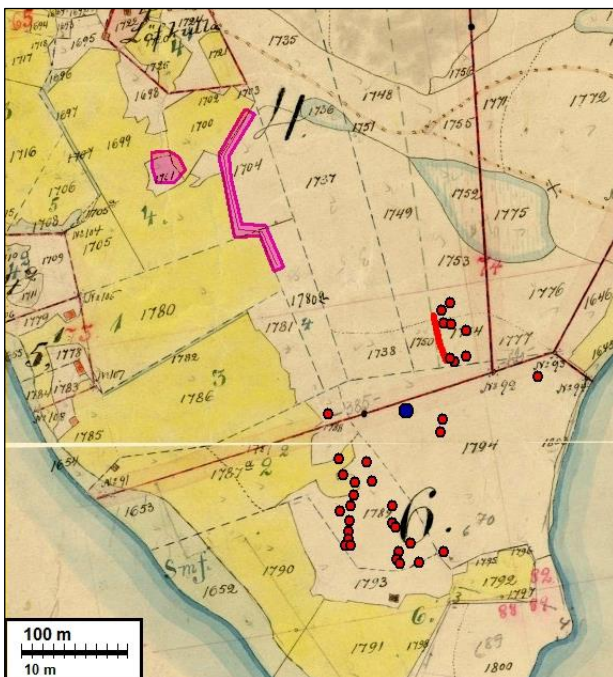
Åkrarna på kartan från 1783 med gult.

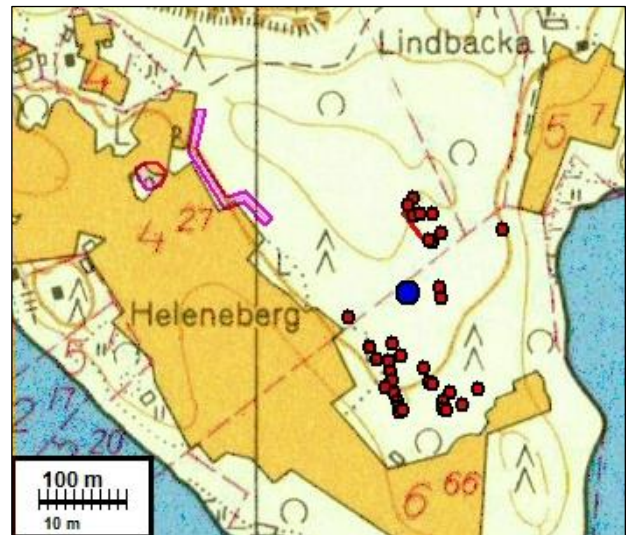

Utdrag ur kartan från år 1783.

Ovanpå ritade rösen med röda bollar, och stenvuren och byggnadens grund med blåröda (objekt 87).

Till vänster ett utdrag ur kartan från 1914 och nedan ur grundkartan från 1962. Ovanpå ritade rösen, stenvuren och byggnadsgrund. (objekt 87)

Ovan rösen i området B

Ovan och nedan rösen i området A

100 BORGÅ ROTNÄS

Objekt-id: 1000027578
Status: fast fornlämning (sm)
Datering: historisk
Typ: stenmur
Koordinater: N 6693610 E 429933

Läge: Platsen ligger 4,8 km sydost om Borgå kyrka.

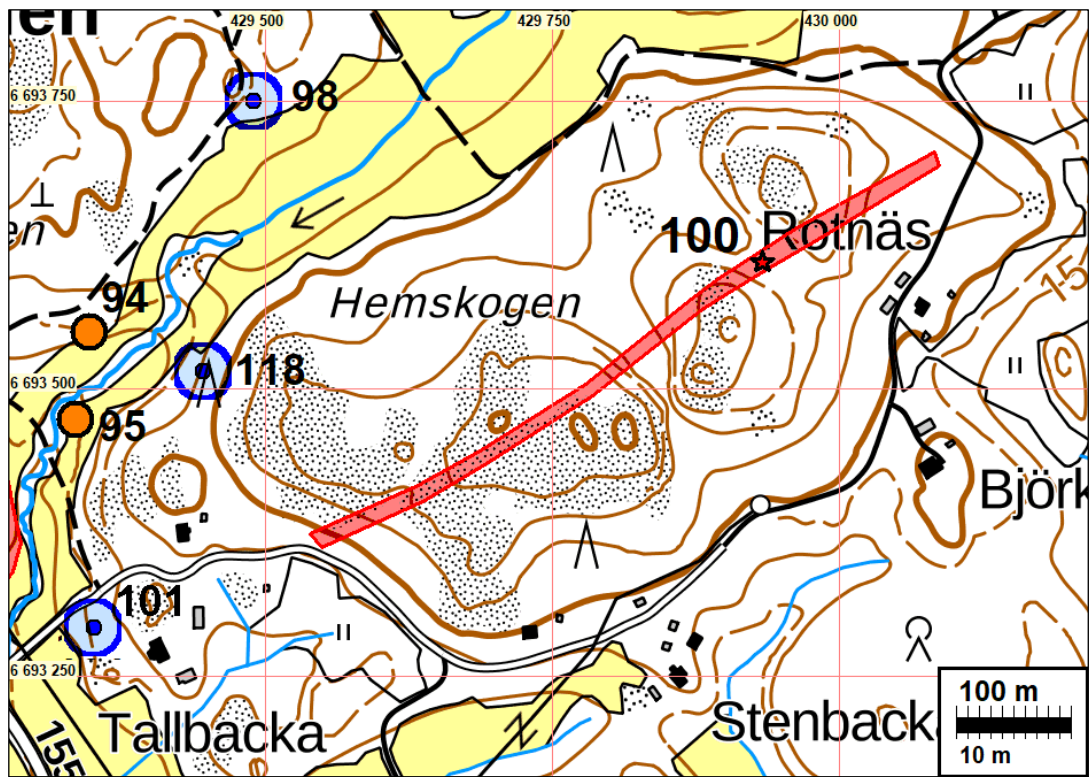
Observationer: Jussila 2020.

På stället finns en fragmenterad stenmur vid gränsen mellan två gårdar, gränsen har märkts ut på storskifteskartan från 1784. Muren går över ett berg, och därmed har det inget att göra med odlingar eller gård, utan troligen är dess huvudsakliga syfte en gränsmur. På kartan från 1763 över Tarkis by finns det exakt på stället för muren en gränslinje ritad separat och texten: "Skogs delnings Linia emellan Simons no 3 och Lellas hemmanen i Tarkis by". På kartan har dessutom röse 2 märkts ut på linjen, vid vilket det i terrängen i hålet i muren finns en upprättstående sten. På kartan från 1784 finns där texten "visare". Det är alltså möjligt att muren är från 1700-talet och därmed är en forn lämning. Muren kartlades med en GNNS-RTK-apparat.

N	E	Beskrivning
6693700,48	430079,63	stenvall början
6693685,71	430054,08	stenvall
6693639,35	429980,04	stenvall upphör
6693634,81	429961,25	stenvall följande långa stycke
6693622,07	429945,84	stenvall öppning i vallen, vanha kärtytie
6693610,19	429932,31	stenvall ett ställe vid öppningen där det finns en upprättstående sten (visare)
6693590,97	429894,98	stenvall stycket tar slut
6693575,54	429874,55	stenvall följande långa stycke börjar
6693509,24	429794,89	stenvall stycket tar slut
6693502,67	429782,95	stenvall följande långa stycke börjar
6693460,37	429718,20	stenvall stycket tar slut, flyttblock
6693441,93	429686,56	stenvall följande långa stycke börjar
6693436,14	429674,98	stenvall stycket tar slut
6693405,46	429625,29	stenvall följande långa stycke börjar
6693368,49	429544,19	stenvall stycket tar slut

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter):

n. 670 metriä pitkä kiviaita. Keskimäärinen korkeus noin 80 cm. Raja seuraava tarkasti vuoden 1695 kartassa näkyvää metsänjakolinjaa. Metsänjakolinja näkyy edelleen vuoden 1784 kartassa sekä N°5 visare. Paljalla kivettömällä kallioilla linjalla ei ole kiviaitaa, vaan linja on merkitty kivilohkareilla muutaman metrin välein. Tällaisia aidattomia pätkiä on matkalla muutama kappale. Rakennetta ei ole ajoitettu, se saattaa olla jakolinjaa huomattavasti nuorempikin.

Muren på kartan från 1763.

105 BORGÅ TARKIS

Objekt-id: 1000026828
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6692502 E 429833

Ändring: tidigare övrigt kulturarvsobjekt

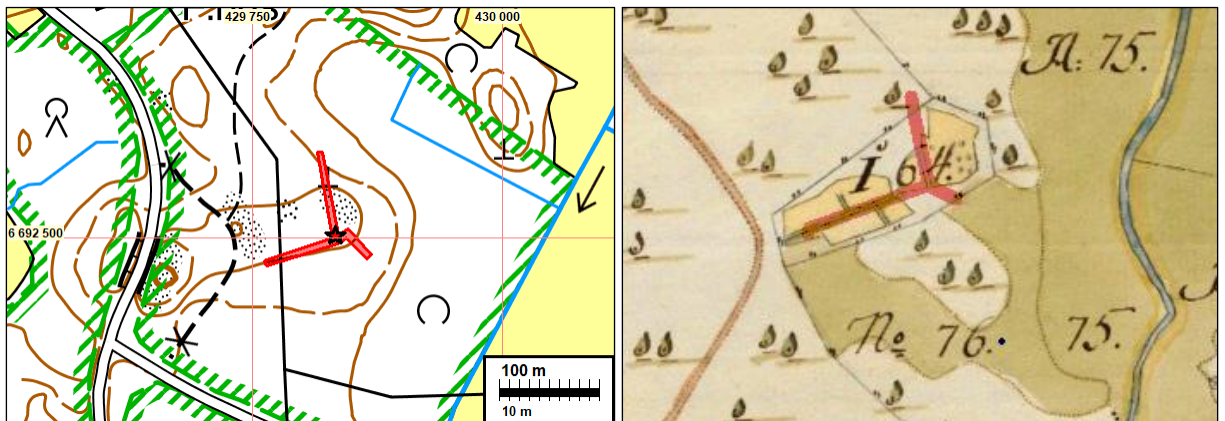
Läge: Platsen ligger 5,4 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På platsen finns två stenmurar som korsar varandra. I öst-västlig riktning följer stenmuren den åkerskiftets södra kanten på storskifteskartan över Stensböle från 1776 och stenmuren som går i nord-sydliga riktning som ligger längst österut går längs med ägogränsen. Den som förgrenar sig i sydost följer inte någon gräns eller åkerskifte som syns på gamla kartor. I terrängen märks ingen tidsmässig skillnad mellan staket och stängslet går rakt norrut längs gränsen - vilket inte ligger vid gränsen till någon gammal åker. En förvirrande mur. Men åtminstone delvis är den kopplad till gammal odling som upphörde för länge sedan och har helt frigjort sig från sitt gamla syfte och kan vara från 1700-talet. Därför definierades denna mur som en fornlämning.

Fornminnesregistret (inga rapport- eller forskaruppgifter):

Kiviaita, joka sijaitsee vanhassa kuusivaltaisessa sekametsässä. Kiviaindan pääosa kulkee etelään viettävän kallioalueen etälaidalla, mutta sen koillispäässä siitä erkanee kaksi sivuhaaraa, joista toinen lähtee kaakkoon ja toinen luoteeseen. Niistä varsinkin luoteeseen johtava haara on selvästi rakennettu harjanteen päälle. Haaraosat ovat hiukan päälinjaa huolimattomammin rakennettuja tai ne ovat saattaneet myös raueta jostain syystä päälinjaa enemmän. Kiviaindan alaosa on noin 1,5 m leveä ja se on selvästi hiukan kartion mallinen, sillä se on alaosaa noin kolmanneksen kapeampi. Aidassa on paikoitellen kolme paikoitellen viisi kivikertaa - kivien koosta riippuen. Sen korkeus on hiukan vajaa metrin.

Nedan ett utdrag ur kartan från 1776, murens placering är ritat ovanpå med rött.

Stenmur, till vänster vid den gamla ellinjen. Bredvid muren, vid ellinjen, finns pelarens grund som är gjorda av stenar från den rivna kraftledningen.

stenmur

107 BORGÅ STENSBÖLE BASTUBERG TORP

Objekt-id: 1000022227
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk

Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6692243 E 431245

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

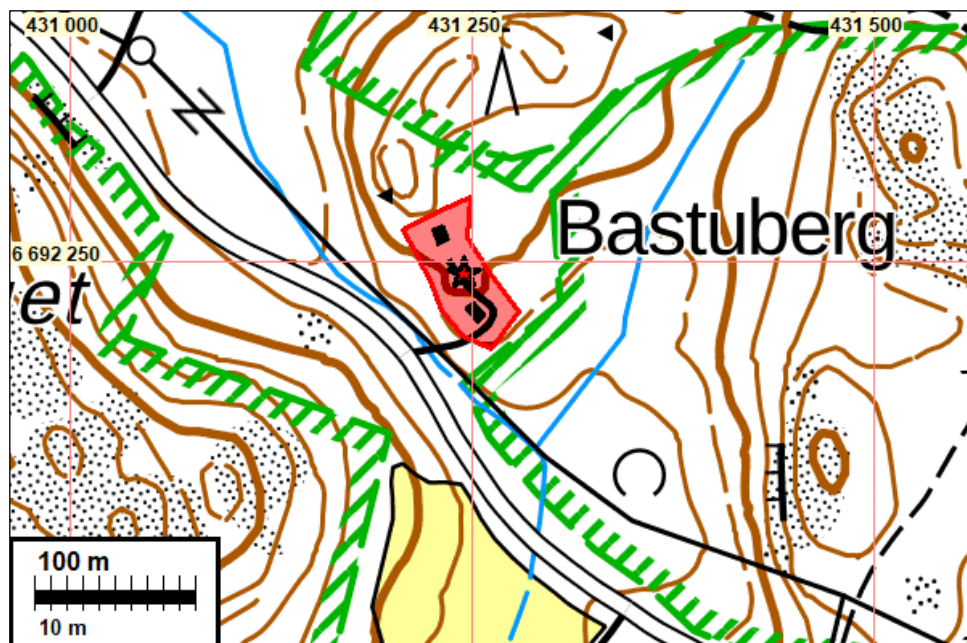
Läge: Platsen ligger 6,7 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Torpen G Bastunerg och H Rödjan i Stensböle ligger på kartan från 1776 på samma tomt. På platsen finns fortfarande endast två mycket gamla hus utan "ledning" och gårdar och trädgårdar som är mycket lätt underhållna - byggnaderna verkar användas endast under sommaren. För att ha haft bosättning fram till idag verkar området ovanligt lite omvandlat. Jag gjorde dock inga provgröpar på gården, men om någonstans, så skulle man kunna anta att det på detta område finns tecken på gammal bosättning i marken - kanske. Platsen skulle faktiskt fortfarande ha statusen "möjlig fornlämning", men på grund av att den bevarats - det har inte funnits någon modern markanvändning på platsen - skulle jag ändå luta mot fornlämning. Med provgrävning kan man vid behov ännu bekräfta saken.

Fornminnesregistret:

Stensbölen ensimmäinen maininta on jo 1320-luvulta. Stensbölessä oli 1540-luvulla rällsisäteri. Ensimmäiset tiedot lampuodeista on 1560-luvulta, jolloin heitä oli kolme. Samuel Broteruksen vuonna 1695 laatimalle Tarkisten kartalle on merkitty Stensbölen kartano ja yksi torppa. Ensimmäinen tarkka kartta Stensbölestä on vasta 1770-luvulta. Kartanon alueella oli tuolloin useita torppia. Osa torpista on todennäköisesti vanhoja tonttimaita. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen.

Utdrag ur kartan från år 1776.

Gammal tomtmark med två torp där det fortfarande finns två gamla hus.

108 BORGÅ STENSBÖLE KOTTERNÄS TORP

Objekt-id: 1000022220
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6691901 E 428533

Ändring: avgränsningen har ändrats

Forskare: Suhonen & Maaranen 2019 granskning

Läge: Platsen ligger 5,1 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa och Roiha):

Stensböle torp C, Kotternäs. Vid tomtmarken som märkts ut på storskifteskartan från 1776 finns det grunden till två byggnader och två källargropar i terrängen. På grundkartan från 1962 är platsen tom. På senatens karta från 1873 finns det ett hus på stället. Torpet har märkts ut på kartan från 1746. Platsen har alltså ödelagts innan modern markanvändning under första hälften av 1900-talet. I arkeologiskt hänseende verkar platsen vara en mycket intakt helhet.

6691913	428534	Byggnadens hörn
6691878	428560	Källargrop?
6691894	428538	Byggnadens hörn
6691927	428513	Stenkällare 3 x 5 m

Fornminnesregistret:

I terrängen syns torpets plats som terrass och två kullar (ugnar).

Utdrag ur kartan från 1776.

Terrängen vid torpplatsen och lämningar av stenkonstruktioner

110 BORGÅ STENSBÖLE

Objekt-id: 1000008299
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: herrgård

Koordinater: N 6692007 E 429401

Ändring: avgränsningen ändrad

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 5,5 km sydost om Borgå kyrka.

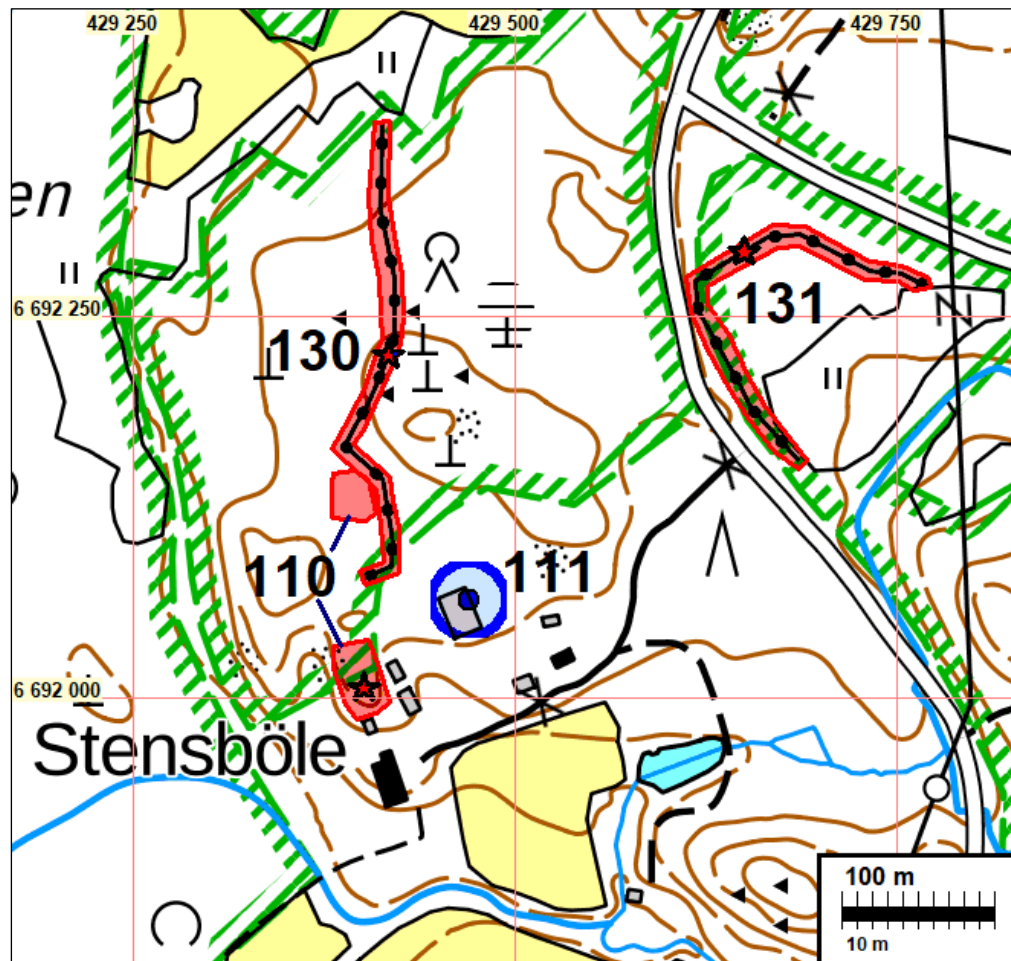
Observationer: Jussila 2020:

Området vid källargropen är fortfarande fornlämning - arkeologiskt sett verkar terrängen vid gårdens gamla tomtmark intakt på dess norra kanter och på dess norra sida. 130 m norrut en 3 x 3 m stor ugnsruin. På kartan från 1841 finns det en byggnad på dessa ställen och på kartan från 1776 skulle en ganska stor byggnad vara belägen i skogen på detta ställe - alltså inte på tomtmarken - troligen ett uthus. (N 6692131 E 429396). Lämningen har alltså två olika områden.

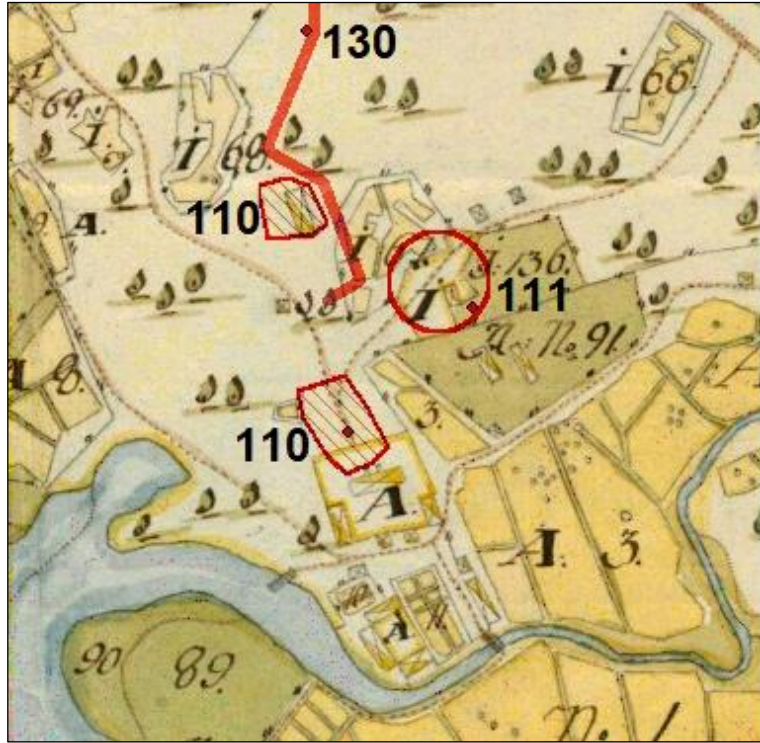
Fornminnesregistret:

Stensböle sijaitsee Stensbölenselän koillispuokamassa. Ensimmäinen maininta paikasta ajoittuu jo vuoteen 1327. Stensböle esiintyy lähteissä useita kertoja 1330- ja 1340-luvuilla. Vanhin kartta alueesta on vuodelta 1776. Siinä päärakennus on merkitty itä-länsi-suuntaisena, kun taas nykyisin se on pohjois-etelä-suunnassa. Alueen nykyinen puutarhaterassi ajoittuu luultavasti jo 1700-luvulle. Kartanon alueella on useita torppia, joista monet ovat luultavasti vanhoja lampuottilojen paikkoja.

Päärakennuksesta pohjoiseen on metsänreunassa vanha kellarinpohja, jota ei ole merkitty 1700-luvun karttaan. Kellarista koilliseen sijaitsee kiveys, joka saattaa olla rakennuksen pohjan jäännös. Lisäksi alueella on tiiltä. Rakenteiden jäännökset sijaitsevat hieman nykyisiä rakennuksia korkeammalla.

Utdrag ur kartan från 1776.

Herrgården och terrängen på dess norra sida, där det finns lämningar av konstruktioner.

112 BORGÅ STENSBÖLA GRINDAS TORP

Objekt-id: 1000022223
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6691769 E 429851

Ändring: tidigare möjlig fornlämning, koordinaterna har ändrats

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 5,9 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020

Torpet lokaliseras exakt på basis av kartan från 1773. På torpets plats finns grunden till en byggnad. Arkeologiskt sett är stället en intakt helhet som har ödelagts innan modern markanvändning. Det har funnits ett hus på platsen ännu på senatens karta från 1873, men inte längre på grundkartan från 1962. På kartan från 1746 har torpet inte märkts ut.

N 6691771 E 429837 ugnsbotten 2,5 x 2,5 m, jordvallen som utgör grunden urskiljs dåligt

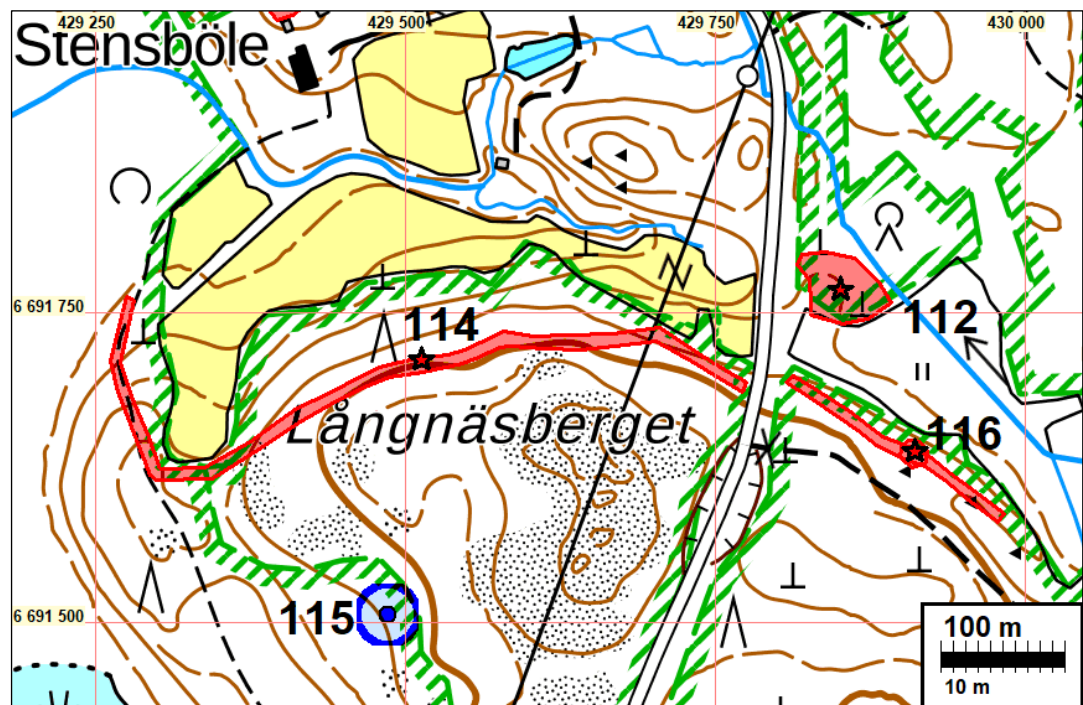
N 6691757 E 429851 liten 2x2m stengrund

Vid platsens västra kant finns den gamla grunden av Bjurbölevägen - en vägkurva som har rätats ut.

Fornminnesregistret:

Tidigare koordinat 6691968

429860

Utdrag ur kartan från 1776.

Gammal torpplats och lämningar av konstruktioner som finns där

113 BORGÅ STENSBÖLE LÅNGNÄS TORP

Objekt-id: 1000022225
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6691259 E 429426

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

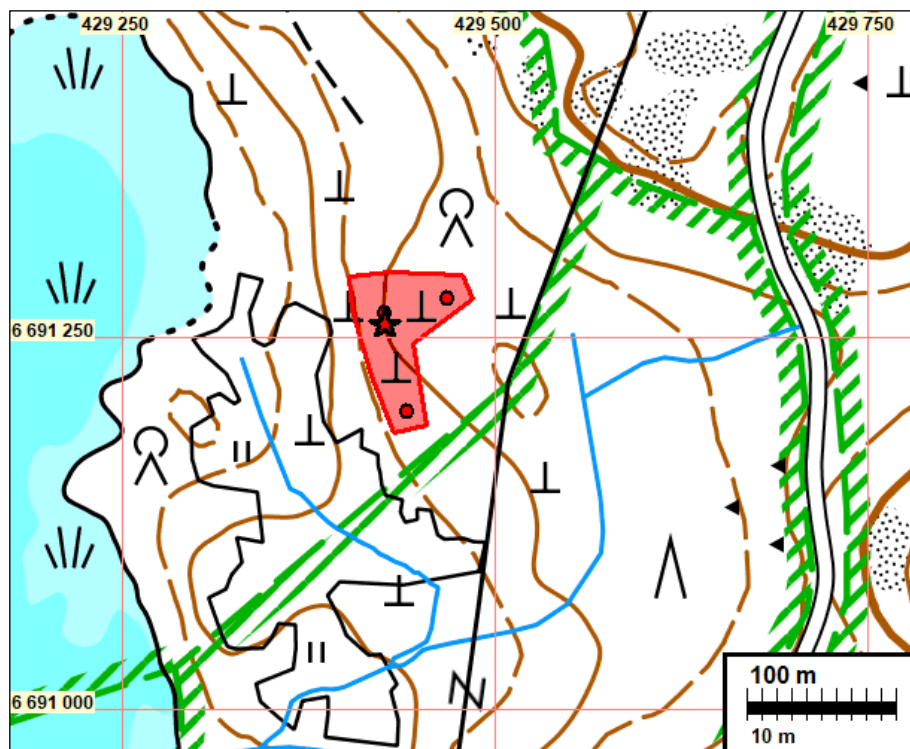
Läge: Platsen ligger 6,1 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På det område av torpet D:s tomtmark som märkts ut på kartan från 1773 finns grunden av en byggnad i terrängen och i närheten även ett par andra grunder. I omgivningen hittades i ett ganska vidsträckt område många sorters byggnader kopplade till bosättning från historisk tid - byggnadsgrunder och delar av en stenmur. Det ha funnits byggnader på platsen ännu på senatens karta från 1873, men på kartan från 1962 finns det endast en kall byggnad. Vid den tiden har en stig (eller en kärrväg) lett till platsen från en större väg. Stället har troligen ödelagts i mitten av 1900-talet, dock före modern markanvändning.

6691269	429423	grunder till en byggnad
6691204	429441	stenmur
6691276	429471	grund till en byggnad

Fornminnesregistret: *Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen.*

Utdrag ur kartan från 1776.

Torpets plats och lämningar av dess konstruktion.

114 BORGÅ LÅNGNÄSBERGET

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6691712 E 429513

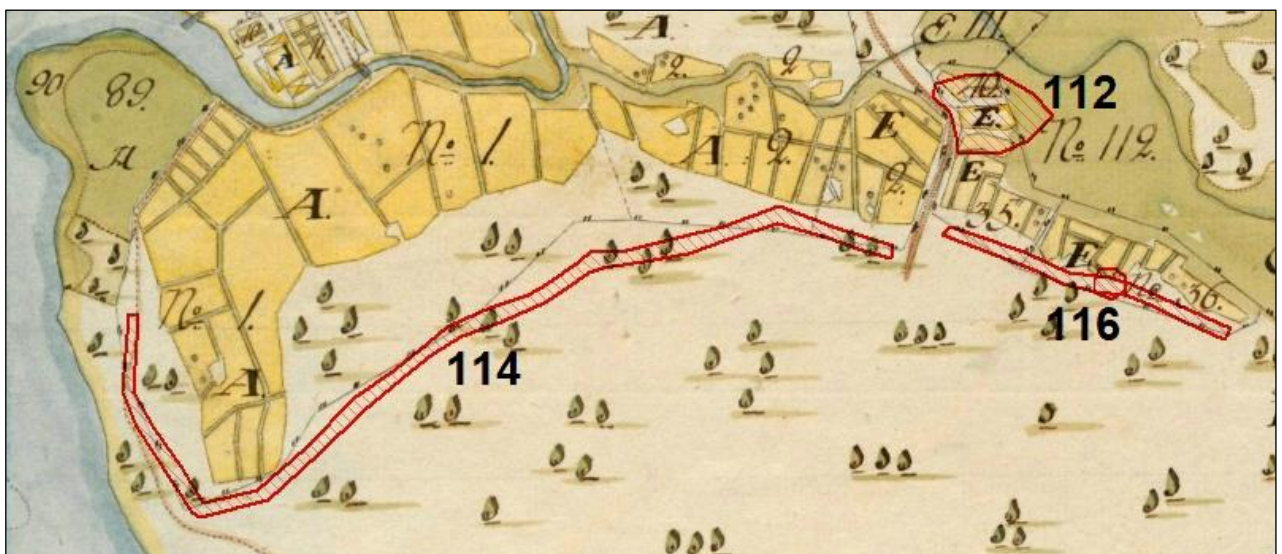
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 5,8 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

I skogen i en bergsslutning och ovanpå den löper en stenmur vars västra del är 650 m lång och den bryts i öster till Bjurbölevägen. Öster om vägen fortsätter staketet 200 meter österut i skogen. På jartan över Stensböle har man märkt ut en mur (eller alltså en linje) vid denna stenmur - och den har inte heller då legat vid åkerkanten, även om den följer åkrarna - och ängarna, men är åtskild från dem. Eftersom det inte finns någon information om muren, men enligt Niukkanen (HIKI guide, 2009) började man göra dem på 1700-talet, men i huvudsak torde de ha gjorts på 1800-1900-talet - en arbetskraft och resursfråga. Denna mur har dock inte längre något samband med den nuvarande odlingen och jordbruket eller annan verksamhet - den kan anses vara "arkeologisk" och en fornlämning. Murens syfte kan man också gissa sig till - den har inte legat vid ägogränsen. Skulle det kunna vara ett stängsel för skogsbetet, så att inte djuren skulle gå ut på åkrar och ängar. I Stensböle området - liksom nästan överallt i hela Borgå - finns det gott om stenmurar och många av dem har lösgjorts från sitt ursprungliga syfte, såsom från åkrarnas kanter.

Karta även på sidan: 111.

Utdrag ur kartan från 1776. Ovanpå ritade stenmurar som observerats och uppmätta i skogen samt torpplats (112) och groplämning (116)

Stenmur

116 BORGÅ MOSSÄNGEN SW

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: markstruktur: grop (källare)?

Koordinater: N 6691638 E 429911

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 6,1 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

På platsen finns en ganska rund jordgrop mot nordost i en ganska brant moränssluttning. Gropen är ca 3 m stor, djupet max. 1,5 m. Det är troligtvis fråga om en källargrop. Ett tjugotal meter nordost om detta ligger åkerkanten och några meter söderut stenmuren (objekt 114) och 140 meter nordväst den gamla torpplatsen (objekt 112), som gropen kan vara kopplad till. Gropen verkar gammal på ett sådant sätt att den inte är en modern produktion. Platsen utgörs av blandskog med mycket gran.

Kartor på sidorna: 111 och 115

Groplämning vid stenmuren.

120 BORGÅ KALLOLA 2

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från stenåldern
 Typ: boplats

Koordinater: N 6699885 E 423043

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 4,6 km nordväst om Borgå domkyrka.

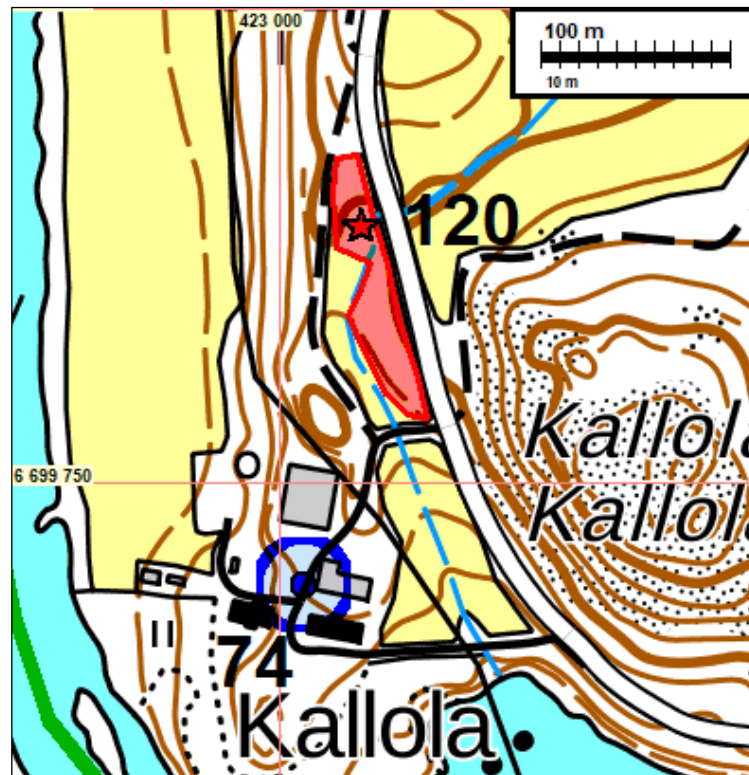
Observationer: Jussila & al. 2020 (Sepänmaa):

Åkerområdet hade vid inventeringstidpunkten i oktober 2020 blivit plöjd. På området gjordes ytplockning. På kartbottnet har en bäck som går genom området märkts ut. Det finns ingen sådan i området, men det finns en sänka. Marken består av grus, sand och mo.

I området, på den plöjda åkerns yta, hittades ganska många kvartsavslag och några kvartsföremål. På basis av ytobservationerna är fornlämning i området en boplats från stenåldern som tydligt består av två delar: Området i åkerns norra och nordvästra del samt å andra sidan området i den östra och södra delen. Vid sänkan hittades inga kvartsavslag, inte heller på åkerns högsta ställen cirka 20 m.ö.h. ovanför höjdnivån.

Väster om området avgränsas området av en grund (under 2 m) grusås, på vars krön en gammal väglinje löper, på östra sidan går den nuvarande vägen.

Åkerområdet nordost om vägen, som ur ett topografiskt förhistoriskt perspektiv verkar mycket bra med tanke på boplatserna, var vid inventeringstidpunkten en stubbåker. Ytobservationer kunde alltså inte göras, men i området gjordes 5 provgropar. I dessa observerades inga tecken på fornlämningar.

En boplats från stenåldern på åkern

21 BORGÅ HIEKKAHARJUNTIE

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från stenåldern
 Typ: boplats

Koordinater: N 6698690 E 424387 Z 128 ±1 m

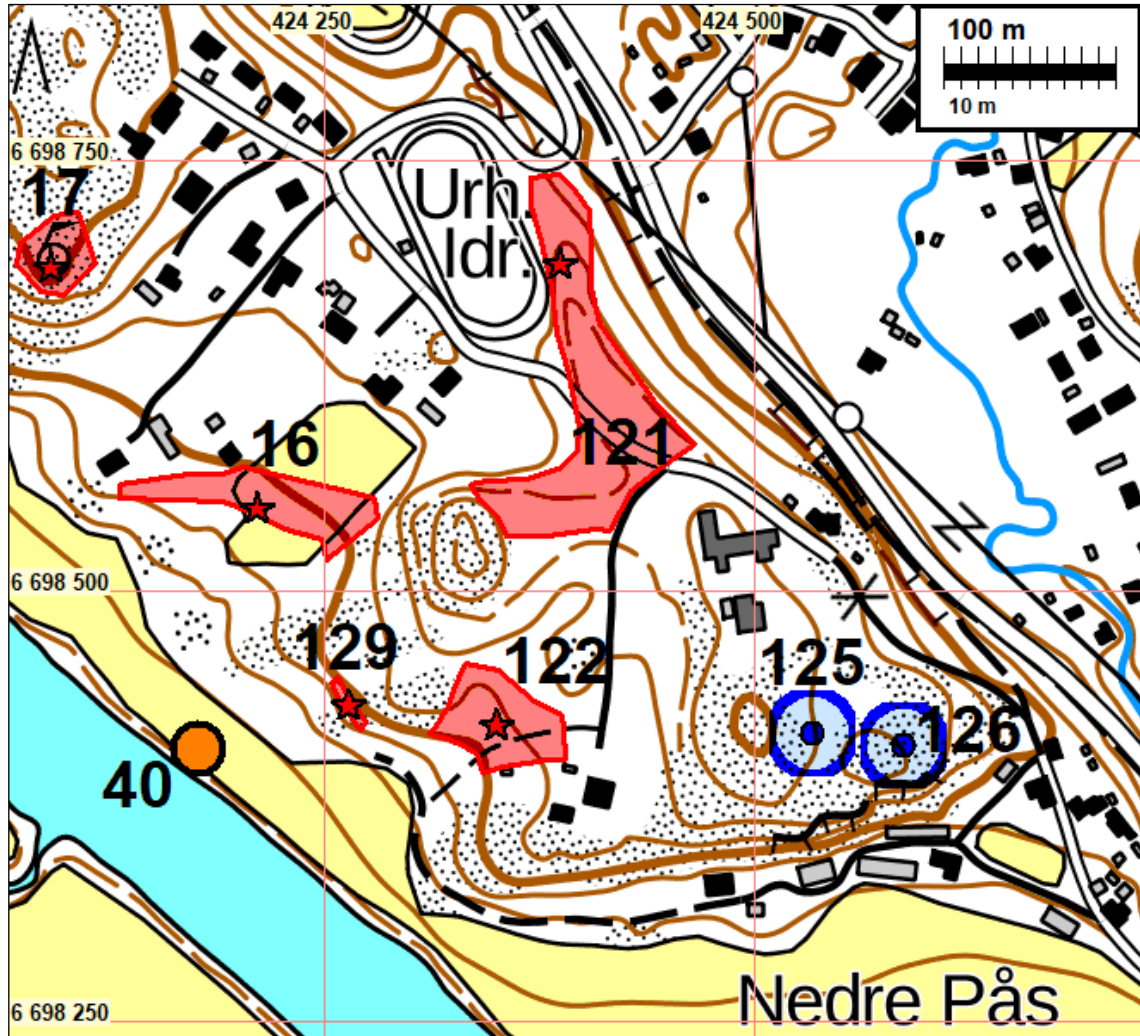
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,7 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020 (Sepänmaa & Roiha):

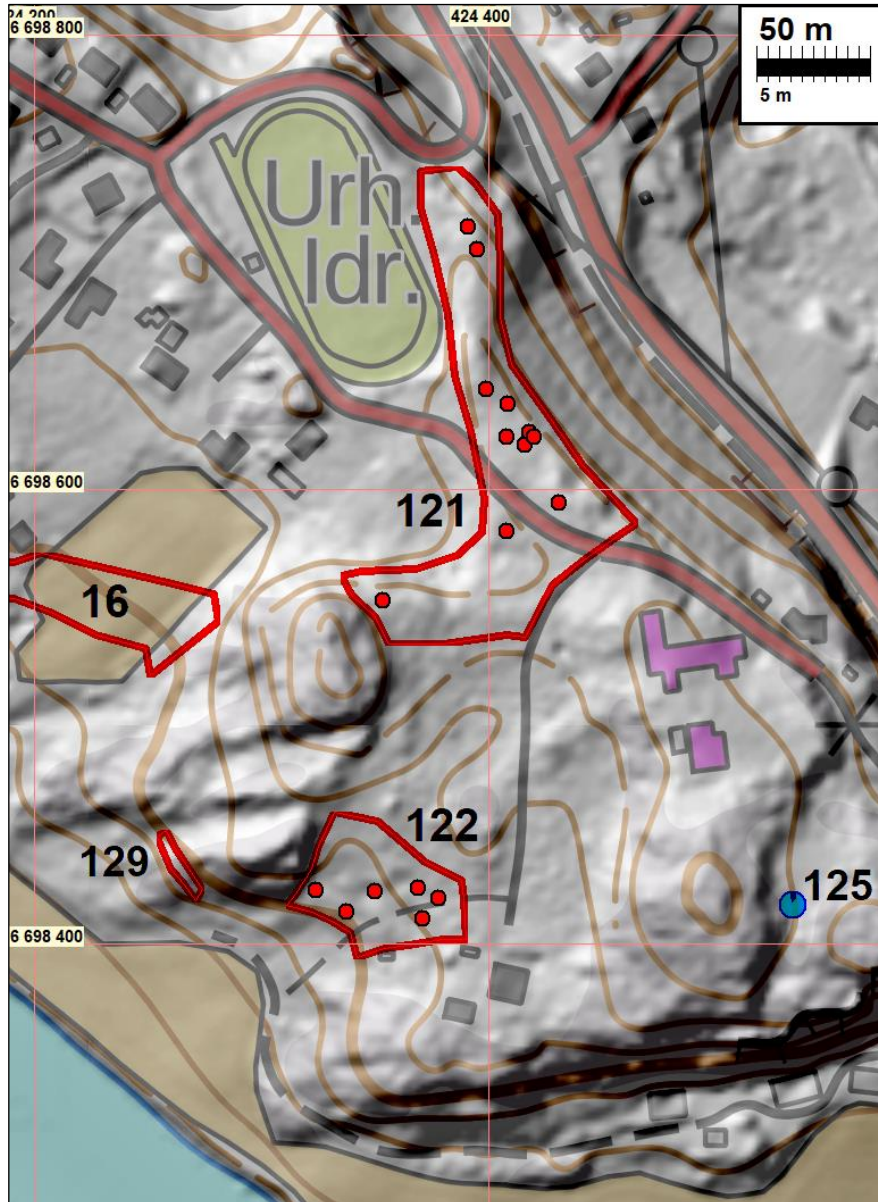
Omfattande och till stor del välbevarad och hel boplats från stenåldern. Enligt höjden tidig neolitisk. Från platsen från provgroparna kvarts, bränt ben och smulor av keramik. Jordmånen utgörs av sand. Malmvägen som korsar platsen torde vara den enda moderna konstruktion som förstört boplatsen.

Nedan: norra delen av boplatsen bakom idrottsplanen i skogen

Boplatser från stenåldern 16, 121 och 122 samt stenmuren 129. Fyndplatserna med röda bollar, alla fynd från provgroparna. Avgränsningar till fornlämningar med rött.

Terrängen i boplatstens norra del

122 BORGÅ NEDRE PÅS NW

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från stenåldern
 Typ: boplats

Koordinater: N 6698422 E 424350 Z 124 ±2 m

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,6 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På platsen finns det boplatser från stenåldern på flera höjdnivåer samt några möjliga bostadsgropar. I provgroparna hittades bitar av lerkärl, bränt ben och kvarts. Fynd alltså på tre olika, terrassliknande nivåer. Den lägsta terrassen invid berget, alldeles i områdets nordvästra kant är smal på cirka 21 meters nivå och längre österut på en något högre nivå, på cirka 23 meter, och de östligaste lämningarna ligger på en nivå som överskrider 25 meter.

I den västra delen, i sluttningen finns flera runda gropar på 1,5 - 2 m - tydligt grävda. De har en tjock jordmån, så nutida är de inte. Är gropen förknippad med bosättning från stenåldern eller är den någon senare verksamhet? Kan de vara kokgropar? Kolmila är de inte. Området är gammal grandominerad blandskog - Platsen är alltså mycket välbevarad och därför särskilt värdefull.

Observationspunkter (alla provgropar):

6698423	424324	bränt, stenar
6698423	424327	ker kiesel, bränt ben, kvarts
6698423	424350	keram (platt grop?)
6698410	424371	bränt ben, grop
6698429	424333	Ker kiesel kv ben
6698414	424337	Grop 6 m i diameter, ev. välbevarad bostadsgrop?
6698420	424378	Ker kv benflisa
6698424	424369	Keram

Kartor i samband med föregående objekt 121.

I områdets västra ända, i bakgrunden vid klippan en liten terrass där man gjort fynd

På terrassen i områdets mellersta del har man gjort fynd och ett platt gropliknande ställe

Den översta delen av området. Sepänmaa undersöker provgropen.

128 BORGÅ RUISTALO S

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: kolmila

Koordinater: N 6700140 E 424817

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 3,9 km norr om Borgå domkyrka.

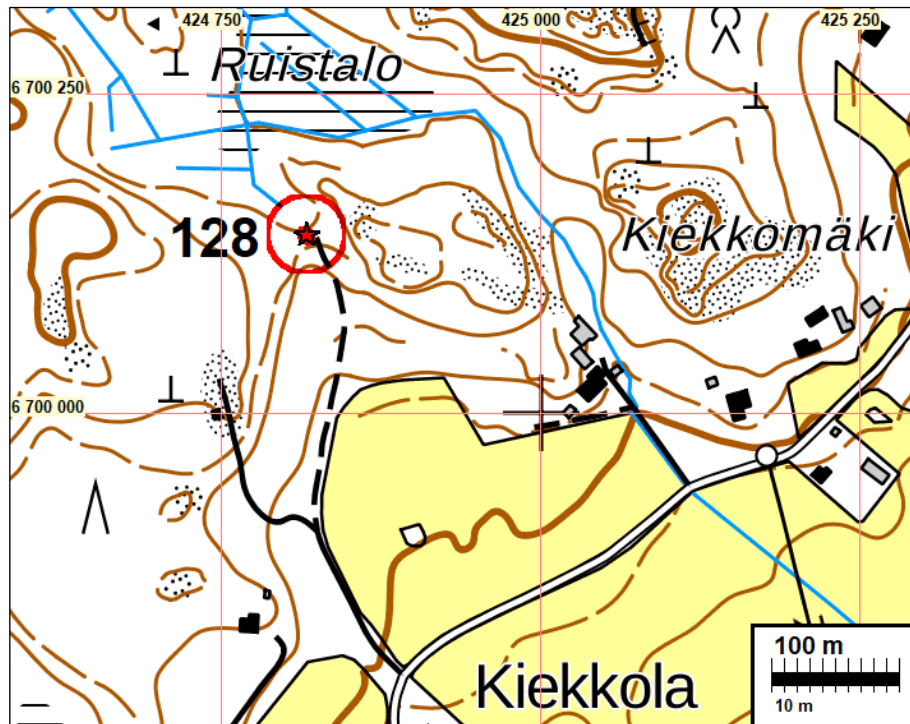
Observationer: Jussila & al. 2020:

På det bergiga och steniga backområdet, på krönet av den smala sandiga åsen mellan klipporna och vid kärmmossen bakom den, finns en oval, ca 2 x 1,5 m stor grop med ett djup på ca 50 cm, som omges av en grund jordvall på ca 1 m.

I provgroparna som gjordes i utkanten och botten av gropen fanns ett tydligt sotjordlager på ett djup av cirka 15-40 cm. Det är alltså fråga om en kolmila.

Därifrån ca 5 m norrut finns en mossbeksädd skrothög med en diameter på ca 3 m, som består av krossat tegel, väggkartong samt minerit. Högen i fråga torde inte vara lämningen av den byggnad som fanns på platsen (av vilken det inte finns andra tecken), utan den verkade vara en modern hög rivningsavfall som hämtats till platsen någon annanstans ifrån. I närheten finns också små, flacka marktäktsgropar, eftersom marken i området är sandig. På platsen kommer en liten vägfåra som redan har märkts ut på kartan från 1962.

Lämning av kolmila.

129 BORGÅ NEDRE PÅS NE 2

Objekt-id: ny
Status: fast fornlämning (sm)

Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6698433 E 424264

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,7 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

I södra ändan av den ganska branta bergsslutningen, där terrängen blir plattare, finns en gammal stenmur, nu mitt i skogen. Muren är 30 meter lång. Muren ligger på storskifteskartan över Finnby från 1787 vid den linje som märkts ut väster om åkern. Det finns ingen information om murens ålder, men den har uppenbarligen lösgjorts från sitt syfte för länge sedan.

Murens ändar: N 6698422 E 424272 och N 6698446 E 424255

Karta på sidan: 120.

Utdrag ur kartan från 1787. Platsen för stenmuren ritad ovanpå med blått

130 BORGÅ STENSBÖLE GÅRD N SIDA

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6692225 E 429417

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 5,4 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Stenmur i skogen. De norra delarna löper längs kanterna av åkern på kartan från 1776, men dess södra delar har även då legat i skogen. Muren är ritad på storskifteskartan från 1773 (där finns ett streck vid muren). Den har märkts ut på grundkartan från 1978 och på den nuvarande terrängkartan. Murens ålder är okänd. Förmodligen gjord någon gång på 1700 - 1900-talen. Den har inte längre något samband med tidigare verksamhet och syftet.

Kartor på sidorna: 109 och 110

131 BORGÅ STENSBÖLE GÅRDS NE SIDA

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6692292 E 429650

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 5,5 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Stenmur som blivit kvar inne i skogen. Går genom åkerskiftesområdet som märkts ut på kartan från 1776 och är där ritad som en linje. Har märkts ut på grundkartan från 1978 och den nuvarande terrängkartan. Åldern är okänd, förmodligen gjord någon gång under 1700 - 1900-talen. Den har inte längre något samband med tidigare verksamhet och syftet.

Karta på sidan: 109

136 BORGÅ KÄRRBYBACKEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6696999 E 424352

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

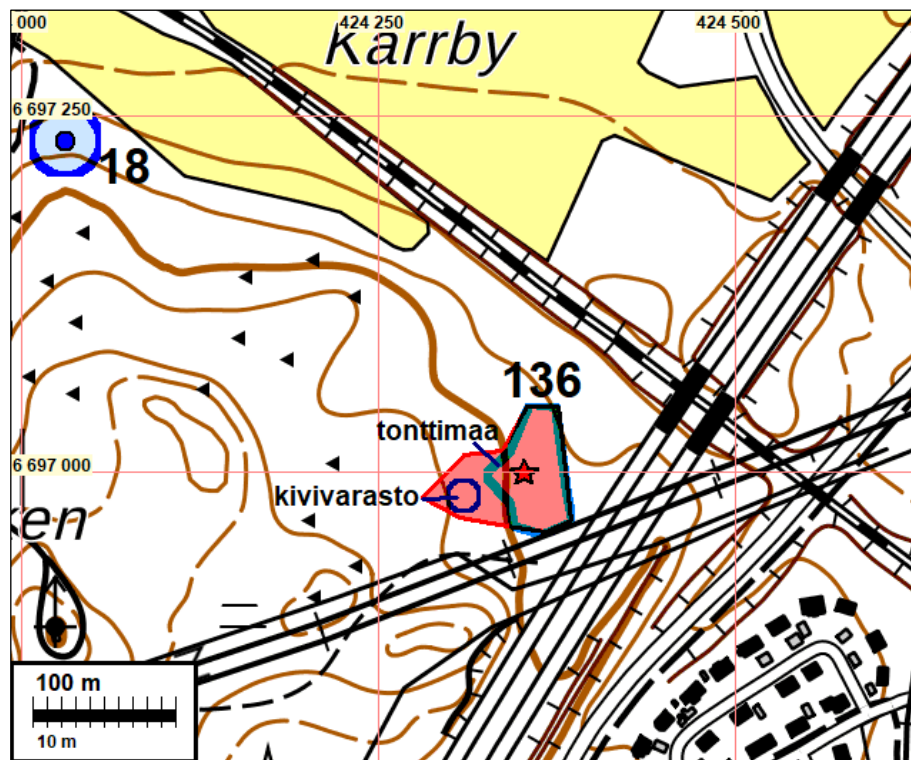
Läge: Platsen ligger 1,8 km väster om Borgå domkyrka.

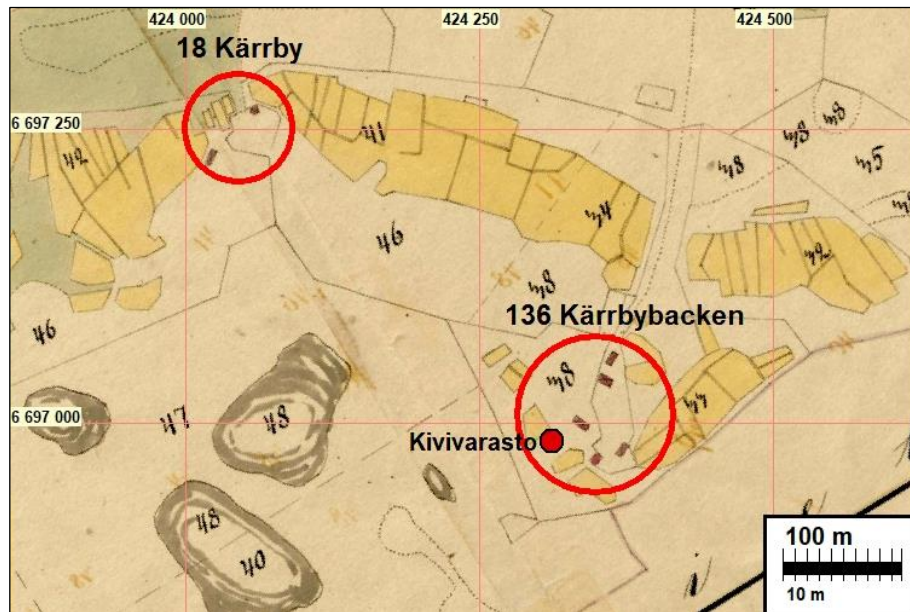
Observationer: Jussila & al. 2020:

Torpplatsen och dess tomtmark med fem byggnader som märkts ut på Kiala storskifteskarta från 1787. Platsen är nu en lund med mycket tätt buskage, där det förutom

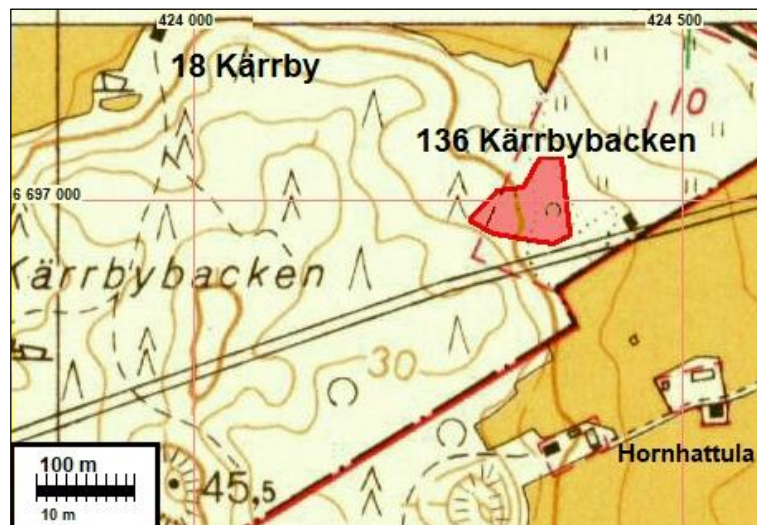
plantbestånd och buskarna även finns stående och fallna grova aspar. En möjlig källargrop. Området verkar välbevarat. Torpet och byggnaderna finns inte på kartan från 1962 - där är området sluten skog. På senatens karta från 1873 har torpet ännu märkts ut. Torpet övergavs alltså före modern markanvändning.

Vid kanten av den gamla torpets tomtmark finns ett stort stenlager där man på 20 x 20 meter stor yta snyggt har satt ihop stenblock på cirka 2 m x 70 cm x 70 cm i flera lager. Har torpets plats fungerat som stenhuggeri? Avfallssten verkar det dock inte finnas i området. I vilket fall som helst har det varit och är alltså fortfarande ett stenförråd. En välhackad stenspåle är sannolikt värdefull även idag - vem har männe varit ägare till den. Kan inte definiera dem som fornlämning eftersom det inte finns något information om vem som har hämtat dem och när de komit till platsen. Lager av stenspålar: N 6696983 E 424310.

Ovan utdrag ur kartan över Kiala från 1787 / 1846 och nedan utdrag ur grundkartan från 1962

141 BORGÅ TJUSTERBY TORP 1 (DRÄGSBY NORRNÄS)

Objekt-id: 1000022448
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6695148 E 420495

Ändring: avgränsningen har ändrats, namnändring föreslås

Läge: Platsen ligger 5,7 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa och Roiha):

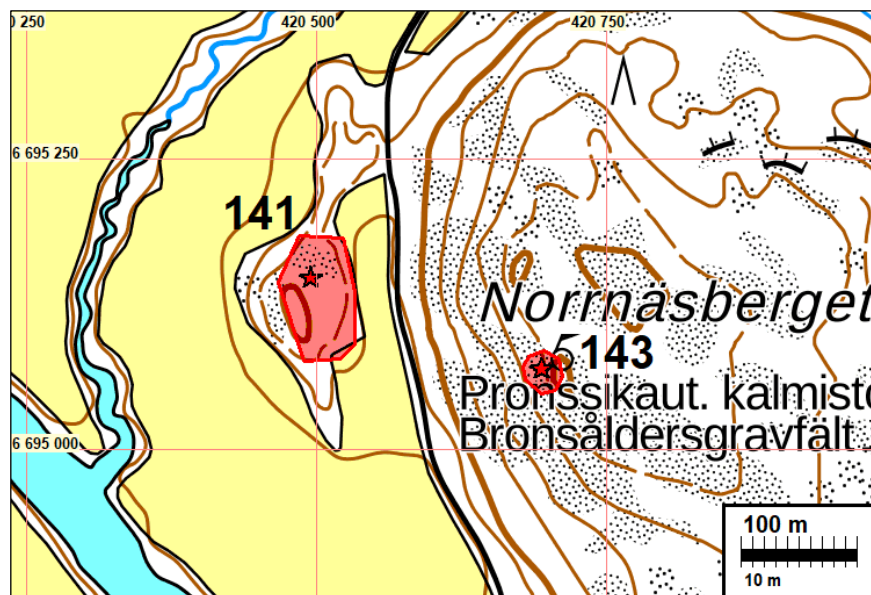

på platsen har Drägsbys torp märkts ut på kartan från 1746 och på senare kartor, såsom senatens karta från 1873 och ägokartan från 1883. På dessa kartor har torpet med sina byggnader varit beläget i mitten av skogsholmen eller udden nordost om bergskullen. En kall byggnad finns fortfarande på grundkartan från 1962. Torpet hör alltså till Drägsby by, inte till Tjusterby. På kartan över Tjusterby från 1779 syns torpet dock utanför byn, under namnet Norrnäs. Jag föreslår att objektets namn byts till **Drägsby Norrnäs**.

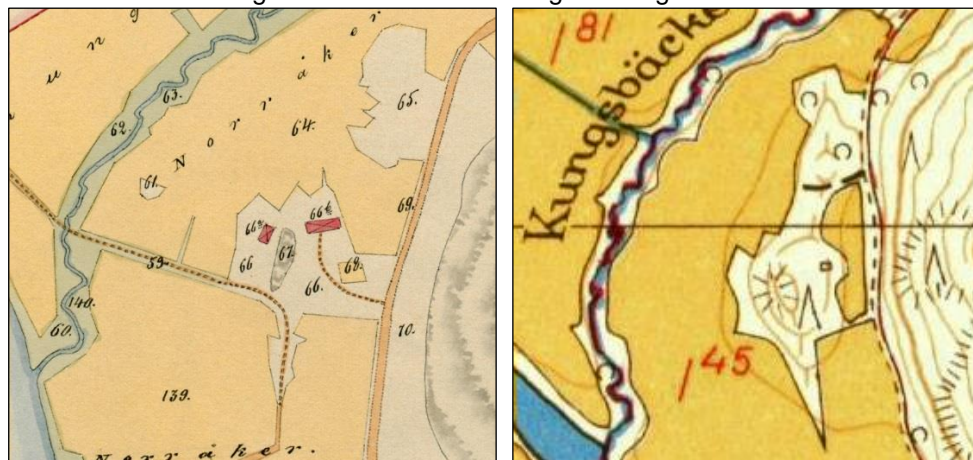
Precis där - på platsen där det bl.a. finns ett hus på kartan från 1883, finns det en källargrop 3 x 3 (husets grund) och bredvid en stenad källargrop 4 x 5 (N 6695152 E 420516). 50 m söderut härifrån finns ruinen av en ugn. Byggnaden som hänvisar till den har inte märkts ut på de gamla noggrannare kartorna - om det en tolkningsbar "fläck" på konungens karta från 1873 kan vara en sådan. Platsen är gammal och har blivit ödelagd före modern markanvändning och därefter ostörd - därför en fornlämning

Fornminnesregistret:

Kuninkaalliseen merikartastoon merkitty torpan paikka. Alueella on eriaikaisten rakennusten jäännöksiä. Kohteen rajaus on tarkastettava.

Vänster. Utdrag ur kartan från 1883. Höger utdrag ur kartan från 1962.

Byggnadsrester från den gamla torpplatsen.

143 BORGÅ NORRNÄS BERGET

Objekt-id: 61301001
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: tidig metallålder
 Typ: grav: röse

Koordinater: N 6695069 E 420694

Ändring: avgränsningen har ändrats något

Forskare: Munck & Boström 1933 inventering, Hirviluoto 1961 granskning, Seppälä S-L 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 5,5 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Roiha):

Rösen 6 x 9 m och ca 1 m hög. Inga andra rösen hittades.

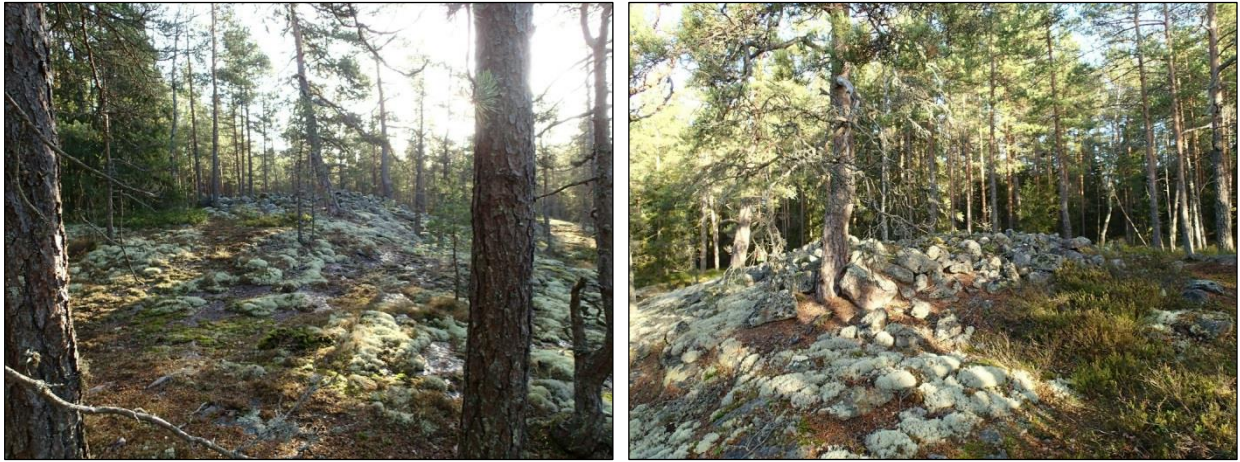

Fornminnesregistret:

röytkiö sijaitsee Treksilässä, Norrnäsbergetin laella, sen Mustijoen puoleisella länsireunalla. Paikka on kaakko-luodesuuntaista, länteen melko jyrkästi viettävää kalliose-lännettä. Kohdasta on laaja näköala Mustijoen laaksoon.

Röytkiö on rakennettu pelkistä kivistä kalliopohjalle. Se on soikeahko, kaakko-luodesuuntainen ja kooltaan 10 x 8 x 0,5 m. Röytkiön keskellä on 4,5 x 1,5 m kokoinen kuoppa, josta on heitelty kiviä ympäristöön. Toinen mahdollinen röytkiö sijaitsee tästä noin 60 m pohjois-luoteeseen. Sen halkaisija on 3–4 m (N 6695096 E 420510).

Karta på sidan: 128

Röse

147 BORGÅ VADBÄCKEN, STORA STRANDVÄGEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: väg

Koordinater: N 6701316 E 430096

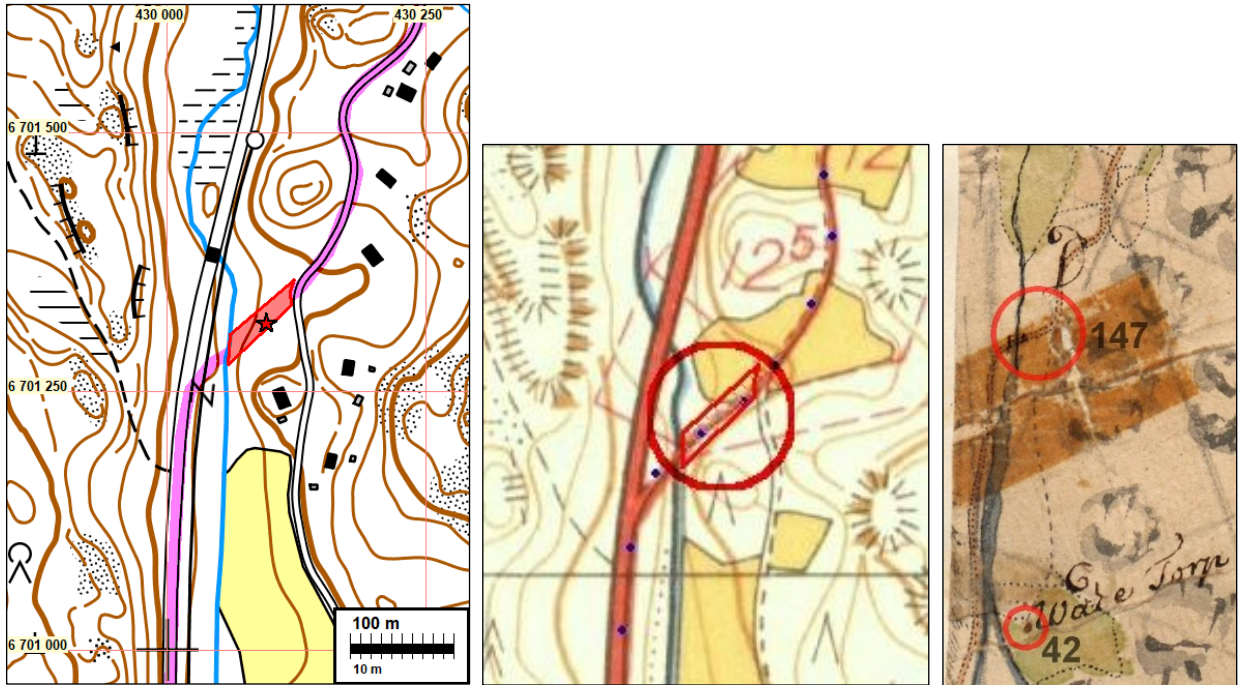
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 6,4 km nordost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Helt övergiven och skogsbeklädd sträcka av den stora strandvägen. Togs antagligen ur bruk på 1940-50-talet. Sträckan börjar i Vadbäcken där det har funnits en bro, och därifrån nordost mot Vadetvägen ca 80 m. Det finns inte längre några spår av bron, men den gamla väggrunden är hel, även om jordhögar har lämnats ovanpå den under en del av sträckan. Av den stora strandvägen torde det inte finnas så många helt övergivna ställen kvar, åtminstone inte i Östra Nyland. Denna lilla sträcka är, och i väggrundens nedre delar skulle det kunna finnas något av forskningsvärde. Den gamla väglinjen är fortfarande i bruk som sådan norrut som Vadetsvägen. Söder om bron under asfalten på Lovisavägen.

I mitten utdrag ur grundkartan från 1962 och till höger utdrag ur Borgå moderförsamlings karta från 1749. På konungens karta finns det en röd punkt norr om denna bro och denna vägpunkt, men här och på den här och andra gamla kartor finns där ingenting.

Gammal väggrund

155 BORGÅ STENSBÖLE RÅBERGET

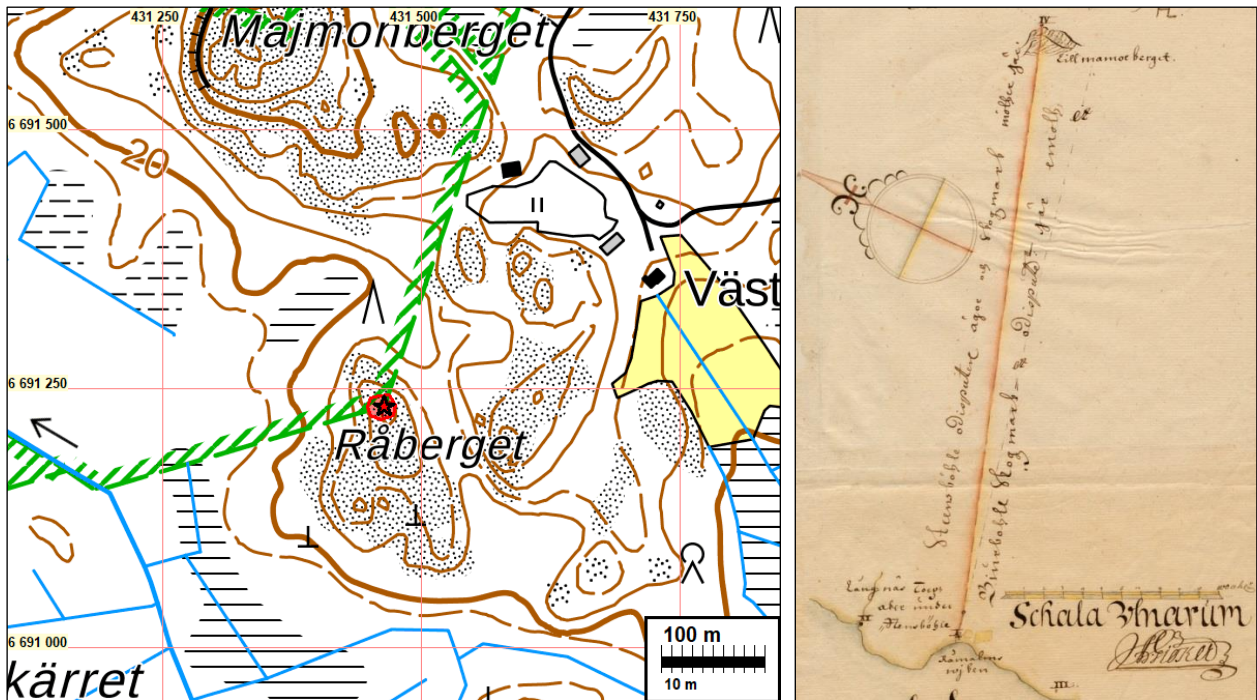
Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: gränsmärke

Koordinater: N 6691233 E 431464

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 7,5 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020: gammalt gränsröse och visare. Gränsröset har märkts ut bl.a. på gränsgångskartan från 1734.

Vänster. Utdrag ur kartan från 1743. Detta gränsmärke finns vid gränslinjens nordöstra ände. Inga gränsmärken hittades på stranden. På berget finns också visare cirka 5-10 m från gränsmärket.

158 BORGÅ TARKIS TALLBACKA NW

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: från järnåldern
 Typ: boplats

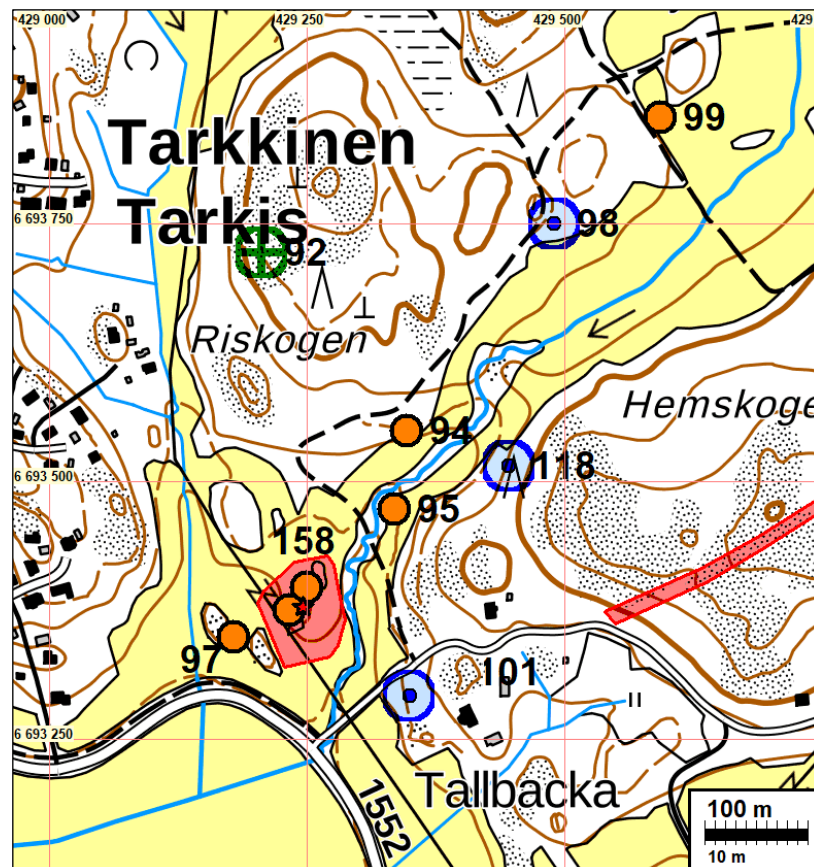
Koordinater: N 6693378 E 429246

Läge: Platsen ligger 4,0 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

I området i Tarkis där man gjort fynd med metalldetektor som tyder på järnålder, gjordes under en lång dag precisionsinventering på åkerområdet och dess kantlinje. Aktörerna var Sepänmaa, Poutiainen och Roiha. Området undersöktes med metalldetektor, provgropar och handborrningar gjordes. På detta område observerades ställvis lager av mörk mark under åkerns plöjningsskikt. De kunde inte tidsbestämmas, men de har i vilket fall som helst att göra med någon gammal mänsklig verksamhet som inte verkar ha utförts någon annanstans (på åkerområdet). I princip kan spåren till och med vara förhistoriska. På de gamla kartorna har det alltid funnits åker på det här området, men på storskifteskartan från 1700-talet har det också funnits stenläggning (rösen?) och små åkerholmar. En möjlig boplats från järnåldern som metalldetektorfynden tyder på är därför en intressant och värdefull möjlighet. Därför borde platsen åtminstone preliminärt skyddas som fornlämning. Vid undersökningarna med metalldetektorn hittade vi inga gamla föremål som är värda att nämnas.

Den gamla kartan s 206

Terräng med tecken på eventuell boplats från järnåldern.

Provgrop med kulturjordlager under plöjningslagret – tidpunkten för den är inte klar.

164 BORGÅ KUNGSBACKEN – STORA STRANDVÄGEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: väg

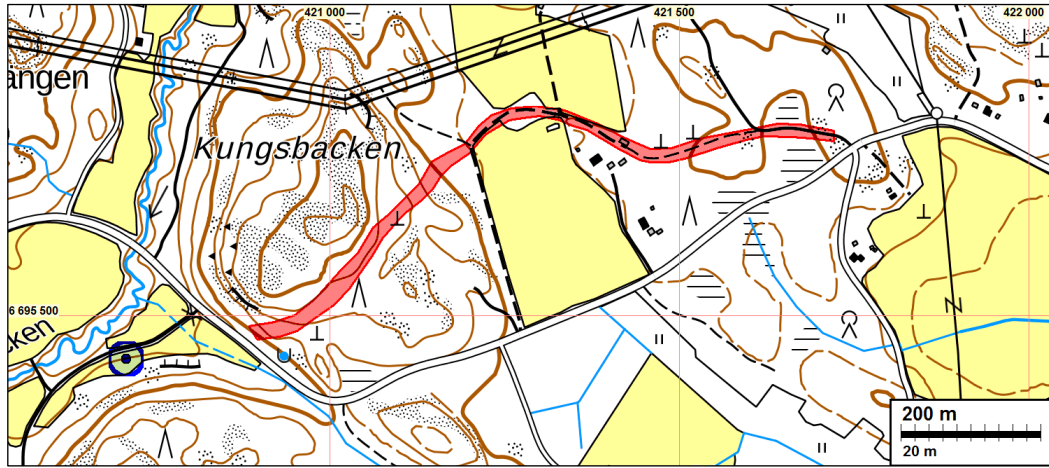
Koordinater: N 6695626 E 421078

Forskare: Jussila & al 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 5,0 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: En kilometerlång övergiven vägsträcka från den gamla Kungsvägen, det vill säga den stora strandvägen. Denna sträcka övergavs redan på 1800-talet. Vägen löper på denna gamla linje på sockenkartan från 1749 och på konungens karta från slutet av 1700-talet. På kartan från 1883 över Drägsby löper vägen längs den nuvarande sträckningen, och den gamla vägen som går runt berget visas på kartan som en stig. Den gamla vägen är en stig ännu på kartan från 1962. Den västra delen av den nu övergivna vägen är skog och den framträder fortfarande som invallad, men den östra delen av skogen är en skogsväg som redan delvis växer träd. Vägen granskades inte ordentligt i terrängen vid inventeringen 2020 - den observerades först i rapportskedet då det fanns snö på marken. Väggrunden urskiljs i laserskanningsmaterialet.

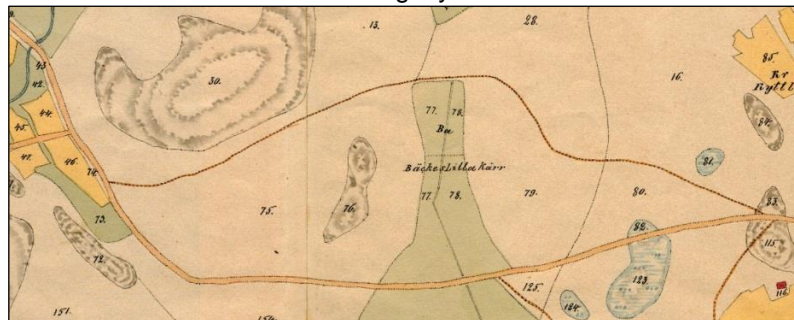

Den gamla väglinjen - fornlämningen med rött. Nedan finns en kombination av höjdmödel och flygbild.

Ovan ett utdrag ur Borgå moderförsamlings karta från 1749. Nedan ett utdrag ur kartan från 1883 över Drägsby.

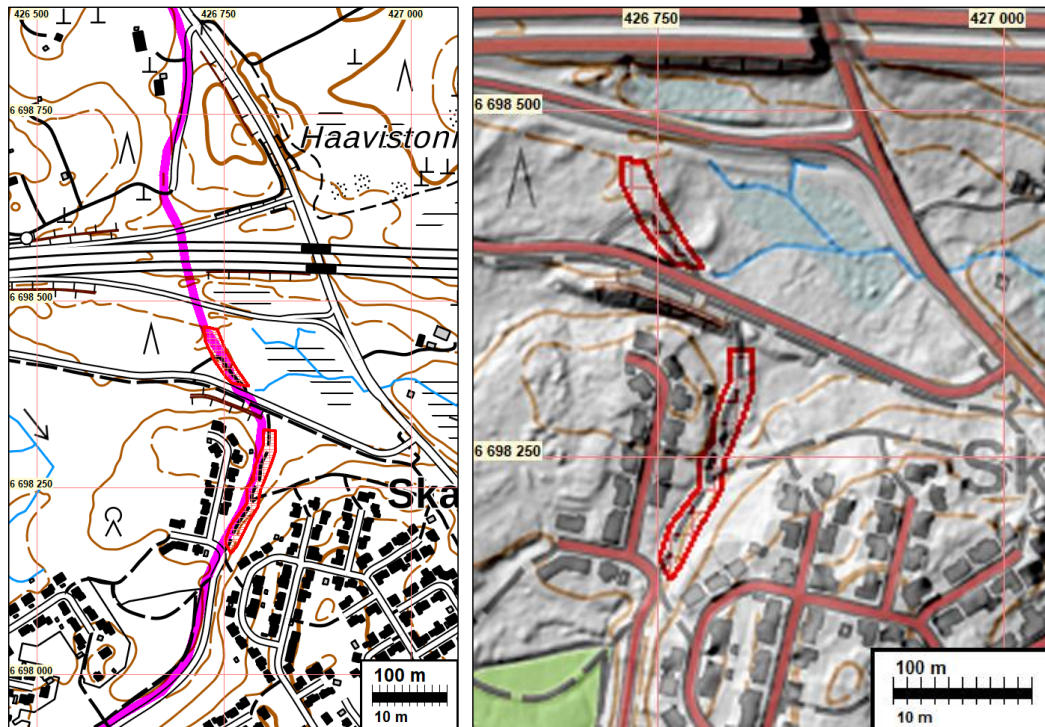
165 BORGÅ SKARPENS GAMLA MÖRSKOMVÄGEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: väg

Koordinater: N: 6698240 E: 426793

Läge: Platsen ligger 2,0 km norr om Borgå domkyrka.

Observationer: Den övergivna sträckan av den gamla Mörskomvägen, som nu till stor del är en stig. Sträckan ligger söder om motorvägen, under vilken en del av den gamla vägen har förblivit. Hjortronstigen delar den övergivna vägsträckan i två delar. Vägen har märkts ut på översiktskartorna från slutet av 1600-talet. Vägen har ännu under denna period varit i användning på grundkartan från 1962. Vägen har inte granskats ordentligt i terrängen i inventeringen 2020 (observerades först efter att snön kommit).

Gamla Mörskomvägen med blårött och den övergivna sträckan med fornlämning med rött

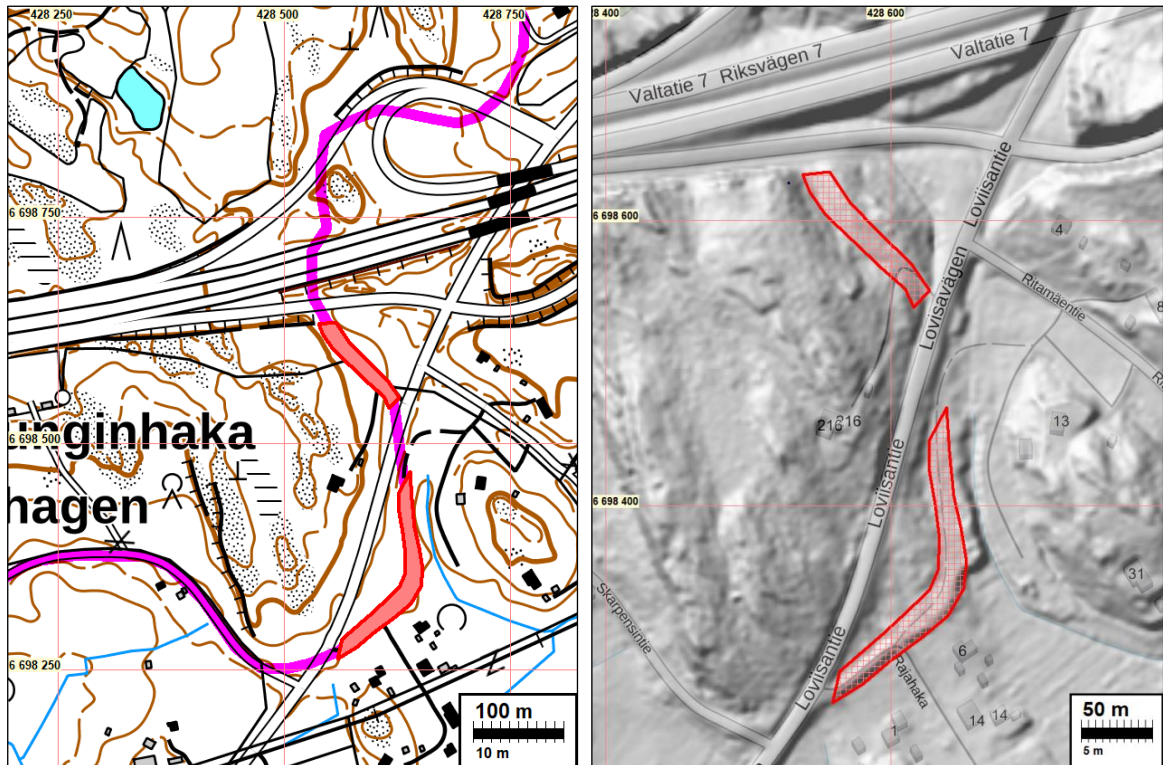
166 BORGÅ RITA STORA STRANDVÄGEN

Objekt-id: ny
 Status: fast fornlämning (sm)
 Datering: historisk
 Typ: väg

Koordinater: N: 6698336 E: 428639

Läge: Platsen ligger 2,0 km norr om Borgå domkyrka.

Observationer: Den övergivna sträckan av den gamla Stora strandvägen, som nu till stor del är en stig. Sträckan ligger söder om motorvägen (under den finns en del av den gamla vägen). Lovisavägen delar den övergivna vägsträckan i två delar. Vägen har märkts ut på översiktskartorna från slutet av 1600-talet. Vägen har övergivits före 1940-talet. Vägen har inte granskats ordentligt i terrängen i inventeringen 2020 (observerades först efter att snön kommit).

Gamla Stora strandvägen (från storskifteskartan från slutet av 1700-talet) med blårött och den övergivna sträckan med fornlämning med rött

Övriga kulturarvsobjekt

87 BORGÅ HASSELHOLMEN 2

Objekt-id: 1000038004
 Status: övrigt kulturarvsobjekt (s)
 Datering: historisk nutik
 Typ: boplat: hus

Koordinater: N 6696847 E 430739

Forskare: Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 4,7 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Området har tidigare varit mark som hört till i Staffans hus i Veckjärvi. På platsen finns en mycket grov husgrund av sten, 6 x 8 m stor och inuti den en ugnsruin. På

kartan från 1783 finns det inga byggnader på området, men nog åkerskiften i Veckjärvi som hör till Staffas hus, mellan vilka det finns en husruin på den remsa som markerats som skog. Stenmuren följer kanten av åkern på kartorna från 1914 och 1962, men inte de tidigare eller senare. På kartorna från 1914 och 1962 finns det en åkerholme med buskar vid husets grund, där det inte finns någon byggnad. På kartan från 1914 har holmen klassificerats som "Mo" och utan några ledtrådar om att det skulle ha funnits en byggnad där. Åkerskiftet väst-nordost om husgrunden från 1978 har vuxit till det nuvarande albeståndet. På den ekonomiska kartan från 1920 har ett hus märkts ut på området men alltså inte ännu på ägokartorna från 1914-1917. Kartan från 1920 är ungefärlig översiktskarta, men den visar ändå ett hus ungefär på denna plats (om det inte är Heleneberg). På senatens karta från 1873 är området tomt, likaså på sockenkartan från 1841. En bra väg leder till huset från den nuvarande vägen. Den finns inte på en enda karta.

Har det funnits ett hus på plats under perioden 1796 (tomt på Konungens karta) - 1873 (tomt på senatens karta) eller sen under perioden 1874 - 1914 eller därefter under perioden 1914/1917 (tomt) - 1962 (tomt) eller innan år 1783. Den stabila stenfoten och konstruktionen samt en bra väggrund som leder till platsen tyder enligt min mening på det yngsta alternativet.

Stenmuren följer exakt åkerkanten år 1914 och ännu år 1962, vars norra del har beskogsats fram till år 1978. Muren passar inte in på åkerfigurerna på tidigare kartor. Muren är alltså från slutet av 1800-talet - 1900-talet.

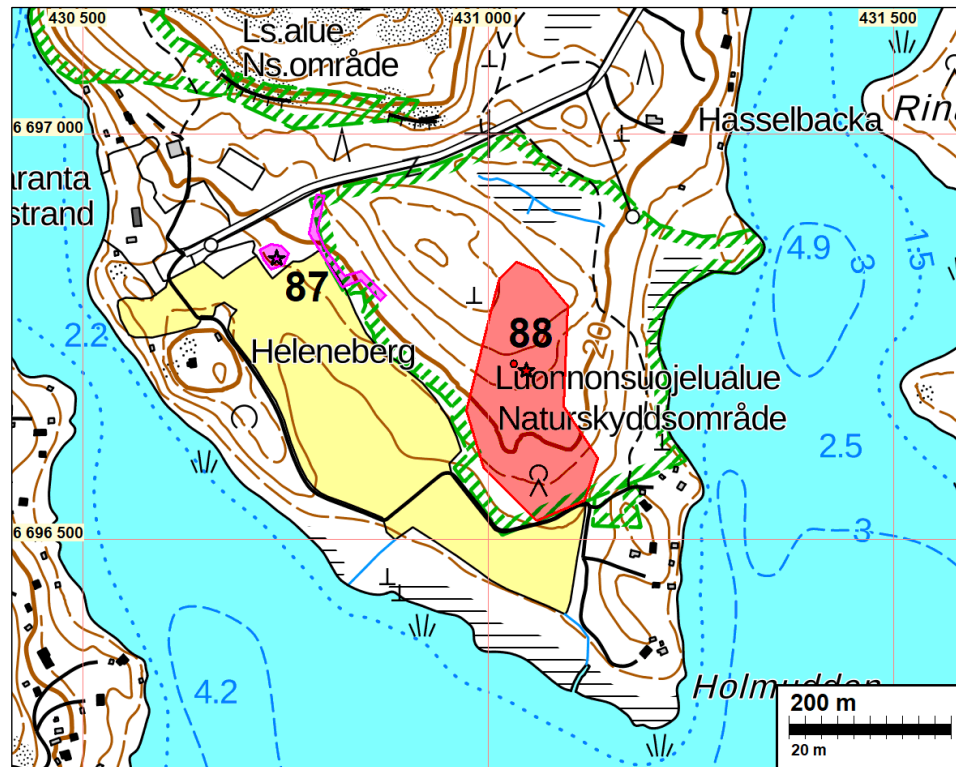
Noggrannare **kartor finns i anslutning till [objekt 88](#)**

Fornminnesregistret:

Paikalla on hyvin säilynyt rakennuksen pohja. Siinä näkyy kiviset seinälinjat ja tulisijan pohja. Luontopolun infokyltin mukaan kyseessä on 100 vuotta sitten asuttuna ollut torppa. Uimarannan viereisellä kummulla on kyltin mukaan ollut toinen torppa. Siitä ei havaittu enää merkkejä. Tarkempaa tietoa torpan rakentamis- ja käyttöajasta ei ole vielä käytettävissä. Torpanpohjan läheisyydessä on kivistä kiviröykkiö, kuoppia maassa ja kiviaita. Mäelle nousee ja sen ympäri kiertää tie. Sitä on käytetty ja paranneltu luontopolkua tehtäessä, mutta se vaikuttaa olevan vanha.

Alakohde: Kiviaita P: 6696863 I: 430831, Kuvaus: Kiviaita on matala ja kulkee noin 150 metrin matkalla korkeuskäyrän suuntaisesti.

Byggnaden grunda och lämningen av dess ugn.

127 BORGÅ KODDERVIK

Objekt-id: ny
 Status: övrigt kulturarvsobjekt (S)
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

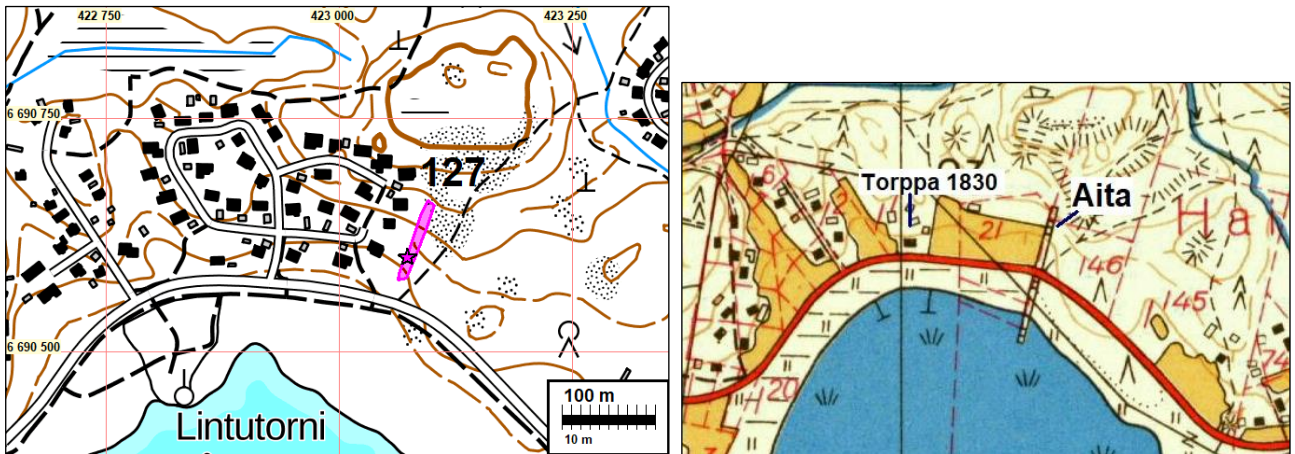
Koordinater: N 6690601 E 423073

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering
 Läge: Platsen ligger 6,5 km sydväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

På platsen finns en stenmur som har legat invid åkerlapparna vid det närliggande torpet som grundades i början av 1800-talet. På grundkartan från 1962 har muren märkts ut som att den når ända till strandvattnet, där den också finns på fastighetens gräns. Odlingen har upphört på platsen före 1960-talet, varefter området har fyllts av buskar. Nu är området bebyggt och denna del av stenmuren återstår av områdets många stengmurar. Haiko gårds torp som har legat på dess västra sida (på dess plats fortfarande ett gammalt hus mitt bland nya) som troligen har grundats i början av 1800-talet, eftersom det första gången syns på kartan över Haikos ägor från 1840. På tidigare syns det inte. Murens koppling till verksamheten som avslutades för länge sedan har brutits och försvunnit. Trots stenmurens relativa ungdom (1800-1900-talet) kunde man som enda kvarstående av områdets många stengmurar skydda den som ett s.k. övrigt kulturarvsobjekt. Den har minnesmärkesvärde men knappt något arkeologiskt forskningsvärde.

Höger ett utdrag ur grundkartan från 1962, där muren har märkts ut

153 BORGÅ KUCKUBERGET 6

Objekt-id: ny
 Status: övrigt kulturarvsobjekt (S)
 Datering: historisk
 Typ: utrustning: plattform för luftvärnskanon

Koordinater: N 6694732 E 426146

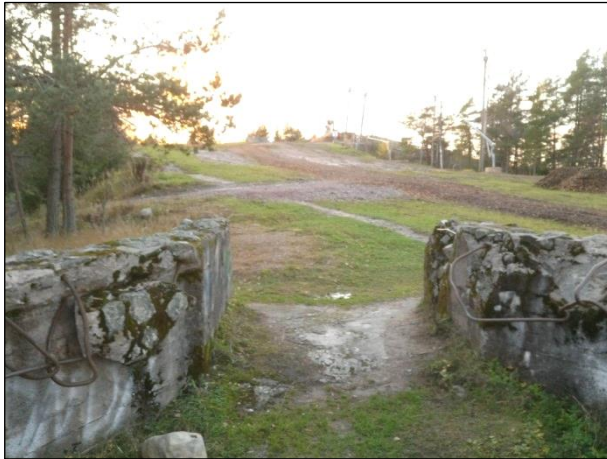
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,7 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila I2020:

Kanonstation av betong i form av en salmiak, enligt en gammal bild (Borgå historia s xx) 20 mm it kanonens station. Från tiden under fortsättningskriget (1941-44).

Karta på sidan: 235

154 BORGÅ HAXÅKERN

Objekt-id: ny
 Status: övrigt kulturarvsobjekt (S)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: hus

Koordinater: N 6697999 E 422672

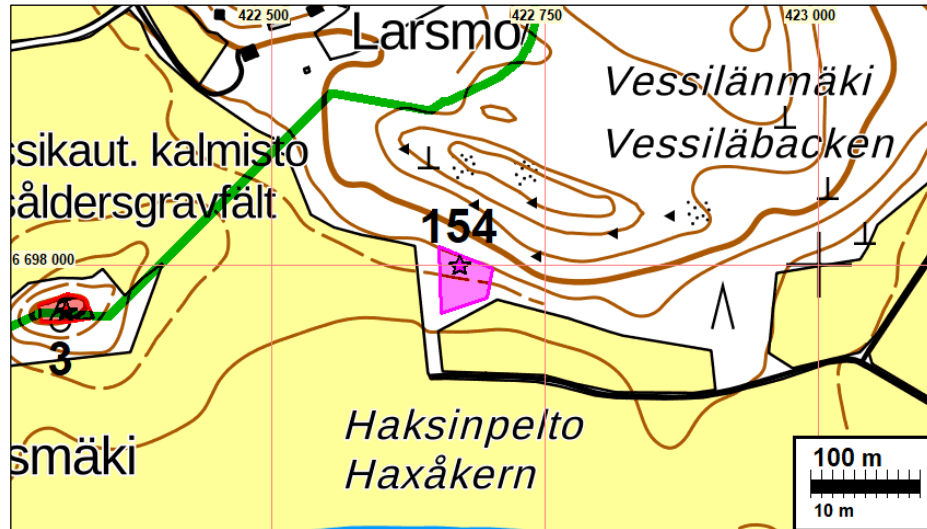
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 3,7 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På platsen finns stengrunden till en stor byggnad med två ungruiner och en trappsten. Stengrunden för den andra byggnaden utan ugn ligger söder om denna. På kartan över Kiala från 1783 och på översiktskartorna över 1600-1700-talen finns det inget på platsen. Byggnaden har märkts ut på Senatens karta från 1873. Den finns inte längre på grundkartan från 1962. Huset är alltså från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Arkeologiskt sett välbevarad och en intakt helhet. Ligger på Kialas mark.

Till vänster. Utdrag ur senatens karta från 1873. Till höger Utdrag ur grundkartan från 1962.

167 BORGÅ STORA STRANDVÄGEN OCH MÖRSKOMVÄGEN

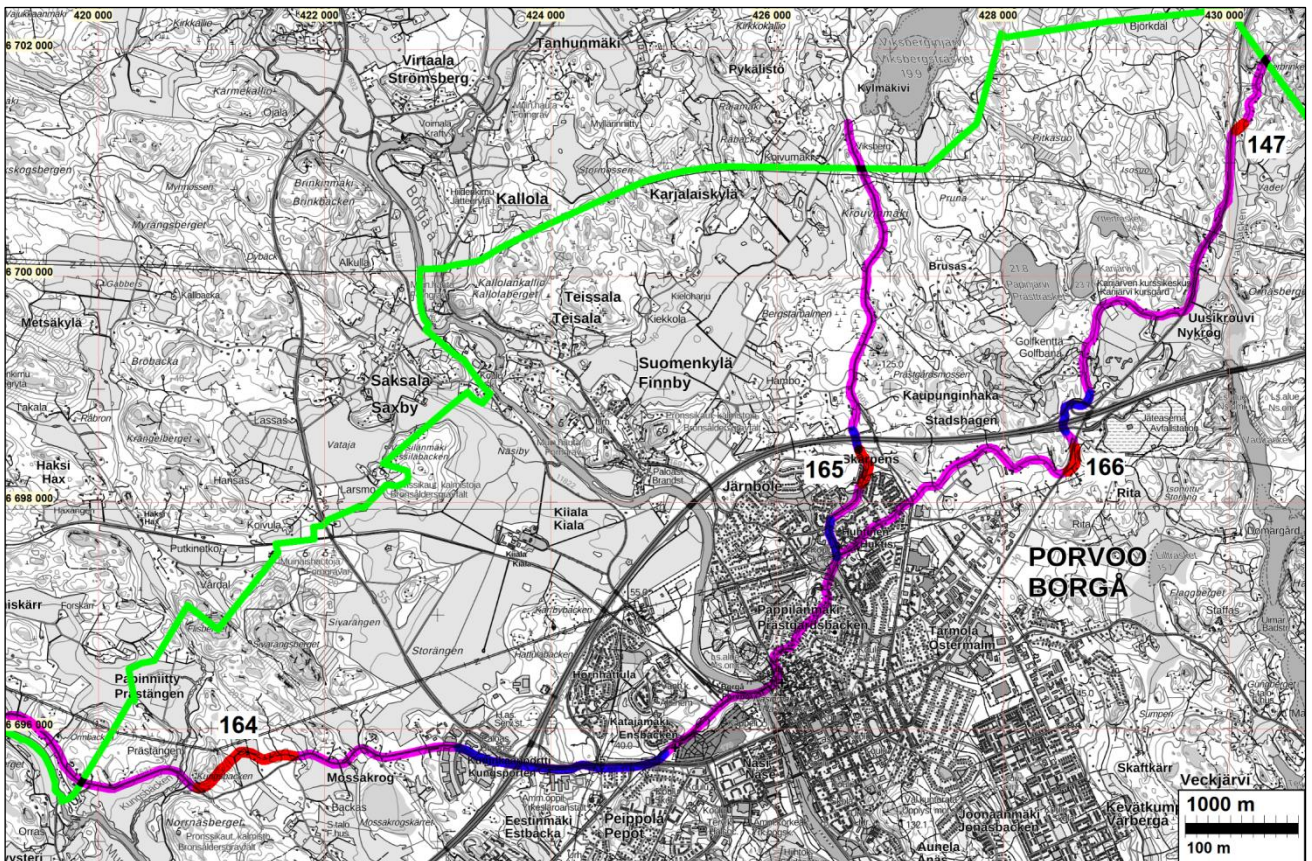
Objekt-id: ny
 Status: övrigt kulturarvsobjekt (s)
 Datering: historisk
 Typ: väg – väglinje

Dessa vägar har på detta område märkts ut på översiktskartor från slutet av 1600-talet och vidare på översiktskartor från slutet av 1700-talet (såsom Konungens kartverk, konungens sjökort och vägkarta) och de kan betraktas som betydande gamla vägar. Den gamla vägsträckningen har också granskats på storskifteskartorna över byarna i området. Den gamla väglinjen på den stora strandvägen och Mörskomvägen, som härstammar från 1700-talet åtminstone, har i stora drag bevarats i original, med undantag av några korta sträckor som har försvunnit under det nuvarande byggandet, såsom motorvägen.

De bevarade sträckorna av stora strandvägen och Mörskomvägen som fortfarande används kan klassificeras som kulturarvsobjekt med tanke på dess sträckning och miljö. På den bifogade kartan är sträckorna markerade med blårott. På väglinjerna finns också helt övergivna "arkeologiserade" sträckor på fyra platser som har klassificerats som fasta fornlämningar (objekte [147](#), [164](#), [165](#) och [166](#) i rapporten).

På gamla kartor har krogar märkts ut längs med Kungsvägen, i Mossakrog väster om Borgå, där Kiala och Drägsby krogar har legat nästan intill varandra. Platserna för de båda gamla krogarna är nu bebyggda egnahemshustomter. Öster om Borgå finns en krogplats (Krogtorp) i Nykrog, som ligger på Veckjärvi bys mark, norr om det nuvarande Heikkiläs hus. Är det "nykrog" eller en gammal, och var den gamla eller nya, det redde inte ut nu. Platsen för krogen ligger på en bergig kulle med ett jordlager ovanpå. Där finns en stenhög som kan vara avfall från gamla fundament. I marken finns det dock inga spår av krogen, så byggnaden som fanns på platsen har avlägsnats grundligt, även grunden.

Den gamla stora strandvägen och Mörskomvägen enligt sträckningen i slutet av 1700-talet. Övergivna sträckor som betraktas som fornlämningar i rött och bredvid rapportens objektnummer. Sträckor som försvunnit helt, med blått. De blåröda sträckorna är för vägsträckningens del fornlämning (inte väggrund) medan de röda är fornlämningar för vägkonstruktionernas och grundens del.

Väglinjen lokaliserades huvudsakligen på storskiftes- eller ägokartorna från slutet av 1700-talet och 1800-talet. De vägar som märkts ut på grundkartan från 1962 följer någorlunda exakt den gamla vägsträckningen från 1700-1800-talen. Små kurvjusteringar har kanske gjorts på kartan från 1962 jämfört med gamla kartor, men man kan inte vara säker på om det i tolkningen är fråga om ett fel i lokaliseringen av den gamla kartan eller den gamla kartans ursprungliga noggrannhet/inexakthet för vägens del.

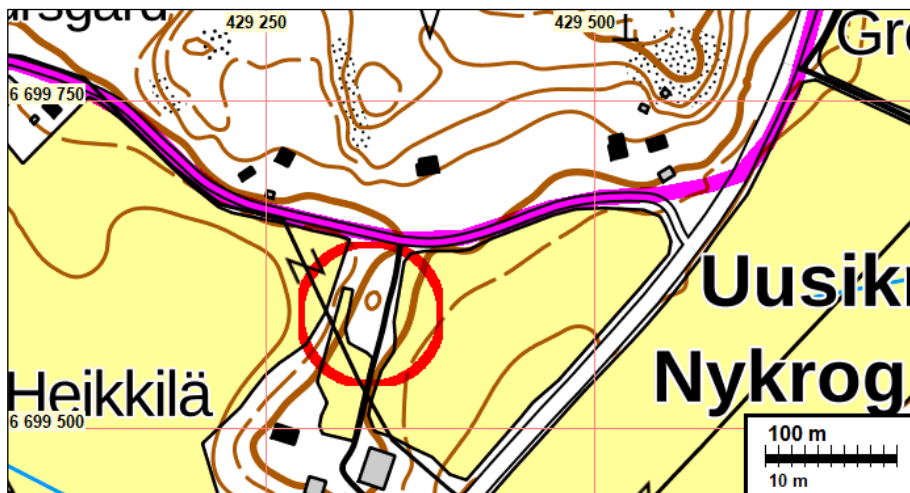
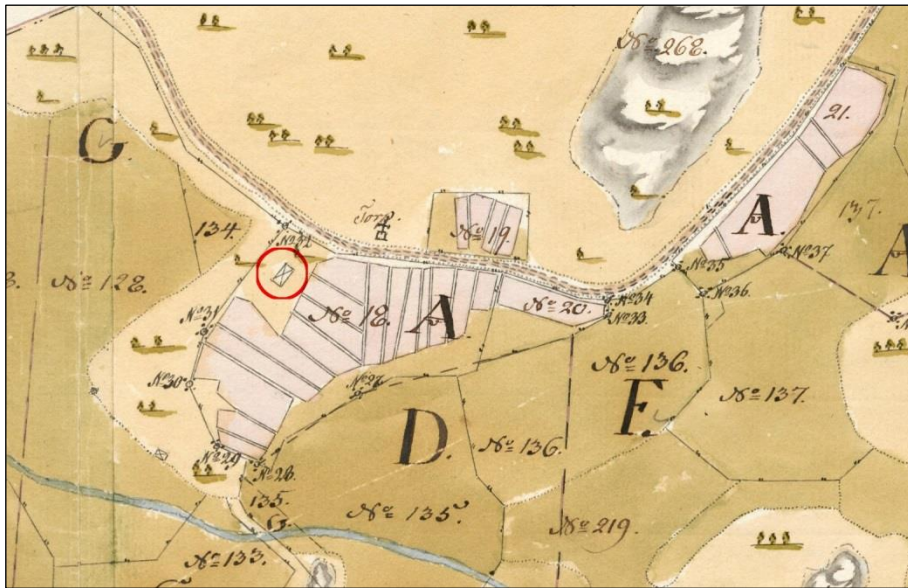

Nykrog – platsen för den gamla krogen, en liten kulle söder om den Stora strandvägen, mittemot den nuvarande Karijärvivägen 156.

Ovan utdrag ur kartan från 1749 och nedan ur storskifteskartan över Veckjärvi från 1783 - krogens plats har bekräftats med en röd cirkel.

Möjliga fornlämningar**58 BORGÅ NYBACKA**

Objekt-id: 1000037953
 Status: möjlig fornlämning (S)
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6689519 E 419597 Z 10

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 9,4 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

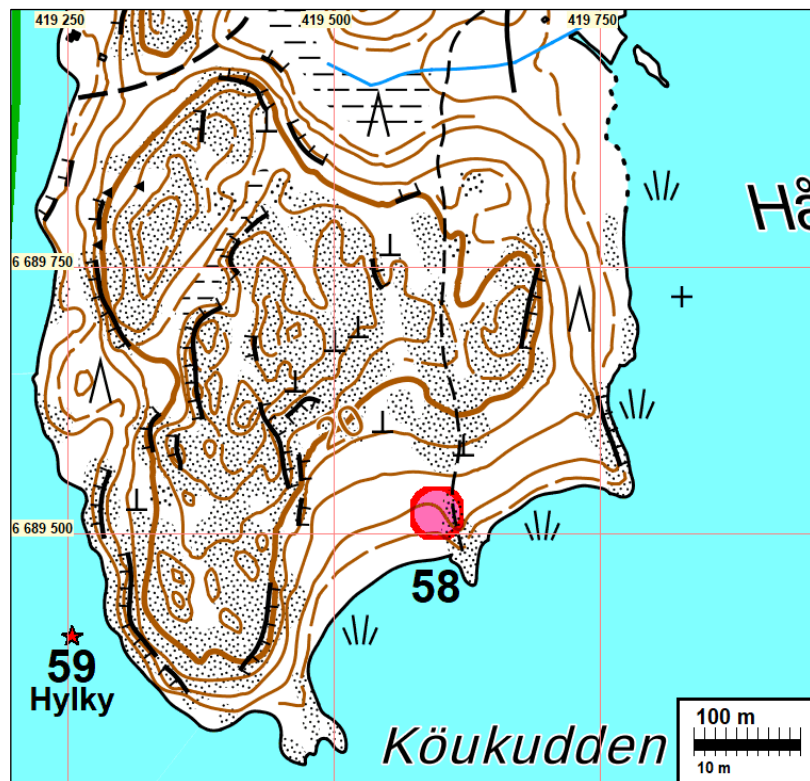
Stenläggning observerades - endast natursten på berget. Flera provgropar gjordes i området och det undersöktes två gånger med metalldetektor av flera arkeologer (Poutiainen, Sepänmaa, Jussila, Roiha). Inga föremål som kan tidsbestämmas till äldre än från modern tid hittades - förutom en spik. Platsen verkar ha varit en bra naturhamn vid den tid då vattnet var 3-5 meter högre. Marken består av sand på cirka 4-10 meters höjd, i en svag sluttning, ovanför den blir sluttningen brantare och berget når ytan. På västra sidan ett brant och högt berg.

Problemet är hur man behandlar platsen? Blir det en fyndplats eller undersöks den ytterligare och noggrannare? Inga observationer av fornlämningar har gjorts - varken under eller ovanpå marken. De enda fynden som tyder på gammal verksamhet är två fynd som gjorts av personer som håller på med metalldetektorer. Det finns alltså ingen grund för att avgränsa området till fornlämning, eftersom inga observationer gjorts efter denna mycket intensiva undersökningen. Eftersom inga konkreta spår har framkommit utöver de två fynden, kan platsen inte vara en fornlämning.

Om platsen hade använts som tillfällig hamn eller exempelvis marknadsplats, har det inte nödvändigtvis funnits några fasta konstruktioner eller byggnader på platsen som skulle kunna lämna bevarade spår.

Fornminnesregistret:

Metallinetsinnässä on helmikuussa 2020 löytynyt ohuen laakakiven alta, 30 cm syvyydestä myöhäisrautakautinen partakirves (ns. suomalais-virolainen suoraselkäinen kirves) 10 metrin korkeuskäyrän tuntumasta. Hieman ylempää löytyi tulusrauta ja veitsi. Paikalla vaikuttaa olevan kallion päälle ladottu kiveys.

Området söderut från fyndplatsen.

85 BORGÅ VECKJÄRVI

Objekt-id: 1000022321
 Status: möjlig fornlämning (S)
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6696932 E 430012

Läge: Platsen ligger 3,9 km öster om Borgå kyrka.
 Observationer: Jussila 2020:

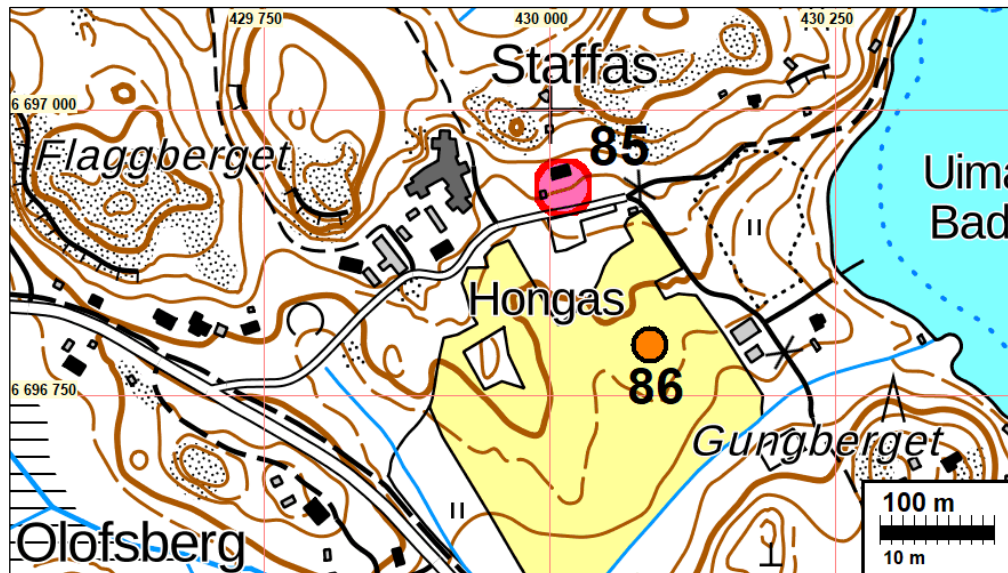
Byns tomtmarker D, C och F har varit belägna vid Staffas gård, på dess gårdsplan. På herrgårdsbyggnadens sydvästra, södra och sydöstra sida. Gårdsplanen (gräsmatta, stenläggningar) verkade bearbetad och välskötta - men hur djupt och när. Det finns rikligt med obebyggda områden på den gamla tomtmarken som utgörs av park och trädgård. Jag skulle inte våga definiera platsen som fornlämning utan att utreda om något betydande kan ha bevarats på den vårdade gården. På den östra sidan, vid platsen för Hongas hus N (6696895 E 429906) har det genom tiderna funnits en hustomt som fortfarande används intensivt, men som ändå är sig lik från gångna tider.

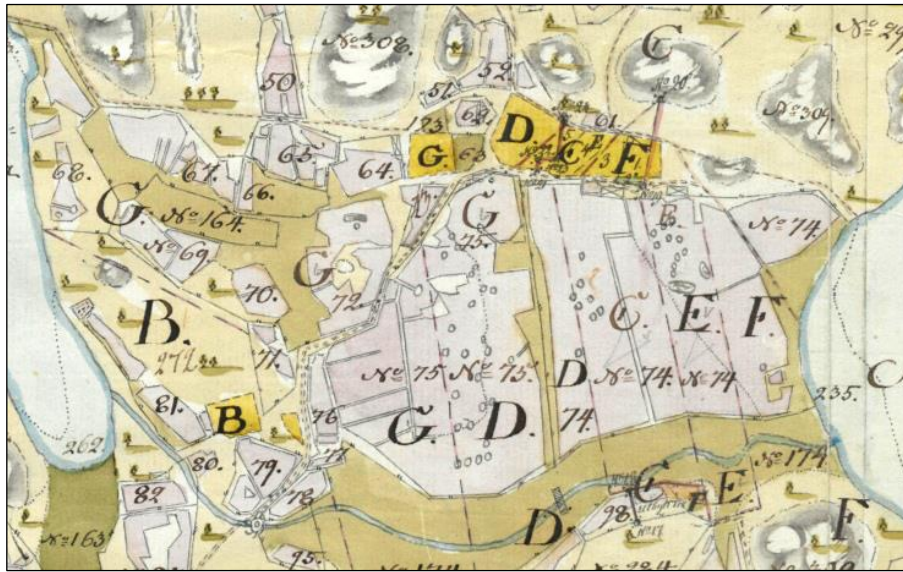
Byns gamla tomtmarker (deras namn används på storskifteskartan från 1783) C Staffas, E Humlola och F Mandyla ligger alltså på Staffas gård, Tomten för huset D, Heikilä, har blivit under servicehuset och tomten för huset G Honga ligger på platsen för det nuvarande Hongashuset och används alltså fortfarande. Drygt 200 m söder om bytomten har tomten för huset B (Myllibacka) varit belägen och den ligger på platsen för det nuvarande Olofsbergets hus. Huset A är Domargård, drygt 700 m norr om bytomten. Båda tomtarna B och A är bebyggda och gårdsplaner.

Fornminnesregistret:

Veckjärven kylässä oli 1540-luvulla kuusi veronmaksajaa. Kylä oli 1700-luvun lopulla samalla paikalla kuin nykyään. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Hannu Martikainen on löytänyt pienen metallirenkaan (pronssia?) metallinetsinnässä vuonna 2014 Veckjärven historiallisen kylänpaikan eteläpuolisesta pellosta, pellon itälaidasta. Matkaa muinaisjäänösrekisterissä olevaan kylänpaikan sijaintiin on 180 metriä. Esinettä ei talletettu kokoelmiin (verifikaatti ja valokuva). Tarkastamaton löytöpaikka. P=6696801, i=430111.

Utdrag ur storskifteskartan över Veckjärvi från 1783.

Staffas från väst och söder.

137 BORGÅ TJUSTERBY

Objekt-id: 1000022249
 Status: möjlig fornlämning
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6694401 E 420078

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 6,3 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Roiha och Jussila):

Områdets storskifteskarta (dess koncept) hittades först när rapporten utarbetades och snön redan fanns på marken, så de gamla tomtmarkerna kunde först i efterhand nog-

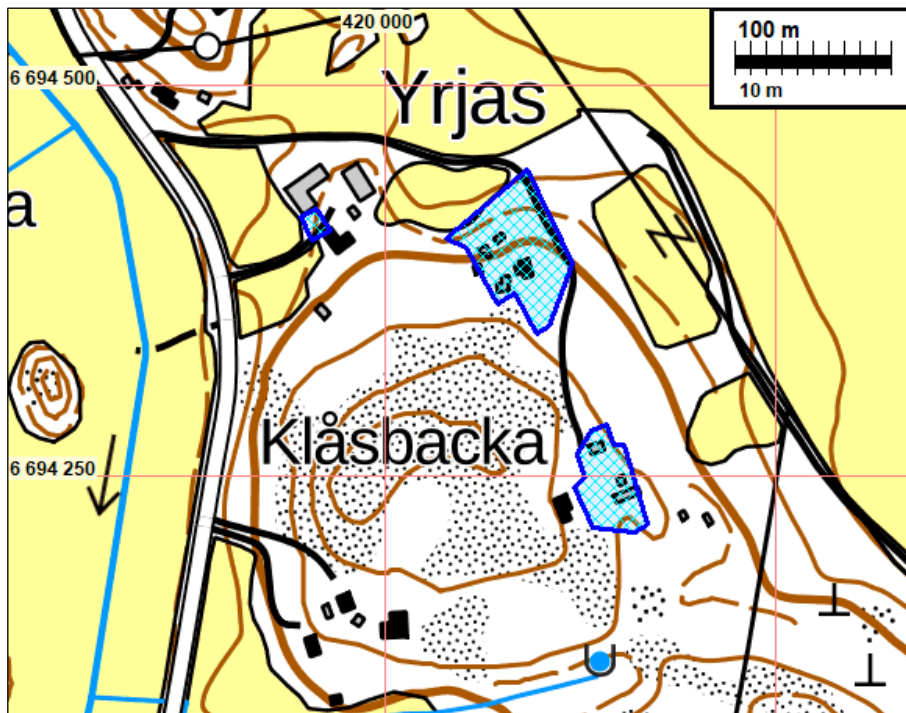
grant lokaliseras och terränggranskningen blev därför något allmän. På storskifteskartan från 1779 finns det i byn två hus och ett soldattorp nordväst om dem. I norr, söder om bron, finns ett torp och ett kvarntorp vid åstranden.

Platserna för hus och torp har varit bebodda på ungefär samma platser fram till idag, men markanvändningen på husens tomtmarker verkar på basis av gamla kartor (senastens karta, karta från 1921, grundkartor) ha varit måttlig och glest bebyggd. På tomtmarkerna finns det år 1779 fortfarande byggnader men också mycket obebyggd areal. Markbearbetningen på gårdsplanerna verkar ha varit måttlig. Det verkar också som att berget ligger nära markytan. I terrängarbetet granskades bara gårdsplanerna längre bort. I princip kunde det vara möjligt att man på området för de gamla tomtmarkerna kunde urskilja spår i marken den gamla bosättningen, men det finns inga riktiga uppgifter om den. Torpens platser är helt och tätt byggda och därför arkeologiskt ointressanta.

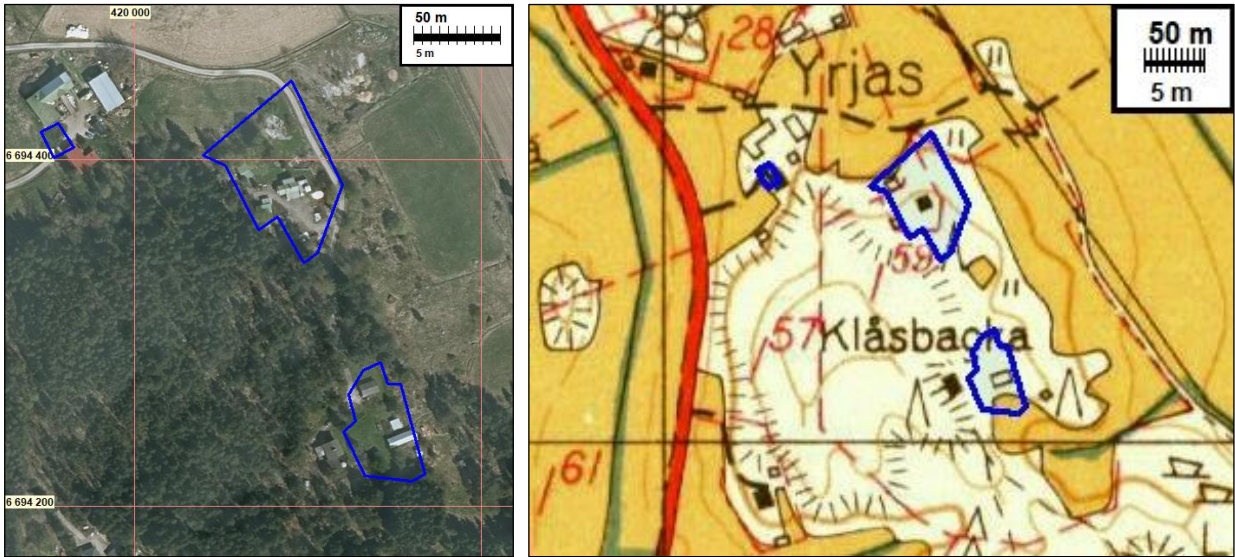
När det gäller två gamla hustomter skulle det alltså fortfarande vara fråga om en möjlig fornlämning där man kan avgränsa två områden - två gamla tomtmarker - där en fast fornlämning ännu kunde vara möjlig. Koordinaten visar på platsen för huset som ligger längre norrut. Mittpunkten för tomtmarken som ligger längre söderut är N 6694243 E 420138

Fornminnesregistret:

Tjusterbyyssä oli 1540-luvulla kuusi veronmaksajaa. Tjusterby sijaitsti 1700-luvun lopulla nykyisten Yrjaksen ja Klåsbackan tienoilla. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

De gamla tomtmarkerna med blått. En liten tomt uppe till vänster. Mellan de nuvarande byggnaderna finns det ett torp.

Utdrag ur grundkartan från 1962. De gamla tomtmarkerna med blått.

Utdrag ur kartan från 1779. Till vänster hustomterna och till höger kvarntorpens tomter.

Fyndplatser

20 BORGÅ HAIKO

Objekt-id: 1000003803
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6691791 E 423742 Z 22,5

Läge: Platsen ligger 5,2 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

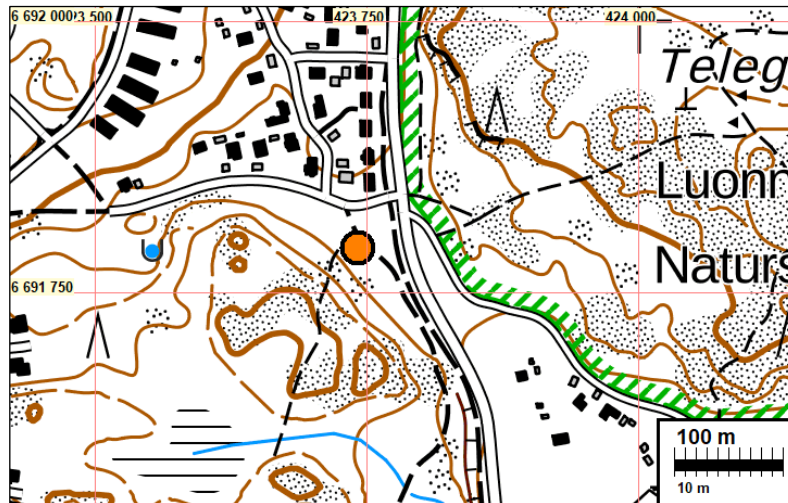
Dalen mellan de två bergen har varit sandmark. Genom tiderna har man tagit sand därifrån. På kanterna finns det ännu spår av sanduttagning. Ovanpå området går nu

Haikovägen och en gång- och cykelled, på den östra kanten finns det byggnader. Vid dalens kanter utgörs marken av sand (men stenig) och på det smala området finns det fortfarande sand kvar. I några provgropar som gjorts i skogsdungens kanter fanns det inget som tyder på förhistoria. Platsen skulle i övrigt ha varit lämplig för en boplats från stenåldern.

Fornminnesregistret:

Soikea tuluskivi (KM 9098) on löytynyt Haikkoosta Dalan huvilan keittiön uunin purkutöissä. Löydön alkuperää ei tiedetä mutta rakennustöissä käytetty hiekka on peräisin noin 0,5 kilometrin päässä sijainneesta hiekkakuopasta, joka on ollut myöhemmin rakennetun Tolkkisten tien kohdalla.

21 BORGÅ SKEPPAREGATAN 16

Objekt-id: 1000003809
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6695529 E 426700

Läge: Platsen ligger 1,1 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

fyndplatsen är ett fullständigt bebyggt stadsområde. Flervåningshus. Inget att granska.

Fornminnesregistret:

Kourutaltta (KM 9129) on löydetty Porvoon keskustasta, Laivurinkatu 16 -talon rappusista 2 m pohjoiseen, kovasta, kivensekaisesta hiekkamaasta. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på sidan: 232.

22 BORGÅ KOITKÄRR

Objekt-id: 1000003812
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6689482 E 421063

Läge: Platsen ligger 8,5 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

fyndplatsen har märkts ut på Koitö näs, som under järnåldern har legat under vatten. Kan det vara "Koitkärr" som nämns i uppgifterna om fyndet? Å andra sidan talar det faktum att Koitös gravgård från den tidiga järnåldern ligger bredvid för detta. Det skulle alltså vara fråga om ett föremål som eventuellt gått förlorat i vattnet eller strandleran.

Fornminnesregistret:

Rautainen keihäänkärki (KM 9486:1) on löytynyt Mustijoelta (Svarstå) Koitkärr-nimisestä paikasta tien teossa, kalliolla kasvavan männyn juuresta. Tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä.

Karta på sida 52

23 BORGÅ BERGSTA

Objekt-id: 1000003816
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6698428 E 425121

Läge: Platsen ligger 2,2 km norr om Borgå domkyrka.

Observationer: Fornminnesregistret: En stenyxa (KM 9506) har hittats i Finnby på Bergsta gårds marker. Den exakta fyndplatsen är okänd.

Karta på sidan: 46

24 BORGÅ KIALA GÅRD 1

Objekt-id: 1000003834
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697648 E 423812, lokalisering ±1000 m

Läge: Platsen ligger 2,6 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Fornminnesregistret: Stenyxan (KM 10959) hittades på en kulle med lövträd, vid foten av ett träd. Den exakta fyndplatsen är okänd.

Karta på sidan: 71

25 BORGÅ STENSBÖLE GÅRD

Objekt-id: 1000003838
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6692191 E 428859 Z 2,5

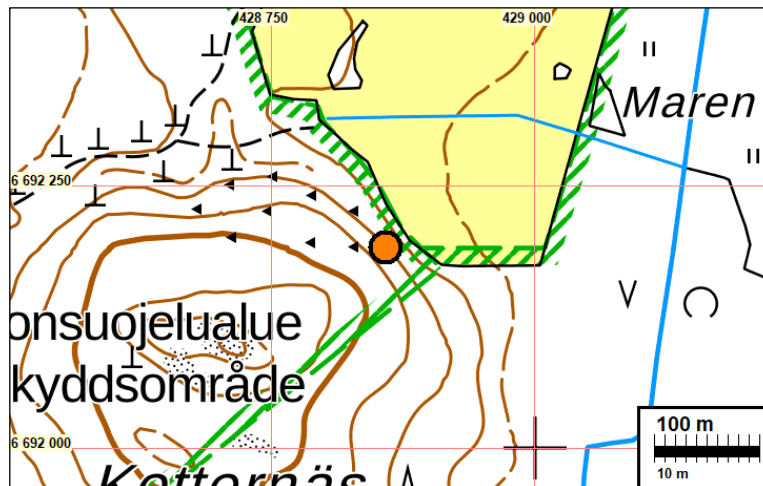
Läge: Platsen ligger 5,1 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020: (Sepänmaa):

beskrivningen av fyndplatsen och de angivna koordinaterna står i konflikt med varandra. Fyndförteckningen är hemlig till denna del, varmed fynduppgifterna inte kunde kontrolleras.

Fornminnesregistret:

Soikea tuluskivi (KM 11037) on löytynyt Stensbölen pääarakennuksesta 500 m pohjoiseen, pellon ja metsän rajasta, ojaa tehtäessä.

26 BORGÅ SANNÄS

Objekt-id: 1000003850
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6699288 E 432518 Z 15

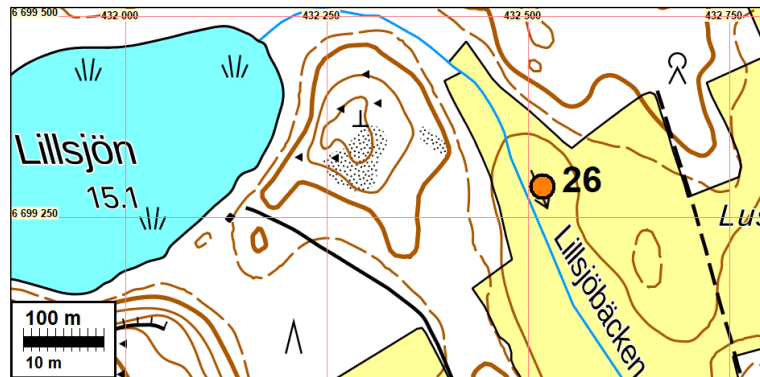
Läge: Platsen ligger 7,1 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Fyndförteckningen är hemlig till denna del och kan endast läsas personligen i Museiverkets arkiv, varmed fynduppgifterna kunde inte kontrolleras nu. I närområdet fanns det stenig skog och åkrar med hö. Inga observationer från förhistorien.

Fornminnesregistret:

Vasarakirveen katkelma (KM 12527:1) on löydetty Sannäsin ja Munkbyn kartanoiden rajalta, Lillsjöstä n. 300 m länteen. Tarkastamaton löytöpaikka.

27 BORGÅ DRÄGSBY GÅRD

Objekt-id: 1000003869
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693490 E 420963 Z 15

Forskare: Kaarlo Katiskoski 1990 inventering, Jussila T 2013 inventering

Läge: Platsen ligger 5,9 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Fyndförteckningen är hemlig till denna del, varmed fynduppgifterna inte kunde kontrolleras. Fyndet gjordes år 1958. Katiskoski nämner i sin rapport från 1990 att fyndet skulle ha gjorts längs den gamla Borgåvägen. Vägen byggdes på 1930-talet, så beroende på hur nära vägen den hittades kan man anta, att fyndet inte låg på sin ursprungliga plats när den hittades.

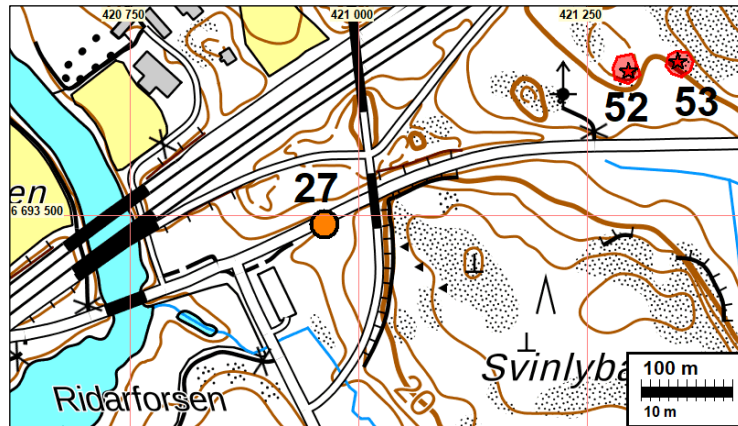
Fornminnesregistret:

Oikokirves (KM 14343) on löytynyt Treksilästä Drägsbyn kartanon maalta. Vuoden 1990 inventoinnissa ei paikalla havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaa - tosin havainto-olosuhteet olivat huonot.

Jussila 2013: i forminnesregistret har som koordinat för fyndet markerats en plats som ligger vid landsväg 170, öster om Treksilänjoki. Det torde vara fråga om en summarisk uppskattning av fyndplatsen. Området som angetts som fyndplats - och hela

närområdet - är helt behandlad och delvis bebyggd terräng (bl.a. parkeringsområde) och det finns ingen intakt terräng i närområdet som skulle lämpa sig för en boplatz från stenåldern.

28 BORGÅ KIALA GÅRD 2

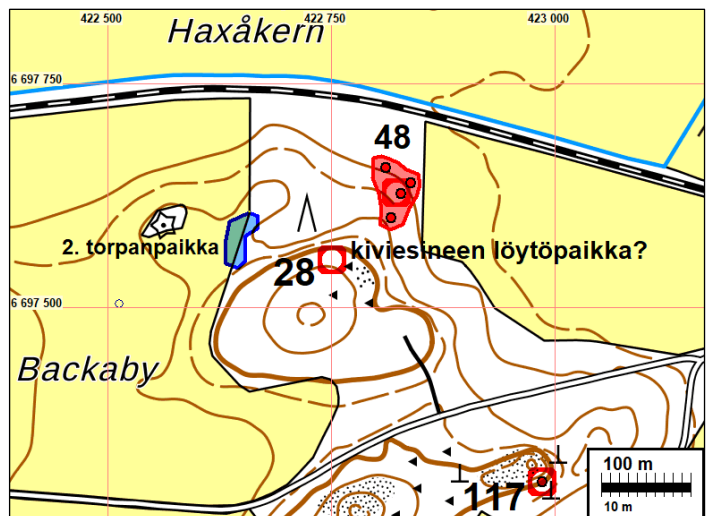
Objekt-id: 1000003876
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697553 E 422751

Läge: Platsen ligger 3,5 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Fyndförteckningen är till denna del hemlig (inte offentlig), så fynduppgifterna kunde inte kontrolleras på nätet eller beställas för granskning hos Museiverket, eftersom Museiverkets arkiv var stängt på grund av pandemin. På det område där koordinaten har märkts ut (för vars grunder det alltså inte finns någon information) finns det bl.a. deponeringsmark. Kan koordinaten för fyndet i fornlämningsregistret vara riktgivande och med vilken tolerans? Omgivningen gick igenom i stor utsträckning, men inget som tydde på förhistoria kunde skönjas - i området finns ställvis sand- och mindre steniga områden där det gjordes provgröpar.

Fornminnesregistret:

*Kivikirveen katkelma (KM 15245) on löytynyt Kiialan kartanon mailta kallion päältä.
 Tarkastamaton löytöpaikka.*

29 BORGÅ TARKIS

Objekt-id: 1000003883
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693190 E 428859, lokalisering ±1000 m

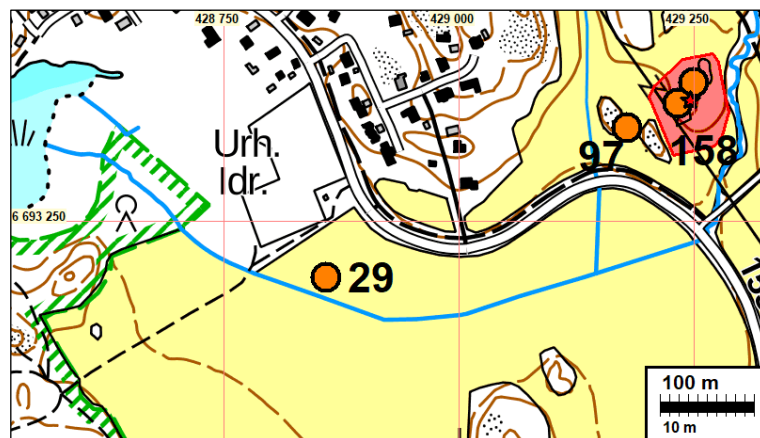
Läge: Platsen ligger 4,3 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

fyndförteckningen är hemlig till denna del, man kan bekanta sig med förteckningen under övervakning i Museiverkets lokaler på Sturegatan i Helsingfors med tidsbeställning. Så man började inte kontrollera fynduppgifterna nu, eftersom Museiverkets arkiv på grund av pandemin var stängt och man av samma anledning inte ville gå dit senare på hösten 2020 och i slutet av året var det åter stängt. Koordinaterna för fyndplatsen i fornlämningsregistret är antagligen mycket riktgivande.

Fornminnesregistret:

Talita (KM 17263) on löydetty Tarkkisista. Tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä.

30 BORGÅ BRUSAS

Objekt-id: 1000003887
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6699887 E 427800

Läge: Platsen ligger 3,9 km nordost om Borgå domkyrka.

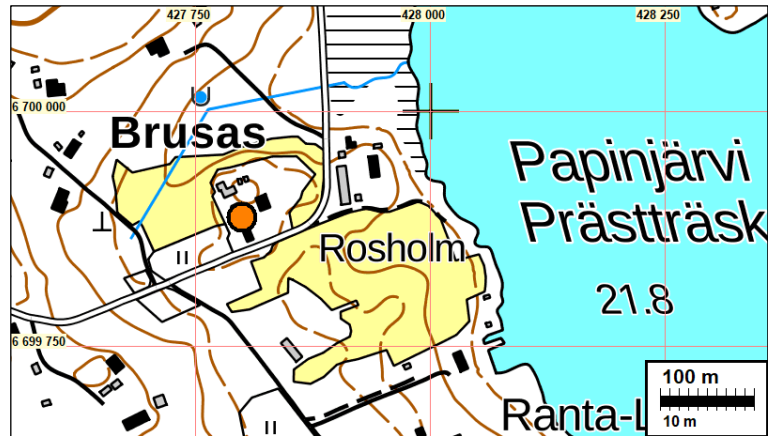
Observationer: Jussila 2020:

fyndförteckningen är hemlig till denna del, så fynduppgifterna kunde inte kontrolleras nu, bl.a. på grund av coronaepidemin (arkivet stängt).

Fornminnesregistret:

Poikkiteräinen taltta (KM 19375:1) ja kivikirveen katkelma (KM 19375:2) ovat löytyneet Suomenkylän Brusaksesta puutarhatöissä. Tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä.

31 BORGÅ ÖLSTEN

Objekt-id: 1000003898
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693750 E 422762

Läge: Platsen ligger 4,2 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

fyndförteckning är hemlig till denna del, så fynduppgifterna kunde inte kontrolleras nu, bl.a. eftersom arkivet var stängt på grund av coronaepidemin. Inget intressant i närområdet. Mycket bebyggt område.

Fornminnesregistret:

Reikäivi (KM 20621) on löytynyt Ölstensistä heinäpellolta.

32 BORGÅ VÅRBERGA

Objekt-id: 1000003901
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6696049 E 428520 Z 35

Forskare: Jussi-Pekka Taavitsainen 1985 granskning

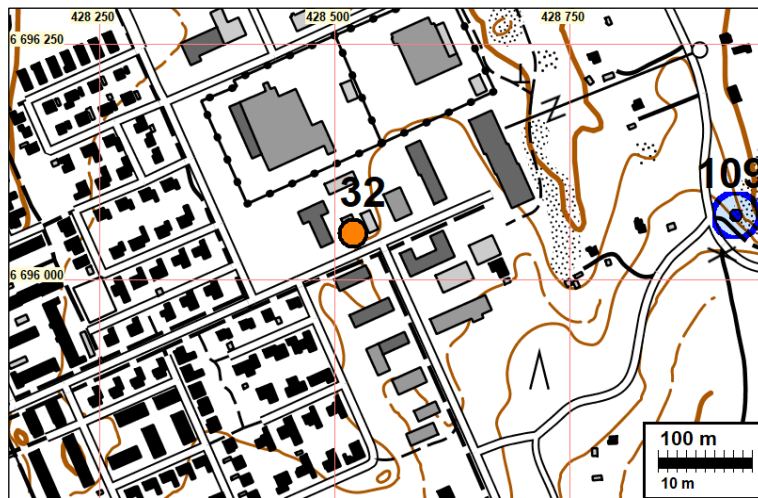
Läge: Platsen ligger 2,5 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

fyndförteckningen är hemlig till denna del, så fynduppgifterna kunde inte kontrolleras. Området är bebyggt och det finns ingen terräng att granska.

Fornminnesregistret:

*Kourutalтта (KM 22097) löytyi Merituulentien itäpäästä, metsästä, korkeajännitekaape-
 lia maahan kaivettaessa. Vuoden 1985 tarkastuksessa ei havaittu mitään kiinteään
 muinaisjäänökseen viittaavaa.*

33 BORGÅ SKAFTKÄRR

Objekt-id: 1000003907
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6695609 E 428879 Z 17,5

Läge: Platsen ligger 2,9 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

fyndförteckningen är hemlig till denna del, så fynduppgifterna kunde inte kontrolleras. Norr om den fyndplats som anmäls i registret har det funnits en sandförekomst, troligtvis en låg eller underjordisk sandås (enligt gtk:s jordmånskarta) som har grävts bort helt, till och med kanterna. Den har antagligen sträckt sig till fyndplatsen. Området har varit åker. I övrigt består området av stenig lermorän. I området observerades inget som tyder på förhistoria.

Fornminnesregistret:

Vasarakirveen teelmä (KM 27951) on löytynyt Kevätkummusta, Skaftkärrin siirtolapuutarhasta puutarhatöiden yhteydessä. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på sidan: 214

37 BORGÅ STAFFAS 2

Objekt-id: 1000025042
 Status: fyndplats
 Datering: historisk
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697228 E 430145

Forskare: Jussila & Sepänmaa 2016 inventering

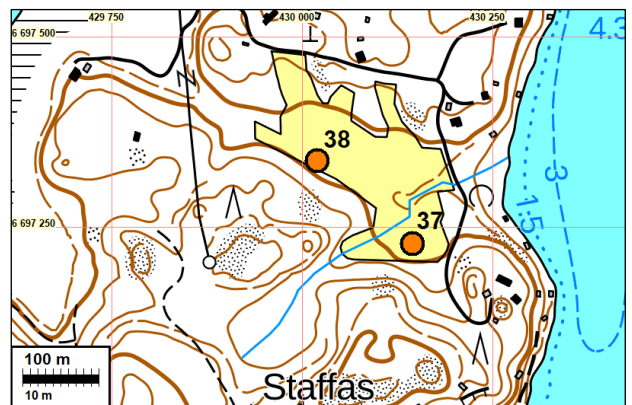
Läge: Platsen ligger 4,2 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & Sepänmaa 2016:

Platsen där barrkåtan hittades. I området gjordes en precisionsinventering. I närheten av fyndplatsen undersökte man med metalldetektorer, men inget äldre än nutid hittades. Åkerområdet undersöktes också mer omfattande med metalldetektor. Vid vissa "pipställen" gjordes djupare provgropar. Ingenstans observerades något som tydde på fornlämning. På basis av de gamla kartorna har fyndåkrarna varit åkrar åtminstone sedan 1700-talet. Se rapporten från år 2016.

Fornminnesregistret:

Hannu Martikainen on löytänyt mahdollisen neulakodan ja lasihelmen KM 40328:1-2 metallinetsinnässä (2014?) Porvoon Veckjärven kylästä Staffaksen tilan pellosta. Löytöpaikka sijaitsee Porvoon tuomiokirkosta 4,1 km itäkoilliseen, Lilträsketin ja Veckjärven välisellä kannaksella olevalla pellolla, Staffaksen talosta 300 metriä koilliseen. Neulakodan ja lasihelmen löytökohdilla on välimatkaa 160 metriä. Staffaksen tilalta on myös muita esinelöytöjä, ks. Staffas 1000024602.

38 BORGÅ /2 STAFFAS 2

Objekt-id: 1000025042
 Status: fyndplats
 Datering: historisk
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697337 E 430020

Forskare: Jussila & Sepänmaa 2016 inventering

Läge: Platsen ligger 4,1 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & Sepänmaa 2016:

Fyndplats för glaspärla. I området gjordes en precisionsinventering. I närheten av fyndplatsen undersökte man med metalldetektorer, men inget äldre än nutid hittades. Åkerområdet undersöktes också mer omfattande med metalldetektor. Vid vissa "pipställen" gjordes djupare provgropar. Ingenstans observerades något som tydde på fornlämning. På basis av de gamla kartorna har fyndåkrarna varit åkrar åtminstone sedan 1700-talet.

Fornminnesregistret:

Hannu Martikainen on löytänyt lasihelmen KM 40328:2 metallinetsinnässä (2014?) Porvoon Veckjärven kylästä Staffaksen tilan pellosta. Löytöpaikka sijaitsee Porvoon tuomiokirkosta 4,1 km itäkoilliseen, Lillträsketin ja Veckjärven välisellä kannaksella olevalla pellolla, Staffaksen talosta 390 metriä pohjoiseen. Helmen löytöpaikka on neulakodan löytöpaikasta 160 metriä luoteeseen.

Karta på sidan: 161.

40 BORGÅ NEDRE PÅS

Objekt-id: 1000038180
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6698408 E 424177

Läge: Platsen ligger 2,7 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

fyndförteckningen är hemlig till denna del och kan endast ses med tidsbokning på Sturegatan i Helsingfors. Fynduppgifterna granskades alltså inte nu. Fyndplatsen har märkts ut på den låglänta åstranden, så den är knappast förknippad med en fornlämning på just det stället. Åkrarna var igenväxta när man besökte platsen, men på skogens sida och på åkerns kanter (där det fanns öppen mark) observerades inget sär-

skilt. I början av december såg åkern plöjd ut, men man granskade inte den innan snön kom.

Fornminnesregistret:

Metallinetsinnässä on löytynyt pronssinen rannerengas. KM 38987:1 Rannerengas.

Karta på sidan: 119.

45 BORGÅ VESALA

Objekt-id: 1000038178
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6698008 E 425011

Läge: Platsen ligger 1,9 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Gårdsplan och åker. På västra sidan en gammal torpplats (Smeds nr 44). Platsen undersöktes inte närmare. Det finns inga närmare uppgifter om tidpunkten för fynden.

Fornminnesregistret:

Vid metallsökning har man hittat ett beslag av en remfördelare med djurhuvud på ett djup av cirka 15 cm. Cirka 30 meter bort även ett fragment av en historisk stenring. KM 39554:1-2 Remfördelarens beslag, fragment av ring (1.4.2020)

Karta på sidan: 182.

46 BORGÅ SEPPÄLÄ

Objekt-id: 1000038179
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern, vikingatiden
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697896 E 424974

Läge: Platsen ligger 1,8 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Åker, på norra sidan en gammal torpplats (Smeds nr 44). Platsen undersöktes inte närmare.

Fornminnesregistret:

Pellosta on metallinetsinnässä löytynyt pieni pyöreän kupurasoljen katkelma. KM 39014:1 Kupurasoljen katkelma (1.4.2020).

Karta på sidan: 182

54 BORGÅ HELLEBERG

Objekt-id: 1000024762
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693110 E 420390   Z 5 ±100 m

Läge: Platsen ligger 6,5 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Roiha och Sepänmaa):

Tät odlad granskog. Jordmånen på platsen verkar bökad och blandad, troligtvis delvis fyllnadsjord, markarbete etc. I området finns också modernt skräp. Det verkar som om fyndet inte var på den ursprungliga platsen.

Fornminnesregistret:

Kim Kallio on löytänyt punnuksen KM 40290:1 vuonna 2013 metallinilmaisimella Porvoon Treksilästä kohdasta, jossa moottoritie ja vanha tie ylittävät Mustijoen. Löytöpaikka sijaitsee 6,5 km Porvoon tuomiokirkosta lounaaseen Mustijoen pohjoisrannalla. Joen länsi- ja pohjoispuolella moottoritien välissä on metsitetty pelto. Punnus on löytynyt alueen itäpuolelta olevalta aukiolta noin 10 cm syvyydestä. Muuta merkittävää ei löytynyt. Lähin tunnettu muinaisjäännös on Munkbyn kartanon paikka 1000008295 noin 300 metriä pohjoiseen, teiden pohjoispuolella. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på sidan: 77.

Terrängen på fyndplatsen

78 BORGÅ ÅNÄS

Objekt-id: 1000037911
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern, vikingatiden
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6694700 E 427412   Z 3 ±1 m

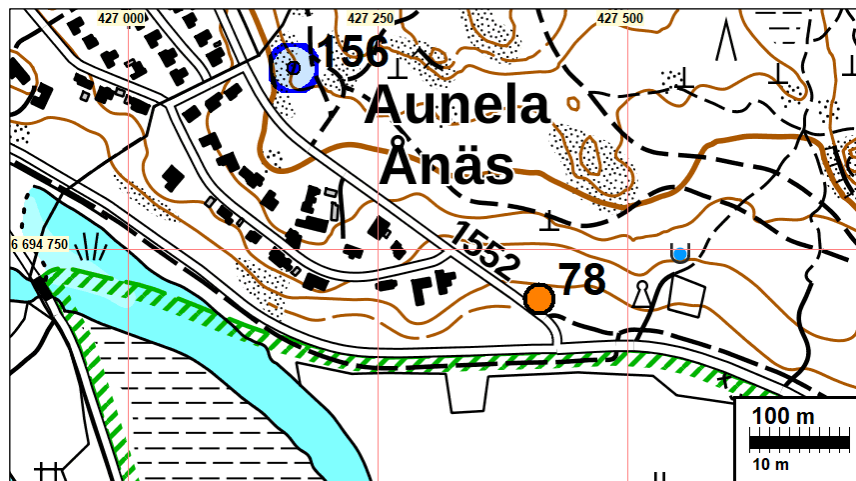
Läge: Platsen ligger 2,2 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Platsen utgörs av gammal åker där det numera växer gräs. Tät lerjord och en platå. Inga provgropar gjordes. Skogssidan är stenig och utgörs av en brant backe. Det finns alltså inget att nämna i närheten. Vägen längs vilken föremålet hittades är den ur-gamla Stensböle "kyrkoväg" (och vidare från Stensböle till byarna i söder redan på kartan från 1690). Kan det vara fråga om ett förlorat föremål, dvs. ett löst fynd som inte tyder på fast fornlämning. Det finns inga närmare uppgifter om fyndet. Förmodligen ett fynd av någon som håller på med sökning med metalldetektor.

Fornminnesregistret (inga uppgifter om forskare):

Pronssiesineen kappaleen löytöpaikka (viikinkiajan ns. massiivisen rannerenkaan katkelma). Viety rekisteriin 20.2.2020.

Gräsområde vid fyndplatsen från norr

79 BORGÅ PERÄPELTO

Objekt-id: 1000027704
 Status: fyndplats
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6694664 E 429287 Z 15

Läge: Platsen ligger 3,7 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Platsen är nu bebyggd - nya hus och byggarbetsplatser. Stenig morän och högre upp, på fyndplatsen, lerig morän. Jag fick inte riktigt något grepp om platsen, om huruvida det t.ex. kan ha funnits en boplats där - kan det vara ett löst fynd eller ett föremål som hamnat på åkern med soporna (det finns flera motsvarande platser för metallfynd i Borgå, om vilka man genom noggrannare undersökning inte fick någon mer information). Jag granskade området omfattande utan att observera något nämnvärt.

Fornminnesregistret:

löytöpaikka sijaitsee Porvoon tuomiokirkosta 3,6 km kaakkoon, Kevätkummun asuinalueen itäpuolisessa kapeassa peltolaaksossa, laakson pohjalla kulkevan ojan länsipuolella. Pronssihelmi KM 40670:1 on löytynyt metallinetsinnässä 27.4.2014 pelto- maasta noin 20 cm syvyydestä. Paikalla ei havaittu mitään rakenteita. Löytöpaikasta noin 400 metriä lounaaseen sijaitsee tunnettuja historiallisen ajan kohteita. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på sidan: 94.

83 BORGÅ RITA

Objekt-id: 1000024400

Status: fyndplats

Datering: inte tidsbestämd

Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697765 E 428812 Z 25 ±1 m

Läge: Platsen ligger 3,1 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Jag granskade fyndplatserna och åkerkanterna och kantskogarna i närområdet. Ingenstans observerade jag något som tydde på fornlämning.

Fornminnesregistret:

Hannu Martikainen on löytänyt pienen kappaleen sulanutta metallia ja pyöreän esineen katkelman (pronssia?) Porvoon Ritän tilan maalta metallinetsinnässä vuonna 2014. Sulanut kappale löytyi Ritän talon länsipuolelta, pellon reunasta noin 40 metriä talosta. Esineen katkelman (nuppi tai punnus?) löytöpaikka sijaitsee tästä

220 metriä itäkaakkoon. Löytöpaikka on peltoa Lillträsketin luoteispuolella. Esineitä ei talletettu kokoelmiin (verifikaatti ja valokuvat). Tarkastamaton löytöpaikka. p=6697765, i=428812, z=25 m mpy. sulanut kappale, p=6697706, i=429024, z= 20 m mpy. esi-neen katkelma.

84 BORGÅ RITA 2

Objekt-id: 1000024601
 Status: fyndplats
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6697569 E 429147

Läge: Platsen ligger 3,3 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Jag granskade åkern (med gräs) och den steniga backen intill. Inga nämnvärda observationer.

Fornminnesregistret:

Ari Tuominen on löytänyt tulusraudan KM 40220 metallinetsinnässä Porvoon Ritan tilalta. Löytöpaikka sijaitsee Porvoon tuomiokirkosta 3,3 km koilliseen, pellossa Lillträsketin luoteisrannalla. Löytöpaikan ja Lillträsketin välistä kulkee Humlebergintie. Lähempää Ritan taloa on löytynyt muita historiallisen ajan metalliesineitä, löytöpaikka Rita 1000024400. Löytökohdilla on välimatkaa noin 390 metriä. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på föregående sida

86 BORGÅ STAFFAS

Objekt-id: 1000024602
 Status: fyndplats
 Datering: från medeltiden
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6696794 E 430088

Läge: Platsen ligger 4,1 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Fyndplats på en åker. Jag observerade inget nämnvärt på stubbåkern eller i näromgivningen. Det är troligtvis fråga om en "uråldrig" bröståker i Veckjärvi by, varvid det under årens lopp har hamnat olika sorters skräp (från sin egen tid) m.m.

Fornminnesregistret:

löytöpaikka sijaitsee Veckjärven länsirannalla, Staffaksen talosta 170 metriä kaakkoon olevalla peltoalueella. Talon eteläpuolitse kulkee Staffaksentie. Paikalta on löytynyt

vuonna 2014 metallinetsinnän yhteydessä mm. kukkohanan katkelma (KM 40221) sekä raha (Kaarle XI, 1683), hakasolki ja tuluspii (KM 40536: 1-4). Paikalta on tehty myös muita historiallisen ajan löytöjä, joita ei ole talletettu kokoelmiin.

Karta på sidan: 148.

93 – 97 BORGÅ TALLBACKA 2 A

Objekt-id: 1000024603
 Status: fyndplats
 Datering: från järnåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693397 E 429250

Läge: Platsen ligger 4,4 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

I området gjordes en precisionsinventering där tre arkeologer (Sepänmaa, Poutiainen, Roiha) under en hel dag gick igenom åkrar och skogskanter med metalldetektor och gjorde provgröpar. Inga fynd som kan tolkas som gamla framkom med metalldetektor, varken i åkrarna eller i skogarna. Åkern är "uråldrig" och utgör en del av fronten till Tarkis by. Det är möjligt att fynden är sekundära, men området skulle, i fråga om läge och topografi, vara lämpligt även för bosättning från järnåldern. På ett ställe i fyndområdet hittade man små tecken på ett eventuellt gammalt kulturjordlager under ploglaget N (6693382 E 429251). Denna fyndplats ingår alltså i den nya fornlämningen Tarkis Tallbacka NW, rapportens objekt nr [158](#).

Fornminnesregistret:

Ari Tuominen on löytänyt pronssisen kampariipuksen katkelman ja kankiketjun nivelen KM 40222:1-2 metallinetsinnässä Porvoon Tallbackan tila pellosta. Löytöpaikka sijaitsee Porvoon tuomiokirkosta 4,4 km kaakkoon, Tarkkisen kylässä, Kaupunginselän itärannalla, Tarkkistentien ja Rotnäsintien risteyksestä 150 metriä pohjoiseen. Kamman ja kankiketjun nivelen löytöpaikoilla on välimatkaa noin 100 metriä ja niiden välissä on oja, joka laskee Tallbackavikeniin. Kamman löytöpaikalla on pellossa kallioisia kumpareita. Lähin tunnettu kohde on Tarkis 1000018740 historiallisen ajan kylänpaikka 150 metriä kaakkoon. Pellosta löytyi myös historiallisen ajan nappi noin 70 metriä kamman löytökohdasta koilliseen polun läheltä (p=6693451, i=429292). Nappia ei talletettu kokoelmiin.

Vuonna 2015 samalta alueelta löytyi pieni rautainen nuolenkärki, kuonaa ja hevosenkenkä. Esineet löytyivät keväällä 2015 ennen kylvöaikaa metallinetsimellä, löytösyvyys oli 5-15 cm. Nuolenkärki ja kuona löytyivät peltosaarekkeiden vierestä ja hevosenkenkä noin 190 metriä koilliseen peltoalueen laidalta. Nuolenkärki talletettiin kokoelmiin KM 40833, muut löydöt palautettiin löytäjälle.

Vuonna 2018 saatiin kokoelmiin myös myöhäisrautakauden eläimenpääaiheinen hihnanjakajan hela. Esine löytyi Tarkkistentien ja Rotnäsintien risteuksen pohjoispuolis-

ta Tallbackan tilan pellostä, mutta tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa. Löytöä ei vielä ole luetteloitu kokoelmiin.

Underobjekt:

B (94)

hästska, historisk

P: 6693549 I: 429347

Beskrivning: Hittades samtidigt som en pilspets KM 40833:1. Sparades inte i samlingarna.

C (95)

Led till stångkedja. KM 40222:2

P: 6693473 I: 429335

Beskrivning: Fyndplats för led till stångkedja. Fyndplatsen ligger cirka 100 meter nordost om kammens fyndplats, öster om diket. Från järnåldern.

D (96)

Pilspets av järn, KM 40833:1

P: 6693375 I: 429233

Beskrivning: En liten rostig pilspets med fyra hörn vid tvärsnitt. Historisk. Denna fyndplats ingår i den nya fornlämningen Tarkis Tallbacka NW, rapportens objekt nr 158.

E (97)

slagg

P: 6693349 I: 429179

Beskrivning: Hittades år 2015, samtidigt som pilspetsen KM 40833:1. Stenar som utsatts för hög värme har lyfts upp på bergsslänten på åkerholmen (när man rensat diket intill?). Sparades inte i samlingarna.

Kartor på sidan: 133. Bilder på sidan: 134

99 BORGÅ TALLBACKA

Objekt-id: 1000023809

Status: fyndplats

Datering: historisk

Typ: fyndplats

Koordinater: N 6693853 E 429593

Läge: Platsen ligger 4,4 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020: Området granskades (se objekt 93), men inga observationer av fornlämning gjordes i närheten av denna fyndplats.

Fornminnesregistret:

Hannu Martikainen hittade bladet till ett huggvapen KM 40047 våren 2014 metallinetsimellä pellostä noin 25 cm syvyydestä, kuntopolun vierestä.

Paikalta noin 210 metriä lounaaseen on myös löytynyt kaksi pronssiesineen kappaletta (KM 40585: 1-2). Löytöpaikka sijaitsee 4,4 km Porvoon kirkosta kaakkoon Kaupunginselän itäpuolella, Tarkkisen kylän kunteradan itäpuolisessa pellossa nimeltä Skaftkärr. Löytöpaikan länsipuolella on useita historiallisen ajan kivirakenteita, lähinnä Soldatsäng 1000022761 rakennuksen pohja 640 metriä luoteeseen. [Jussila 2020 huom: kohde Soldatsäng ei ole rakennuksen pohja, vaan louhitun siirtolohkareen jäännös, kohde nro 81].

Karta på sidan: 133.

Fyndåker

138 BORGÅ TJUSTERBY:S ELVERK

Objekt-id: 1000003860
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6695129 E 419723

Läge: Platsen ligger 6,5 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:
 området är bebyggt. Närliggande åkrar granskades, utan resultat.

Fornminnesregistret:

Olkapääkirves (KM 13564) on löytynyt Tjusterbyn sähkölaitoksen perustusta kaivettaessa. Tarkastamaton löytöpaikka.

139 BORGÅ FORSBACKA

Objekt-id: 1000022448
 Status: fyndplats
 Datering: från stenåldern
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6695349 E 420103

Läge: Platsen ligger 6,0 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa):

Åkern fanns på en öppen plats vid besöket och kunde observeras väl. Topografin lämpar sig för förhistoria. På åkern fanns inget som tyder på fornlämning eller förhistoria. Inga närmare uppgifter om fyndet, eftersom förteckningen har förklarats hemlig till denna del.

Fornminnesregistret:

Reikäkirves (KM 16865) on löytynyt Kortisbackasta Forsbackan talon maalta kaivinkoneella ojasta kaivettua maata levitetäessä. Tarkastamaton löytöpaikka.

Karta på sidan: 170.

140 BORGÅ PRÄSTÄNGEN

Objekt-id: 1000036527
 Status: fyndplats
 Datering: tidig metallålder
 Typ: fyndplats
 Koordinater: N 6695759 E 420526

Läge: Platsen ligger 5,6 km väster om Borgå domkyrka.

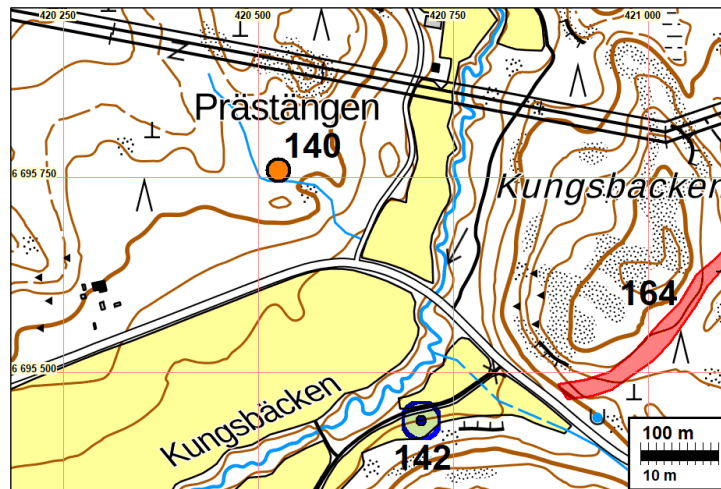
Observationer: Jussila 2020:

Platsen och dess närmiljö granskades mycket grundligt. Sandig moränjord, ställvis ganska stenig, i väst och sydväst blir marken finkornig. God topografi och jordmån (alltså endast på nivåer högre än 20 m) för att leta efter förhistorisk boplat. I området gjordes flera provgropar och metalldetektor användes. Ingenstans gjorde man observationer om gammal mänsklig verksamhet eller om förhistoria. Fyndet är betydande men fyndplatsen förblir en gåta. Den kunde fortfarande hållas under uppsikt och vid behov kunde man göra en systematisk undersökning på platsen. Platsen kan och ska inte definieras som fornlämning (för vilket det inte heller finns grunder) så att arkeologerna kan undersöka och gräva i marken och göra gropar utan undersökningstillstånd (165 €) och på så sätt söka en lösning på gåtan som eget arbete.

Fornminnesregistret:

Syksyllä 2018 löytynyt metallinetsinnässä pronssinen keihäänkärki metsämaen hiek-kamaasta, runsaan 20 cm syvyydestä. 2 - 3 metrin päässä löytöpaikasta "maasta töröttävä kivi". KM 42166.

145 BORGÅ SAXBY, SAKSANNIEMI

Objekt-id: 1000006570

Status: fyndplats

Datering: historisk

Typ: fyndplats

Koordinater: N 6699348 E 423350

Forskare: Niukkanen M 2006 inventering

Läge: Platsen ligger 4,0 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: åkern igenväxt – inga nämnvärda observationer

Fornminnesregistret:

Saksanniemessä on oletettu sijainneen keskiajalla ja historiallisella ajalla markkina-paikka. Pintapöiminnassa pelloilta löytyi 1400-luvun Jacoba-kivitavarakannun palanen.

159 BORGÅ JOHANNISBERG 2

Objekt-id: 1000024014
 Status: fyndplats
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: fyndplats

Koordinater: N 6696014 E 424607 Z 7 ±1 m

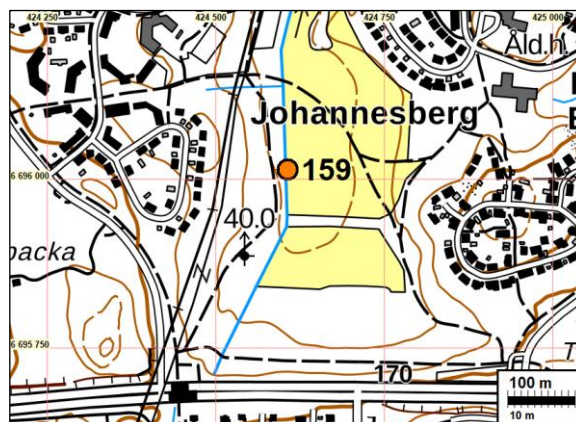
Forskare: Jussila 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,5 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: Platsen utgörs av låglänta och fuktiga gamla åkrar - dess kantmark där det bland annat finns ett stort dike. Troligen gått förlorad i vattnet (om förhistorisk) eller på åkern (om historisk).

Fornminnesregistret:

Marko Vesala on löytänyt KM 40124 pronssisen rannerenkaan 15.5.2014 metallinpaljastimella pellosta Johannesbergin vanhainkodilta 380 metriä lounaaseen, läheltä pellolla kulkevaa ojaa. Löytöpaikka sijaitsee 1,4 km Porvoon tuomiokirkolta lounaaseen, joen länsipuolella, Johannesbergin ja moottoritien välisessä peltolaaksossa. Löytösyvyys oli 20 cm. Kunnalliskodin rautakautinen muinaisjäännös 612010024 sijaitsee löytöpaikasta 630 metriä itäkoilliseen ja Johannesbergin kartano 1000008279 540 metriä koilliseen. Tarkastamaton löytöpaikka.

160 BORGÅ BREDVIK

Objekt-id: 1000027946
 Status: fyndplats
 Datering: historisk 1800-tal
 Typ: fynd

Koordinater: N 6692890 E 426650 Z 3 ±1 m

Forskare: Jussila 2020 inventering
 Läge: Platsen ligger 3,6 km söder om Borgå domkyrka.
 Observationer: Jussila 2020:

Låglänt vattnig åker. Åkern granskades inte närmare.

Fornminnesregistret:

Löytöpaikka sijaitsee 3,5 km Porvoon tuomiokirkosta etelään, Porvoonjoen suun edustalla olevassa Sikosaassa, saaren eteläkärjessä olevan luonnonsuojelualueen pohjoispuolisessa pellossa. Saarella ei ole muita tunnettuja muinaisjäänköhteitä. Kultaraha (Kaarle XIII, dukaatti 1812) on löytynyt 22.9.2015 metallinetsinnässä savisesta pellostä noin 15 cm syvyydestä. Rahaa ei ole talletettu kokoelmiin (ks. verif.). Paikalla ei havaittu mitään rakenteita. Tarkastamaton löytöpaikka.

161 BORGÅ SVINÖ

Objekt-id: 1000028110
 Status: fyndplats
 Datering: historiskt 1800-tal
 Typ: fynd

Koordinater: N 6693196 E 426210 Z 3 ±1 m

Läge: Platsen ligger 3,2 km söder om Borgå domkyrka.
 Observationer: Jussila 2020:

Låglänt gammal åker med buskar. Granskades inte närmare.

Fornminnesregistret:

Löytynyt Porvoonjoen suun edustallaolevassa Sikosaarella, saaren länsiosassa olevalla pellolla, Svinön tilan mailla. Sormus on löytynyt 2.11.2015 metallinetsinnässä savisesta pellostä noin 20 cm syvyydestä. Kannallinen sormus, tinasekoite. Mahdollisesti ns. ystävyyssormus. Kannassakuvattuna kättelevät kädet. Rengas pallokoristeinen.

Karta ovan.

Övriga objekt

18 BORGÅ KIALA (KÄRRBY)

Objekt-id: 1000003252
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6697232 E 424031

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Marit Munck-Berit Boström 1933 inventering, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering, V.-P. Suhonen 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 2,3 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

År 1797 ändrades koordinaten till platsen för Kärrbys nordöstra torp, där husgrunden nu ligger.

Vid terrängen som antecknats i fornlämningsregistret (som ligger 200 m sydväst om torpplatserna) finns det inget att observera i terrängen och där har det inte heller enligt gamla kartor funnits något - troligen ett misstag.

Den ena av Kärrby torp i Kiala ligger där det även nu finns en byggnad och den andra nordost om den, där det finns grunden till en byggnad, troligen riven ganska nyligen eftersom byggnaden ännu finns med på grundkartan från 1988. Ett hus som rivits för några år sedan (eller årtionden) är uppenbarligen inte en fast fornlämning, även om det har funnits ett torp på platsen redan i slutet av 1700-talet. Kärrby har alltså varit belägen på åkerområdet som mot norr sträcker sig till ett skogsområde, vid foten av en backe, vid kanten av de "urgamla" åkrarna och det ena av de gamla husen finns alltså fortfarande kvar och det andra har rivits. Området har bearbetats och grävts och använts intensivt fram till dessa dagar. Jag anser alltså inte att det finns några oblandade tecken på platsens äldsta bosättning.

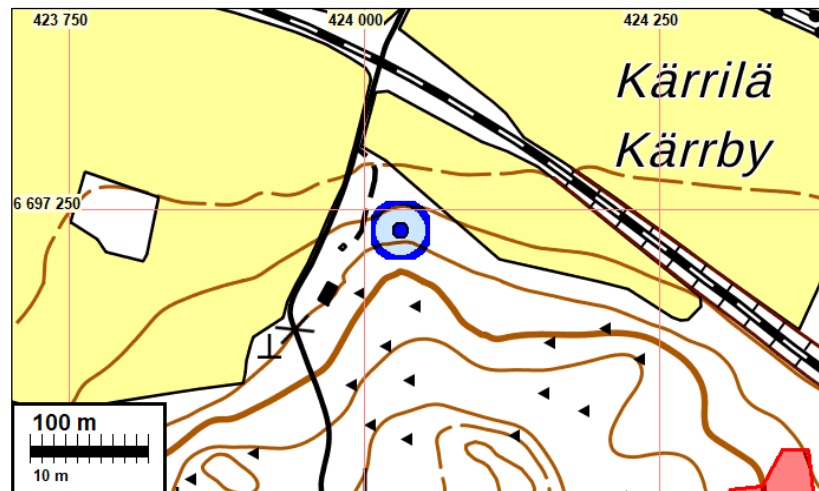
Fornminnesregistret:

N 6697067 E 423792

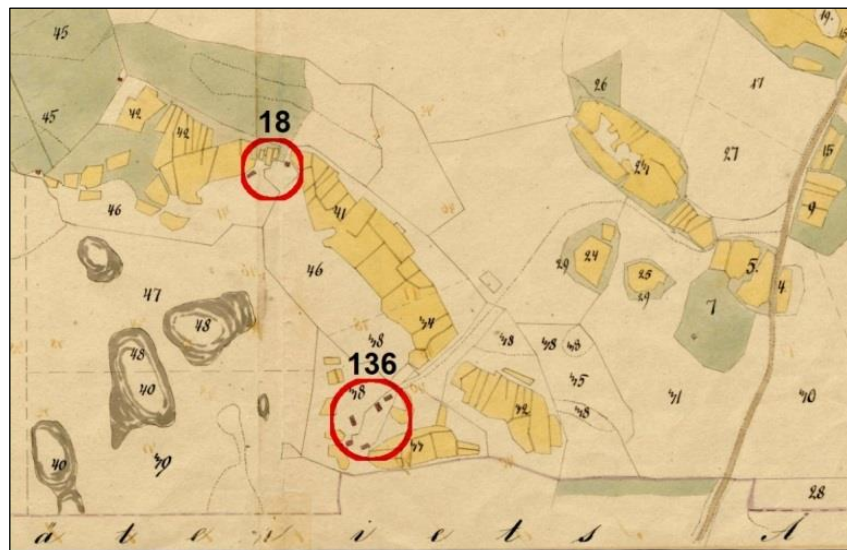
Kärrby on merkitty T. Winterin karttaan vuodelta 1787, 1700- ja 1800-lukujen vaihteen sijoittuvaan Kuninkaan kartastoon ja vuodelta 1873 peräisin olevaan Senaatin karttaan. Kärrbyn tontti on nykyään kuusimetsää. Alueella on hiekkakuoppia ja kumpareita, mutta rakennuksen pohjia ei erotu maanpinnalle.

Kohteen luonteesta on vaikea tehdä päätelmiä. Tontti on ilmeisesti tuhoutunut osittain metsänraivauksessa. Toisaalta asia voidaan varmistaa ainoastaan arkeologisilla tutkimuksilla.

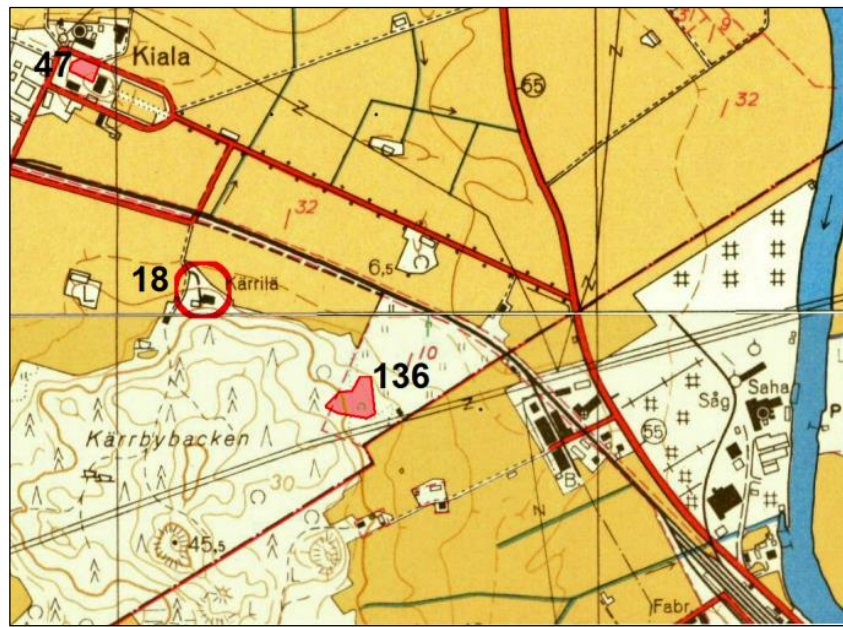
Karta även på sidan: 126.

Blå boll på den plats där det finns avfall från den rivna byggnaden

Utdrag ur kartan från 1787/1848

Utdrag ur grundkartan från 1962.

Från Kärriby i väst. Det rivna husets grund.

39 BORGÅ TEISALA SEPPÄLÄ

Objekt-id: 1000022266
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

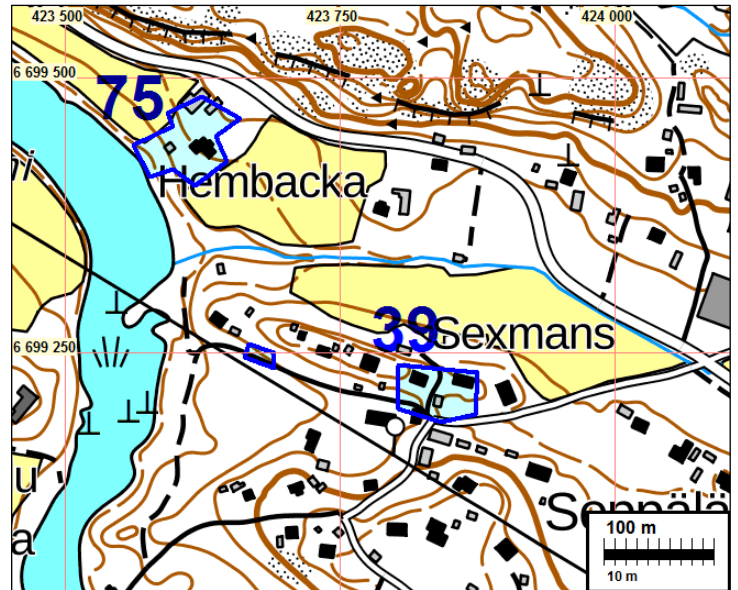
Koordinater: N 6699215 E 423837

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 3,5 km nordväst om Borgå domkyrka.
 Observationer: Jussila & al. 2020:

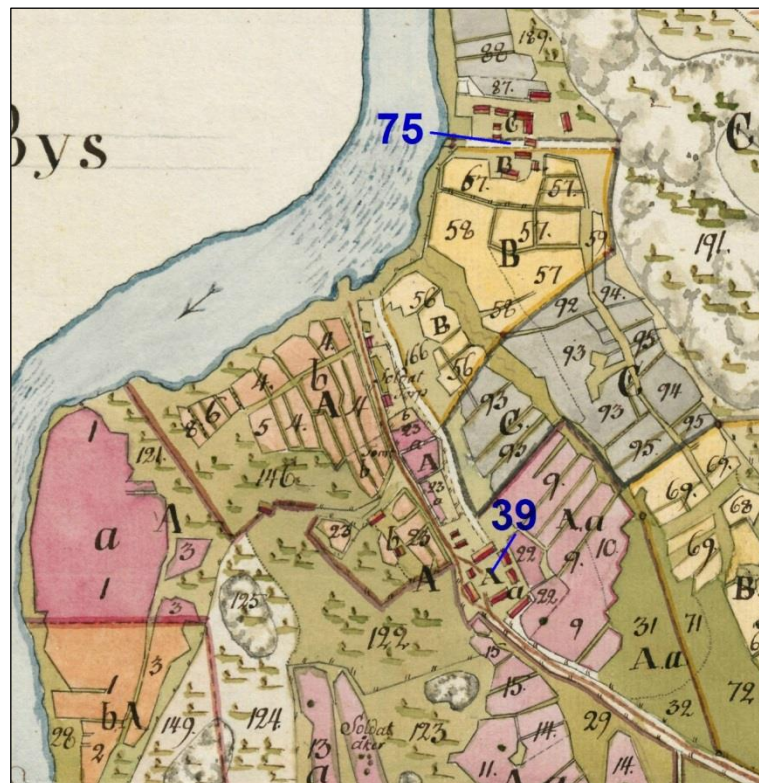

Gammal tomtmark lokaliserad på kartan från 1783. Det är den av Teisalas två tomtmarker som ligger längre söderut. Den nordligare tomtmarken är objekt 75. Koordinaten har ändrats för att ange den södra tomtens mittpunkt. Området är tätt bebyggt. Inga tecken på gammal bosättning från den historiska tiden hittades utanför gårdsplanerna. I området har man knappast bevarat identifierbara och från senare verksamhet urskiljbara tecken på gammal bosättning (äldre än 1800-talet). Längre västerut har det funnits ett soldattorp.

Fornminnesregistret:

Teisalassa oli neljä veronmaksajaa 1540-luvulla. Kylässä oli 1700-luvun lopulla kolme taloa ja yksi torppa, jotka sijaittivat kahdella tonttimaalla. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Utdrag ur storskifteskartan över Teisala från 1783

41 BORGÅ FINNBY

Objekt-id: 1000008266
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplat: bytomt

Koordinater: N 6698158 E 424818

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

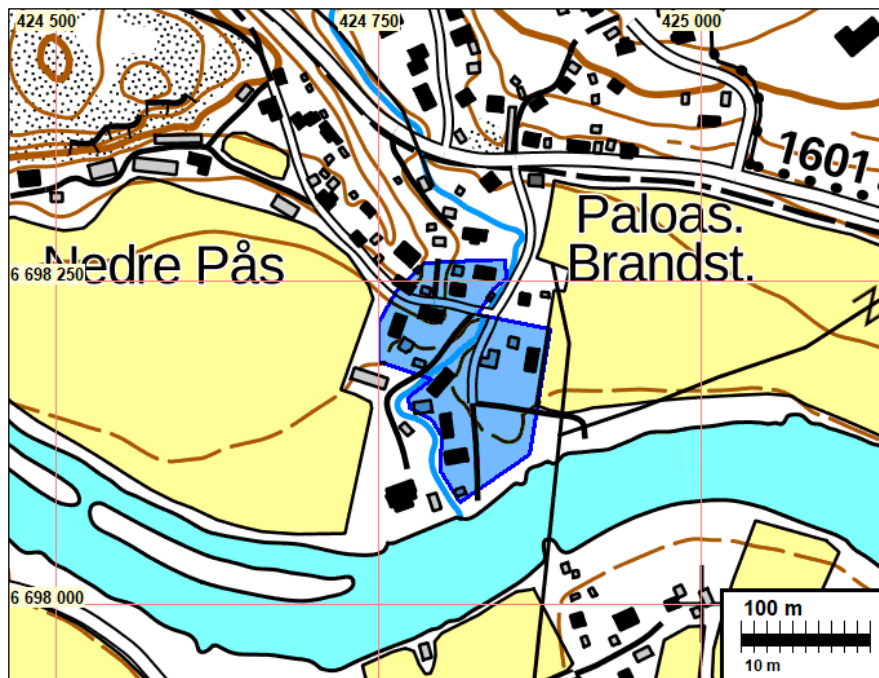
Läge: Platsen ligger 2,2 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Området är tämligen bebyggt och har varit intensivt bebott och bebyggt genom tiderna och är det fortfarande. Inga tecken kan observeras på marken som kunde kopplas till gammal eller tidig historisk bosättning i byn. Det finns knappast några identifierbara eller oblandade tecken på gammal bosättning i området, även om det finns mycket gårdsplan mellan byggnaderna i området. Det är svårt att uppskatta hur mycket jorden har bearbetats på gårdarna. Det sydöstra hörnet av den gamla tomtmarken är nu obebyggt, men ännu i slutet av förra århundradet har det funnits byggnader där. Det är inte möjligt att på ett rimligt sätt att avgränsa ett område som skulle kunna vara en fornlämning. Det är kanske inte ändamålsenligt att fortfarande skydda den fortfarande tätbefolkade gamla bytomten som arkeologiskt objekt.

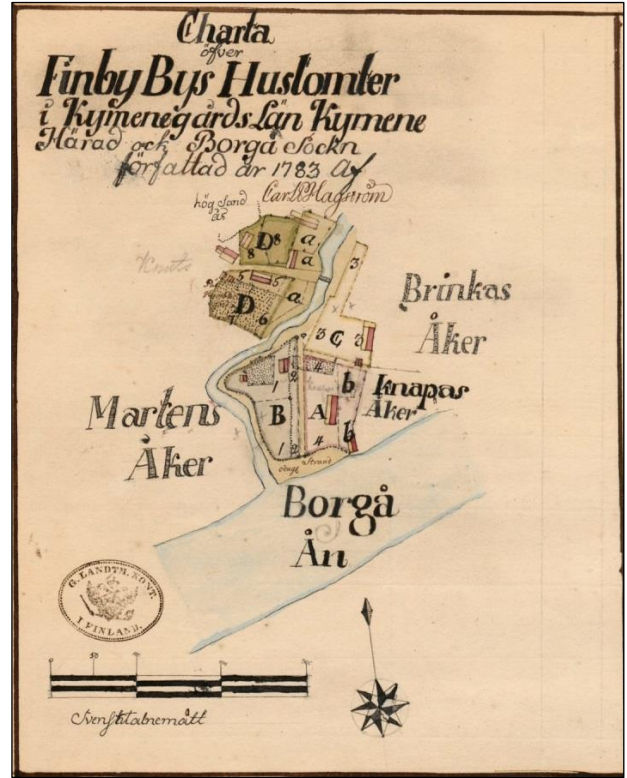
Fornminnesregistret:

*Paikka sijaitsee Porvoon keskustan luoteispuolella Porvoonjoen mutkassa. Alueella on ollut Finnbyn kylä, jossa kartano on todennäköisesti sijainnut. Nykyisin kylä on tiivisti rakennettua. Finnbyn säteri kuului Ruuthin suvulle ja ensimmäisiä mainintoja kartanos-
 ta on vuosilta 1554-55 sekä 1562. Paikkaa ei ole tarkastettu v 2003 inventoinnissa.*

Finnbys gamla tomtmarker med blått

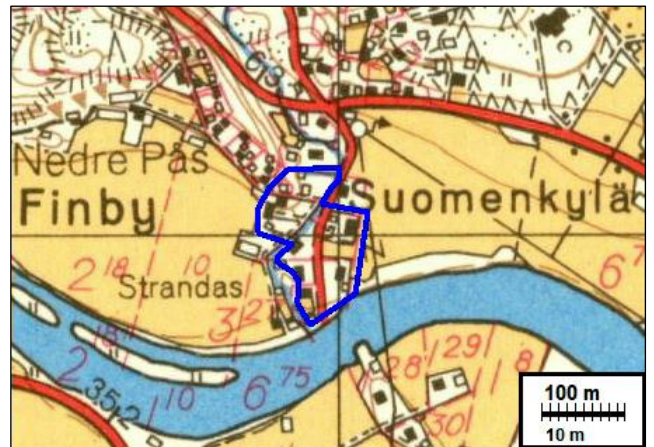

Till höger ett utdrag ur kartan från 1783.

Utdrag ur kartan från 1700.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1840. Till höger Utdrag ur kartan från 1962.

Bild: omslagsbild.

42 BORGÅ ILLBY WADE TORP

Objekt-id: 1000022178
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6700897 E 430119

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

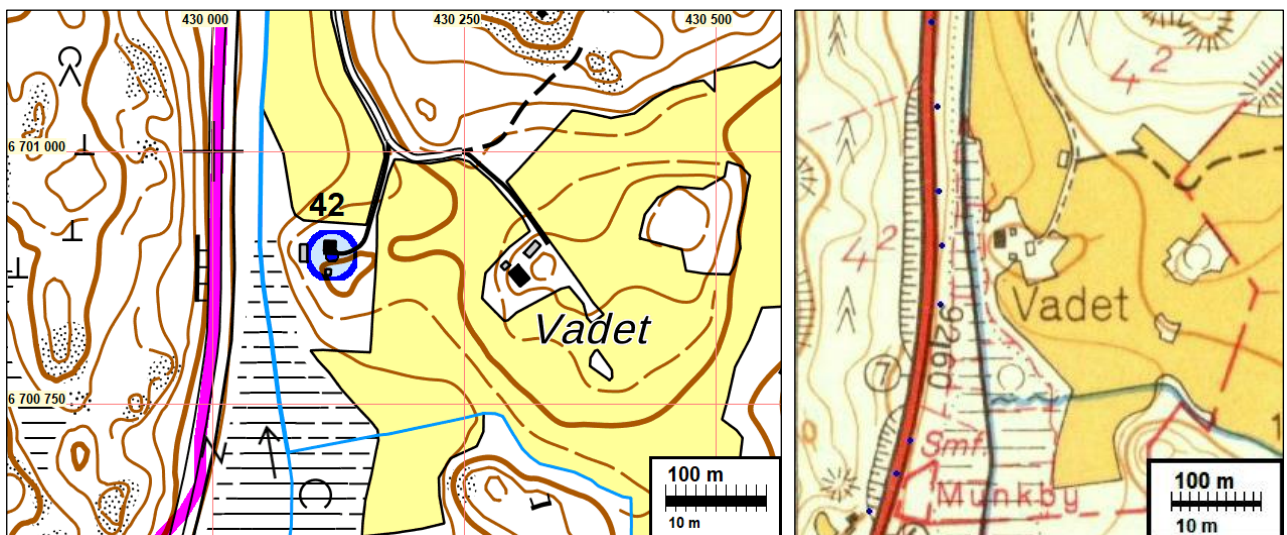
Läge: Platsen ligger 6,2 km nordost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

I fornlämningsregistret har den gamla torpplatsen antecknats på fel ställe - där ett hus med namnet Vadet ligger nu. På basis av de gamla kartorna ligger den ursprungliga torpplatsen, eller åtminstone torpplatsen från 1700-1800-talet och början av 1900-talet, alldeles invid flodbädden, på en låg kulle där det nu finns ett modernt (från slutet av 1900-talet) egnahemshus med gårdsplan. Tomten omges delvis av granstängsel. Man besökte inte gården nu, men på håll verkar den gamla torpplatsen vara bebyggd och blandad i arkeologisk bemärkelse. Man kan misstänka att det på platsen knappast har bevarats identifierbara, intakta spår som skiljer sig från senare verksamhet, från torpet som är äldre än mitten av 1700-talet. Platsen är således inte en fornlämning.

Fornminnesregistret:

Illbyn kylään kuulunut Wade torp on ollut olemassa jo 1690-luvulla. Torppa on merkitty Samuel Broteruksen vuoden 1710 Munkby kartalle. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa. Muinaisjäänösrekisterin piste on suuntaa-antava (N 6700883 E 430316).

grundkarta 1962

Till vänster: utdrag ur kartan från 1749 Till höger utdrag ur Konungens karta (1776-1805).
Torplatsen i bakgrunden, där man ser en röd byggnad, mot sydväst.

43 BORGÅ GRINDBY

Objekt-id: 1000003253
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6697908 E 424685

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Suhonen V-P 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 2,0 km nordväst om Borgå kyrka.

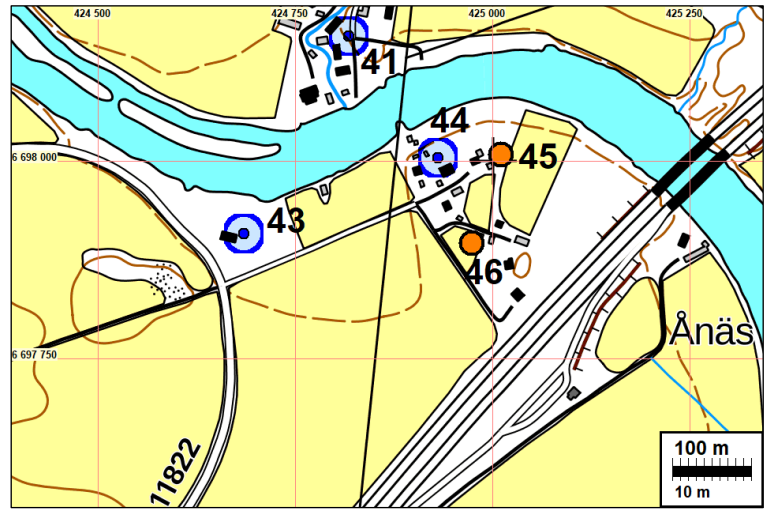
Observationer: Jussila 2020:

Vid platsen för det gamla torpet finns ett egnahemshus med gårdsplan. Det har funnits ett torp på platsen åtminstone sedan kartan från 1749. På grundkartan från 1962 finns det en kall byggnad på platsen, senare och fortfarande ett nytt hus. Dikena vid Saxbyvägen hade nyligen grävts upp och dikets snedställda kanter var väl synliga. Där

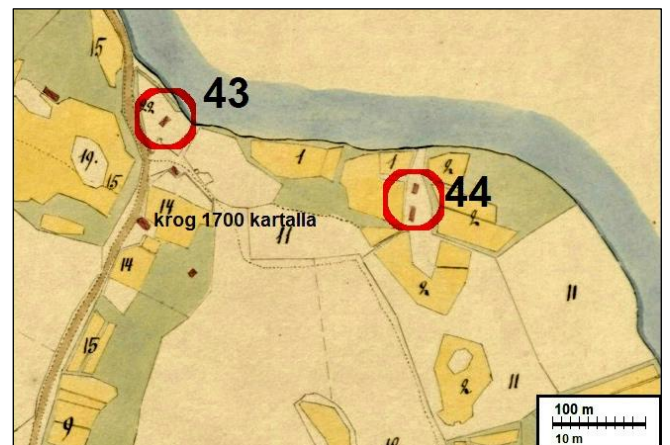
fanns inga tecken på gammal bosättning eller annan gammal mänsklig verksamhet. Jordmånen i området består av mycket mjuk sandblandad lera (siltliknande). Mellan skörderesterna på åkrarna syntes inget. Det verkar som om den landbondeby som eventuellt fanns i området (även Smeds torp), senare flera torp, antingen grundligt har försvunnit i den mjuka åkern eller mer sannolikt under den nuvarande bebyggelsen gårdsplanerna. Det är alltså troligt - på basis av gamla kartor - att man sedan "urminnes tider" har bott på samma ställen, på de låga åsarna där marken har varit hårdare än på andra ställen i omgivningen (mindre leriga, sandiga åsar). Det bör nämnas att man på åkrarna i området eventuellt hittat föremål från järnåldern.

Fornminnesregistret:

Grindby on keskiaikaisperäinen lampuotikylä, joka mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran 1560-luvulla. Grindas on merkitty T. Winterin karttaan vuodelta 1787, 1700- ja 1800-lukujen vaihteeseen sijoittuvaan Kuninkaan kartastoon ja vuodelta 1873 peräisin olevaan Senaatin karttaan. Samuel Broteruksen 1700-

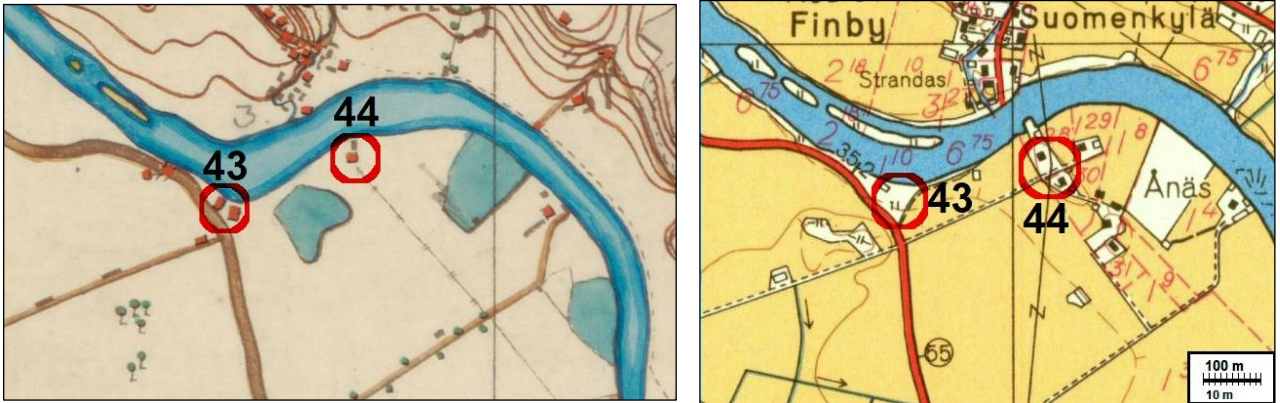

luvun alussa laatimalla kartalla paikalla on Grind torppa. Paikalla on nykyään peltoa; maanpinnalle ei näy merkkejä rakenteista. Kohteen luonteesta on vaikea tehdä päätelmiä ilman tarkempia arkeologisia tutkimuksia. Paikalla ei voitu suorittaa pintapoimintaa, sillä pelto oli inventointiajankohtana vasta kylvetty. Kohteen läpi tai vierestä maantien pohjoisreunaan on kaivettu Askola-Porvoo -siirtoviemäri keväällä 2007 ilman arkeologista valvontaa.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1749. Till höger Utdrag ur kartan från kartan över Kiala från 1787/1848.

Till vänster. Utdrag ur senatens karta från 1873. Till höger Utdrag ur kartan från 1962.

44 BORGÅ SMEDS TORP

Objekt-id: 1000022265
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6698004 E 424931

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 2,0 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Under de senaste åren har man i området gjort fynd som tyder på järnåldern. En grund ås med sandjord endast några meter från åns och havsytans nivå. Den mjuka och fin-korniga marken vid åstranden som röjts till åker runt omkring. Området är bebyggt och gårdsplan. Eventuella spår av tidigare bosättning finns alltså bland den senare och den nuvarande. Det har funnits ett torp på platsen åtminstone från och med kartan från 1749 och två torp sedan kartan från 1787 på samma sätt som därefter och fortfarande idag.

Fornminnesregistret:

Smedsin torppa on perustettu viimeistään 1600-luvun jälkipuoliskolla. Torppa on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1707 laatimalle maanmittauskonseptille. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Kartorna ovan.

51 BORGÅ DRÄGSBY

Objekt-id: 1000008264
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: herrgård

Koordinater: N 6693793 E 420657 Z 10

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 6,0 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Arealen för herrgårdsbyggnaden har markerats som fornlämning. Topografiskt beboeliga och ännu obebyggda terrängar utgörs av berg och stenar där det knappast har funnits något eller där det knappast finns någon underjordisk lämning och i övrigt är terrängen, som det konstateras i tidigare beskrivningar, en tungt anlagd trädgård. Jag ser ingen möjlighet att med dessa uppgifter avgränsa en fast fornlämning till något område. Det finns inga mer exakta kartor som är äldre än 1883. På sockenkartor och andra översiktskartor har herrgården åtminstone grovt taget alltid varit på samma ställe. Jag föreslår att fornlämningsstatusen avlägsnas, eftersom det inte är möjligt att ange någon konkret plats för den, för att inte tala om en uppskattning. Den nuvarande avgränsningen är i vilket fall som helst omöjlig och ny, motiverad och avgränsnings som uppfyller sakliga kriterier finns inte att presentera.

De ägokartor från 1766 och 1767 som nämns i fornminnesregistret hittade vi inte.

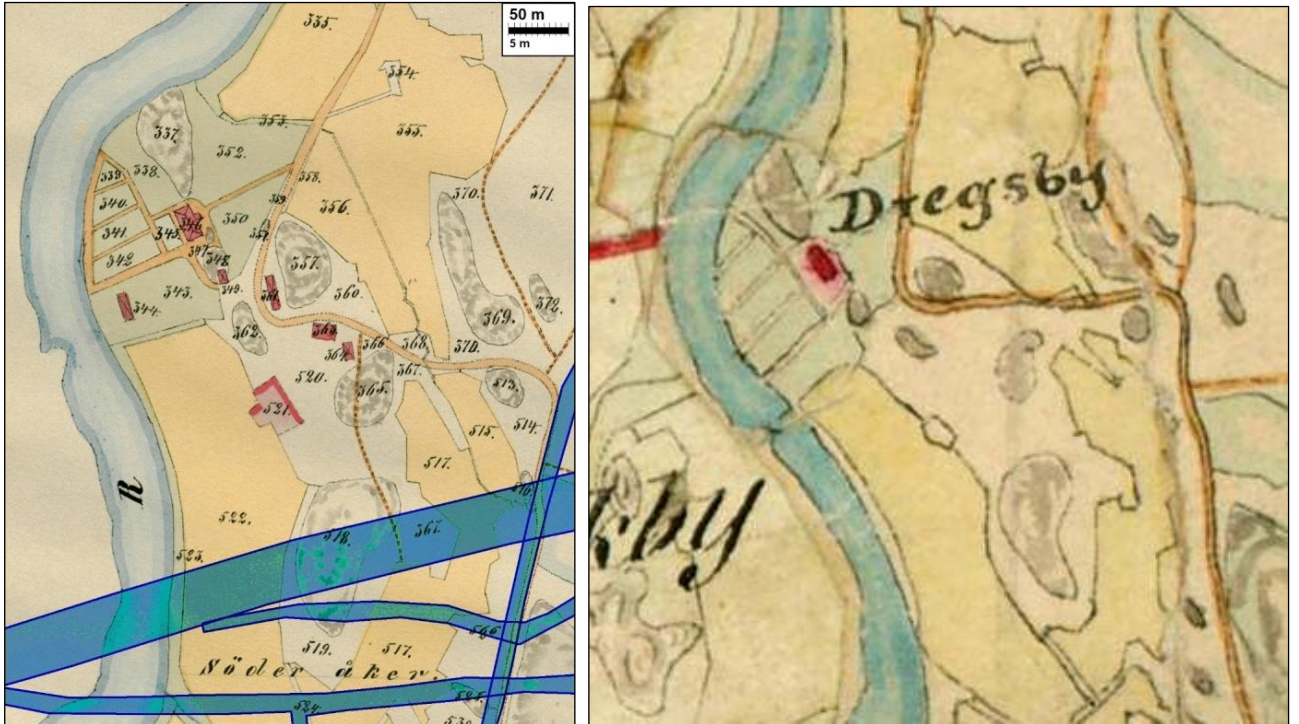
Fornminnesregistret:

Drägsby sijaitsee valtatie 7 luoteispuolella ja Svartsån itäpuolisella mälikumpareella peltojen ympäröimänä. Ensimmäiset tiedot säteritilasta ovat vuodelta 1480 ja seuraava maininta ajoittuu vuoteen 1546. Vuosien 1766 ja 1767 tiluskartoissa talon kartanon paikka on merkitty nykyiselle paikalleen.

Suullisen tiedon mukaan paikalta ei ole löytynyt pihalla tehdyissä kaivutöissä mitään aiempiin rakennusvaiheisiin viittaavaa. Myöskään vuoden 2003 inventoinnissa ei paikalla havaittu merkkejä aikaisemmista rakennuksista. Puutarhaa on täytetty ja terassoitu voimakkaasti 1950-luvulla, joten sen alla on saattanut säilyä vanhempia kulttuurikerroksia.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1883. Där har den nuvarande motorvägen med anslutningar och Borgåvägen ritats ovanpå. Till höger Utdrag ur sockenkartan från 1841 – på stället finns det inget som senare ritats ovanpå, varmed detta är den äldsta exakta karta över området som vi hittat. På översiktskartan från 1690, moderförsamlingens karta från 1746 och Konungens karta från slutet av 1700-talet har herrgården märkts ut ungefär på det stället.

Till vänster. Utdrag ur senatens karta från 1873. Till höger utdrag ur kartan från 1962 där den nuvarande motorvägen har ritats ovanpå.

Den sydöstra delen av den huvudsakliga verksamhetens gårdsområde.

56 BORGÅ BRASBACKABY

Objekt-id: 1000018438
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6691322 E 419557

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 8,2 km sydväst om Borgå kyrka.

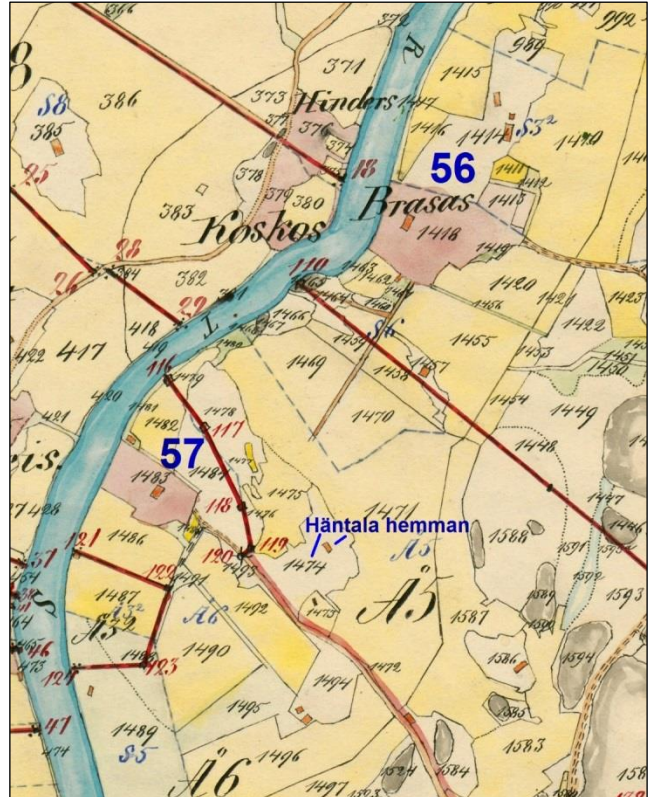
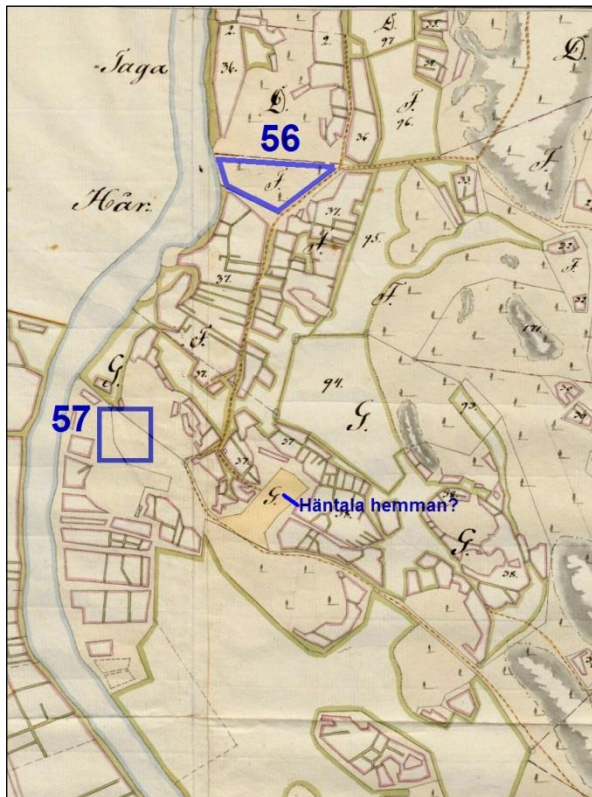
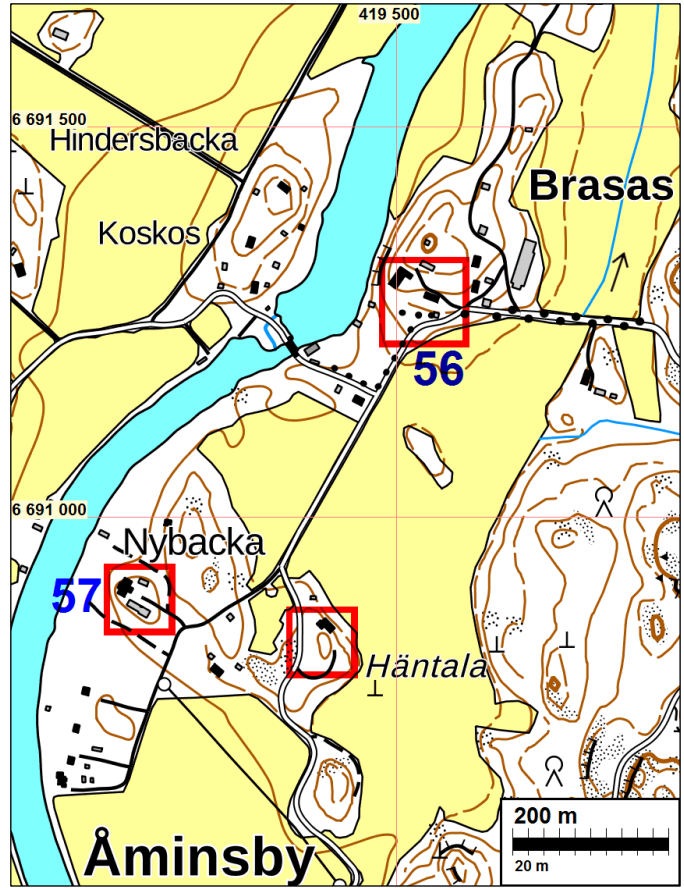
Observationer: Jussila 2020:

Svartså by som på kartan från 1791 kallas Öster Svartså by. Nuförtiden och på många gamla kartor kallas huset "Brasas". På kartan från 1791 har ingen tomtmark märkts ut, men marken hör till Brasas hus (F) och på kartan ligger den där tomtmarken är tomt område. På kartan från 1921 och grundkartorna finns det ett hus och gårdscentrum på platsen.

På den gamla bytomten, dvs. vid husplatsen och området kring huset finns det nu byggnader. Genom tiderna har platsen varit intensivt bebyggd och bebodd. På gårdsplanerna finns det knappast någon betydande mängd intakt mark där det skulle kunna finnas urskiljbara tecken med forskningsvärde på den äldsta bosättningen. I den obbyggda omgivningen finns det inga tecken på gammal bosättning. Intrycket är att den gamla bosättningen är helt under den nuvarande. I närområdet observerades inga ovanjordiska tecken på gammal bosättning. På platsen kan man inte på ett förnuftigt sätt peka ut ett område som är eller som kunde vara fast fornlämning.

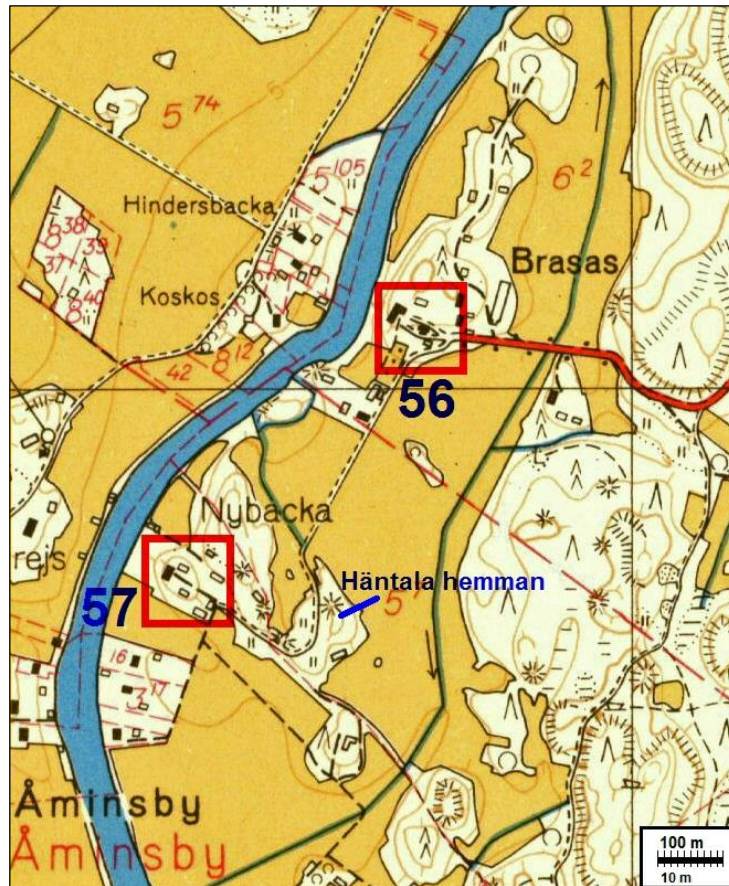
Fornminnesregistret:

Brasbackabyssä oli 1540-luvun alussa yksi tila ja yksi ulkokylänmies. Mahdollinen kylänpaikka on paikallistettu historiallisten lähteiden perusteella. Kylänpaikka ei ole tarkastettu maastossa ja rajattu.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1791. Till höger Utdrag ur kartan från 1921.

Utdrag ur kartan från 1962.

Brasas gård

57 BORGÅ ÅMINNEBY NYBACKA

Objekt-id: 1000018440
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplat: bytomt

Koordinater: N 6690900 E 419161

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 8,8 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Hussila 2020:

Åminne by. Nybacka bosättning på kartan från 1707. På kartan från 1759-60 finns det ett hus. Lokaliseras exakt på backen där bl.a. Nybacka gårdscentrum finns på ägokartan från 1921 och grundkartan från 1962 och där det finns än idag. På kartan från 1791 har tomtmark inte märkts ut, men på kartan från 1760 är platsen för tomten tom. Sydost om Nybacka är Häntala hemman märkts ut på kartan från 1769, men det har inte kartlagts. På kartan från 1791 har det igen märkts ut ett område som torde avse tomtmark. Alla marker, även området kring Nybacka tomt har märkts ut där som Häntalas mark, och Nybackas mark utgörs bara av en udde som ligger söder om denna. Kartan från 1791 är förvirrande och motstridig.

/

Gamla Nybackas tomtmark ligger på krönet av en hög bergskam med branta kanter, och alla gårdsbyggnader är uppgrävda. Området på södra sidan undersöktes – gammal åker – och inga observationer av gammal bosättning. Nordost om östra sidan finns stenig och bergig terräng där man inte observerade tecken på gammal bosättning. Häntala gamla husplats ligger troligen vid det nuvarande huset eller på gården där huset också finns på kartan från 1921.

Fornminnesregistret:

Åminnebyssä oli 1540-luvun alussa neljä tilaa. Samuel Broteruksen vuonna 1707 laatimalle kartalle on merkitty Nybackan puustelli joen itäpuolelle ja kylän tonttimaalle (joka sijaitsee joen länsipuolella) viisi tonttia. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Kartor på sidorna: 187, 187 och 188.

61 BORGÅ SILLVIK

Objekt-id: 1000022290

Status: övrigt objekt

Datering: historisk

Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6690791 E 421195

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 7,4 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På storskifteskartan över Svartså från 1791 har inga tomtmarker märkts ut och det är ganska omöjligt att lokalisera dem vid Sillvik. På moderförsamlingens karta från 1746

har husen på östra och västra sidan av Sillviks innersta del märkts ut. Likaså har hus märkts ut på Klerckers karta 1791-1796 och på kartan från 1746 - på båda sidor om vikens innersta del. Det västligare huset (eller husen) ligger vid de nuvarande husen i Sillvik och Björkbaka. på senatens karta från 1873 samt på ägokartan från 1900 och 1921 finns husen på samma ställe. Detta västliga område är bebyggt och har varit intensivt bebott sedan urminnes tider. Där kan man knappast urskilja oblandade underjordiska lager från den äldsta bosättningen på platsen.

Det östra huset - som förmodligen var den ursprungliga platsen för Bryggars hus (Bryggars dyker upp på sin nuvarande plats först på kartor som är yngre än 1791, såsom senatens karta från 1873). På senatens karta finns den östra tomtmarken inte. Den skulle grovt sagt vara placerad vid södra kanten av Brännbackens västra del. Detta område är bebyggt. Den gamla tomtmarken till öst är antingen på åkern eller så har det hamnat under de nuvarande husen och gårdsplanerna.

Fornminnesregistret:

Sillvikin kylässä oli 1540-luvulla kaksi veronmaksajaa. Kylä sijaitti 1700-luvun lopulla nykyisellä paikallaan. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

på kartan från år 1749 där Sillvik ligger till vänster och utdrag ur kartan från 1921.

66 BORGÅ GAMMELBACKA TORP

Objekt-id: 1000022319
 Status: övrigt objekt
 Datering_ historisk nutid
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6693148 E 425406

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Jussila T 2017 inventering

Läge: Platsen ligger 3,3 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020.

Torpplatsen på de gamla kartorna från 1700-talet har alltså försvunnit helt. På det ställe där det gamla torpet (början av 1700-1800-tal) tydligt lokaliseras finns endast i omvänd och grävd och utjämnad mark, inga tecken på torpet. På norra sidan finns lämningar av den nyare byggnaden och en källargrop. Det är inte en fornlämning.

Jussila 2017:

På platsen för torpet från 1700-talet (Bäckas) finns en motionsbana och gymnastikställningar. På den norra sidan av platsen finns det jord som har man hämtat eller dragit dit, till nordost finns det en stenig backe och på den södra sidan en mycket stening lätt sluttning innan en berghäll. Ingenstans syns något som tyder på en byggnad eller ett gammalt torp. Torpplatsen kan arkeologiskt sett betraktas som förstörd.

På senatens karta från 1873 har torpet flyttat längre norrut, till en ås som finns där, norr om bäcken. Där har torpet och huset varit beläget åtminstone fram till 1978 (utmärkt på grundkartan). I något skede efter det har huset och gården med sina byggnader rivits. På åsen vid den rivna huvudbyggnaden finns det en lämning av en ugn, som nu syns som en stor hög tegel. På dess västnordvästra sida, vid vägens västra del, finns en lämning av källargrop. Öster om ugnslämningen finns det en huggning i berghällen där bokstäver tydligt kan urskiljas.

Berg med tillhuggning

P: 6693209 I: 425471

Bokstäver urskiljs.

Källargrop

P: 6693240 I: 425433

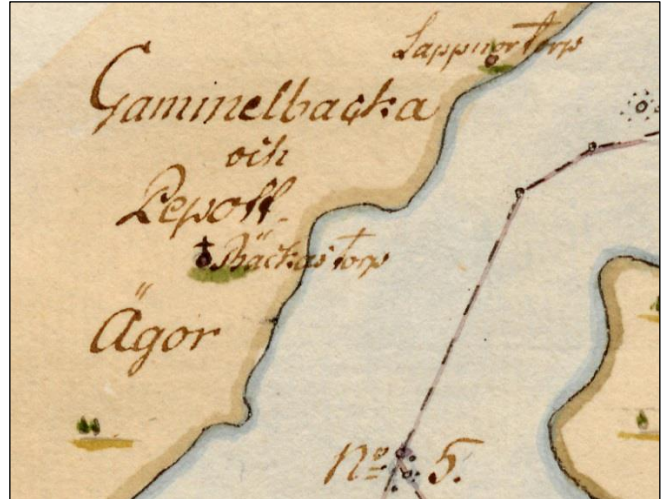
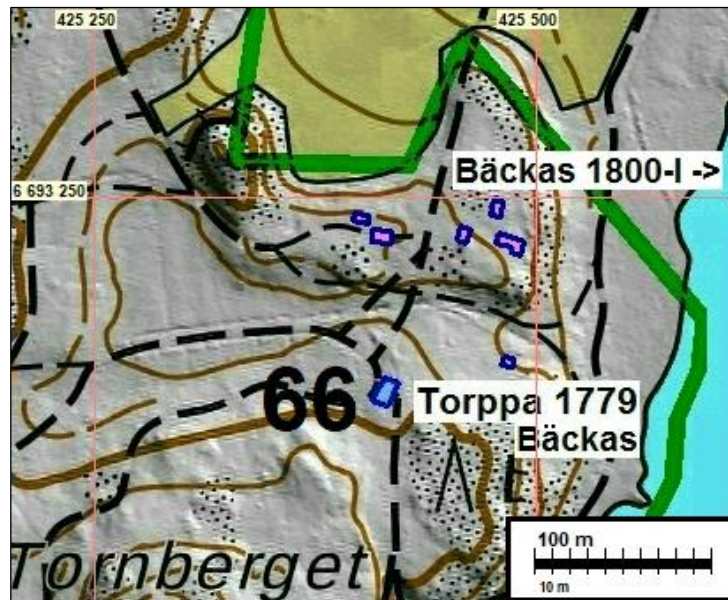
Lämning av en ugn

P: 6693223 I: 425454

Stor tegelhög

De ovan beskrivna konstruktionerna är alltså lämningar av den senare placeringen av Bäckas torp/hus (cirka 1880-1980).

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1779. Till höger Utdrag ur kartan från 1780.

På platsen för det gamla torpet från 1700-talet finns det inte längre några spår av det. Dess nordöstliga åkrar urskiljs fortfarande.

68 BORGÅ GAMMELBACKA

Objekt-id: 1000008267
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplat: herrgård

Koordinater: N 6693570 E 424704

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Jussila T 2017 inventering, Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 3,2 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Platsen där herrgården, som brann upp på 1970-talet, var belägen är nu helt bebyggd. Det finns inga konstruktioner eller liknande som tyder på gammal bosättning eller på herrgården i närmiljön. De övriga lämningarna är alltså inte fornlämningar eller arkeologiska "kulturarv".

Se rapporten Jussila 2017.

På de gamla kartorna finns en kvarn utmärkt i bäcken nordost om herrgården. Det finns inga strukturer på dess plats - varken gamla eller nya. Det finns alltså inga spår efter den gamla kvarnen.

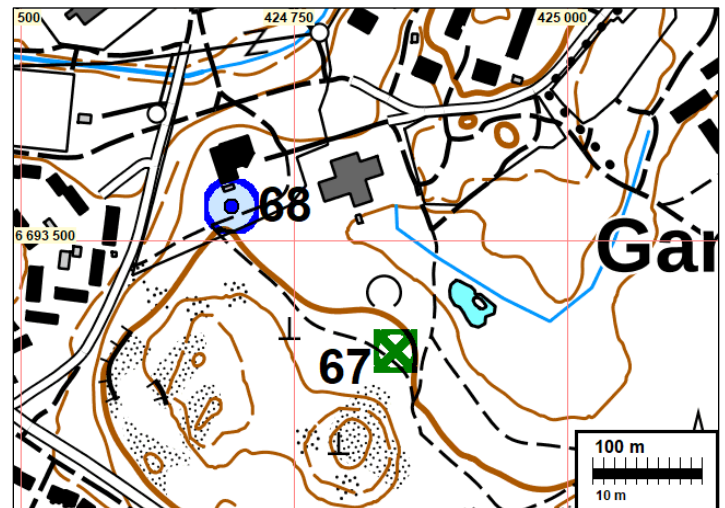
Fornminnesregistret:

Gammelbacka sijaitsee Porvoon keskustan lounaisosassa Kapunginselän pohjukan luoteispuolella. Paikka on nykyisin tiiviisti rakennettu.

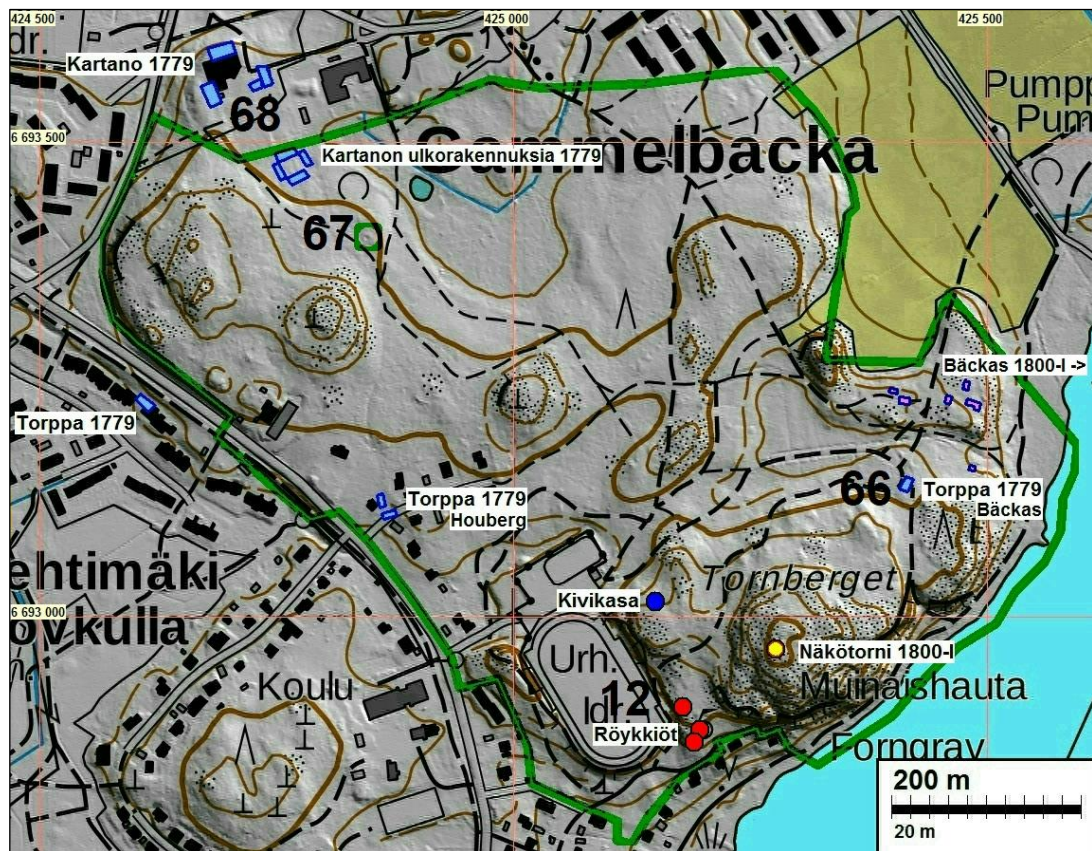
Varhaisimmat maininnat kartanosta ajoittuvat vuosiin 1561 ja 1556. 1600-luvulla kartanolla oli omistajina sotilaita ja virkamiehiä, mm. Sprengtporten. 1811-1908 kartano oli von Bornin suvun omistuksessa. Tällöin pää-

kennusta uudistettiin ja rakennettiin uusia rakennuksia, puutarha ja puisto. 1900-luvulla päärakennuksessa toimi venäläisten emigranttien vanhainkoti. Päärakennuksen paikalla on nykyisin seurakuntakeskus. Päiväkodin viereisellä kumpareella oli kivinavetta, jonka kivimuurit purettiin 1990-luvulla. Puistoalue on metsittynyt. Polun vi-

ressä on hevosen / koiran hautakivi. Metsän reunassa oli puutarhapaviljonki. Puistoon rakennettiin lampi vuonna 1854. Sen keskellä oli pikku saari, jossa oli paviljonki. Lampi P: 6693452 I: 424903. Kuvaus: Kartanon puistoon rakennettiin lampi vuonna 1854. Lutzin hauta P: 6693508 I: 424689. Kuvaus: maassa on hautakivi, joka on kuulunut eri lähteiden mukaan koiralle / hevoselle nimeltä Lutz. Elinvuodet 1939-1948.

Lämningar av Gammelbacka.

Det finns nu ett församlingscentrum på platsen där herrgården som brann upp år 1974 låg.

70 BORGÅ UDDAS

Objekt-id: 1000022320
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6694237 E 426849
 Ändring: tidigare möjlig fornlämning

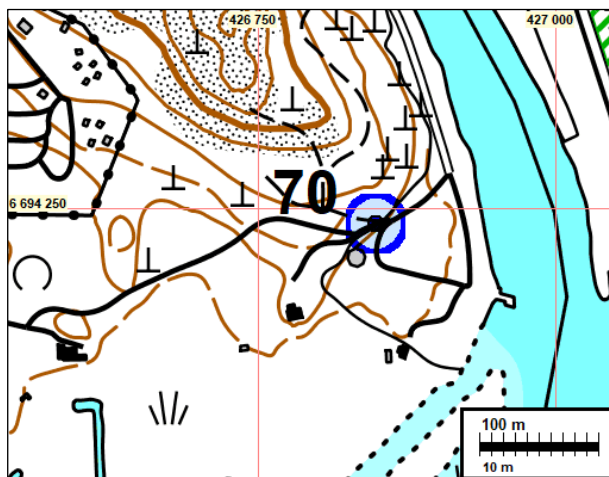
Läge: Platsen ligger 2,3 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

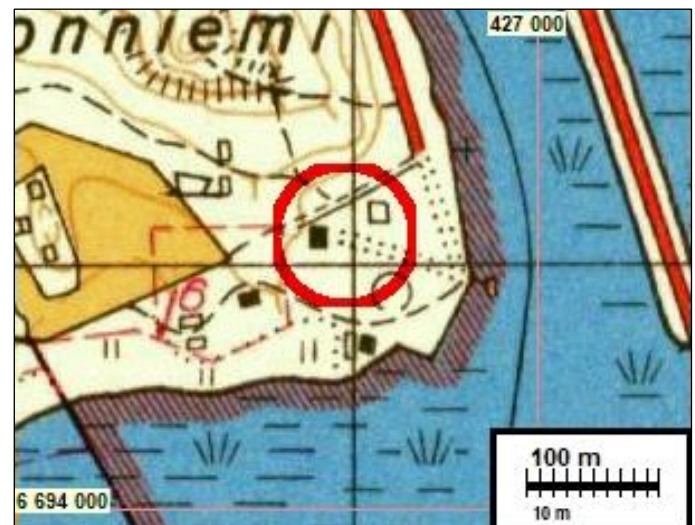
Det finns inga tecken på ett gammalt torp i området. Området där torpet skulle lokaliseras är behandlad park och det finns en paviljong på platsen. Torpet är utmärkt bl.a. på gränsgångskartan över Pepot gård från 1745 och även på andra kartor från 1700-1800-talet (så som senatens karta från 1873). På grundkartan från 1962 finns det fortfarande ett hus på platsen, och i närheten även andra. På grundkartan från 1978 har torpet försvunnit och paviljongen kommit istället. Det gamla torpet skulle alltså lokaliseras vid den runda paviljongen som finns på platsen eller något sydsydost om den, där det alltså finns en park (gräsmatta, gammal åker). Det har alltid funnits en byggnad på platsen, på alla kartor som beskriver området. På torpplatsen - om en sådan kunde lokaliseras exakt - har det knappast bevarats någon urskiljbar och identifierbar struktur från bosättning som är äldre än 1750-talet.

Fornminnesregistret:

Kuninkaan kartastoon merkitty torppa. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu.

Terräng vid den gamla torpplatsen, mot söder.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1745. Till höger Utdrag ur kartan från 1962.

72 BORGÅ NÄSE

Objekt-id: 1000008296
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: herrgård

Koordinater: N 6695994 E 425894

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Rosendahl U 2005 inventering

Läge: Platsen ligger 0,4 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Området har nyligen städats och trädbeståndet har gallrats och buskar har avlägsnats. Jag anser att det på det begränsade och terrassbelagda gårdsområdet (gräs, prydnadsbuskar) väster om herrgårdens huvudbyggnad knappast har bevarats underjordiska, oblandade och identifierbara spår av den gamla bebyggelsen på platsen. Den södra sidan av gården utgörs av en sluttning (herrgården ligger på en kulle) och sidan vid ån är en brant backe. Gården verkar ha en ganska "bearbetad" jordmån, även om den annars är obebyggd. På gamla fotografier finns det många och tätt bebyggda byggnader söder om och runt herrgården.

Kunde det vara möjligt att det ändå fanns underjordisk fornlämning av forskningsvärde på platsen? På platsen har man inte kunnat konstatera något annat som tyder på fast fornlämning än herrgårdens "urgamla" plats och gamla ålder - det är fråga om arkeologisk abstraktion, det finns inget konkret. Platsen kan inte anses vara en fast fornlämning enbart utifrån ett antagande. Platsen skulle kräva noggrannare undersökningar. Jag föreslår att platsen konstateras vara en möjlig fornlämning eller övrigt objekt.

Fornminnesregistret:

Kohde sijaitsee Porvoonjoen länsipuolella Näsissä. Paikan luoteispuolella on Näsinmäen kappeli. Ensimmäinen kirjallinen lähde Näsen kartanosta on vuodelta 1421 ja 1500-luvulta kirjallisia lähteitä on jo useampia. Porvoon kaupunginkarttoihin vuosilta 1652, 1696 ja 1711 Näse on piirretty kaavamaisesti Näsinmäenlle. Näsen kartanon alueella on nykyisin terassoitu puutarha-alue, eikä paikalla ole tehty havaintoja vanhemmista rakenteista. On kuitenkin mahdollista, että niitä on säilynyt paikalla.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1962.

Herrgården beskrivs ovanpå Näse sten, mot söder.

74 BORGÅ KALLOLA

Objekt-id: 1000008282
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6699696 E 423013

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 4,4 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Kallolaområdet granskades omfattande visuellt. Undersökningstillstånd fanns inte och därför gjordes ingen invasiv granskning. Dylika mycket omfattande avgränsade områden som endast baserar sig på antagandet om möjliga konkreta lämningar uppfyller inte kriterierna för fast fornlämning. Det finns inga konkreta bevis på fornlämning, det finns bara ett antagande om att det kan vara "en möjlighet". Platsen är alltså inte en fast fornlämning enligt nuvarande riktlinjer.

De gamla tomtmarkerna för de tre husen före herrgården och senare herrgården, låg enligt kartan från 1783 på det nuvarande byggda herrgårdscentrets område. Omgivningen har varit åker, inklusive uddens spets. Det finns ingen anledning att anta att det på några gamla, "uråldriga" åkrar eller bland de nuvarande byggnaderna finns underjordiska, identifierbara, oblandade avlagringar eller strukturer med forskningsvärde kvar från platsens äldsta bebyggelse. Sådana har inte observerats och de observerade lämningarna av konstruktionen är troligen unga.

Koordinaten visar mittpunkten för den gamla bytomten före herrgården enligt år stor-skifteskartan från 1783.

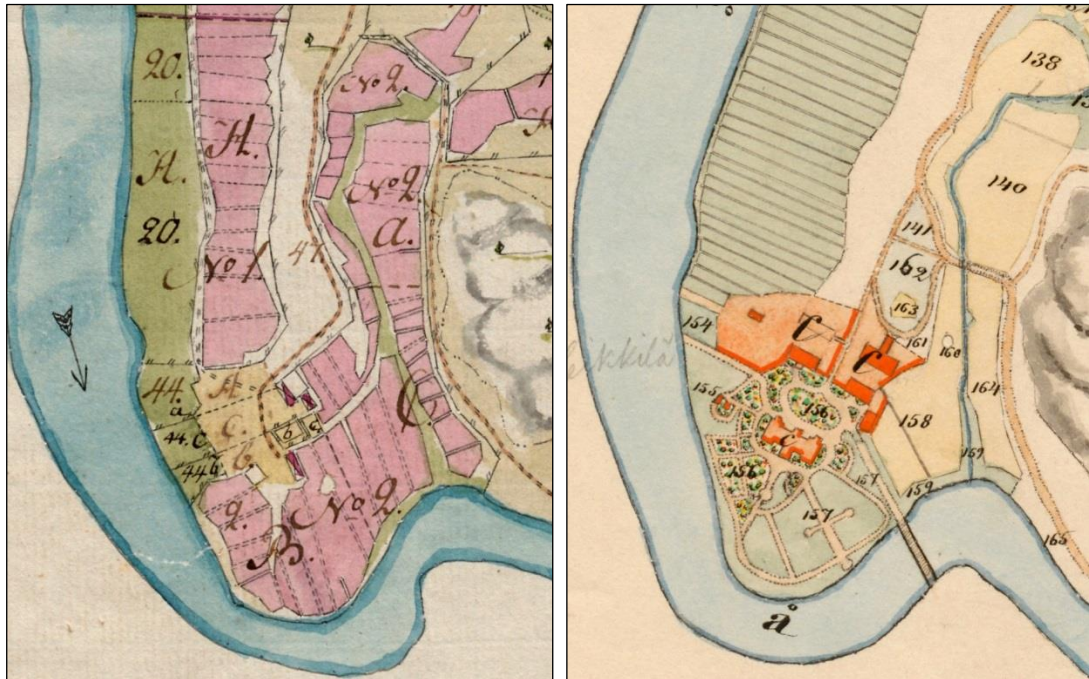
Fornminnesregistret:

Kallola sijaitsee Porvoonjoen itäpuolella sijaitsevalla niemellä. Tilan pohjoispuolella on harju, jossa on kulkenut vanha tie. Kallola tunnetaan kirjallisista lähteistä jo 1400-luvun lopulta, mutta varhaisin kartta paikasta on vasta Kuninkaan kartastossa.

Vuoden 2003 inventoinnissa paikalla todettiin kivistä ja tiilestä rakennettu kellari sekä hieman pohjoisempänä Kitteldalenin luona vanhan tien itäpuolella kivijalka, joka kuuluu vanhaan riiheen. Paikalla ei tehty havaintoja vanhemmista rakenteista, mutta on mahdollista, että myös niitä on säilynyt alueella.

Den gamla tomtmarken ligger under herrgårdens byggnader och gård.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1783, där det finns en bytomt med tre hus. Till höger Utdrag ur kartan från 1879.

75 BORGÅ TEISALA ULJAS & ANTTILA

Objekt-id: 1000022267
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6699437 E 423625

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

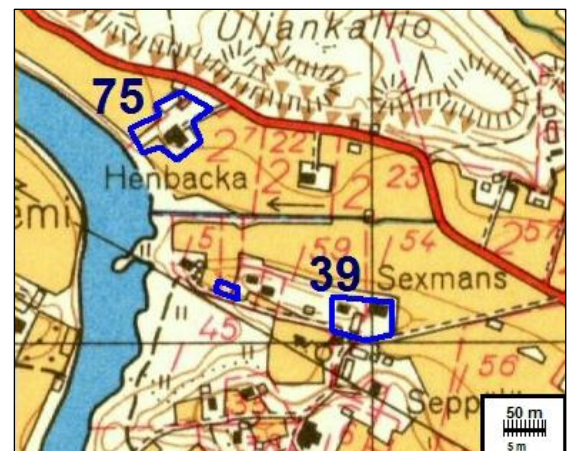
Läge: Platsen ligger 3,9 km nordväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020: Bebott hus och gårdsplan. Bebott genom tiderna. Markanvändningen har varit intensiv. Den gamla tomtmarken lokaliserad på kartan från 1783. Det finns knappast någon underjordisk lämning av den gamla bosättningen kvar. Detta är alltså den nordligare av Teisalas två tomtmarker.

Fornminnesregistret:

Teisalassa oli neljä veronmaksajaa 1540-luvulla. Kylässä oli 1700-luvun lopulla kolme taloa ja yksi torppa, jotka sijaittivat kahdella tonttimaalla. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Karttoja sivuilla: 177 kohteessa 39

Utdrag ur grundkartan från 1962

81 BORGÅ SOLDATSÄNG

Objekt-id: 1000022761
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694327 E 429169

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Koivisto S 2012 inventering

Läge: Platsen ligger 3,8 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Tomt på sockenkartan från 1743. På kartan över [Tarkis by](#) från 1763 är området tomt, men det finns ett ängsskifte med namnet Soldats äng väster om platsen. Tarkis "Soldats torp" har märkts ut i bytomtens nordöstra hörn, som ligger en kilometer söderut härifrån. Torpet har alltså inte legat vid kanten av ängen. På Konungens karta från 1796 är platsen tom. Tomt även på Senatens karta från 1873 - åkerkant. På grundkartan från 1962 åkerkant och på södra sidan en stig, precis som idag.

Det handlar inte om en byggnadsgrund. Det finns ett brutet stenblock på platsen och stenpålen i fråga är botten av stenblocket (med borrhål) som finns kvar i gropen som grävts ut på platsen för stenblocket. Runt omkring finns det stenblock med borrhål. Dikena är moderna diken och vid åkerkanten finns det på ett ställe stora stenar som skuffats dit, dvs. röjningsstenhögar. I övrigt finns det inga fler röjningsstenar utan naturligt stenig terräng. Platsen är alltså en stentäkt, ett litet stenbrott för husbehov och i närheten finns det normala spår av modern odling vid åkerkanten - en stenfåra och ett skogbevuxet dike längs den gamla åkerns kanter. På norra sidan finns en nyligen övergiven liten starr som håller på att beskogas. Platsen är inte en fornlämning eller övrigt objekt som ska skyddas på arkeologiska grunder.

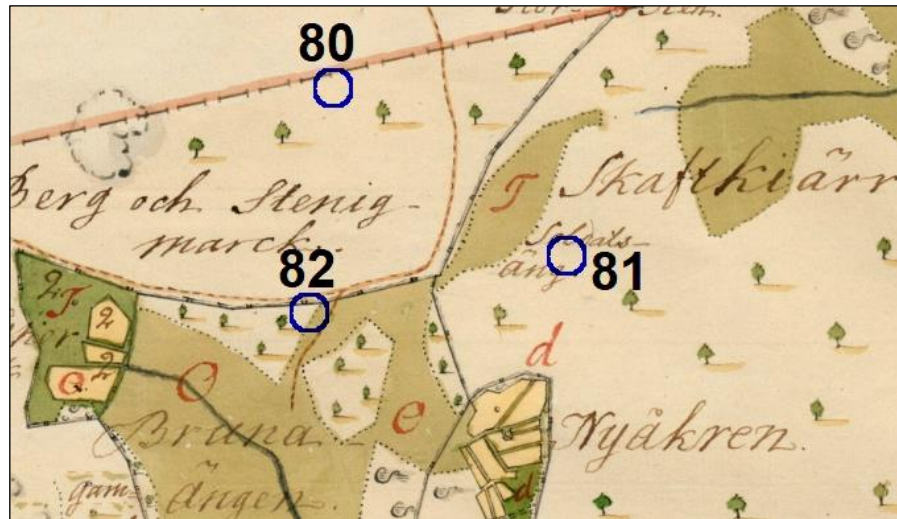
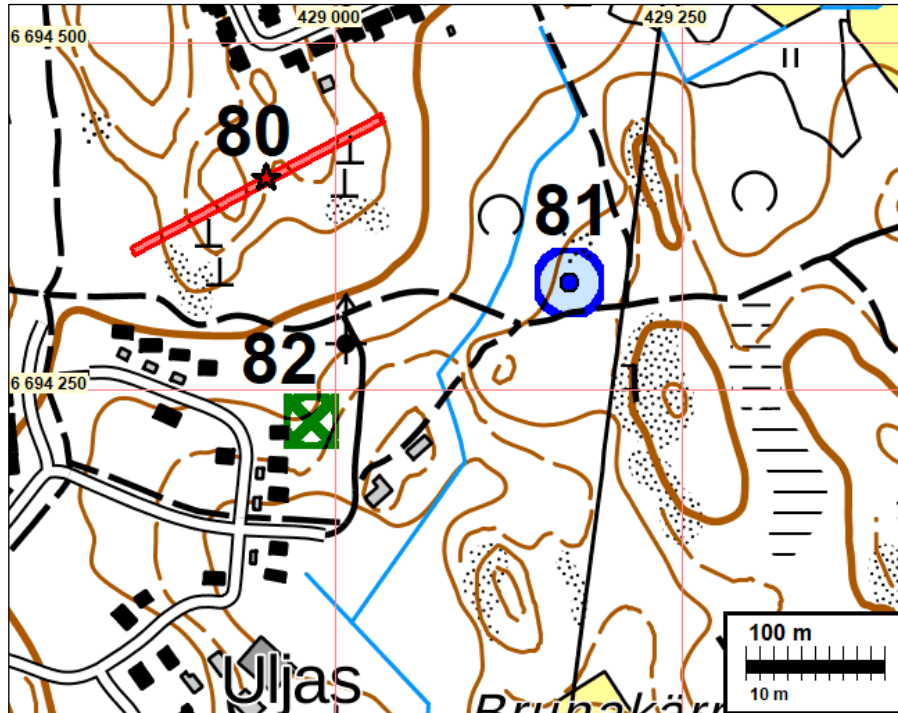
Fornminnesregistret:

fast fornlämning, historisk boplats.

(Koivisto 2012:) Skaftkärrin peltoalueen eteläreunalta, metsäiseltä rinteeltä löytyi todennäköisesti rakennuksen pohja, viljelyryykkiöitä ja oja. Vuoden 1763 kartalla paikalle on merkitty Soldatsäng-niminen niitty. Rakennuksen pohja on noin 4x4 m laajuinen ja sen reunalla on louhitusta kivistä asetettu paasi. Rakenteen läheisyydessä on rai-vattujen kivien kasoja ja vanhoja umpeenkasvaneita pelto-ojia.

Karta även på sidan: 94

På platsen finns bottnet av ett stort flyttblock med borrhår. Blocket fortsätter in i marken

Flyttblockets botten finns till höger om den del som blivit kvar på marken, där det växer mossa ovanpå den. I omgivningen finns några borrhade stenblock.

Väster om lämningen av stenblocket finns ett beskogat åkerdike och på den norra sidan en stenbädd som till en del troligen består av ett annat block som söndrats där.

90 BORGÅ VECKJÄRVI STENBROTT

Objekt-id: 1000025763
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6695304 E 429766

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Koivisto S 2012 inventering

Läge: Platsen ligger 3,9 km öster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

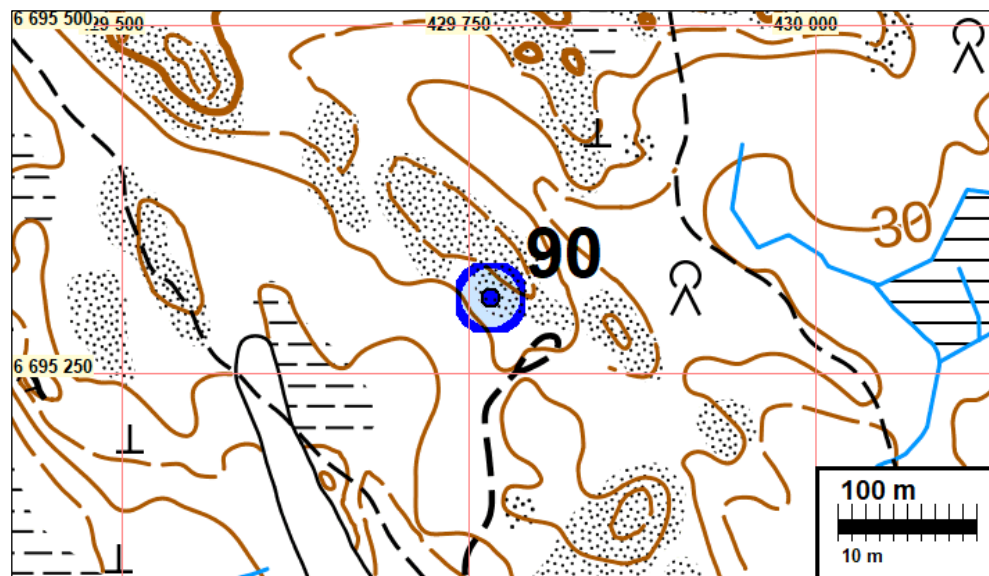
På platsen finns ett splittrat flyttblock och av den har några stenblock med borrhålor blivit kvar i terrängen på en areal på cirka 3 x 4 m. I övrigt finns det inga andra spår av

stenbrytning i den steniga miljön och inte på andra stenar i den närliggande terrängen heller. Det finns inga tecken på brytning i berget. Det är fråga om en mycket allmän stentäkt som är typisk regionen - ett splittrat flyttblock och lämningar av det. Det är alltså inte fråga om ett stenbrott. I Borgås skogar stöter man på motsvarande lämningar nästan överallt. Dessa är inte fornlämningar.

Fornminnesregistret (Koivisto 2012):

Tutkimusalueen itäosassa, metsäisen kallioalueen keskeltä löytyi louhittujen kivien vyöhyke, jonka lohkeareissa erottui selkeitä porauksen jälkiä. Kaavarunkoalueen inventoinnissa saatiin monesta kohtaa havaintoja tämän kaltaisesta toiminnasta. Skaftkärrin graniittiperäinen kallioaines on ilmeisesti soveltunut hyvin rakennustöihin ja on mahdollista, että kiviainesta on tarvittu Porvoon kaupungin rakennustöihin. En löytänyt historiallisista lähteistä tietoja kiviaineksen hausta Skaftkärristä, mutta todennäköisesti sitä on hyödynnetty myös kaupungin eri rakennusvaiheissa. Poranjäljistä voisi olla mahdollista jäljittää tietyille ajan-jaksolle ominaisia teknisiä piirteitä. Kiviporia on ollut Suomessa käytössä ainakin jo 1700-luvun loppupuolella vuoriteollisuuden kehittyessä eurooppalaisten esikuvien mukaan. On mahdollista, että kivenlouhintaa on harjoitettu Skaftkärrin kallioalueilla jo 1700-luvulta ainakin 1900-luvulle saakka.

I bergsområdet finns det några stenblock med borrhål.

98 BORGÅ TARKIS STENMUR

Objekt-id: 1000026931
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6693750 E 429490

Ändring: tidigare övrigt kulturarvsobjekt

Läge: Platsen ligger 4,4 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020.

Inga forskar- eller rapportuppgifter har lagt till objektet år 2015.

En stenmur vid åkerkanten som är typiskt för området och trakten. Det finns rikligt med sådana och allmänt i Borgå vid åkrarnas och tomternas kanter. Enligt anvisningarna (HIKI guide) är denna stenmur inte en fornlämning, eftersom dess samband med den ursprungliga användningen (åkermur) fortfarande kan observeras och existerar. Det finns ingen information om murens ålder. Det finns inte motiv för att muren skulle kunna anses vara ett arkeologiskt kulturarvsobjekt eller en fornlämning.

Fornminnesregistret:

Kiviaita, joka kulkee Tarkkisissa Riskogen ja Hemskogen nimisten metsäisten ja kallioisten saarekkeiden välisen peltoalueen länsipuolella Riskogenin itälaidalla. Aita on noin 250 metriä pitkä ja sen korkeus on n. 80 cm. Leveys alle metrin.

Karta på sidan: 102 och på följande sida

101 BORGÅ TARKIS

Objekt-id: 1000018740
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: bytomt

Koordinater: N 6693306 E 429361

Ändring: tidigare möjlig fornlämning, koordinaten har ändrats

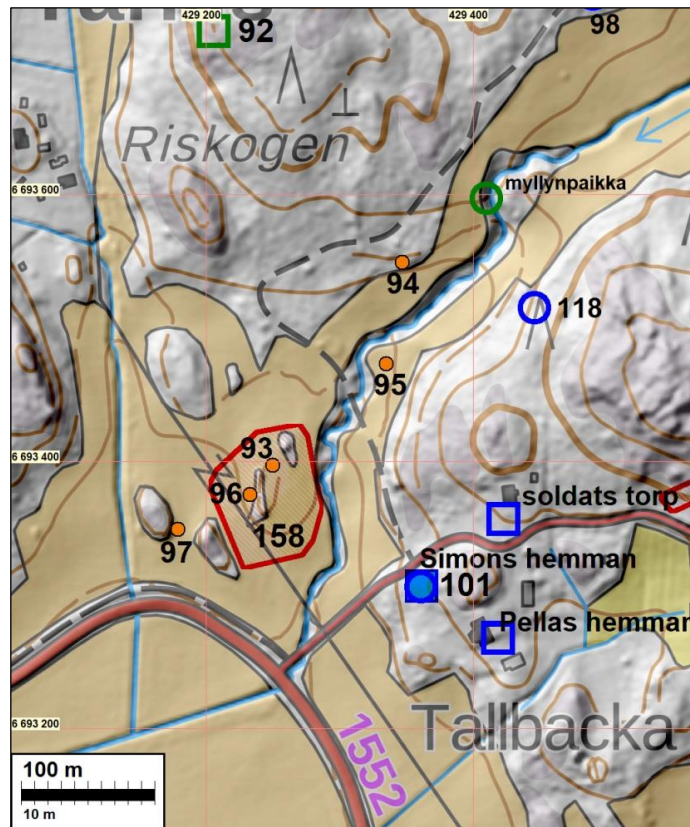
Läge: Platsen ligger 4,6 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

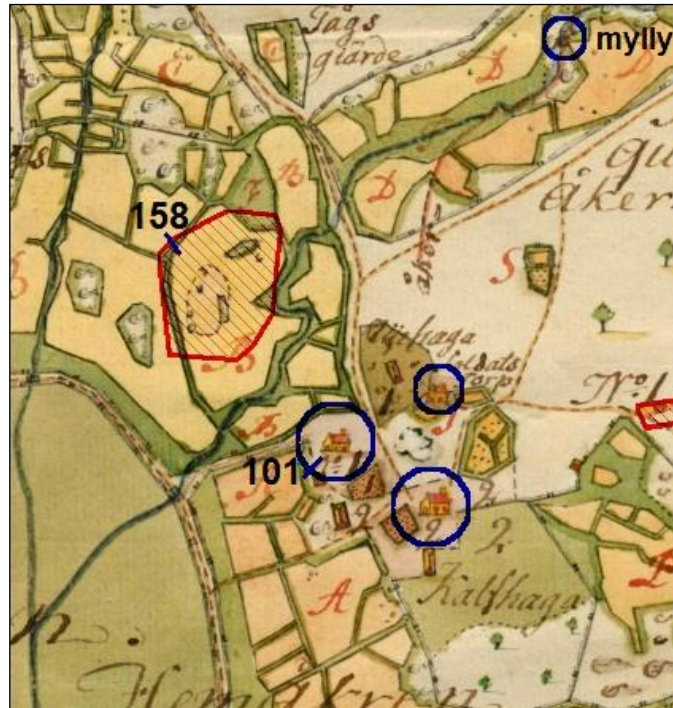
På kartan från 1763 finns det två hus och ett soldattorp i byn. Tomten för hus 1 (Simons frälse hemman) är ny tom och öde, medan det vid hus 2 fortfarande finns ett hus. På kartan från 1784 har tomtdelen inte ritats (lämnats tom eftersom kartan är över hus 2 ägor) På översiktskartorna från 1695, 1746 och 1841 ligger husen ungefär på samma ställen. Husen på samma ställen fortfarande på senatens karta från 1873. På grundkartan från 1962 är båda husen och det tidigare soldattorpet fortfarande "staddigt" på exakt samma ställen som tidigare. På grundkartorna från 1978 och 1998 finns det på platsen för Simons hus endast en kall byggnad. Eftersom det gamla bostadshuset slutgiltigt har rivits finns det inga uppgifter.

Eftersom platsen är gårdsplan gjorde jag inga provgröpar. Den gamla tomten har ödelagts på 1970-talet och byggnaderna har funnits på platsen sedan dess. Berghällen och berget intill verkar ligga nära markytan. Husgrunden som finns på platsen (med bl.a. tegel) är alltså ung. Det finns goda skäl att misstänka att det på platsen knappast har bevarats identifierbara och oblandade konstruktioner eller kulturjordlager av den äldsta bosättningen på platsen (före 1800-talet).

På sådana platser - om man vill hitta boplatser från medeltiden eller slutet av järnåldern - borde intresset riktas mot 1700-talets tomtmarker och deras närmiljö, inte bara till själva tomtmarkerna, som - om och när de varit bebodda länge - är blandade och inte nödvändigtvis ursprungliga, husplatser från tiden före 600-talet. Jag anser inte att platsen är en fornlämning.

Utdrag ur kartan från 1793, nedan ur kartan från 1924.

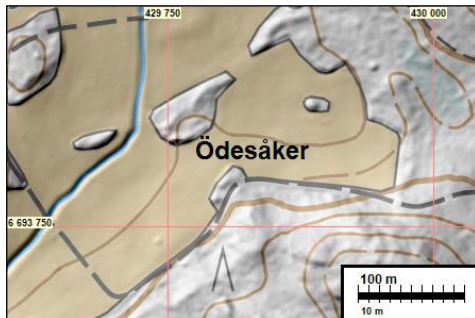
Nedan finns terrängen vid Simons gamla husplats.

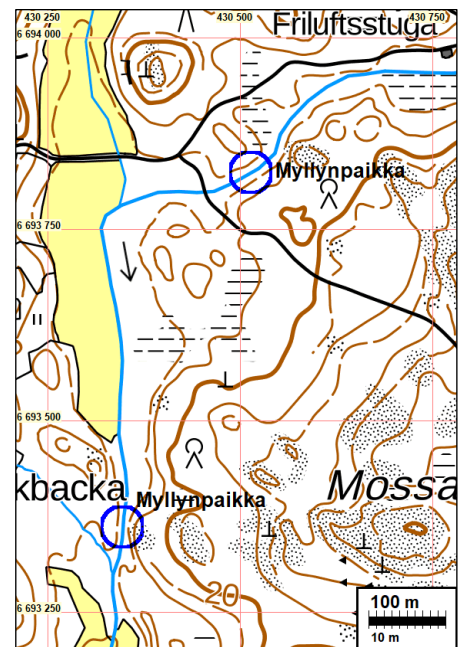
Ödesåker

650 m nordost om Tarkis gamla bytomt har "Ödesåker" märkts ut på kartan från 1763. På kartan från 1783 är det "Simons åker". Öde - syftar på ett ödelagt hus. Den har inte nödvändigtvis varit beläget i närheten av åkern – kan ha funnits på bytomten. Åtminstone i skogarna nära åkern finns det inget som tyder på ett gammalt hus eller bebyggelse.

Tarkis kvarnar:

På kartan från 1695 (nedan) och kartan från 1763 har två kvarnar märkts längs bäcken från Möö sjön (torrlagd) som mynnar ut i Stensböle. Den norra ligger 1200 m från bytomten och den södra 950 m öster om bytomten. Bäcken har i något skede rensats med drastiska metoder. Den har bl.a. ställvis - och just kring kvarnarna kanter med höga rensningsvallar. Det finns ingen information om någon kvarnkonstruktion. På kartan från 1763 har en kvarn märkts ut 300 m norr om bytomten, i mitten av åkern i en bäck som mynnar ut i havet genom Skaftkärr. Där finns inte heller det minsta spår av en gammal kvarn.

Fornminnesregistret:

Tarkiksen historiallinen kylänpaikka. Kylässä oli 1540-luvulla kaksi talonpoikaa. Tarkiksen vanhin kartta on vuodelta 1695. Kylänpaikka sijaitti tuolloin nykyisen Tallbackan tienoilla.

106 BORGÅ STENSBÖLE KÄRRAS TORP

Objekt-id: 1000022226
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplat: torp

Koordinater: N 6692392 E 430401

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

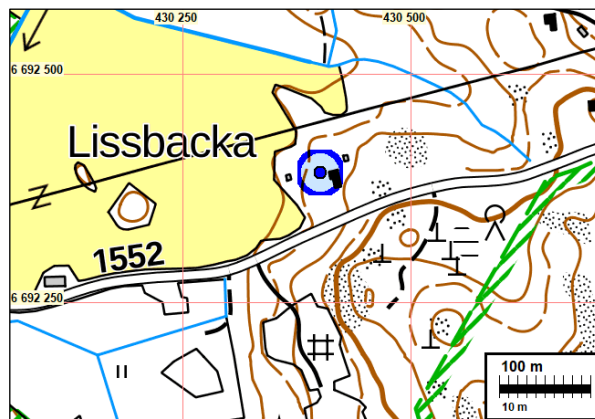
Läge: Platsen ligger 5,9 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Exakt lokalisering på kartan från 1776 där torpet är F, Kärras. Fortfarande bebodd - byggd och gårdsplan, mycket modern markanvändning.

Fornminnesregistret:

Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen.

Nedan ett utdrag ur kartan över Stensböle från 1776.

109 BORGÅ ÄPPELGÅRDEN 2

Objekt-id: 1000025764
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6696068 E 428927

Ändring: tidigare fornlämning

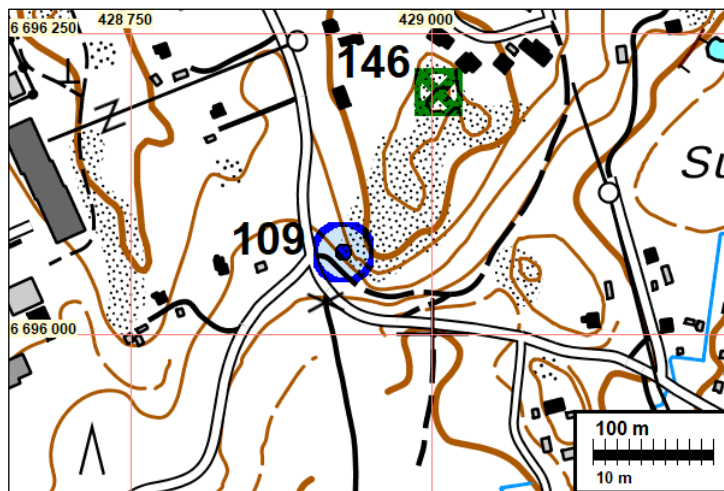
Läge: Platsen ligger 2,9 km öster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

ett litet bergsbrott på platsen. Det finns rikligt med sådana i området och regionen. Enligt riktlinjerna (HIKI-guiden 2009, Niukkanen och kulturmiljöguiden 2020) är dessa inte fornlämningar.

Fornminnesregistret:

Vanhan Veckjärventien ja Skaftkärrin tien risteuksen pohjoispuolella kohoaa korkea kalliomäki, jonka lounaisreunaa on louhittu voimallisesti. Kivenlohkareita on runsaasti kallion edustalla ja osassa kallionseinämää on erotettavissa poranjälkiä. Kivilouhoksia ei ole merkitty Skaftkärrin alueen historiallisen ajan karttoihin.

Stenbrottets vägg mot nordost.

111 BORGÅ STENSBÖLE BACKAS TORP

Objekt-id: 1000022224
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6692064 E 429470

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 5,4 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Enligt kartan från 1773 lokaliseras torpets (I Backas) tomtmark nordost om herrgården, ungefär exakt där det nu finns och "genom tiderna" har funnits en stor byggnad, dvs. på alla gamla kartor. Torpet har märkts ut på kartan från 1746.

Fornminnesregistret:

Stensbölen ensimmäinen maininta on jo 1320-luvulta. Stensbölessä oli 1540-luvulla rälssisäteri. Ensimmäiset tiedot lampuodeista on 1560-luvulta, jolloin heitä oli kolme.

Samuel Broteruksen vuonna 1695 laatimalle Tarkisten kartalle on merkitty Stensbölen kartano ja yksi torppa. Ensimmäinen tarkka kartta Stensbölestä on vasta 1770-luvulta. Kartanon alueella oli tuolloin useita torppia. Osa torpista on todennäköisesti vanhoja tonttimaita. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen.

Karta på sidan: 109 och 110

115 BORGÅ LÅNGNÄSBERGET 2

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6691506 E 429486

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 6,0 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

På platsen finns ett litet stenbrott för husbehov. Ett stort flyttblock (eller ett kluster av dem) har brutits ut till byggnadsstenar på platsen. De har borrhår. Bredvid finns en ca 2 m lång, 0,5 m x 0,3 m stor färdig byggsten. Den verkar inte vara hemskt gammal.

Karta på sidan: 111

Utbrutet flyttblock

117 BORGÅ RÄCNABACKEN

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott: flyttblock

Koordinater: N 6697305 E 422986

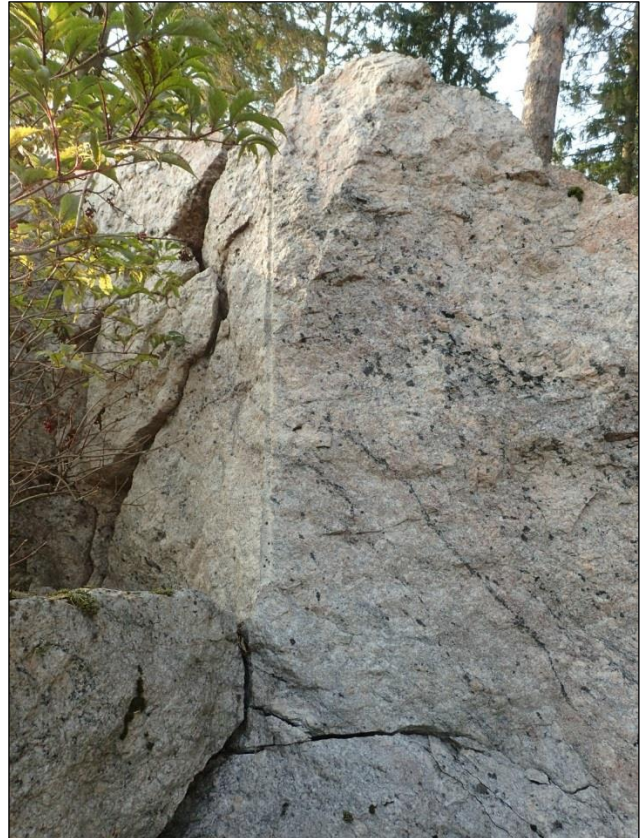
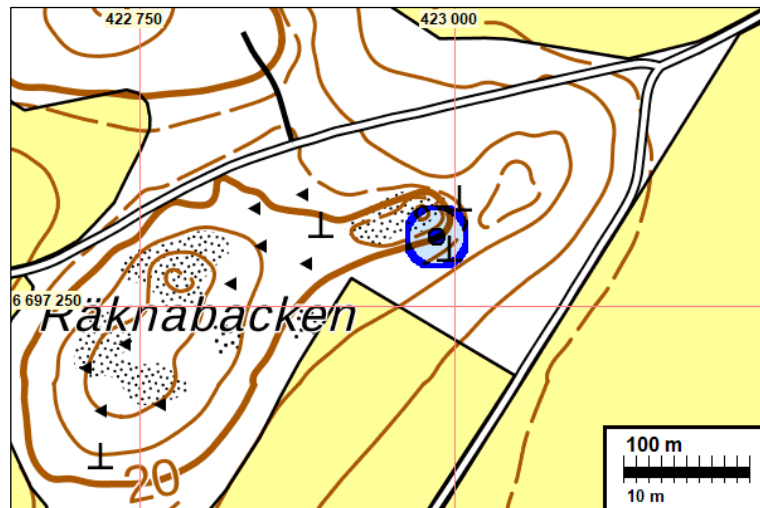
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 3,2 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På den södra kanten av backens ås finns ett relativt stort flyttblock med ljus stenmaterial, som har splittrats genom borring. Ett litet stenbrott för husbehov.

Flyttblock som splittrats genom borring. Den utbrutna sidan söderut, den utbrutna norra sidan ovan till höger.

118 BORGÅ HEMSKOGEN NW

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6693515 E 429446
 Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 4,5 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: På platsen finns en fragmenterad stenmur - eller en murliknande stenfåra, ca 80 m lång, den nordöstra ändan ligger vid åkerkanten, den sydvästra ändan lite längre bort från åkern. Ändar: N 6693558 E 429478 och N 6693496 E 429430

Karta på sidan: 133.

Murliknande röjningssten vid en åkerkant med buskar.

119 BORGÅ SKAFTKÄRR STENBROTT

Objekt-id: 1000025765
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6695592 E 429020

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Koivisto S 2012 inventering

Läge: Platsen ligger 3,1 km öster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: Ett vanligt litet bergsbrott. Inte en fornlämning.

Fornminnesregistret:

Skaftkärrin peltoalueen itäreunalta, lounaaseen laskevan kallioisen rinteeseen reunalta löytyi jälkiä kivenlouhinnasta. Vuoden 1833 kartassa paikan lähellä sijaitsee kaksi latoa; kivilouhoksesta ei ole merkintöjä. Kohde liittyy todennäköisesti samankaltaiseen toimintaan, kuin muut Skaftkärrin kaavarunkoalueen louhokset, Veckjärvi kivilouhos ja Omenatarha 2. Kivenlouhinnan ajankohtaa voidaan karkeasti arvioida 1700-luvun lopulta 1900-luvulle.

123 BORGÅ STORÄNGEN NW

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: röse

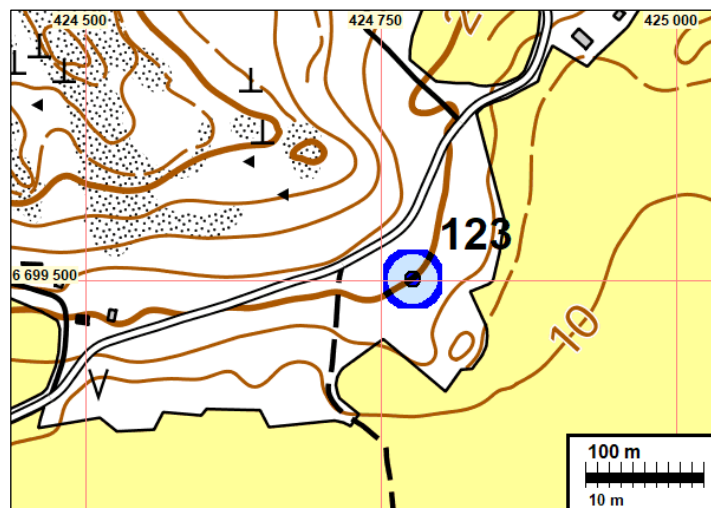
Koordinater: N 6699501 E 424777

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 3,4 km norr om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

På platsen finns en stenhög som påminner om ett röse, och som troligen är ett röjningsröse. Den ligger långt från den nuvarande åkerkanten och på ett över 20 meters avstånd från åkerkanten år 1962. Enligt storskifteskartan över Finnby från 1787 skulle den ligga rätt nära den dåvarande åkers kant och enligt kartan över Finnby från 1872 ligger ruinen vid åkerkanten - det är alltså fråga om ett röjningsröse. På grund av att det är likt ett röse finns det skäl att rapportera.

Till vänster. Utdrag ur storskifteskartan över Finnby från 1787, där platsen för röset markerats med en röd cirkel - på kartan är den norra cirka 45 grader till vänster från den vertikala linjen. Till höger ett utdrag ur kartan från 1866.

124 BORGÅ TOLKISLANDET

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: naturformation

Koordinater: N 6688261 E 421580

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

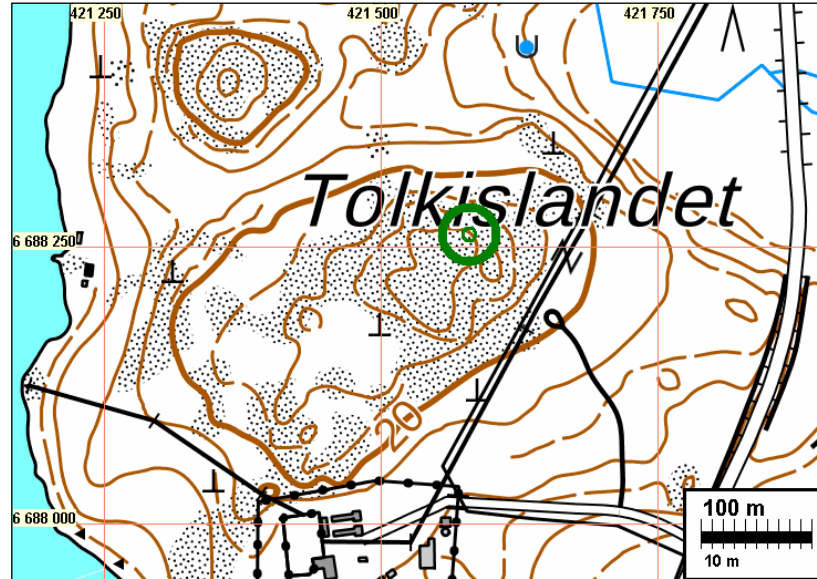
Läge: Platsen ligger 9,3 km sydväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

I sydöstra delen av den ett högt bergs platta krön finns ett par ar stort och gräsbevuxet stenfält som täcker bergsytan helt och hållet, kanske på vissa ställen med en tjocklek av åtminstone ett par stenlager, annars ett. Stenfältet finns i en mycket låg sänka. I den stembundna jorden finns det ett par kvadratformade små gropar - det har alltså grävts där. Jag anser att det är fråga om ett naturligt stenfält, en liten djävulsåker. En typisk plats för en sådan och även en lämplig höjdnivå, det vill säga maximalt långva-

rig nivå för Litorina transgression, där det på ett sätt som är typiskt för djävulsåkrar har anhopats (av isar) eller yppats (jord som sköljts bort av strandstormar, stenar har blivit kvar). Det var en lokal invånare som berättade om röset, och som funderade om det var fråga om ett gravröse. Det är det alltså inte, men det finns skäl att rapportera stenfältet i fall av eventuella framtida anmälningar från allmänheten.

Stenfält och grop som grävts där.

125 BORGÅ NEDRE PÅS N 1

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenmur

Koordinater: N 6698417 E 424534

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,5 km nordväst om Borgå domkyrka.

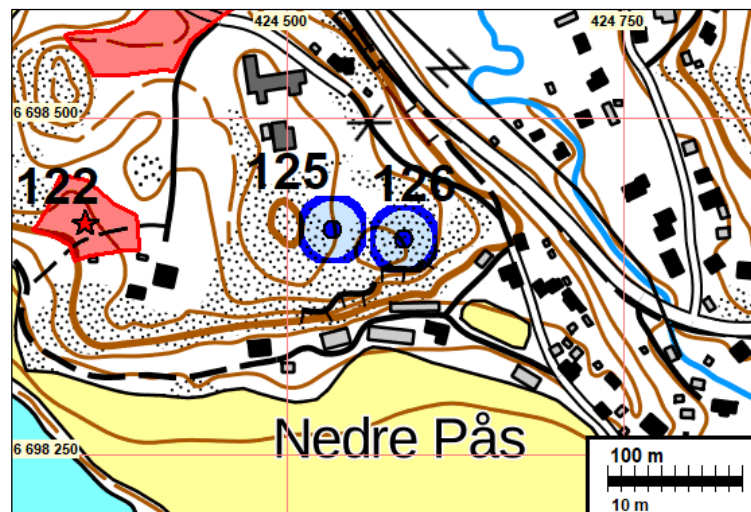
Observationer: Jussila 2020:

Vid kanten av bergsområdet finns det en kort och gles stenmur gjord av stenblock. Verkar ung, knappt någon mossa på stenarna. På den nordöstra sidan finns ett utjämnat område, dit vägspåret eller eventuellt parkeringsområdet m.m. kommer. På grundkartorna från 1962 och 1988 har det märkts ut som ett öppet område mitt i skogen. Kan det ha varit något nöjes- eller förvaringsställe?

Karta även på sidan: 119.

Stenrad

126 BORGÅ NEDRE PÅS N 2

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6698410 E 424587

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,5 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På bergets krönområde mellan bergsknallarna finns ett flyttblock som har höjden av en man, som har splittrats genom borrhning. Alltså ett litet stenbrott för husbehov.

Karta på föregående sida och på sidan 119

Utbrutet flyttblock på bergskammen.

132 BORGÅ SVARTSÅ PELLAS

Objekt-id: 1000018437
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6692306 E 419919

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 7,4 km sydväst om Borgå domkyrka.

Observationer: I fornminnesregistret under namnet Karleby (Öster Svartså). Jag föreslår Svartså Pellas som nytt namn, eftersom objektet inte har tillhört Karleby, som ligger på andra sidan ån.

Jussila 2020:

Den gamla husplatsen har alltid varit intensivt bebodd och bebyggd och är det fortfarande. En backkulle vid åstranden. Gårdsplan och byggnader där det knappast finns kvar urskiljbart kulturjordlager med forskningsvärde av den äldsta bosättningen på platsen. Motiveringen till ett underobjekt som antecknats i registret är okänd. På de gamla kartorna finns det ingenting på platsen.

Moderförsamlingens karta från 1746 över området finns inte. På Klerckers sjökort från 1791-1796 har området märkts ut som Svartså by, med hus på båda sidor om ån - på kartan längre söderut, vid Brasas även som Svartså. På storskifteskartan över Svartså by från 1791 är platsen mark som hör till Pellas hus (tomter har inte ritats på kartan) men på detta ställe finns det ett tomt område mellan åkrarna - förmodligen en tomt. På kartan från 1883 finns det hus och byggnader på platsen med "Långis eller Pellas rusthåll".

Fornminnesregistret:

Kylän paikka on merkitty Samuel Broteruksen vuoden 1692 Karleby kartan maanmittauskonseptille ja kuninkaankartastoon. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Merkitty alakohde: N 6692209 E 419867 varsinaisen eteläpuolelle merkinnällä "tonttima".

Kartor på sidorna: 81-81

133 BORGÅ HARABACKA

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: odlingsröse

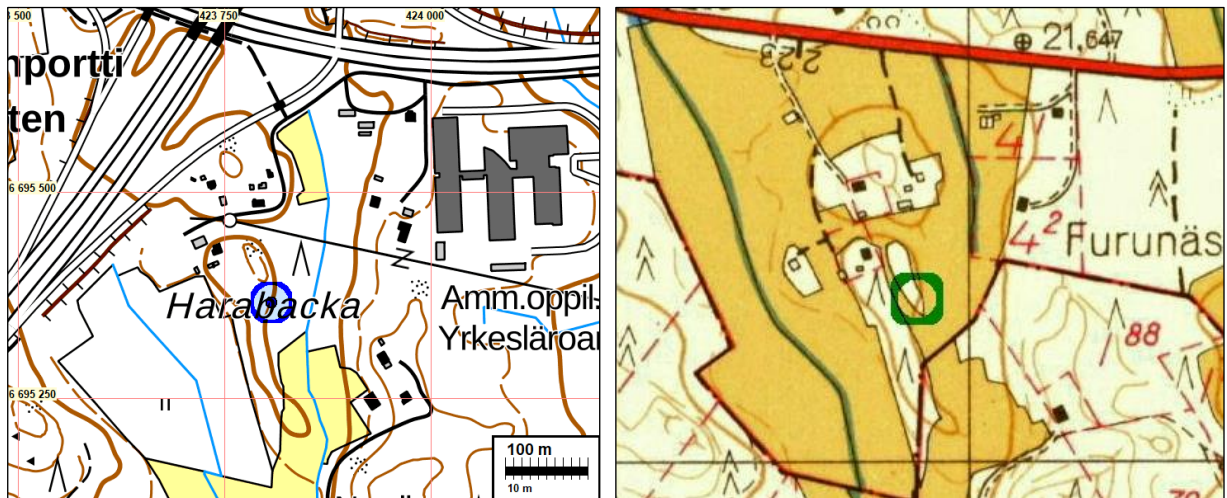
Koordinater: N 6695366 E 423807

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,5 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

På platsen finns ett stenbundet område som liknar ett gravröse, runda stenar lika stora som huvuden i en flack hög, i södra änden av en sandås. Röset påminna något om ett gravröse, men är troligtvis ett röjningsröse. På kartan från 1962 har det funnits en smal liten åkerholme på platsen - det har funnits åker genast öst-väst-söder om det stenbunda området. På grund av sin "rösenlikhet" finns det skäl att rapportera i fall av eventuella anmälningar från allmänheten.

Till höger ett utdrag ur kartan från 1962.

Röjningsröse - förmodligen

134 BORGÅ HATTULABACKEN 1

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6696661 E 423980

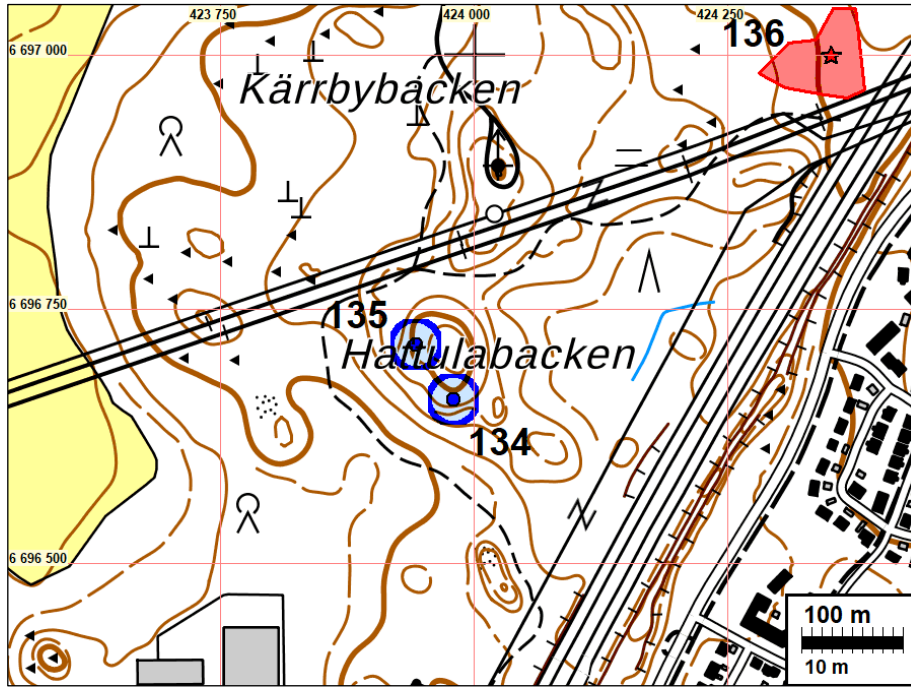
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,1 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

På platsen finns ett relativt stort gammalt stenbrott. Bergväggen har brutits och avfallssten finns vid foten av den. Borrspår i berget och stenarna. Bergväggen har brutits på en cirka 30 m lång sträcka. Stenbrottets ändar: N 6696664 E 423966 och N 6696664 E 423994

Bruten bergvägg

135 BORGÅ HATTULABACKEN 2

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6696715 E 423943

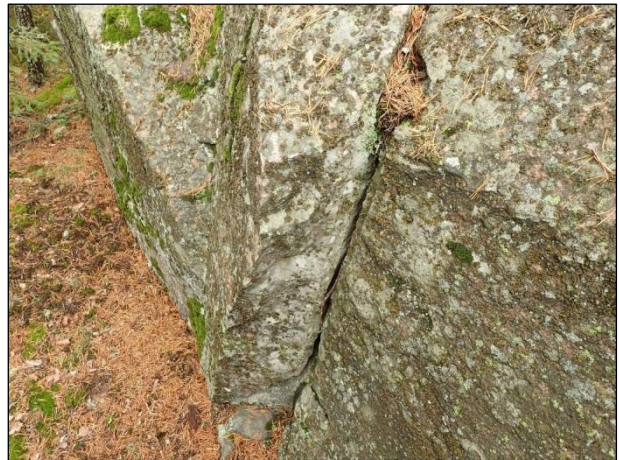
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 2,1 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Det finns ett stenbrott vid den västra kanten av bergets topp. Där finns mycket bruten sten i en hög. På en liten yta.

Karta på föregående sida.

Brutet berg vid kanten av kullens krön.

142 BORGÅ TJUSTERBY TORP 2 (DRÄGSBY KUNGSBACKEN)

Objekt-id: 1000022451
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6695438 E 420709

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

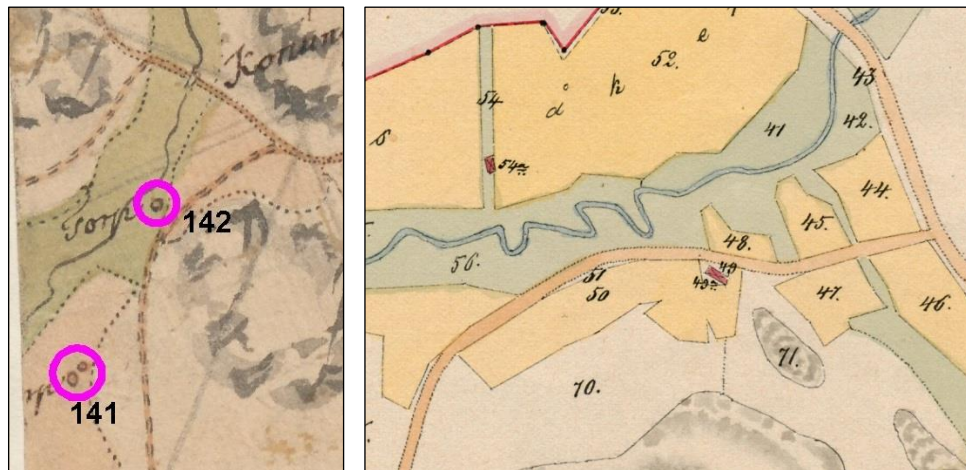
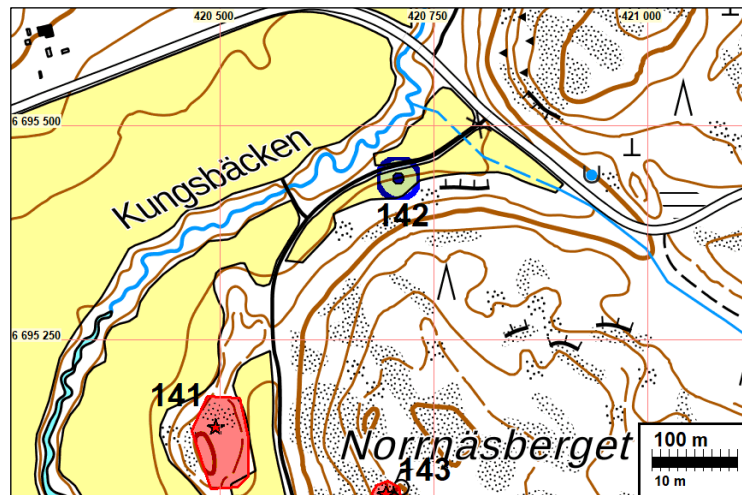
Läge: Platsen ligger 5,4 km väster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: Torpet har märkts ut på kartan från 1746 och där finns en byggnad - ett litet torp alltså - och det har märkts ut ännu på ägokartan över Drägsby från 1883, men det finns inget på grundkartan från 1962. Platsen har sedermera röjts till åker och

på platsen finns det inga observationer av en byggnad, inte heller i närområdet. Torpet är hör alltså till Drägsby, inte till Tjusterby.

Fornminnesregistret:

Kuninkaalliseen merikartastoon merkitty torpan paikka. Kohteen sijainti on tarkastettava maastossa.

Utdrag ur kartan från 1749 och kartan över Drägsby från 1883
Torpet har legat vid vägen någonstans på det område som syns på bilden, mot västsydväst.

144 BORGÅ KIALA (VESSILÄ/VESSBY)

Objekt-id: 1000003251
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: boplat: torp

Koordinater: N 6698444 E 423239

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Suhonen V-P 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 3,7 km nordväst om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Torpet har märkts ut på landsbokskartan över Saxby från 1693 (Kiala torp). På kartan från 1783 finns det två torp på platsen (bostadsbyggnader) som lokaliseras väl till punkterna N 6698469 E 423153 och N 6698444 E 423239. Det östligare huset som ligger på den nuvarande åkern finns på senatens karta från 1873, men det västligare har försvunnit.

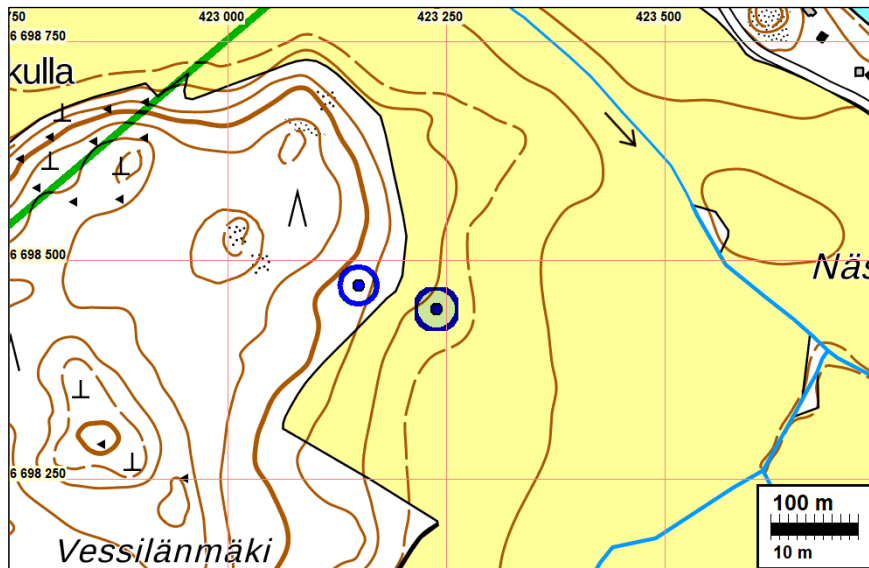
Den västligare byggnadsklustret som märkts ut på kartan från 1783 finns i den nuvarande skogen, cirka 40 m väster om åkerkanten. Området är plogat eller på annat sätt grävt och omblandad skogsmark, och där finns inget som tyder på det gamla torpet, varken synligt under eller ovanpå marken. Det östra torpet ligger på den nuvarande åkern. Skogen i området är mycket behandlad. Där finns tydliga marktäktsgropar och andra moderna "omvälvningar", men inga spår av gammal bebyggelse som kan identifieras. Det finns alltså ingen fornlämning i området. Koordinaten har ändrats till den torpplats som ligger längre västerut.

Fornminnesregistret:
 fornlämning N 6698560 E 423068.

Kiialan kartanoa ympäröivän peltoaukeaman luoteislaidalla olevassa kuusimetsässä näkyy siellä täällä mahdollisia rakennuksen pohjia ja kellareita. Lisäksi maassa on runsaasti tiilimurskaa. Alue on erittäin vaikeakulkuinen, sillä metsäraivauksessa syntynyt jätettä ei ole korjattu pois. Kylätontin viereisellä pellolla on tiiltä ja punasavikera-miikkaa.

Vessilä on merkitty T. Winterin karttaan vuodelta 1787, 1700- ja 1800-lukujen vaihteen sijoittuvaan Kuninkaan kartastoon ja vuodelta 1873 peräisin olevaan Senaatin karttaan. Kohteen luonteesta on vaikea tehdä päätelmiä. Tontti on ilmeisesti tuhoutunut osittain metsänraivauksessa ja peltoviljelyssä. Toisaalta asia voidaan varmistaa ainoastaan arkeologisilla tutkimuksilla. Kohteen sijaintitiedot on tarkistettava.

Torpplatserna med blåa cirklar – det är oklart på kartan från 1787 om markeringen längre västerut är ett separat torp eller bara separata byggnader.

Utdrag ur kartan från 1787/1848 och till höger ur senatens karta från 1873

Vid gamla Vessiläs hus i riktning mot Kiala gård. Till höger: i bakgrunden finns en gammal husplats på åkern.

148 BORGÅ KUCKUBERGET 1

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

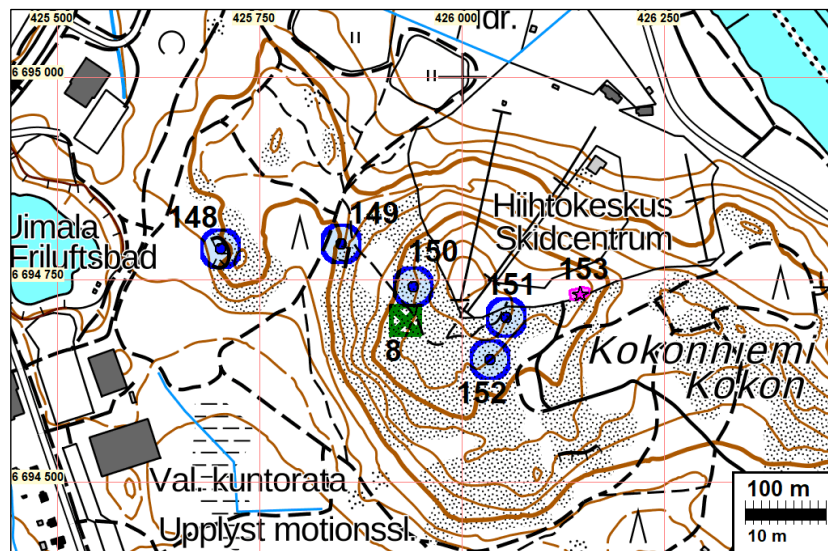
Koordinater: N 6694788 E 425702

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

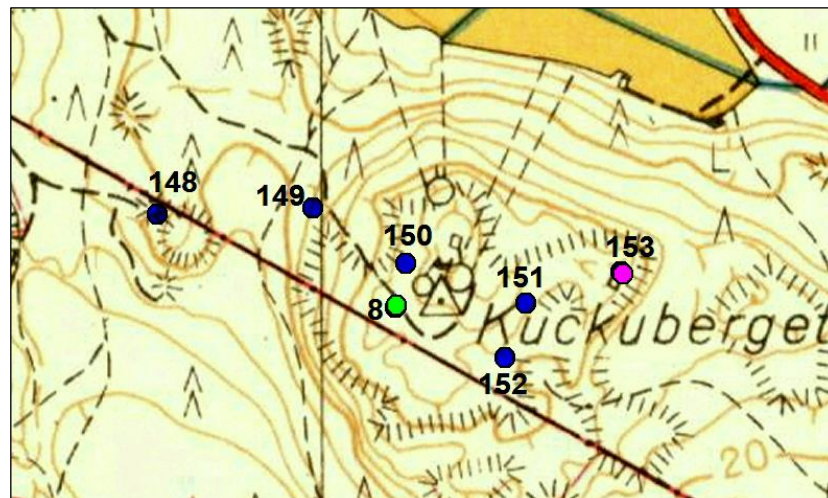
Läge: Platsen ligger 1,6 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Ett stort stenbrott som märkts ut på terrängkartan. 30 m brett och 20 m djupt från bergets västra sida mot öster. Stenbrottet har inte märkts ut på Pepots ägokarta från 1908-10. Stenbrottet har inte märkts ut på grundkartan från 1962, men vägen som leder dit har märkts ut. Stenbrottet har märkts ut på grundkartor från 1978 och därefter. Det är klart att stenbrottet åtminstone är yngre än år 1910.

Stenbrottet på kuckuberget med blått, det försvunna röset med grönt och plattformen för luftvärnskanon med blårött.

149 BORGÅ KUCKUBERGET 2

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694794 E 425851

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,6 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Ett relativt stort stenbrott som har märkts ut på terrängkartan som ett stup. 20 m brett och 10 m djupt på bergets västra sida mot öster. På gamla Borgå stads och innan det på Näsa gårds marker.

Karta på sidan: 226.

150 BORGÅ KUCKUBERGET 3

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694741 E 425940

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: 2Platsen ligger 1,7 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Ett litet stenbrott, ungefär tio meter från bergväggen har sten brutits ut. Borrspår i berget och skärvor från avfallssten lite överallt.

Karta på sidan: 226.

151 BORGÅ KUCKUBERGET 4

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694703 E 426055

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,7 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Stenbrott där man cirka tjugo meters avstånd från bergväggen har brutit sten. Borrspår och avfallssten.

Karta på sidan: 226.

152 BORGÅ KUCKUBERGET 5

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694651 E 426035

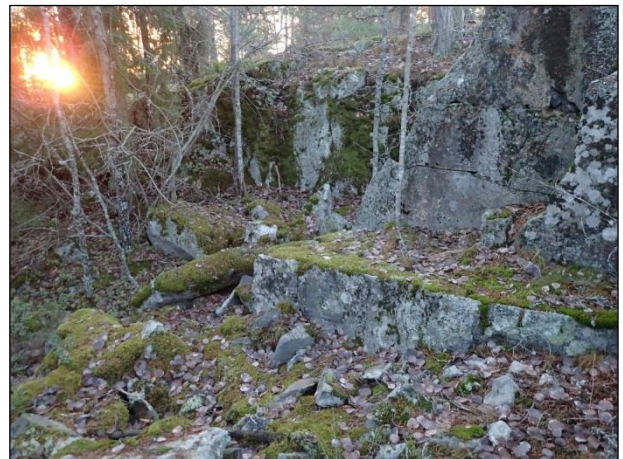
Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,8 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Stenbrott, cirka tjugo meter från bergväggen har man brutit sten. Borrspår och mycket avfallssten som en hög vid bergväggen (kan detta ha ansetts vara ett möjligt röse).

Karta på sidan: 226.

156 BORGÅ PELLINGEVÄGEN 5

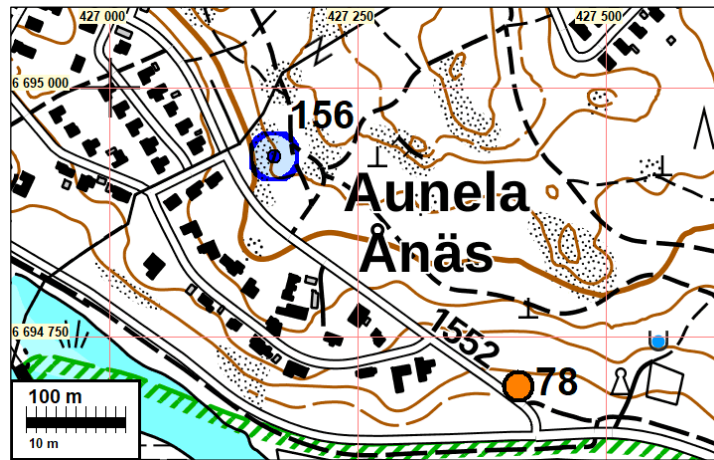
Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

Koordinater: N 6694931 E 427166

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 1,8 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: Stenbrott för husbehov i Ånäs, invid berget, ovanpå bergsslutningen invid en friluftsstig. Borrspår i berget och avfallssten.

157 BORGÅ MAJBERGET

Objekt-id: ny
 Status: övrigt objekt
 Datering: historisk
 Typ: stenbrott

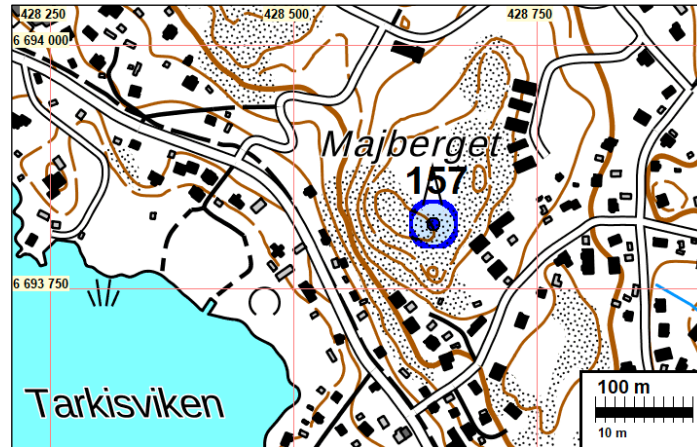
Koordinater: N 6693816 E 428644

Forskare: Jussila & al. 2020 inventering

Läge: Platsen ligger 3,7 km sydost om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Ett relativt litet flyttblock som har splittrats genom borring - borrhål intill.

162 BORGÅ ÅNÄS

Objekt-id: 1000008257

Status: övrigt objekt

Datering: historisk

Typ: boplatz

Koordinater: N 6695252 E 426515

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering

Läge: Platsen ligger 1,2 km söder om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020: byggt stadsområde.

Fornminnesregistret:

Ånäs sijaitsee Porvoon keskustassa Runebergin-, Tapuli- ja Suistokadun risteyksen ympäristössä. Kohde jää 1970-1980-luvuilla rakennettujen talojen ja asfaltoidun tien alle. Paikka on todennäköisesti tuhoutunut lähes kokonaan, mutta tien alla on joitakin rakenteita saattanut säilyä.

Ensimmäinen maininta Ånäs in kuninkaankartanosta on vuodelta 1560. Paikka on merkitty Kuninkaan kartastoon Suomesta ja lisäksi se näkyy vuoden 1652 Porvoon kaupungin kartassa.

Naturformation

19 BORGÅ HOLMBERGET

Objekt-id: 1000003681
 Status: naturformation
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: naturformation

Koordinater: N 6697385 E 430834 Z 53

Ändring: koordinaten korrigerad

Forskare: Nina Strandberg 1997 granskning, Päivi Maaranen och Minna F 2001 granskning

Läge: Platsen ligger 5,0 km öster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

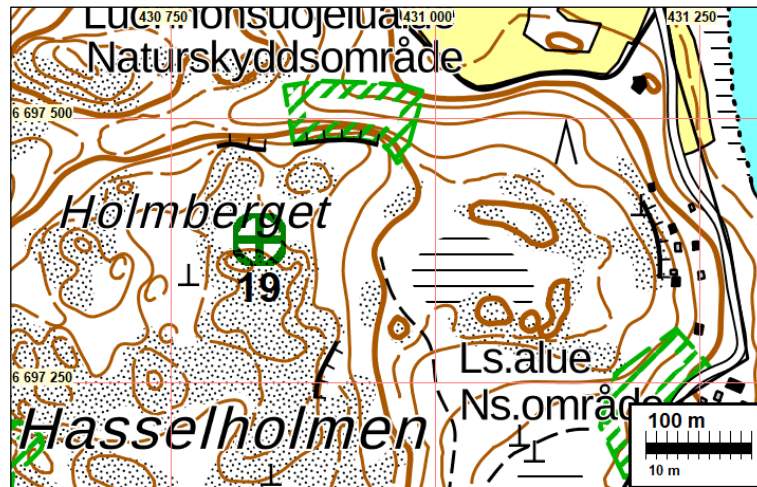
Vid koordinaterna i fornlämningsregistret (N 6697409 E 430929) finns det inget stenbundet område m.m., men lite västerut vid krönet av berget finns det ett ståtlig stenbundet område som motsvarar beskrivningen i Strandbergs granskningsberättelse. Det stenbundna området kunde med god fantasi anses vara ett röse, så det är bra att

det rapporteras och även hålls i fornminnesregistret. Liksom Strandberg anser jag att det är fråga om en naturformation, en s.k. djävulsåker. Den öppna stenåkern fortsätter från bergets kant till granskogen på den nedre sluttningen och är mossbeklädd under cirka tio meter. I djävulsfältet har en kvadratformad grop på 0,5 m² grävts, och den verkar relativt färsk (även Strandberg konstaterade denna grop år 1997).

Fornminnesregistret:

Porvoon Hasselholmenin Holmbergetilla sijaitsevia muinaisiin rantamuodostelmiin liittyviä kivimuodostelmia.

Djävulsåker där man grävt en grop - nästan alla djävulsåkrar på sydkusten har grävda gropar - man har trott att det är ett röse och den har rannsakats i hopp om en skatt. Djävulsåkern fortsätter mossbeklädd i den nedre sluttningen.

Förstörda och försvunna objekt, samt objekt som ska avlägsnas

8 BORGÅ KOKONNIEMI

Objekt-id: 612010023
 Status: finns inget / försvunnen
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6694700 E 425931 Z 45

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: J.E. Tuomala 1886 granskning, Marita Munck-Berit Boström 1933 inventering, Tapio Seger 1986 granskning, Helena Ranta 1990 utgrävning, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 1,7 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Platsen har tidigare varit en fornlämning, förhistoriska rösen 1-5. Rösena 4 och 5 har funnits i registret som fornlämningar. Rösena 1-3 har undersökts år 1990, då fridlysningen av dem hävdades, och de har hamnat under förhöjningen av backkrönet. Koordinaten visar placeringspunkten för röse 4 som rapporterades år 1990.

Rösena på backkrönet har alltså undersökts och förstörts år 1990. De då konstaterade rösena 4 och 5 har nu försvunnit. På de ställen på översiktskartan som Helena Ranta gjorde med utgrävningen 1990 där rösena 4 och 5 märkts ut finns det nu inte något alls som kan antas vara ett röse. I deras närområde finns inte heller något som tyder på rösen. I närheten av röse 5 som ligger längre österut finns lämning av ett stenbrott där det finns rikligt med avfallssten i en hög vid foten till den vertikala bergväggen och mot väggen. Kan det ha ansetts vara ett röse? I omgivningen kring röse 4 finns det nästan bara stenfritt, bart berg på minst 50 meters radie. Det är skäl att ta bort platsens fornlämningsstatus eftersom det inte finns något att skydda.

Fornminnesregistret:

Paikalla ollut alunperin viisi rökkiötä. Kallion korkeimmalla kohdalla sijaitsevat rökkiöt 1-3 ovat tuhoutuneet. Rökkiöt 4-5 alempana rinteessä. Rökkiö 4: 5 x 4 m, Rökkiö 5: 5 x 3 m. Datering: prk/hist/ajoittamaton. Marita Munck-Berit Boström 1933: Inv. nro 22 a-c = 1-3 ja d = 5? Helena Ranta 1990: palanutta luuta, ei tallessa

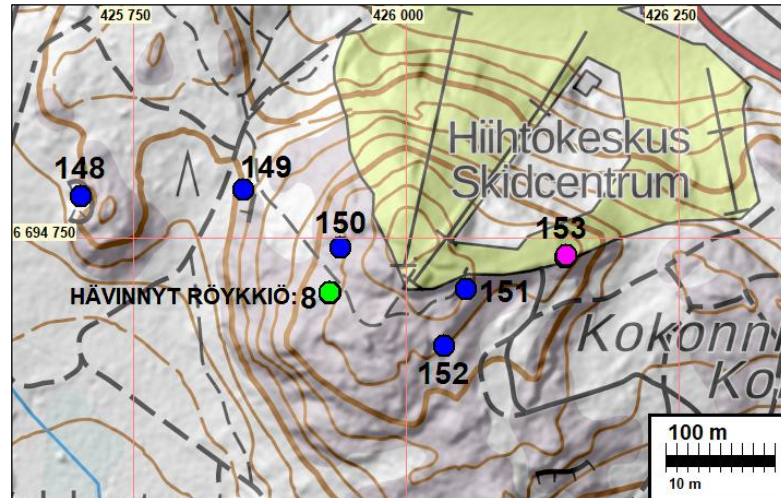
Seppälä 1994:

1 - 3: X 6697 54-56 y = 3426 12-14 Z = 53-54. Nämä rökkiöt on siis tutkittu ja tuhottu.
 4: X = 6697 51 y = 3426 07 Z = 45, N 6694700 E 425931.
 5: X = 6697 49 y = 3426 16 Z = 50, N 6694680 E 426021.

Kohde sijaitsee Porvoon kaupungissa 2 kilometriä eteläkaakkoon Porvoon tuomiokirkosta, Kokonmäki -nimisellä korkealla kalliomäellä. Paikka on kallion lakea, jonka päälle ja koillispuolelle on tehty laskettelurinne sekä muita rakennelmia. Kohdasta avautuu laaja näkymä pohjoiseen ja koilliseen Porvoonjoen ja kaupungin suuntaan. Rökkiöt 1-

3 ovat sijainneet kallion korkeimmalla kohdalla laen länsiosassa hiihtohissin kohdalla ja rökkiöt 4-5 sijaitsevat alempana rinteessä edellisistä lounaaseen ja koilliseen.

Rökkiöt 1-3 on merkitty peruskarttaan (1978/1988). Ne on kaivettu pois ja niiden päällä nyt mäen laen korotus. Rökkiö 4: Rökkiöistä 1-3 lounaaseen 60 metriä, alempana rinteessä. Pyöreänsoikea, koko 5 x 4 metriä. Mainittu Rannan kaivauskertomuksessa epävarmana rökkiönä. Rökkiö 5(d?): Rökkiöistä 1-3 kaakkoon 50 metriä alempana rinteessä. Soikea, koko 5 x 3 metriä. Mainittu Rannan kaivauskertomuksessa epävarmana rökkiönä. Mahdollisesti sama kuin Munckin ja Boströmin mainitsema rökkiö d, siinä tapauksessa luultavasti pahasti pengottu.

9 BORGÅ KOMMUNALHEMMET

Objekt-id: 612010024
 Status: förstörd fornlämning
 Datering: från järnåldern
 Typ: boplats

Koordinater: N 6696320 E 425133 Z 15

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 0,9 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

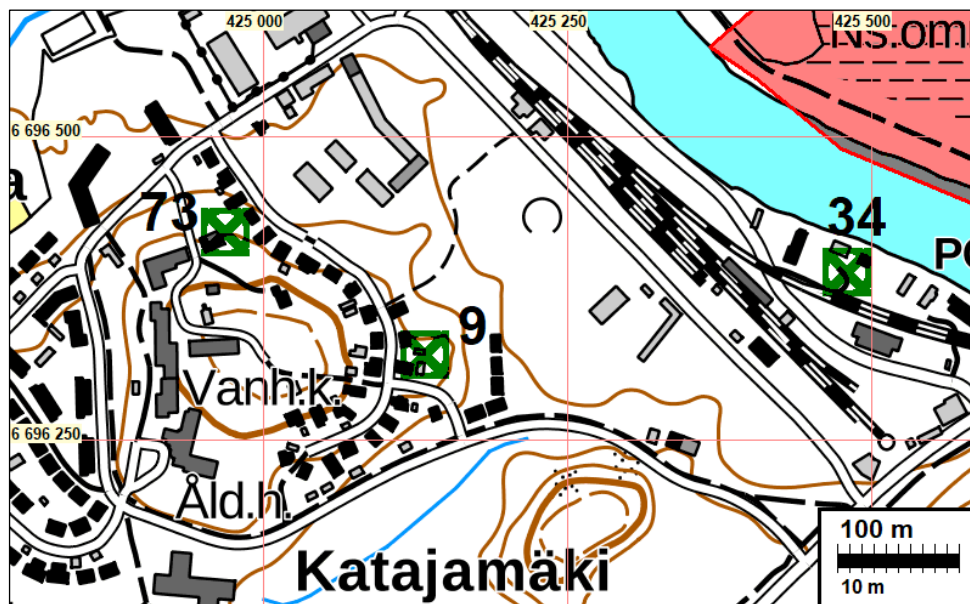
Platsen är förstörd, den har hamnat under ett relativt nytt egnahemshusområde. Ovanpå boplatsen finns ett egnahemshus och byggd gårdsplan. I fornminnesregistret har avgränsningen till fornlämningsområdet märkts ut på fel ställe, 30 meter för långt österut, vid foten av en brant bergssluttning (ca 7 m höjdnivå). Enligt beskrivningen i Seppäläs rapport från 1994 och utdraget ur grundkartan har platsen varit belägen vid den södra kanten av en åkerås som sträcker sig till västra kanten av en liten men relativt högt liggande stenig bergskulle i den öst-nordliga kanten, på berghällens västra si-

dan vid den södra kanten av backens krön, på en höjdnivå av ca 15 m. Där finns alltså nu ett hus och gård.

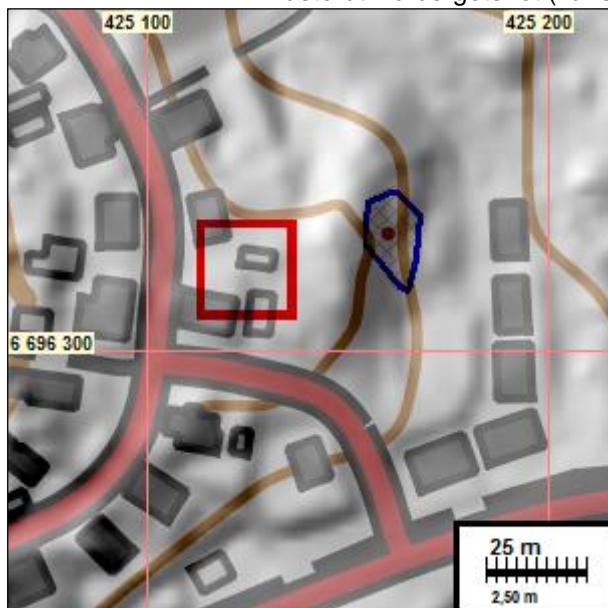
I fornminnesregistret har koordinat N 6696329 E 425161 angetts för platsen. Denna har korrigerats med koordinaten som märkts ut på kartbilagan.

Fornminnesregistret:

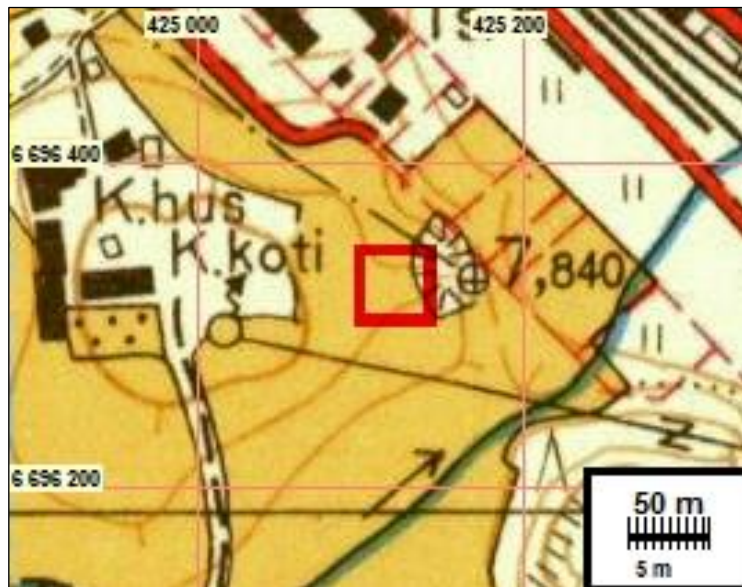
Kohde sijaitsee Johannisbergin alueella, 200 m Porvoon joesta lounaaseen, Johannisbergin vanhainkodin itäpuolisen pellon reunassa olevan etelä-pohjoissuuntaisen moreenikalliomäen länsilaitaa, jonka maaperä on hiekkaa ja hiesua. Kalliomäen länsireunassa olevasta pellonreunan leikkauksesta on 1965 poimittu löytöinä Morbyn keramiikkaa, palanutta luuta ja savea. Tuolloin on myös todettu, että osa asuinpaikaksi tai kalmistoksi tulkitusta jäännöksestä on tuhoutunut maanpintaa leikattaessa.

Nedan har fornlämningens plats angetts med en röd kvadrat. I fornminnesregistret har det markerats längre västerut vid bergets fot (vänster blå avgränsning, höger röd)

Utdrag ur kartan från 1962. Fornlämningen har märkts ut där med en kvadrat på samma ställe som kartan i Seppäläs rapport.

Fornlämningen har legat strax bakom berget, på krönet av åsen. Till vänster västerut, till höger från öster.

Tidigare fornlämningen i bakgrunden till höger, på krönet av åsen. Mot söder.

15 BORGÅ HAMMARS

Objekt-id: 613010063
 Status: förstörd fornlämning
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6692790 E 425071 Z 8

Forskare: Matti Bergström 1986 granskning, Sirkka-Liisa Seppälä 1994 inventering

Läge: Platsen ligger 3,7 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Röset är förstört och hittas inte längre, det hittade sinte heller i inventeringen år 1994.

Fornminnesregistret:

Röykkiö sijaitsee katualueella moreenimaalla Konemestarintien ja Kaunissaaren suunnasta tulevan tien risteyksessä. Matti Bergström 1986: vrt. kohde PORVOO 46 Gammelbacka Utsiktsberget-Tornberget

Karta på sidan: 62

34 BORGÅ JÄRNVÄGSSTATION

Objekt-id: 1000006160
 Status: det finns ingenting
 Datering: historisk
 Typ: väg: vägbotten

Koordinater: N 6696388 E 425480

Ändring: tidigare fornlämning

Läge: Platsen ligger 0,6 km väster om Borgå kyrka.

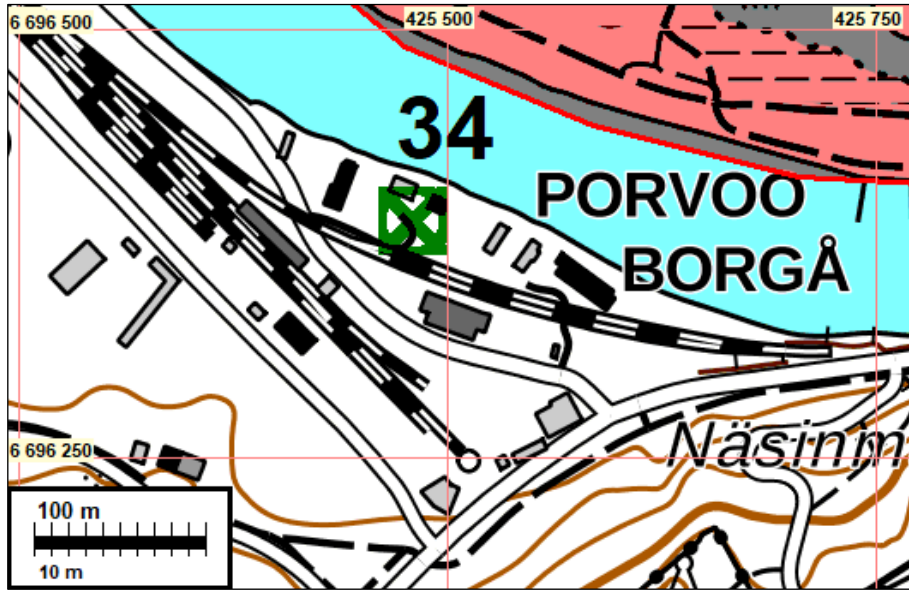
Observationer: Jussila & al. 2020:

Det finns inget som man kan kalla en gammal väg (upphöjning m.m.) i området. Det finns gård, trädgård och överallt terräng som verkar mycket välblandad och grävd. Enligt den nuvarande uppfattningen skulle sådana här väglämningar (om det fanns ett vägbotten på platsen) inte annars heller vara fornlämning. Det finns alltså ingen fornlämning på platsen.

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter):

Porvoonjoen rannassa, talojen pihamaalla on säilynyt noin sata metriä pitkä osuus vanhaa Porvoo-Hämeenlinna -tietä, joka on jäänyt pois käytöstä kun tie on rautatien rakentamisen vuoksi siirretty kulkemaan asemarakennuksen eteläpuolelta. Tielinja erottuu kohoumana pihanurmikon pinnassa.

Terrängen mellan stationen och ån

62 BORGÅ HAIKO SOTAREVÄGEN

Objekt-id: 1000035391
 Status: förstörd fornlämning
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6691409 E 422861 Z 15

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Jussila T 2019 granskning

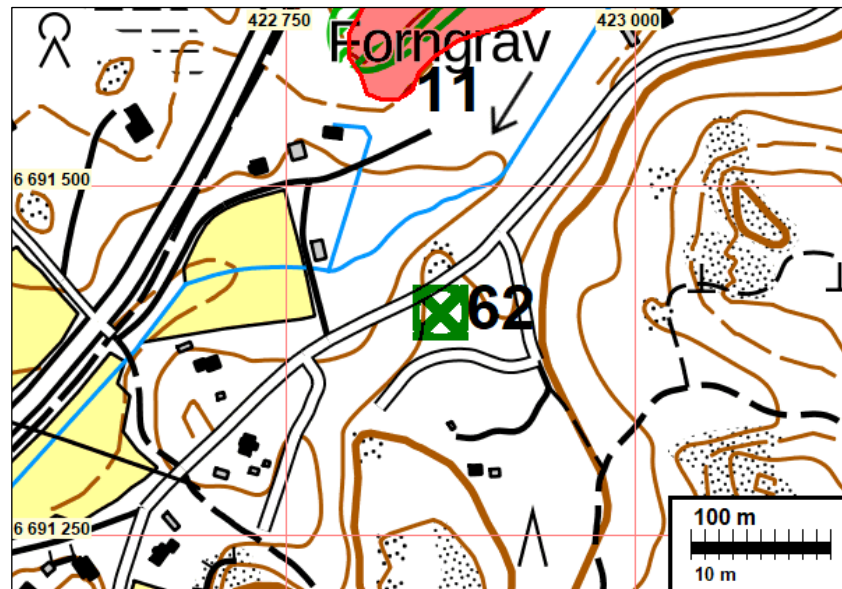
Läge: Platsen ligger 5,9 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Röset ligger ovanpå en ås, på dess västra kant och är täckt av kvistar och grenar. Strukturen verkar ganska rund eller oval, ca 3 m i diameter. Bredvid den, alldeles intill, finns ett annat likadant röse. Stenarnas diameter är cirka 20-30 cm. Blicken fångas av att rösenas stenar är ljusa och att de urskiljs i terrängen som ljusa anhopningar. Marken på platsen är tämligen stenig och finkornig - lersandig morän, Andra liknande anhopningar finns inte i närheten, åtminstone inte inom en 100 meters radie, men 220 meter norrut ligger Hottons rösenområde som eventuella är från järnåldern. Den här platsen är sådan att det inte kan vara fråga om åkerröjning. Det finns en liten möjlighet att rösen kunde vara samlade av landströmmar, men det är ändå ingen bra eller trovärdig förklaring. Tidpunkten för rösen, och deras funktion, är alltså okända.

Jag observerade röset i december 2019 i en jordskärning som hade gjorts norr om dem, vid Sotarevägen, så att cirka 1/5 av den norra kanten av röset som ligger längre norrut hade grävts bort. Vid skärningen observerade jag inget värt att nämna. Söder om rösen hade man röjt terräng för en ny gata och nya hus. Platsen för rösen hade man låtit bli att röja, förutom att träderna hade fällts. Jag granskade området på nytt i maj 2020, då mer mark i närområdet hade skurits öppen. I den öppna marken (bestånd avlägsnad och övrig röjning) i närområdet observerade jag inget värt att nämna. Jag besökte platsen flera gånger under sommaren och området kring rösen hade förblivit orört, medan man hade börjat bygga hus söder om dem. När jag besökte platsen i början av augusti hade rösen förstörts, marken rensats, jämnats ut och ett gruslager lagts ovanpå. Rösen finns alltså inte längre.

Rösen under avverkningsrester 19.12.2019 – situationen i augusti 2020.

67 BORGÅ GAMMELBACKA SKOG

Objekt-id: 1000037863
 Status: det finns ingenting
 Datering: historisk nutid
 Typ: markkonstruktioner: grop

Koordinater: N 6693399 E 424843

Ändring: tidigare övrigt kulturarvsobjekt

Forskare: Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 3,2 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Fornminnesregistret (inga rapport- eller forskaruppgifter):

Rund grop med en jämn jordvall runt. På platsen observerades inget kol, så sannolikt är det fråga om en bombgrop som det finns flera av i Gammelbacka skog.

Jussila 2020:

Jordmånen på platsen är finkornig morän och området lund. Det finns inga uppgifter om på vilka grunder gropen har tolkats som en bombgrop. Gropen har branta väggar och en fyrkantig botten. Runt omkring finns det låga men breda vallar - således är gropen knappast en marktäkt. Gropen verkar vara för välbevarad för att vara en bombgrop från över 70 år sedan. Varför skulle en bombgrop ha bevarats i parken?

Gropen uppfyller inte kriterierna för ett arkeologiskt skyddsområde, dvs. ett arkeologiskt övrigt kulturarvsobjekt. Enligt Museiverkets anvisningar kan dylika vara försvarsutrustning från det senaste kriget. Det är i alla fall ingen försvarsutrustning. Det finns inga bevis på att det skulle vara en bombgrop. I regionen finns det många liknande gropar här och där i skogarna och de är knappast bombgropar.

Under fortsättningskriget fälldes sammanlagt 163 bomber i Borgå landskommun, varav en del minbomber, en del splitterbomber (klusterbomber, dvs. så kallade Molotovs brödkorgar) och brandbomber (G. Selen, Borgå landskommuns historia), så i princip är det möjligt att det även skulle ha fallit bomber i Gammelbacka. Närmare källuppgifter hittades inte.

Karta på sidan: 194

69 BORGÅ KOKONNIEMI 2

Objekt-id: 1000019434
 Status: det finns ingenting / objektet hittas inte
 Datering: historisk nutid
 Typ: historisk nutid Plattform för luftvärnskanon

Koordinater: N 6694699 E 425930 (?)
 Ändring: tidigare övrigt kulturarvsobjekt

Läge: Platsen ligger 1,7 km söder om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

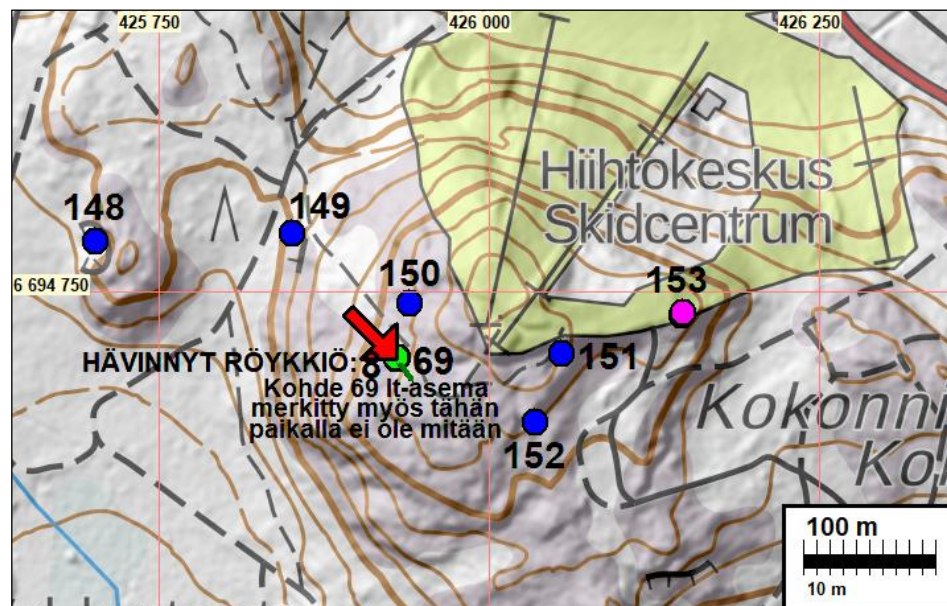
plattform för luftvärnskanon som beskrivs i fornminnesregistret hittades inte på platsen och i dess närområde där den har märkts ut i fornminnesregistret. Koordinaterna har

tydliga varit felaktiga. Detta kan innebära plattformen för luftvärnskanon som H Ranta år 1990 markerat på översiktskartan från utgrävningen 1990 på backens norra sluttning (som inte har formen av en hästsko på kartan), som inte heller nu hittades. Men en 20 mm bofors plattform för luftvärnskanon i betong som gjutits på en klippa hittades annanstans, i den nordöstra sluttningen. (objekt 153)

Fornminnesregistret:

Kokonmäen päällä on hevosenkengänmuotoinen 2. maailmansodan ilmatorjunta asema. Raportoimattomalla maastokäynnillä 6.10.1997 (Ulla-Riitta Kauppi ja Päivi Maaranen) todettiin, että se on säilyneiltä osiltaan hyväkuntoinen ja säilyttämisen arvoinen. Kaupin mukaan muille paikkakunnille rakennetut ilmatorjunta-asetat eivät ole olleet hevosenkengänmuotoisia. On lisäksi mahdollista, että IT-asema on rakennettu Krimin sodan aikaisen maavallin päälle

73 BORGÅ JOHANNISBERG

Objekt-id: 1000008279
 Status: det finns ingenting
 Datering: historisk
 Typ: boplat: bytomt

Koordinater: N 6696421 E 424969
 Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Rosendahl U 2003 inventering, Seppä J 2018 kartläggning

Läge: Platsen ligger 1,1 km väster om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Det finns inga exakta kartor över området som är äldre än grundkartorna - inte ens ägokartor. Avgränsningen till fornlämningsområdet ser ut att ha ritats mycket slump-

mässigt runt en stenfot. Just där har det funnits en byggnad på grundkartan från 1962 och även på senare grundkartor. Stenfoten har ett tydligt samband med byggnaden från slutet av 1900-talet. Gammal är den alltså inte. Den tidigare avgränsningen till fornlämning ligger nu delvis under ett nytt egnahemshus. År 2018 observerade Johanna Seppä vid provgrävningen i området inget på denna plats som kunde betraktas som en fornlämning (som konstateras i rapporten). I Seppäs testundersökningen år 2018 observerades alltså ingen fornlämning. Det finns inga grunder för fornlämning, annat än en abstraktion av platsen för ett "urgammalt" hus som har legat någonstans på backen. Nu är området helt bebyggt. De stenfötter eller husgrunder som Seppä kartlade år 2018 - eller resterna av dem - är inte arkeologiska skyddsobjekt och inte heller fornlämningar. Det finns skäl att avlägsna platsens fornlämningsstatus.

Fornminnesregistret:

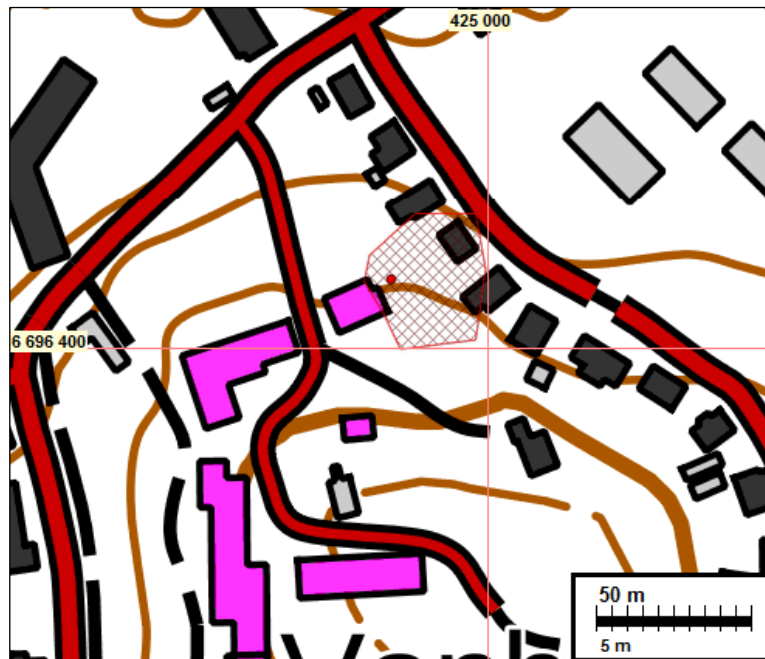
Tilasta käytetään myös nimeä Skinnarbacka. Paikka sijaitsee Johannisbergin vanhainkodin alueella, joka on melko täyteen rakennettu. Johannisbergistä ensimmäiset maininnat ovat vuosien 1554/55 ja 1562 ratsumiesluetteloissa, joissa tulee esiin Grels (Gregers) Olofsson Skinnarbackasta. Porvoon kaupungin kartassa vuodelta 1652 Skinnarbacka on merkitty kaupungista luoteeseen ja Kuninkaan kartastossa tila näyttäisi olevan samalla paikalla, mutta tilan nimenä on tuolloin Johannisberg.

Vanhainkodin rakennustyöt ovat todennäköisesti tuhonneet ainakin suurimman osan vanhemmista rakenteista, mutta vuoden 2003 inventoinnissa nykyisten rakennusten itäpuolella havaittiin melko modernilta vaikuttava talonpohja. Kyseisellä alueella on saattanut säilyä vanhempiakin kulttuurikerroksia.

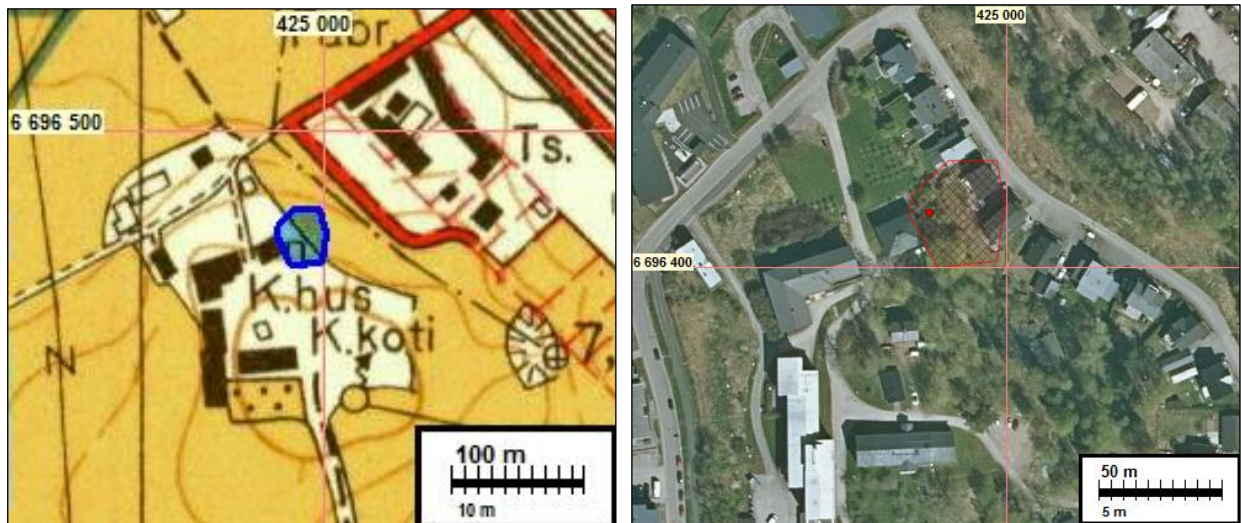
Vuonna 2018 alueella tehtiin koekaivaus (tarkkuusinventointi) . Alueelle kaivettiin koeojia kaivinkoneella ja koekuoppia lapiolla. Kaivannoissa oli enimmäkseen puutarha- ja peltomultaa tai luontaista metsämaata. Nykyisten rakennusten lähistöllä oli purku- ja täyttökerroksia, joilla pihaa on tasattu. Muinaisjäännösrajaus menee itäosastaan tutkimusalueen ulkopuolelle yksityiselle maalle, jossa muinaisjäännöstä tuskin on säilynyt. Vanhainkodin pihamaalla rajausta on noin 8x30 metrin alueella F-talon ja kiviaidan välissä. Alue on hankala tutkittava istutuksineen ja piharakennelmineen eikä siihen juuri sopinut kaivinkoneella kaivamaan. F- talon ympäristön koekuopista ei löytynyt selkeitä merkkejä olemassa olevia rakennuksia vanhemmasta asutuksesta. Mikään vähäisestä löytöaineistosta ei viitannut 1800-lukua vanhempaan aikaan. Maan päälle näkyvät kivirakenteet kartoitettiin. Näitä olivat alueen poikki kulkevat kiviaidat ja kivijalat, joista suurin osa sijoittui aivan nykyisten rakennusten viereen. Osa niistä oli jo merkittynä kaupungin kaavakarttaan. Uutena kartoituksena mainittakoon alueen itäreunalla oleva puolipyöreä kivimuuri. Johannisbergin ja Katajamäen välillä kulkevaa tieuraa reunustaa kaksi kiviaitaa.

Alueella olevat näkyvät kivirakenteet kartoitettiin. Kiviaidoista parhaiten on säilynyt keskikohta vanhainkodin piha-alueen keskellä. Pohjoisin osa kiviaidoista on osin sortunut, samoin kuin eteläinen osa. Ne rajautuvat itäpuolella omakotitalojen pihoihin. Aitojen rakentamisajankohtaa ei pystytty määrittelemään.

Avgränsning till fornlämning i fornminnesregistret med rött och på grundkartan från 1962 med blått.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1962.

82 BORGÅ BRUNA ÄNGEN

Objekt-id: 1000022760
 Status: det finns ingenting
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: ingenting

Koordinater: N 6694227 E 428983
 Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Koivisto S 2012 inventering

Läge: Platsen ligger 3,7 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020

Vid koordinaterna i fornminnesregistret finns det inget som liknar ett stängsel eller en grop. I närmiljön, på en cirka 120 m radie finns det inte heller något som tyder på en grop eller stenmur m.m. Om det har funnits något i närområdet har de hamnat under de nya egnahemshusen. Det finns ingen anledning att uppskatta tidpunkten för de konstruktioner som fanns på platsen till 1600-1700-talet. På samma sätt passar de in i senare kartbilder och förklaras med dem, fram till detta årtusende. I vilket fall som helst finns de inte längre på platsen.

Fornminnesregistret (Koivisto 2012):

fast fornlämning, stenmur gropar

Skaftkärrin kiviaidan eteläpuolella, lenkkipolun ja Tarkkisten peltoalueen välisen metsäisen kumpareen reunalta löytyi kiviaidan jäännöksiä, raivattujen kivien kasoja ja mahdollinen kellarikuoppa, halkaisijaltaan noin 5 m ja syvyydeltään noin 80 cm. Paikalle on vuoden 1763 kartalla merkitty pellon ja kivisen metsäalueen välille aitoja ja tie Porvooseen. Mäen eteläpuolella avautuu Bruna ängen -niminen pieni peltoalue. Samoja peltotilkkuja on jo 1695 kartalla. Rakenteet liittynevät 1600-1700-luvun asutukseen ja viljelytoimintaan.

Kartat i anslutning till objekt [81](#).

89 BORGÅ TERVAJÄRVI

Objekt-id: 1000018793

Status: det finns ingenting

Datering: inte tidsbestämd

Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6694610 E 430266

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 4,6 km öster om Borgå kyrka.

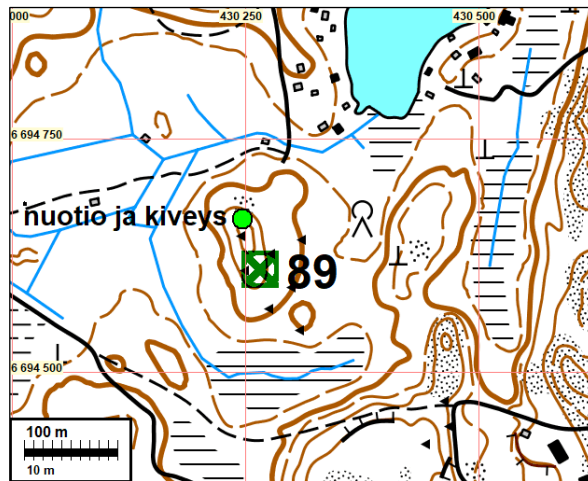
Observationer: Jussila 2020:

det finns inga rösen på platsen. Stenig, flack och relativt liten bergskulle. Den södra delen av kullen är mycket stenig, den norra delen är något mindre stenig och där kan man också se öppen bergsyta. Mellan de två stora stenarna har man murat en stenmur i ett mellanrum som är knappt en meter brett (6694661 430250). Det är troligen en ung struktur. Bredvid föregående finns det en eldplats på berget - ett välgjort botten till en eldplats gjort av stenar. Berget är alltså stenbundet, men jag anser att det är naturligt och att stenstrukturerna är unga.

Fornminnesregistret:

Mahdollinen, tarkastamaton röykkiökohde

Norra delen krönet av Kalliomäki där det finns en eldplats, stenighet och en stenvägg som staplats mellan jordstenarna.

91 BORGÅ TALLBACKA 3

Objekt-id: 1000026829
 Status: det finns ingenting
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: oidentifierat röse

Koordinater: N 6693520 E 428810

Ändring: tidigare fornlämning

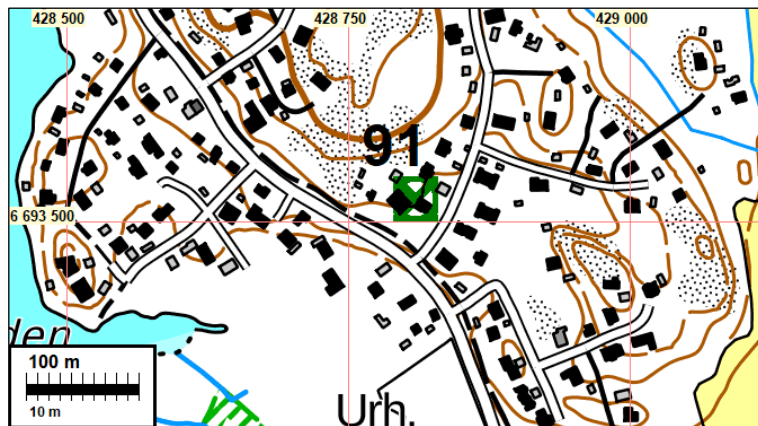
Läge: Platsen ligger 4,0 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Koordinaterna passar inte ihop med beskrivningen - troligen felaktiga. Träffar gårdsplanen vid ett tätt bebyggt och bergigt område. Det finns inga rapport- eller forskaruppgifter om objektet. Kan man ha syftat på någon av åkerholmarna som är belägna 350-450 m ost-sydost om den åker där metalldetektorfynd gjordes (objekt 93-97). På dessa holmar observerades dock inget värt att nämna – men nog på åkern intill. Fornlämningen måste avlägsnas eftersom den inte existerar - åtminstone inte på den angivna platsen.

Fornminnesregistret (inga rapport- eller forskaruppgifter, skapad 2015):

Pienen peltosaarekkeen pohjoisosassa sijaitseva kivirakenne, jonka keskellä on matalampi osa. Rakenteen koko on noin 5 x 3,5 metriä ja reunakivien korkeus noin 60 cm. Peltosaarekkeen länsilaidalla on vahvasti tulesa olleita kiviä, mutta tummunutta maata ei ole näkyvissä. Kivirakenteesta länteen saarekkeen länsilaidalla kasvaa niittykasvistoa ja mm. yksi pölkkyruoho. Lähistön pelloilta tehdyt pintalöydöt voivat viitata historiallista aikaa vanhempaankin toimintaan.

92 BORGÅ RISKOGEN

Objekt-id: 1000026902

Status: naturformation

Datering: inte tidsbestämd

Typ: tidigare betraktad som skålgrop

Koordinater: N 6693722 E 429206

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Läge: Platsen ligger 4,2 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Objektet har skapats i fornminnesregistret år 2015. Inga forskar- och rapportuppgifter är kända. Den tidigare koordinaten visade några tiotals meter för långt mot sydväst. Koordinaten har korrigerats.

På den västra kanten av backkrönet finns en kvadratformad sten (mått enligt beskrivningen) med ett jämnt krön. Den har en oval bågare nästan i samma storlek och form som en dryg ägghalva (d.v.s. ett ägg nästan halverat i längdriktning, en något större del i stenen). Dess andra långsida är brant och något inåt konkav. Skålens form tyder på att den är naturlig. Omgivningen och läget är också märkligt för en skålsten - den ligger i en sluten skog, på ett stembundet område, relativt långt från odlingar och ängar.

I omgivningen, både på kullens krön och i sluttningen, finns det gott om stenblock av olika storlek. Denna skiljer sig från stenar av motsvarande storlek i närområdet med sin jämna yta regelbundna form (vilket är naturligt). Eftersom koordinaterna var summariska var jag tvungen att leta efter skålstenen bland cirka hundra andra stenar i närheten (måttan minskade sökandet till cirka ett par tio stenar). Skålstenen hittades slutligen ändå ganska lätt eftersom det var den enda stenen i närområdet ovanpå vilken det inte fanns (tjock) mossor, och som sådan fångade den genast blicken. På stensens jämna yta fanns det barr och förmultnat skräp på ett par millimeters tjocklek, vilket passar bra in på att den senast rengjordes cirka år 2015. Det är intressant att den som hittade stenen har träffat denna sten direkt och inte har rengjort andra mossbeksädda stena, utan endast här - de övriga stenarna är fortfarande mossbeksädda. Stenen har visserligen en form som skiljer sig från "det normala", dvs. den har en jämn yta och är kubformad.

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter):

Tarkkisissa sijaitsevan laajan Riskogen nimisen kallioalueen lounaisella länsilaidalla on suorakulmainen kivi, jonka päällä on yksi selvästi ihmisen kovertama kuoppa. Kuopan koko on noin 3,5 - 4,5 halkaisija ja syvyys n. 3 cm. Kiven koko on sen etelänpuoleisesta päädyistä katsoen leveys 65–70 cm, korkeus 80–85 cm ja pituus 100–110 cm.

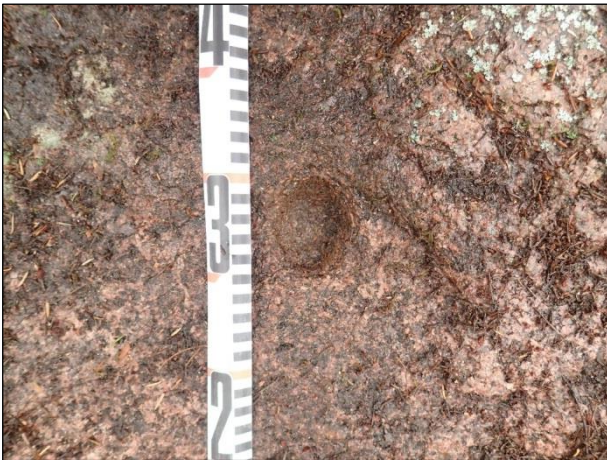
Karta även på sidan: 133

Stenen från öst och söder, och nedan ser man den närmare.

Skålen som finns där - mätintervallet är 0,5 cm.

102 BORGÅ UDDAS

Objekt-id: 1000035207
 Status: det finns ingenting
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: ingenting

Koordinater: N 6692347 E 428070

Ändring: tidigare möjlig fornlämning

Forskare: Suhonen & Maaranen 2019 granskning

Läge: Platsen ligger 4,5 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa):

Platsen granskades. Vid platsen finns en betad ås som mot nordost och sydost avgränsas av ängar, och mot nordväst av ett skogsområde. Jordmånen utgörs av stenig mo och mjäla. Några provgropar gjordes på åsen. Dessa hade ett cirka 10-15 cm blandat lager i ytdelen, under detta ren orörd mo och mjäla. Inga tecken (inte ens skärvor av tegel) på fornlämningar observerades. (Om det på platsen eller inom några tiotals meters radie skulle ha funnits ett torp eller ett hus, skulle man troligen ha obser-

verat tecken på detta). Enligt granskningen finns det ingen fornlämning på platsen, så det är skäl att avlägsna objektet.

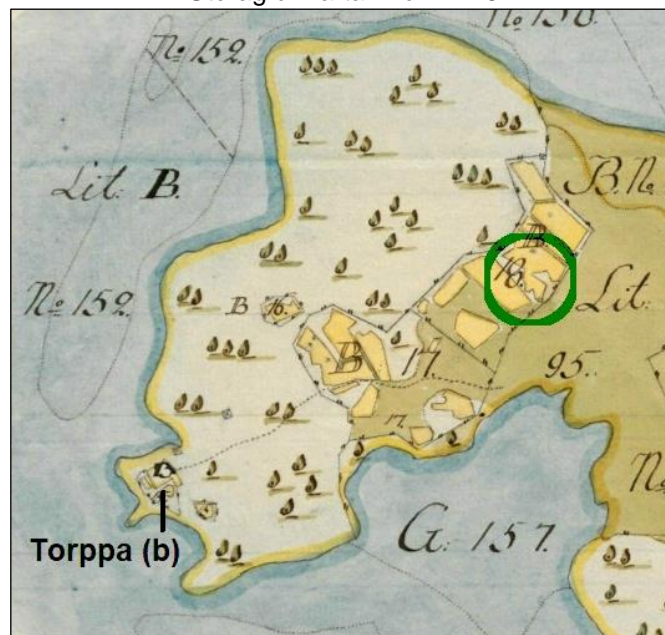
På kartan över Stensböle gård (och torpen) från 1776 hör åkrarna till torpet B (Stensöudd), dess tomtmark ligger på uddens väst sydvästra spets, där det fortfarande finns ett hus. Torpet har märkts ut på uddens spets även på Tarkis karta från 1763 och i övrigt finns det inget på udden. Torpplatsen på uddens spets granskades inte. På den här punkten, dit punkten i registret pekar, har det på kartan från 1763 funnits ängar, på grundkartorna från 1962 och 1978 skog. På detta ställe, där en möjlig fornlämning har märkts ut, finns det alltså inget som kan tolkas som en fornlämning. Det är skäl att avlägsna objektet ur registret.

Fornminnesregistret: Boplatser, torp.

Mahdollinen torpanpaikka. Ei ole merkitty kartoille. Maastossa näkyy tasattu kivinen alue. Varsinaisia selviä rakenteita ei erotu maanpinnalle.

Utdrag ur kartan från 1776

103 BORGÅ STENSBÖLE KYRKOHEMMAN

Objekt-id: 1000022222
 Status: det finns ingenting
 Datering: inte tidsbestämd
 Typ: ingenting

Koordinater: N 6692536 E 428778

Ändring: tidigare fornlämning

Läge: Platsen ligger 4,7 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa):

På kartan över Tarkis från 1863 finns det en skog med namnet Stenbacken. På kartan över Stensböle från 1776 ligger det ett skogsbevuxet område mellan ängarna, mot sydsydost finns det åkerskiften.

Platsen granskades. I fornminnesregistret är objektet indelat i två klippiga och steniga åsar som avgränsas av ängsområden. Områdena är betade dvs. ganska öppna. Områdena granskades visuellt, genom att observera fornlämningar som urskiljs på markytan.

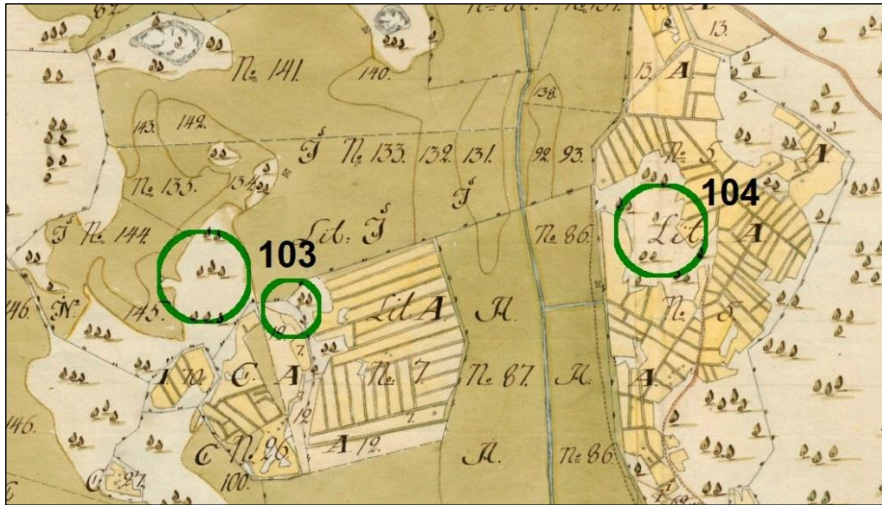
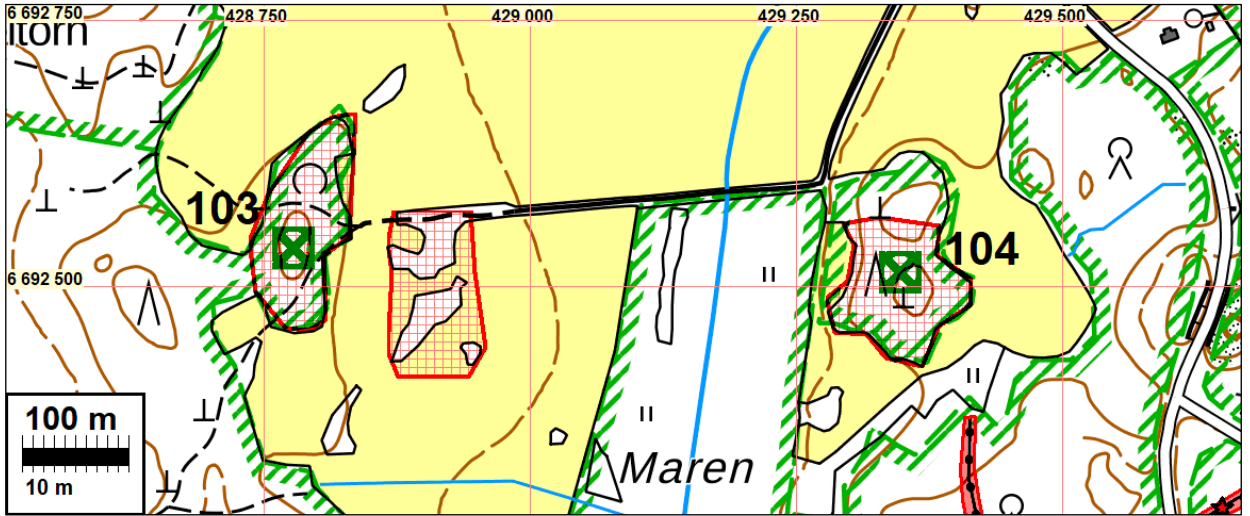
Det enda tecknet på mänsklig verksamhet som syns på markytan var ett några meter brett, delvis invallat vägbotten i södra delen av den västligare avgränsningen till fornlämningsområdet (märkt med streckad linje, dvs. som stig, på LMV:s terrängkartunderlag). I övrigt fanns det några små stenhögar i områdena som mycket tydligt hänförde sig till den senaste åkerröjningen - alltså avlägsnandet av stenar från åkern. Inga tecken på husgrunder, ugnar etc. konstruktioner i anslutning till tidig bosättning kunde observeras. På de gamla kartorna (1690-1978) har det aldrig funnits något annat än en lada på kartan från 1962 på norra kanten av åkerholmen som ligger längre österut.

Vi föreslår att fornlämningsstatusen ändras från "fast fornlämning" till "inget", eftersom det inte finns något som tyder på en fornlämning på platsen.

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter):

Historisk boplatser byplatser

Alueella on mahdollisia rakennuksen paikkoja, kivistä raivattuja terasseja, kiviaitoja ja vanha tienpohja. Alueen rajaus on tarkistettava maastossa.

Utdrag ur kartan över Stensböle från 1776.

Utdrag ur kartan över Tarkis från 1763

Terrängen i området

104 BORGÅ STENSBÖLE TORP 1695

Objekt-id: 1000022221
 Status: det finns ingenting
 Datering: historisk
 Typ: boplats: torp

Koordinater: N 6692513 E 429348

Ändring: tidigare fornlämning

Läge: Platsen ligger 5,1 km sydost om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila 2020 (Sepänmaa):

Platsen granskades. Skogsbete mellan åkrarna och ängarna.

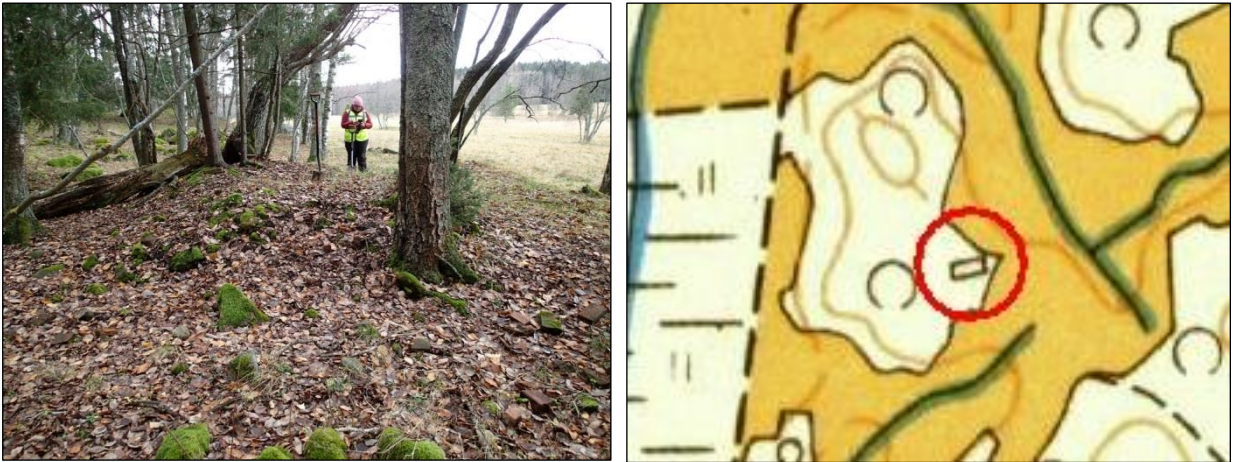
I fornminnesregistret har även backens krönområde märkts ut som fornlämningsområde. Det är dock mycket stenigt och ojämnt, så det torde aldrig ha varit lämpligt för boende. Alla holmens sidor är dock lämpliga för boplatser (från medeltiden). Området undersöktes endast visuellt, dvs. genom att granska fornlämningar som urskiljs på markytan.

Det enda tydliga objektet var en struktur i områdets västra del, med lämningar från en eldstad av tegel. Enligt disponenten för Stensböle gård, som vi träffade i närheten av platsen, hade herrgårdens ria varit belägen på platsen. Den har också märkts ut på grundkartan från 1962 just på denna plats (uthus). På kartan över Stensböle från 1776 är området skog. På senare kartor likaså.

Det finns inga grunder för fornlämningsstatus i området, så det är skäl att avlägsna det och även detta objekt.

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter): Historisk, boplatser, torp
Alueella on rakenteita. Kohteen rajaus on tarkistettava. Museokartan piste on viitteellinen.

Kartor på sidan: 254

Lämning av rian - utdrar ur grundkartan från 1962 där rian är markerad.

146 BORGÅ ÄPPELGÅRDEN 3

Objekt-id: 1000038383
 Status: det finns inget på platsen i fråga
 Datering: historisk
 Typ: tillhuggning i berg – hittas inte

Koordinater: N 6696201 E 429006

Ändring: tidigare fornlämning

Forskare: Mustonen R 2020 granskning

Läge: Platsen ligger 3,0 km öster om Borgå domkyrka.

Observationer: Jussila 2020:

Jag granskade den angivna koordinatens plats och berget på en radie av några tiotals meter mycket noggrant och hela bergsområdet ganska noggrant. På den plats som anmälts i fornlämningsregistret finns det endast lite helt öppen bergsyta - på berget växer tunn mossa och ställvis finns det ett tunt lager barravfall som förmultnar. Jag rengjorde inte berget (endast löst skräp). Ingenstans observerade jag hål eller gravering. Hur kunde den hamna under mossan efter att den upptäckts? Kanske det upptäcktes för tiotals år sedan och varför var bergytan då bar?

Det har aldrig funnits någon gräns på platsen. Den närmaste gamla gräns som är äldre än nutid, hörnet av fastighetens 6:41 gräns ligger 13,5 m västnordväst från den angivna punkten och där finns en stenspåle som gränsmärke (röse nr 24, utmärkt på styckningskartan från 1947-53). Den nya fastighetsgränspunkten för egnahemstomten ligger 10 m ostnordost om denna. Där finns ett hål borrarat på en öppen flack bergsslutning, där ett järnrör har placerats som märke. Jag såg ingen gravering, även om jag inte täcktes rengöra berget på gårdsplanen. Kan röret ha slagits i hålet först senare?

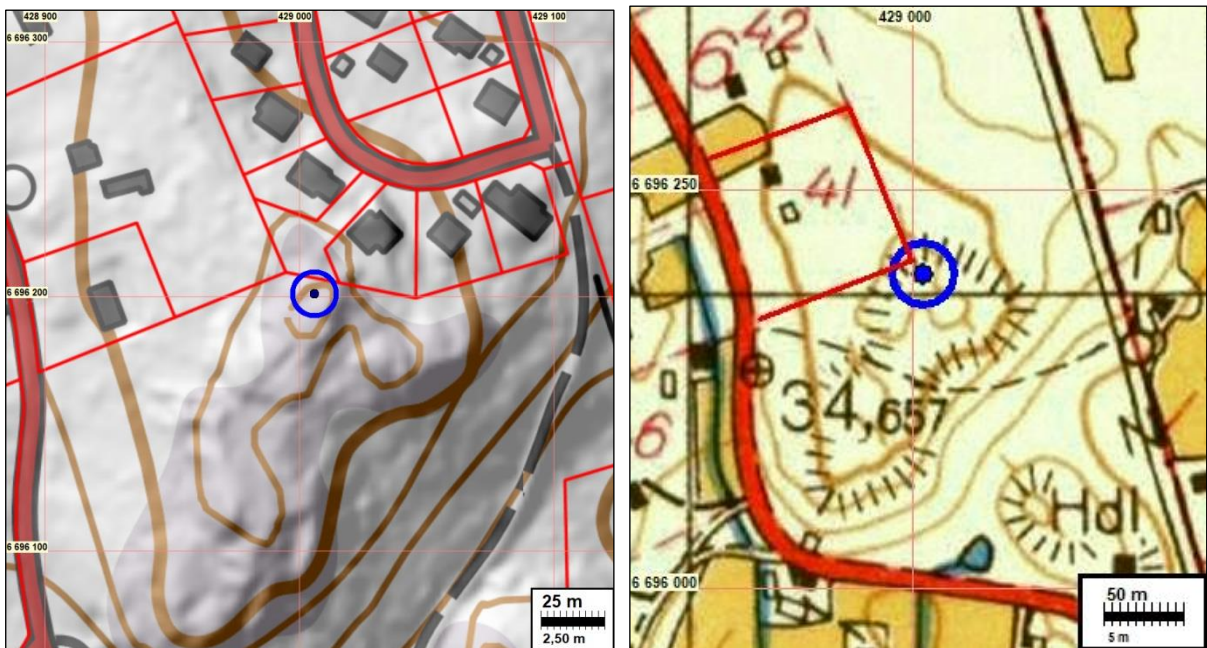

Området kring berget har tidigare - i evigheter - varit Borgå stads mark, en del av en omfattande fastighet 1:8. Varför har man borrar ett hål i berget och gjort en gravering? Är graveringen från år 1879, eller är det numret på röset etc. Härifrån ca 50 m söderut (på stadens mark) har man borrar fästen av järn för en flaggstång (förmodligen) i berget. Varför? Har det funnits någon särskild verksamhet på berget och kan hålet som borrhats i den vara kopplat till denna?

På den plats som koordinaterna anger, inom en radie av tiotals meter från den, kan man inte se ett hål eller gravering på berget - om den inte är täckt av mossa och mår. Jag kan alltså inte lokalisera eller konstatera ett hål i berget som klassificerats som fornlämning. Det finns inget sådant på den angivna platsen. Om det ändå finns ett hål och en gravering på platsen finns det inga grunder för dess fornlämningsstatus. Vid den angivna punkten har det aldrig funnits någon gräns. Vilken kartläggning kunde ha skapat ett hål och en gravering i berget? Platsen är inte heller den högsta punkten i bergsområdet - den ligger i klippans södra ända (där jag inte observerade ett hål i berget).

Fornminnesregistret (inga forskar- eller rapportuppgifter, skapad i april 2020):
bild, huggning i berget

Avokallioon porattu reikä ja sen viereen kaiverrettu luku 1879. Liittynee maanmittaukseen. Sijaitsee kallioalueen korkeimmalla kohdalla.

Till höger Utdrag ur grundkartan från 1962. Med blått det ställe dit objektet har anvisats.

Till vänster. Utdrag ur kartan från 1879. Till höger Utdrag ur kartan från 1832.

Bergets krönområde där koordinaterna för objektet träffar. På den högra bilden finns en bult borrad i berget som fastighetsgräns.

163 BORGÅ BRYGGARS

Objekt-id: 613010018
 Status: det finns ingenting
 Datering: historisk
 Typ: oidentifierad markstruktur

Koordinater: N 6691031 E 421423 Z 15

Forskare: Torsten Edgren 1968 utgrävning

Läge: Platsen ligger 7,1 km sydväst om Borgå kyrka.

Observationer: Jussila & al. 2020:

Ingen observation av strukturen i fråga, även om jag endast undersökte gården vid kanterna. På platsen och i dess närhet finns tomtmark efter storskiftet, som alltså fort-

farande är bebodd gårdsplan. På 1700-talet var platsen tom, på senatens karta från 1873 fanns det gott om byggnader på platsen.

Fornminnesregistret:

Bryggarsin tilan pihapiirin pohjoispuolisessa metsikössä, kaakkoon viettävässä rinneessä. "Laivanmuotoinen" latomus, koko 3,7 x 4,9 m. Luultavimmin talousrakennuksen kiviperusta. Ei muinaisjäännös. Torsten Edgren 1968.

